

Yerel Dergi
İlkbahar 2016 • Sayı 23

tirşik

**BÜTÜN YOLLAR
ANDIRIN'DAN
GEÇER (Mİ)?**

Toroslarda üç kimlik

Andırın
İki dükkan bir finn
Değilmiş...

**bir 'ikinci yazıları'
geçti**

**Mantuvar
Türküsü**

ANDIRIN POSTASI

"yaşam devam ediyor"

22.YIL 3 OCAK 2006 SAYI:1096

SALI GÜNLERİ YAYIMLANIR

**"suya sabuna dokunur
bir solukta okunur"
"HİZMETTE 25 YIL"**

Yönetim Yeri: Yeni mah. Gazeteci yazar M.Ali ZENGİN sok. ANDIRIN
Telefon: 0344 561 27 40 Faks: 561 27 39 e-mail: gazetdha@mynet.com

WWW.andirinpostasi.com

Platformdan

Dergi çıkarmak zor. İşin zorluğunu kabul edenler netice alıyor. Marifet zorluğun üstesinden gelebilmek. Bu da emek ister, çaba ister, direnme ister. Hepsinden önemli destek ister. Hemşeri desteği, çevre desteği, ekip desteği.

Tirşik dergisi elimizde büyüdü. 23. sayısına erişti. Başta her ay çıkacaktı. Bir yıl böyle sürdü. İkinci ve üçüncü yıllar aksama oldu. Önce iki ayda bir çıkarma kararı alındı. Sonra dört mevsime çıkarıldı.

Yine karşınızdayız. Sıcacık odalarınızda, bürolarınızda, iş yerlerinizde, evlerinizde. Hasret kaldığınızı biliyoruz. Bizim siz okuyuculara hasret kaldığımızı bildiğimizden olmalı.

Tirşik dergisi etkisini sürdürmeye devam ediyor. Kültür araştırmaları, düşünce yazıları, röportajlar ülke medyasının gündeminde yer alıyor.

Araştırmacıların çalışmalarına kaynak oluyoruz. Bundan da memnun oluyoruz. Andırın Gelişim Platformu, ilçe veya il düzeyinde gelişmek isteyen yerlerin sivil toplum hareketlerine 'model' oluyor. Platform istemekle kurulmaz. İhtiyaçlar beş, amaçlar yaşatır. Platform aslında üçayak üzerine kurulur.

1. Liderlik
2. Ekip
3. İş bilenler adamlar

Şükür ki, Andırın Gelişim Platformunda ayaklar tamam. Topluma baktığımızda da benzer üç destekle beslenen yapılar görürüz.

• **Siyaset** • **Bürokrasi** • **İş dünyası**

Andırın olarak bu ayaklarda tam güçlü olamıyoruz. Hepsi var ama il coğrafyasının baskısı, göçle gelen dağılmış toplum yapımız nedeniyle istediğimiz birliğe kavuşamıyoruz. Ama platform bunu başarmaya çabılıyor.

Platform olarak bazı projeleri hayata geçirmek istiyoruz.

- Yeryüzünde ki Andırınlıların iletişimini derlemek
- Üniversitelerdeki akademisyenlerimizi derlemek
- Dağılmış insanlarımızı toplu yerlerinde sivil toplum kurmak
- Kültür ve değerlerimizi işlemek, yaşamak
- Çukurova Bölgesi ile bütünleşmek
- Çukurova'nın medeniyet, kültür ve değerleri ile buluşmak, işlemek
- Bölgenin gelişimine katkıda bulunmak

Şuna inanıyoruz. Andırın Çukurova olmuştur. Çukurova Andırın'la bütün olmaktadır. Artık büyük düşünceler kazanıyor. Platform olarak büyük düşünceye geçiz. Yani bölgesel bakacağız.

Tirşik Dergisinin kıymeti nedir? Har biyesi yani ne kıymet ifade eder? Tirşik dergisi bizim için bir sılayı rahim görevi yapar. Memlekete dair. Bizden bahseder. Bize ayna tutar. Derler ya insanı tanımanın yolu kendini tanımadan geçer. Tam burada Tirşik Dergisi bizi, bizden olanı tanıma peşindedir. Sılayı rahim'e yolculuktur.

Yeni sayılarda yeni heyecanlarla buluşmak üzere...

tirşik

YEREL DERGİ

ANDIRIN GELİŞİM PLATFORMU'NUN
YAYIN ORGANIDIR

Andırın Gelişim Platformu Adına İmtiyaz Sahibi:

Ahmet Narinoğlu

Genel Yayın Yönetmeni:

Salih Zengin

Yazı İşleri Müdürü:

Gökhan Gök

Yayın Kurulu:

Ahmet Narinoğlu, H.Salih Zengin, Hüsnü Karcı,
Tahsin Sarıbiyık, Cahit Can Yanık, Cumali Yaşar

Abone, Reklam ve Halkla İlişkiler:
Soner Kesme, İskender Zengin, Sittik Çeri

Adres:

Eski Osmanlı Sok. No:3 Kat:1 Da:6 Mecidiyeköy-Şişli/
İSTANBUL

Telefon:

0212-274 24 54

Web Adresi:

www.andirin.org.tr

e-posta:

tirsikdersisi@hotmail.com

Yayın Türü:

Yerel Dergi

Grafik-Tasarım:

Yeşim Karakoç

Baskı:

Yayınlanan yazıların sorumluluğu, yazarına aittir.

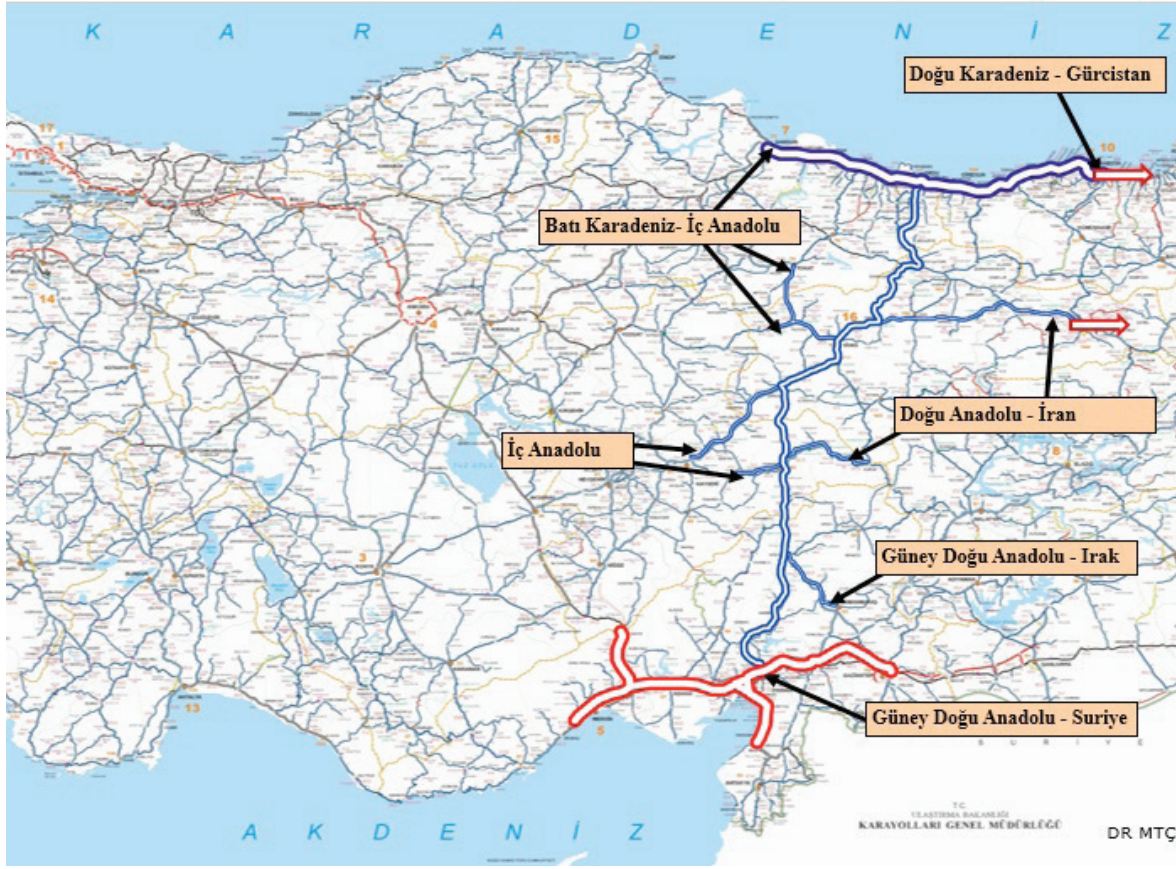
Bu dergi, Andırın Gelişim Platformu'nun
bir kültür hizmetidir.

Parayla satılmaz.

◆ İÇİNDEKİLER ◆

3	PLATFORMDAN	48-49	AŞIK HALİL
4	İÇİNDEKİLER	50	YAR BENDE SENİ
5-8	KAPAK DOSYASI	51	MEMLEKET HASRETİ
9-10	ANDIRIN KONUMU	52	SILA ÖZLEMİ
11	ANDIRIN ÜZERİNE TEZLER	53	GELİN EŞEM
12-13	ANDIRIN İKİ DÜKKAN BİR FIRIN DEĞİLMİŞ	54-55	KOCA GÖL
14	YERELİN TARİHİ NEDEN YAZILMIYOR	56-57	KASAP
15	TOROSLARDA ÜÇ KİMLİK	58	GÜNLÜK
16-18	MERSİN-MURT-HAMBELES	59-60	OLUKLAR
19	AKDENİZİN SANAT VE EDEBİYATAKATKISI	61-62	SENİ UNUTMAYACAĞIZ
20	BEŞİBİRYERDE	63	GEBEN ŞİİRİ
21	HALİL	64	KİTABA MEKTUP
22	LEYLEKLER GELDİ	65	BİNDE BİRİNE
23	AVGASIR DOMETESİ	66-72	İKİNDİ YAZILARI
24-26	KEÇİ	73	MANTUVAR TÜRKÜSÜ
27	KAHRAMAN MARAŞ	74-75	MEKTUP YAZMAK
28-29	KİRMEN	76	SENSİZLİK
30	EMEKLİ OLUNCA GELİRİM BREE!	77-78	SAĞIR KAYA
31	KENAN AMCA	79	KIRK İKİNDİ SAĞNAĞI
32	BEKİR ERKAYRAN RÖPORTAJ	80	KELEŞ HACI
33	ANDIRININ GÜZELLEMESİ	81	GENÇ KALEMLER (DENEMELER)
34-35	MUSTAFA ZENGİN	82-83	GENÇ KALEMLER (ŞİİR)
36	ZİRVELER	84-85	GENÇ KALEMLER (HİKAYELER)
37-39	MUSTAFA RÜZGAR	86	GENÇ KALEMLER (MASALLAR)
40-42	YAŞAR KEMAL	87	İKİ KİTAP
43	MEHMET OLMAK VARDI ÇANAKKALEDE	88-90	ÇAĞRI
44-45	SAFA VAYISOĞLU		
46-47	KANBER RIŞVANOĞLU		

Karadeniz - Akdeniz Yolu Nereden Geçecek?

140 yıl önce Osmanlı döneminde projelendirilen, ancak savaş ve siyasi sebepler yüzünden bir türlü gerçekleştirilemeyen tarihi Dereyolu'nun güzergahının daha sonra önerdikleri bir proje ile Akdeniz'e kadar uzanan kuzey-güney yolu Ordu'dan başladı.

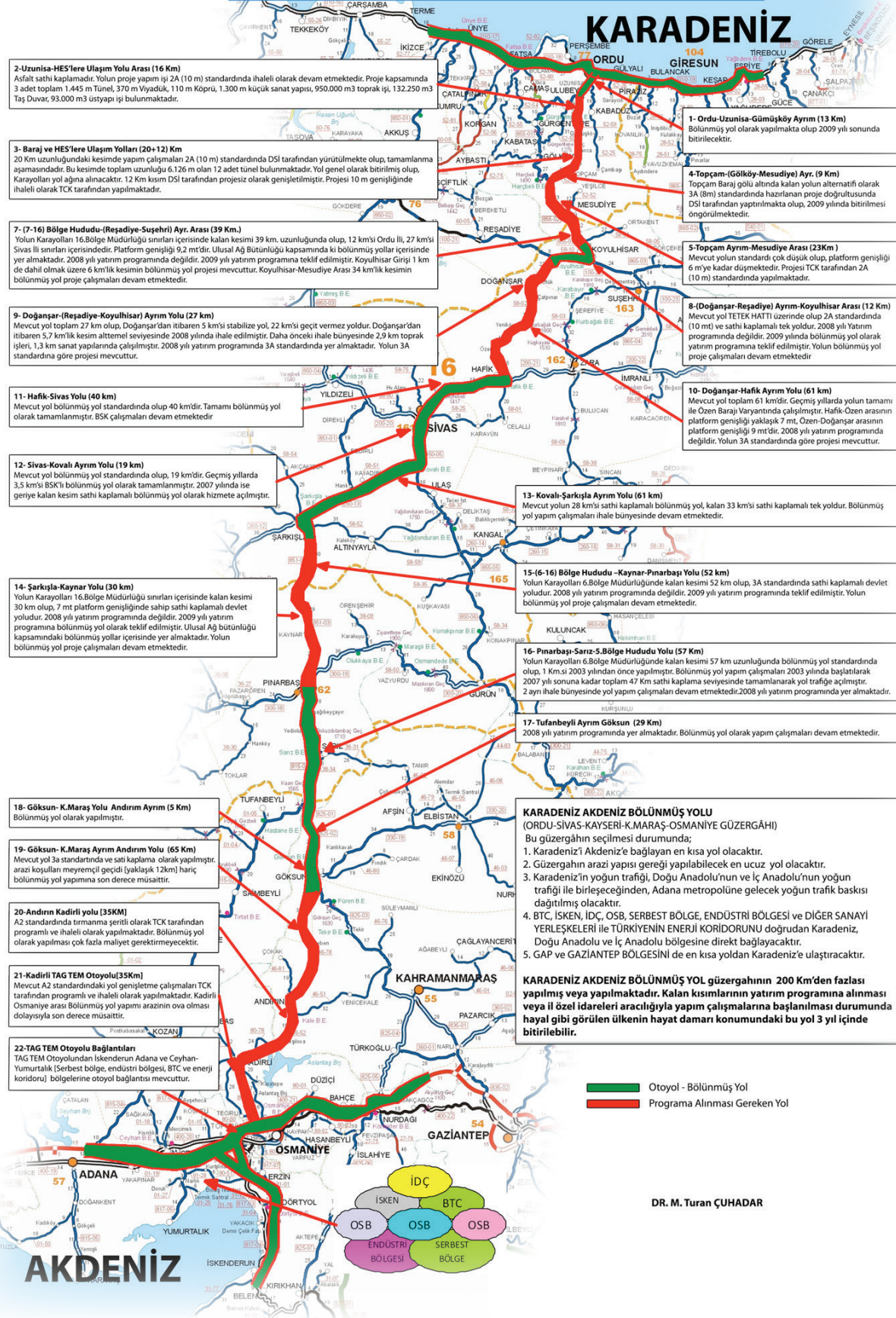
Yolun geçeceği illerdeki güzergahlar düz arazi ve ova olduğu için çalışmalarda pek sorun olmuyor. Ancak Karadeniz'in coğrafi yapısı büyük emek ve sabır gerektiriyor. İşte bunun için öncelikle adeta dağları delerek en zor bölümlerde uzunluğu 7 kilometreyi bulan 13 tünel açtık. 112 kilometrelik Ordu-Mesudiye yolu 60 kilometreye düşürüldü. Hem

baraj inşaatı için yol yapıldı hem de Ordu-Mesudiye yolu yenileniyor.

"Karadeniz-Akdeniz yolu diğer etaplarıyla tamamlandığında Ordu'dan hareket eden bir otomobil Ulubey, Mesudiye, Koyulhisar, Doğanşar, Hafik, Sivas, Şarkışla, Pınarbaşı, Göksun, Andırın, Kadirli güzergahını takip ederek Osmaniye'ye ulaşıyor, buradan da

Tarsus-Adana-Gaziantep otoyolunun Hatay otoyolu kavşağına bağlanıyor. Kısacası Karadeniz önce Akdeniz'e buradan GAP'a bağlanmış olacağız. Biraz daha geniş bakılınca Doğu'dan Erzurum üzerinden İran ve Ermenistan'a oradan Kafkasya'ya, Güney'den ise Suriye'ye ulaşıyor. Yani dün yerel anlamda baktığımız Dereyolu, birkaç yıl sonra uluslararası bir yol haline gelecek.

KARADENİZ AKDENİZ BÖLÜNMÜŞ YOLU (653 Km) (ORDU-SİVAS-KAYSERİ-K.MARAŞ-OSMANİYE GÜZERGAHI)

Bütün Yollar Andırından Geçer

Bir gün devrin Başbakanı meclis kürsüsünde bütçe konuşmasında " bütün il ve ilçelerin yolunu yaptık. İl- ilçeleri birbirine bağladık " manasında konuşurken meclis koltuklarından bir ses "Andırın yolu, Andırın yolu" diye bağırıyordu. Araştırma yaptığında Özal, Andırın-Kahramanmaraş yolunun yapılmadığını görünce talimatla o yıl yol yapılmıştı.

Andırın yıllardır bağlı olduğu vilayete yolu olmadan yaşadı. Güzergâhı tartışıl- sa da geçte olsa yol yapılmış oldu. Şimdi Andırın, Karadeniz-Akdeniz büyük yolunun tam da en kestirme yerinde iken, yine yolu tartışıyor. Hem de yıllardır umutla beklediği yolu.

Yol yine gündemde ama meclis koltuklarında haykırığımız yok.

Karadeniz- Akdeniz yolu hiçte yılan hikâyesi değil. Sadece bilgi azlığı var. Bilgi az olunca, rivayetler üzerine üretilen bilgi kirliliği var.

Amerika'da bir söz vermiş. "**Batı yakınında yeni bir şey yok**". Bizde de "**Gel bahara**" sözü var. Her ikisi de bir işin olmayacağını anlatmak için söylerler. Karadeniz-Akdeniz yolu da aynen öyle. Andırın'lıların umudu şimdilik böyle.

Karadeniz-Akdeniz yolu yapılıyor. Bölüm bölüm yeni yol, yapılıyor, mevcut yollar iyileşiyor. Bu

ülkemiz için bir kazanım. Hatta ülke kalkınması için geç kalınmış bir yol diyebiliriz.

Ülkemiz bir deniz ülkesi olduğundan Karadeniz'e inen yollar, güneyde Torosları aşarak Akdeniz'e inen yollar hep mücadele verile verile kazanılmaktadır. Kazananlarda pek tabii siyasi tercihler, siyasi ağırlıklar olmaktadır. Torosları aşarak Akdeniz'e inen yolların yıllar süren mücadelesi ve hikâyeleri var. Andırından geçecek yolda öyle. On beş yirmi yıldır anlatılır durulur. Hatta merak edilir kim kazanacak diye? Yani nerden geçecek diye

Karadeniz- Akdeniz yolu yapımı parça parça sürüyor. Planları, yol güzergâhları tamamı yol güzergâhı Toroslara yaklaştıktan sonra Karacaoğlan'ın yol türküsü gibi geçiş türküsü başlıyor. Sarız'ı geçen bir yol sağa saparak Tufanbeyli üzerinden Adana'ya iniyor. Bir yolda Göksu'na iniyor, oradan sola saparak tüneller ile Kahramanmaraş'a iniyor. Andırın en kısa, en

kolay, en az maliyetle yol Andırından geçmiyor. Başta dedik ya. "Gel Bahara" kalıyor.

Eline haritayı alan bir akliselim sahibi Andırından geçmeyen yola üzüyor. Hem devletin bunca kaynağına yazık der. Hem de Andırına ne sahipsiz memleketmiş der.

Geçmeyen yola birazda Andırın cephesinden bakalım.

- Andırının milletvekili yok. Dolayısı ile siyasi ağırlığı yok
- Yatırımları takip edecek üst düzey bürokratları yok
- Ağırlığı ve etkisi olan işadamları yok
- Toplum kendi içinde birlik olamıyor, kamuoyu oluşmuyor
- Yöneticiler siyasi kaygılarından dolayı susuyor
- Büyüklük ve nüfus bakımından ağırlığı, etkisi az

Böyle bir ilçeden yol geçmesi ancak tesadüfen olur. Aslında vicdan sahibi, ülkesinin kaynaklarını ve geleceğini düşünen mühendisler yolu Andırından geçirir. Geçirmelidir. Ama öyle olmuyor.

Biz söyleyelim. Karadeniz-Akdeniz yolu neden Toroslar bölgesinde Andırından geçmelidir. İskenderun'a ulaşan yol,

1. Tufanbeyli üzerinden, Kahramanmaraş üzerinden uzak, Andırın üzerinden yakın

2. Torosların en az maliyetli geçiş bölgesi Andırın güzergâhıdır

3. İklim ve kış koşulları bakımından geçişi, işletmesi en kolay yoldur

4. Andırın güzergâhı, Torosların en düşük rakımı geçiş güzergâhıdır. Tarihten beri burası göç yoludur.

5. Toroslardan akidenize yolu olmadığından kalkınamayan yer Andırın.

Bölge bütün umudunu yola bağlamış durumda.

Andırın haklı ve meşru talebini nerelere, kimlere duyurabilir ki? Kim ne kadar ciddiye alır ki? Akılcı kenarların verilmediği ortamda kim Andırınlılara " haklısın " diyebilir ki? Zor olan soruyu soruyoruz. Andırın, Kadirli bölgesi Kuzey- güney yolunu bekleyecek mi? İki yol güzergâhı karalarına rağmen Andırın üzerinden yol yapılacak mı? Andırın yolu virajları döne döne, kıvrıla kıvrıla Çukurova'ya inmeye devam edecek mi? Kim, ne zaman el atacak?

Kimsenin cesaret edemediği cevabı yine biz verelim. Tufanbeyli üzerinden dev yol yatırımı yapılırken, Kahramanmaraş üzerinden tüneller açılarak yol yapılırken birde Andırın üzerinden yol yapılmasını ekonomi kaldırır mı? Bu yola ilave kaynak ayrılır mı? Ayrılmaz. Ayrılmayacağı içinde Andırın yolu yapılsın diyenlere " hemen sağından, solunda büyük yollar yapılırken Andırına yatırım yapmak mümkün değil " demezler mi? Deseler de kendilerine göre haklı

değil mi?

Kısacası tren kaçmış durumda. Zamanında yol planlarken çaba gösterilecekti. Hakkını yemeyelim. Andırınlıların, Kadirli'ler az mı çaba gösterdi. Gösterdi ama güçleri yetmedi. Karamsar olmayalım ama yol yakın zamanda yapılmaz. O zaman bir tek tesellimiz var. Andırında yol geçecek diye uzun yıllar konuşacağımız konun hazır. Oyalanıp durmak için. Her Andırına gelenin vereceği yol vaadini beklemek için. Allah ömür verirse bir gün yapılır diyelim. Ekleyelim. Andırın tarihinden beri her sahada beklemeye alışık zaten. Boş ver yol başkalarının olsun. Bize Karacaoğlan'ın "kalk gidelim atım" türküsü yeter.

Bekleyelim. Sabrın sonu selamet.

Not: Karadeniz-Akdeniz yolunu projeden itibaren hayata geçmesinde rol alan işin mimarı Turan Çuhadar'a teşekkür ederiz.

Tırşik Dergisi

Kahramanmaraş'ın Ekolojik Özellikleri Bağlamında Andırın İlçesinin Konumu

Toplumların en önemli doğal kaynakları toprak, hava, su ve orman'dır. Bu doğal kaynakları koruyan ve geliştiren toplumlar geliştiler ve zenginleştiler, koruyamayan ve geliştiremeyen toplumlar ise muhtaç oldular ve fakirleştiler. Ülkemizde doğal kaynakları korunmuş ve geliştirilmeye çalışılan farklı bölgeler vardır. Bu bölgelerden bazıları ekolojik avantajını ekonomik avantajına dönüştürebilirken, bazıları henüz bu avantajı kullanamamaktadır. Ülkemizde ve bölgemizde, doğal kaynakları tahrip edilmemiş ve korunmuş nadide alanlardan birisi de Andırın'dır. Günümüzde şehirlerin can sıkıcı ve stresli yaşamında bunalan insanlar, ekolojik ve doğal özellikleri tahrip edilmemiş alanları, dinlenme ve tatil amaçlı kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Ekoturizm potansiyeli, uçsuz bucaksız yeşil örtüsü, ormanları, yayla köyleri, yazın buz gibi suları, yerel ürünleri, bereketli çarşamba pazarı, yazın serinlemek isteyenler için hazırlanmış tam da doğal klimalı Kışla Bahçesi ile Andırın,

denize alternatif tatil yapmak isteyenler için kucağını açmış misafirlerini beklemektedir. Esasında Mevlana'nın yaklaşık 800 yıl önce ifade ettiği aşağıdaki dörtlük bana göre Andırın'ı tarif etmektedir. "Gelin bağa (dağa) yeşiller kuşanan doğayı görün Her köşede bir çiçek dükkânı açan doğayı görün Güller gülerken sesleniyor bülbüllere Susun, susarak doğayı görün."

Cahit Sıtkı Tarancı'nın aşağıdaki şiirini okuduğumda da sanki bana Andırın'ı hatırlatıyor.

**Memleket isterim
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.
Memleket isterim
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.**

Bu çalışmada, şiirlerde ve dörtlüklerde tarif edilen yere tam uyum gösteren K.Maraş'ın Andırın ilçesi, ekolojik ve doğal özellikleri bakımından kısaca değerlendirilmiştir.

Kahramanmaraş ve Andırın'ın İklim Özellikleri

K.Maraş coğrafi olarak Doğu Akdeniz Bölgesinde yer almaktadır. İl Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu, İç Anadolu Bölgelerinin geçit noktasındadır. İl merkezi, yakın çevresi, Türkoğlu ve Andırın ilçesinin güneyi Akdeniz iklimi, Pazarcık ilçesi Güney Doğu Anadolu iklimi, Andırının kuzeyi ve Göksun'un güney-batı kesimleri yağış bakımından orta ve batı Karadeniz iklim özelliklerini yansıtır ve yıllık yağış bu alanlarda 1000-1500 mm civarındadır. Göksun, Afşin, Elbistan, Ekinözü, Nurhak ve Çağlayancerit Doğu Anadolu iklim özelliklerini gösterir. Yıllık yağış ortalaması merkez ilçede 662, Andırında 1524 mm, Türkoğlunda 807 mm, Göksun da 601 mm, Pazarcıkta 497 mm, Afşinde 440 mm, Elbistan'da 387 mm'dir. İlin yıllık yağış ortalaması ise 731.5 mm'dir (Anonim 1997, Korkmaz, 2001, Karabulut ve Cosun, 2009). Karadeniz bölgemizde bulunan Ordu ilinin yıllık yağış ortalaması 1040 mm, Giresun ilinin 1255 mm, Trabzon ilinin 805 mm'dir.

(Anonim, 2013). Andırın ilçesinin yıllık yağış miktarı, K.Maraş ilinin yıllık yağış ortalamasının iki katından daha fazla, Karadeniz bölgemizde bulunan Ordu, Giresun, Trabzon'nun yağış miktarından daha fazladır.

Kahramanmaraş ili iklimi, bitki örtüsü ve yaban hayatı çeşitli, karmaşık ve zengindir. Yükseklik farklılıklarından dolayı çok küçük mesafelerde, sıcaklık, ışık, rüzgâr ve nemlilikte farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Kahramanmaraş ili, adeta bir gen bankası konumundadır. K.Maraş için ifade edilen bu özelliklere en büyük katkısı Andırın ilçesi vermekte olup K.Maraş için ifade edilen tüm özellikleri taşımaktadır.

En fazla endemik bitki türü barındıran yörelerimiz; Toroslar (özellikle orta Toroslar), Amanos, Kaz dağları, Antitoroslar, Kuzey Geçit Bölgesi, Doğu Anadolu'nun Kuzey ve Güneyi ile Tuz Gölü civarıdır. Kahramanmaraş özellikle Torosların uzantılarını bulduran, birbirinden çok farklı iklim koşullarına sahip ilçeleri ile dikkat çekmektedir. Biyoçeşitlilik bakımından bu ilçelerin en önemlisi Andırın'dır.

Kahramanmaraş'ın Ekolojik ve Bitki Coğrafyası Açısından Konumu

Dünyada 37 adet bitki coğrafyası bulunmakta olup, bunlardan 3 tanesi Türkiye'de görülmektedir (Şekil 1). Bunlar Akdeniz, İran-Turan ve Avrupa-Sibirya fitocoğrafik bölgeleridir.

Kahramanmaraş ili (Andırın) Anadolu diyagonalinin (Şekil 1) (Akdeniz, İran-Turan ve Avrupa-Sibirya fitocoğrafik özelliklerin görüldüğü alan) üzerinde yer alması nedeniyle yukarıda sayılan 3 bitki coğrafyasının özelliklerini barındırmaktadır. İlin iklim (yağış, sıcaklık, ışık, rüzgâr, nisbi nem vb), jeolojik yapı, toprak ve fiziki coğrafya yapısının değişkenlik göstermesi bölgeye has mikro havzaların oluşmasına ve doğal ve endemik bitki türü sayısının artmasına neden olmakta ve K.Maraş özelinde Andırın adeta bitkisel

gen merkezi ve doğal bitki kütüphanesi niteliğindedir. K.Maraş ilinde 2.500 bitki türü mevcut olup bunun 385'i endemiktir. K.Maraş'ın bitki türü sayısı İngiltere ve Hollanda'dan daha fazladır.

Akdeniz bitki coğrafyası Akdenizi çevreleyen ülkeler görülmekte olup ülkemizde Marmara bölgesinin güneyinden başlayıp Akdeniz bölgesinden Güneydoğu Anadolu bölgesine kadar uzanmaktadır. Bu bölgede Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda yetişen bitkiler yaygın olarak görülmektedir. Akdeniz bitki coğrafyasında görülen Demircik Ağacı, Defne, Karadiken, Saçlı Meşe, Tavuk Çiçeği, Adaçayı, Çitlembik gibi bitkiler Andırın ilçesinde görülmektedir.

İran-Turan bitki coğrafyası ülkemizde Marmara bölgemizin doğusundan başlayıp Çin'e kadar uzanmaktadır. İran-Turan bitki coğrafyasında görülen bitkiler ülkemizde yaygın olarak İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerimizde görülmektedir. İran-Turan bitki coğrafyasında ve aynı zamanda Andırında da yetişen bazı bitkiler aşağıda verilmiştir. Bunlar; Hazeran, Dikenli Karanfil, Çövenotu, Dikensiz Keven, Kenger, Çan Çiçeği, Kirpi Otu, Lübnan Meşesi vb.

Avrupa-Sibirya bitki coğrafyası Avrupa'dan başlayıp Sibirya'ya kadar uzanmaktadır. Avrupa-Sibirya bitki coğrafyası, ülkemizde Trakya bölgesinin kuzeyinden başlayıp Karadeniz ikliminin görüldüğü alanlarda görülmektedir. Avrupa-Sibirya bitki coğrafyasında ve Andırında yetişen bitkilere örnek olarak; Kayın ağacı, İğcik ağacı, Keçi Sedefi, Üvez ağacı, Kızılçık, Çuha Çiçeği, Porsuk Ağacı, Kızılağaç, Şimsir, Fındık ve Yalan Koz vb. verilebilir.

Ülkemizde görülen bitki coğrafyasının tüm özelliklerini taşıyan K.Maraş ve dolayısıyla Andırın bu alanda çalışma yapan araştırmacıları, lisansüstü tez çalışması yapan öğrencileri ve öğretim elemanlarını doğanın keşfi için her zaman

beklemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sürdürülebilir kalkınma ve doğal kaynak yönetiminin gündemde olduğu günümüzde, genetik kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla, gen kaynaklarımızın modern biyoteknolojik yöntemler kullanılarak koruma altına alınması, moleküler düzeyde tanımlanması, hedef genler açısından taramalar yaparak patentlenmesi, genetik kaynakların gittikçe önem kazanacağı gelecek için önemlidir.

Ekolojik açıdan Türkiye'nin adeta prototipi olan K.Maraş'ta "Uluslararası Bitki Biyoçeşitliliği ve Genetiği Araştırma Merkezinin" kurulması uluslararası düzeyde hem ülkemizin hem de ilimizin (Andırın'ın) tanıtımı açısından önem arz etmektedir.

Yaralanılan Kaynaklar

- Anonim. 1997. DMİGM, istatistik-yayın şube müdürlüğü iklim kayıtları. Ankara. Anonim 2013. Meteoroloji Genel Müdürlüğü. Resmi İstatistikler, <http://www.mgm.gov.tr>
- Akkaya, O.B. 2007. Narlı (Kahramanmaraş)-Aşağımül (Gaziantep) Arasında Kalan Bölgenin Floristik Yönden İncelenmesi. K.S.Ü. Fen Bilimleri Enst. Yüksek Lisans Tezi.
- Karabulut, M., Cosun, F. 2009. Kahramanmaraş ilinde yağışların trend analizi. Coğrafi Bilimler Dergisi, 7 (1) 65-83.
- Kara, C., 1995. Yukarı Ceyhan Vadisi Florası (Kahramanmaraş), Dumlupınar Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Kütahya,
- Davis, P. H., R. R. Mill and K. Tan. 1988. Flora of Turkey and East Aegean Islands. V 10. Edinburgh Univ. Press, Edinburgh, U. K.
- Duman, H. ve Aytaç, Z. 1994. Ahır, Berit, Binboğa ve Öksüz Dağları (K.Maraş-Kayseri) Yüksek Dağ Stebinin Flora ve Vegetasyonu, TUBİTAK, TBAG-940, Ankara,
- Korkmaz, H. 2001. K. Maraş Havzası'nın Jeomorfolojisi, I. Kültür Müd. Yay No: 3, K. Maraş.
- http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/7e8e17134dd7083_ek

Andırın Üzerine Tezler Üzerine

Andırın ucu Çukurova'dan başlayan Toros dağlarının yamaçlarına kurulu bir ilçe. Rakımı 200 ile 2700 arasında seyreder. Nerdeyse her 200 metrede farklı tabiat, iklim, bitki örtüsü görülür. Coğrafya bu denli zengindir.

Coğrafyanın zenginliği yanında insan ve toplum yapısı, onun kendisi olan kültürde o denli zengindir. İşte bu iki zenginlik araştırmacıların dikkatini çeker. Andırın üzerine araştırmalarda bu cazibelerden kaynaklanır.

Fen bilimleri, doğrusunu söylersek Andırın üzerine araştırmalar azdır. Sınırlı sayıda yapılan çalışmalar tarih ve coğrafya alanına mahsustur. O da öğrencilerin araştırma projelerine dayanır. Son zamanlarda toplum, kültür ve benzeri sosyal çalışmalar araştırmaları yapılmaktadır.

Sınırlı sayıda olan ve ulaştıklarımız üzerine kısa değerlendirmeler yapmak istiyoruz. Amacımız bu araştırmaların okunması, eleştirilmesi daha iyi ve yenilerinin yapılması için çaba gösterilmesidir. Bu alanda öncelik üniversitelere, sonra yerel yönetimlere, sonrada yörenin sivil toplum kuruluşlarına düşmektir.

Elimizdeki tezlere bakalım;

•Andırın ilçesi Monografyası çalışma 1962 yılında zamanın Dil Tarih Coğrafya Fakültesi bitirme tezi olarak Gülgün Sayman tarafından hazırlanmıştır. Bildiğimiz en eski çalışmadır. Çalışma Tırşik dergisinde seri olarak yayınlanmıştır. Her hangi bir yerde basılmıştır.

Andırın ilçesi monografyası üç bölümden oluşmaktadır.

1. Fiziki coğrafya

İklim, doğal yapı, toprak, bitki, sulardan bahseder.

2. Beşeri coğrafya

Kazanın tarihçesi, yerleşimi, nüfusu, köyleri, sağlık kültür ve sosyal hayatından bahseder.

3. İktisadi coğrafya

Ziraat, hayvancılık orman, ulaşım, sanayi ve ticareti işler.

Araştırmacı, ilçenin şimdiye kadar araştırılmadığını yazar. Gelişimin ormancılık sayesinde olacağını söyler. Meyveciliğin gelişmesi gelecek vaat etmektedir. Yaylacılık, mesire yerli Çukurova için cazib olacağını dile getirir.

•İkincisi Mehmet Temiz tarafından hazırlanan Andırın Ağıtlarıdır. Araştırmacı tezine ağıtlar üzerine geniş bir çalışma ile başlar. Önce Andırın tarih, toplum, kültür, sosyal yapısını inceler. Ağıtların ortamı bilinmeden anlaşılacağı ifade eder.

1.Bölümde andırın üzerine yapılan çalışmalarını araştırır

2.Bölümde Andırın ağıtlarını derinden inceler.

3.Bölümde ağıtlar üzerine derlenen metinleri verir.

Mehmet Temiz'in de belirttiği gibi ağıtlar, ezik duyguların dile geldiği halk edebiyatı türüdür. Ağıtlar Andırın kültürünün yaşadığı, ana, sözel değerlerimizdir.

•Çukurova Ağıtları adlı doktora tezini hazırlamış olan İsmail GÖRKEM, eserde geçmişten günümüze "ağıt töreni" ve ağıtlar hakkında bilgi vermektedir. Ederse ayrıca 150 tipe ait 155 orijinal metin bulunmaktadır. (GÖRKEM 2011)

•Fatma GÜMÜS hazırladığı "Kızık Köyünden Derlenen Halk Edebiyatı Örnekleri" adlı tezde Andırın'ın Kızık köyünden derlemiş olduğu 5 masal metni ve 25 ağıt bulunmaktadır. (GÜMÜS 2001)

•Mehmet TEMİZ'in yapmış olduğu "Andırın Yöresinde Anlatılan Halk Hikâyeleri, adlı tezde 43 Halk Hikâyesi ile üç ağıt metni bulunmaktadır.(TEMİZ 1995)

Diğer çalışmaların tezleri isim olarak vermekle yetinelim

• Murat Öztürk, Andırın İlçe Merkezinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası,(Şubat 2008)

•Andırın Kültür Envanteri. Andırın kaymakamlığınca Barış Kabalcı, Duran Doğan ve arkadaşları hazırlamıştır.

•Bülent Laz. Kahramanmaraş Andırın Kızılcım Ormanlarında Akdeniz Çam Kabuk Böceği (ORTHOTOMICUS EROSUS Woll.) Ve Büyük Orman Bahçivani(Blastophagus PINIPERDA Lin.)'Na Karşı Feromon Denemesi Ve Sonuçlar,(Haziran 2001)

•Serpil Demirci. Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Farmasötik Botanik Programı,2010

•Ferda Nur Şener, Türkiye'de Sürdürebilir Ormancılık Uygulamalarının Sertifikasyon Ve Akreditasyonunda Sivil Ve İdari Yapılanma (Andırın Devlet Orman İşletme Müdürlüğü Ve Göksun Devlet Orman İşletme Müdürlüğü Örneği) (2003-2007)

•Fatih Karaosmanoğlu. Keşiş Çayı Havzası (Andırın-Kahramanmaraş) Ve Yakın Çevresinin Fiziki Coğrafyası (2011)

•Ercan Göl. Cumhuriyet Döneminde (1923-1950) Maraş'ın Sosyoekonomik Yapısı Ve Gelişimi (Eylül 2006)

•Cihangir Uygun. Sarımsak, Tırıl Ve Kayranlı Dağlarının (Andırın-Kahramanmaraş) Florası (2014)

Not ve Uyarı:

1.Tırşik Dergisinin ileriki sayılarında öteki şehirlerin ilçelerin üzerine yapılan araştırmaları tezleri inceleyen yazılar bekliyoruz. Amacımız ilçelerimizi işleyen araştırmalar ile okuyucuları buluşturmaktır.

2. Gelecek sayıda ayrıca Andırın üzerine yazılan kitapları inceleyeceğiz.

3. Andırın üzerine başka tezler var ise

tirşikdergisi@hotmail.com

adresine yazabilirsiniz.

ANDIRIN iki dükkan bir fırın değilmiş!

Bir andırın tekerlemesini bilmeyen var mı? Yabancılar Andırını onunla tanır. Andırın sohbetine onunla başlar. Andırının imajını anlatır. Andırınılara yaklaşmanın yoludur.

Aslında tekerlemeye dönmüş kulaktan kulağa yayılmış bu deyim Andırının küçük bir ilçe olduğunu anlatmak için söylenir.

Dırın dırın Andırın İki dükkân bir fırın...

Andırın Osmanlıdan beri ilçe olmuş. Çukurova torosları aşan göç yolu üzerinde. Bu yönüyle kültürlere beşik olmuş.

Belgeler, Andırının isminin Enderun olduğunu, sonradan Andırın olduğunu söylüyor. Belgelere bakalım.

1. Belge

1932 yılı İçişleri Bakanlığı İlçeler durum raporundan alınmıştır. Burada Andırının iki dükkan bir fırın olmayıp.. Var olduğunu söylüyor.

Muhtelif 1 ilk mektep, 23 mağaza ve dükkan, 1 lokanta, 1 gazino, 1 han, 1 otel, ve 5 fırın vardır.

2. Belge

13.03.1924 tarihli TBMM Kararı ile Süleymanlı (Zeytun) İlçesinin merkezi Andırın Nahiyesine nakledildi ve ilçenin adı Andırın olarak değiştirildi.

3. Belge

24.10.1926 tarih ve 4248 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Andırın ve Enderin olarak kullanılan ilçenin adı Andırın olarak kabul edildi.

İki isimli vilâyetlerimizin yalnız bir isimle yadedilmesine dair kararname No: 4248 24 Teşrinievvel 1926

Vilâyetlerimizden bazılarının iki isimli olması hasebiyle muhabereat ve muamelâtta ittiratsızlığı mucip olduğu anlaşıldığından, vilâyetlerin merbut cetvelde görüldüğü veçhile, yalnız bir isimle yadedilmesi, Dâhiliye Vekâletinin 29 Ağustos 1926 tarih ve 4322/8641 numaralı tezkeresiyle vuku bulan teklifi üzerine, İcra Vekilleri Heyetinin 24 Teşrinievvel 1926 tarihli içtimanda tasvip ve kabul olunmuştur.

Yukarı ki kararnamede zikrolunan cetvel

İtibari: Kaza

Risalede: Enderin

Doğrusu: Andırın

4. Belge

Başbakanlık devlet planlama teşkilatı tarafından 1960 yılında yaptırılan ankete göre, kasabada mesken olarak kullanılan binaların sayısı ve durumu şöyledir:

Betonarme ve kargir (1 ve 2 odalı): 2291

Betonarme ve kargir (3 ve daha fazla odalı): 1141

Ahşap ev (1 ve 2 odalı): 415

Ahşap ev (3 ve daha fazla odalı): 698

Kerpiç ev (1 ve 2 odalı): 253

5. Belge

Halen kaza dahilinde mevcut ulaştırma vasıtaları şunlardır: (1963)

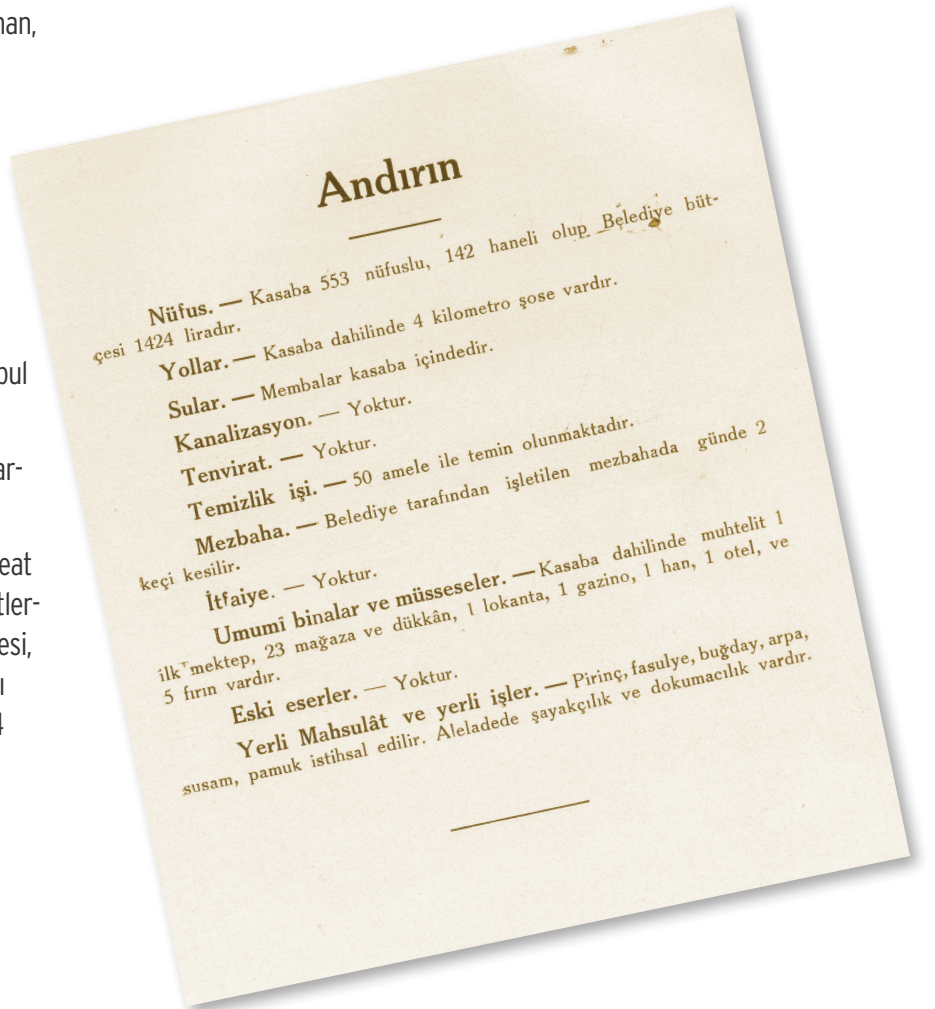
Kamyon : 23 Adet (3'ü resmidir)

Otobüs : 1 Adet

Jeep : 16 adet

Bisiklet : 2 adet

Motosiklet : 1 adet

Andırın postası

BAGIMSIZ SIYASI GAZETE

SAHİBİ :
M. ALİ ZENGİN
Yazı İşleri Md. :
AHMET BALCI

YIL : 1 SAYI : 1 FIATI : 20 TL

SALI GÜNLERİ YAYIMLANIR

24/4/1984

23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı

Bütün Yurtta Olduğu Gibi İlçemizde Törenlerle Kutlandı
Saat 8.40 da resmi dairelerin ve Kaymakam'ı ziyaretleri ile devam
Atatürk anıtına çelenk koymaları ile etti. Kendileri ile konuştuğumuz, tem-
başlayan tören, daire amirlerinin, 23 sili Kaymakam, Yasin Temir (Cumhuri-
Nisan nedeniyle ilkokullardan seçilen yet ilkokulu 5. c. sınıfı öğrencisi) ilk
Belediye Başkanı, ilk öğretim müdürü Devamı S. 2 de

GAZETE İNSAN İÇİN VARDIR

Günümüz insanı ise sürekli bir sosyal de-
ğişim içindedir. Bu değişimde basının gerekli-
liğine inanıyoruz.

Bu nedenle diyoruz ki: Sütunlerimiz herkese
açıktır. Paylaşmak istiyoruz sorunlarınızı, zaru-
retlerinizi. Ayrıca: Yalan, ya da gerçeğinden sap-
tırılmış hiç bir haber ve yoruma sütunlerimizde
yer verilmeyeceğine inanmanızı istiyoruz.

"Gazete yazıyorsa doğrudur" diyebilme-
lidir okuyucu. Basının gücünü kişisel çıkarları-
mıza alet etmek gibi bilinçli bir gaffe düş-
meyeceğiz.

Gazetenin kuruluş çalışmalarında maddi ve
manevi desteklerini esirgemeyerek bu çalışma-
larda yer almaktan rahatsız olmayanlara şükran
borçluyuz.

Yükümüzü biraz olsun hafifletmek isteyen-
lerde takdire değer bir tutum ortaya koydular.
Bu kişi ve kuruluşlarada ayrıca teşekkür edi-
yoruz.

ANDIRIN POSTASI

ÇIKARKEN

M. Ali Zengin

Andırında bir Gazete çıkaracağımızı kimi
dostlarımıza söylemiştim. Kimileri çok çok iyi
olacağını, gazete demenin uygarlık demek ol-
duğunu, her yerleşim yerinde, o yörenin dert-
leriyle, sorunlarıyla ilgilenecek bir yayının şart
olduğunu söylediler. Bir dost ise görüşünü şö-
yle belirtti: "Andırın ile, yani küçük bir kasaba
ile 'gazete' sözcüğünü bir türlü bir
arada düşünemiyorum. Benim gözümde, gazete
devince illede büyük bir kentte yayınlanan ya-
yın organı gelir akla. Bu işten vaz geçiniz."

Bunun üzerine çok düşündüm.

Gerçekten Andırında bir gazete yürürmüydü?
Bir yığın olumsuzlukların, bir yığın çaresizlikle-
rin içinde bu iş nasıl olurdu? Hem sonra bir
örneğide yoktu önümüzde.

Devamı S. 2'de

ANDIRIN POSTASI'NA BAŞARILAR. Değerli Andırın'lılar

Bu gün yayın hayatına başlayan Andırın Postası Gazetesi ile
İlçemizin önemli bir eksikliği daha giderilmiş oluyor.

Bilindiği gibi demokratik ülkelerde basın, halkın gözü, kulağı
ve dilidir. Bu sebeple doktrinde bir çok yazar basını; Yasama,
yürütme yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak nitelemişlerdir. Andırın
Postası gazetesinin'de Kanunlar çerçevesinde kalarak, bu fonksiyonu
edeceğini ümit ediyorum.

Böyle bir küçük ilçede günlük gazete çıkarmak oldukça zordur.
zaten gazeteci hep zorluklar, maceralar içinde yaşar. Gazetecilik
feragat, fedakarlık gibi yüce duyguları gerektirir. Değerli gazete
görevlisi arkadaşlarımız bütün bu zorlukları, küçük ilçede gazete çı-
karmanın dezavantajlarını'da hesaba katarak yola çıkmış olsalar gerek.
Kendilerini bu ciddi teşebbüslerinden dolayı tebrik eder, yayın
hayatları boyunca başarılarının artarak devamını diler, bu vesileyle
vatandaşlarıma saygılar sunarım.

Ibrahim ÖZÇÖMEN
ANDIRIN KAYMAKAMI

ANDIRIN POSTASI'NIN YAYIN HAYATINA GİRİŞİNİ TEBRİK !

Cemzet vatanımızın müteâ köşesi yeşil Andırın'ımızda. ken-
di bünyesinde çıkan, bir gazetenin bulunmayışı ciddi bir eksiklikti.

Basın halkın gözü, kulağı ve sesidir.
Andırın Postasının, bölgemizde meydana gelecek haberleri
yayına, yol gösterme ve yapıcı tenkitleri ve Andırınımızın sesinin
ilgililere ulaştırılması bakımından çok faydalı olacağı kanaatin-
dayım. Bu münasebetle - Andırın Postası - gazetesi sahibi sayın
M. Ali Zengin'i Yazı İşleri Müdürü sayın Ahmet Balcı'yı ve di-
ğer emeği geçenleri tebrik eder, başarılı çalışmalarının devamını
dilerim.

Hasan TOR
ANDIRIN BELEDİYE BAŞKANI

İlçemizde 49 Köy Muhtarları ile Toplantı Yapıldı

Yazısı S. 2'de

Yerelin Tarihi Neden Yazılmıyor?

Yerelin tarihi üzerine çalışanı kafa yoranı, araştıran tarihçiler, aydınlar var. Emekleri inkâr edilemez. Ama Anadolu'da varoluşumundan bu yana hatta eski medeniyetlerinde kapsayacak şekilde tarih mantığı ve meteorolojisi ile tarih yeniden yazılmalıdır.

Yerelin tarihi yazmak genel tarih yazmak demektir. Tarihçi Halil İNANCIK Osmanlı'nın gerçek tarihi genelde yaşanan tarih görüşünü savunur. Gerçek-tende bin yıldır vatan kıldığımız coğrafyanın daha geriye elli yılını bile bile-memezlik ne acı. Andırın buna dâhildir. Öyleyse yerel tarih meteorolojisinden yararlanarak yerel tarihi yazılmalıdır.

Sadece Andırın değil Çukurova'daki diğer yerleşimlerin tarihi bütünlük içinde yeniden yazılmalıdır.

Önce bir yerel tarih name yazılır. Ona bir çerçeve çizilmelidir. Bir yerel tarih (andırın tarihi)yazmaya altı içice geçmiş halkalar süzgecinden geçerek başlanmalıdır.

Bir yerel tarihin altı halkası var. Tarih yazanlar bu ayakların süzgeçlerinden geçirerek yazılan tarih anlaşılır.

1. İnsan: İnsanların ferdi, içtimacı yapısı, yaşayışları, inançları, değerleri

2.Toplum: Yaşam toplumlar

3.Bölge: Kaza, Sancak, Vilayet

4.Ülke: Vatanın geneli

5.Dünya: İçinde yaşanan çağ

6.Düzen: İnsan-toplum-devlet hayatının sürdüğü yürütüldüğü sistemler halkası

Bir yerel tarih yazarken atacağımız somut adımlar olmalıdır. Bir eseri oluşturan malzemeler, kaynaklar gibi. Yerel tarih yazılırken önce kaynaklara bakılır, planlanır, derlenir, sonra işlenir. Tarih yazmak iğneyle kuyu kazmaya benzer. Yani ilimdir.

Yerel tarih kaynakları yerelde var olan elle tutulan ve tutulamayan varlıklardır.

İnsanlar (yaşamış)

Eserler

Aileler

Yapılar

Mezar taşları

Olaylar

Öyküler

Hafızalar

Miras kalanlar

Hatıralar

Yaşayan insanlar

Yerel tarih yazmaya geçmişten başlanır geleceğe devam edilir. Asla gelecek yazılamaz. Çünkü yoktur. Ancak geçmiş süzgeçten geççe geççe gelecek tablosu ortaya kor.

Yerel tarih genel tarihten kopuk yazılamaz. Onu genel tarihten ayrı tutamayız. Geçmişe doğru gittiğimizde karşımıza medeniyet kuşakları çıkar. Hele Anadolu zengin medeniyetler üzerine oturan bir yerin yerel tarihini yazıyorsanız izleri kalan bütün medeniyetlere eğilmeniz gerekir. Bunları sıralayalım:

Önceki medeniyetler,

Selçuklu,

Osmanlı,

Cumhuriyet

Her dönem yereldeki durumuna göre ayrıntıları ele alınır, işlenir.

Yerel tarih yazılırken aşağıdaki hususlara uyulmalıdır.

Yerel coğrafya isimleri

Yerel lehçe

Yerel gelenekler

Yerel önceki araştırmalar

Yerel kültür

Yerel tarih yaşayan insan toplumunun

bir bakıma geçmişini yazmaya dayanır. Geçmişin yeniden toplumun

önüne sunulması rahatsızlık yaratabilir. Bu yüzden yerel tarih yazmaya

niyetlenip yazmaktan vazgeçen kişiler vardır. Burada geçmiş tarih kolları

ve sınırları ile topluma mal olmuş yanları ile işlemek çözüm

olacaktır. Yerel tarih yazmak insanların biyografisini yazmak anlamına

gelmez.

Tarih yazarken kaynak derlemek zordur. Kaynaklara ulaşmada zorluk

çekilir. Bu zorlukları aşmanın yolları yine yerelde bulunmalıdır. Bazıları:

Sohbetler

Ziyaretler

Görüşmeler

Toplantılar

Önderler ile işbirliği

Kamu/yerel desteği

Yerelde uygulanacak diğer adımlar ile birlikte kimi zorluklar aşılır. Esasen

yerelde zorlukları aşmanın bazı ipuçları vardır. Bunlara bakalım

İyi niyet (samimiyet)

Güven

Toplum yararına çalışmak

Çıkar duygularından uzak durmak

Yerel değerlere saygı

Biz duygusu mesajı vermek

Tarih yazmanın hikâye yazmak olmadığını herkes bilir. Olayları hikâye

ederek yazmak tarihi birikim ve zenginlik ister. Yerelde (Andırında)o

kaynakları derlemek kolay değildir. Demek ki tarih yazmaya önce araştır-

madan başlanır. Araştırmadan öncede plan yapılır. Yerel tarih bir "yerel

tarih yazımı projesi" ile başlar. Proje hazırlanır, ekip kurulur, kaynaklar

tespit edilir, süre konur. Önce araştırma edilir, süre konur. Önce araştırma

sonra yazma gelir. Velhasıl yerel tarih uzmanları veya ehilleri tarafından

yazılmalıdır. Sonuç olarak niye yerel tarih yazılmalı sorusu8nu sormalıyız.

Cevabını da kendimiz vermeliyiz.

Geçmiş tanımak için

Geçmişten dersler çıkarmak için

Geçmiş-gelecek köprüsü kurmak için

Geleceğimizi öngörmek için

Kendimize güvenmek için

Medeniyet iddiamız ve devamız için

Yerel tarih yazanlara kolaylıklar gelsin.

Toroslarda Üç Kimlik

Tarihten beri gelen bugün hala yaşayan kimlikler ile hemen yüzleşiriz. Yani, bir coğrafyaya baktığımızda bir kelime ile orayı anar, tanırız. Coğrafyaya yüklenen değerler, toplum değerleri ile örtüşür. Coğrafyayı anlatırken insanı, insanı anlatırken coğrafyayı anlatırız. O sembol hem coğrafyayı, hem insanı birlikte anlatır. Coğrafya ile insan uyumu herhalde toroslarda en fazladır.

Şimdi Toroslara bakalım. Toroslar deyince Çukurova'yı çevreleyen, Akdeniz iklimin hüküm sürdüğü dağlar silsilesini anlıyoruz. Buralarda Akdeniz iklimi hüküm sürer. Akdeniz iklimi "kışları ılık ve yağışlı, yazları sıcak ve kurak" geçer olarak ezber biliriz. Ezber bozan yanı ise, yeryüzünde varolan otlar, bitkiler, ağaçların çoğunun toroslarda var olması, canlı türünün toroslarda yaşamasıdır. Bu iklim ve tabiat bütün cömertliğini insanoğluna sunar. İlk insandan bu yana izler, kalıntılar buralarda hayatın sürdüğünü gösterir. Yani, yaşamının kolaylığını ispat eder.

Şimdi Çukurova'ya bakalım. Çukurova deyince Doğu Akdenizin köşesini kucaklayan Toros yamaçlarından sahillere kadar uzanan düz coğrafya anlatırız. İskenderun yamaçlarından Silifke sırtlarına kadar Toroslar, bir ana kucağı gibi Çukurova'yı kucaklar. Besler, bakar. Derlerki, Toroslar olmadan Çukurova, Çukurova olmadan Toroslar olmazmış.

Bereket harmanı ova anlatılmaz. Çukurova Lokman hekimin ölümsüzlüğün ilacını bulduğu yer. Ovaya yerleşen her medeniyette önce tababet gelişir. Ova öylesine zengin ve cömert. Haline bırakılsa yine öyle olacaktır.

Kilim üzerine bağdaş kurmuş Yörük anası heybetinde Çukurova kendine mahsus öyle değerler üretir yaşıtkirki özdeş olur, kimlik olur, coğrafyayı ve toplumu sarar sarmalar.

Şimdi gökten üç elma düştü misali üç kimlikle tanışalım.

Biri, tirşik.

Çukurova'nın kuzey toros yamaçlarında çokça tabiatta yetişen tirşik çeşitli isimlerle anılır. Hem kendisi, hem yemeğine tirşik denir. Zehirli olduğundan hiçbir canlı dokunamaz. İnsanoğlu onu işler, pişirir, ilaç değerinde yemeğe dönüştürür. Kaç asırdan beri yaşadığı bilinmez. Andırın yöresinden yayılan tirşik, Andırın ile bütünleşir, kimliğe dönüşür. Tirşik deyince Andırın, Andırın deyince tirşik akla gelir.

Her ne kadar tirşik Andırın doğmuşsa da şimdi toroslarda, tirşik biliniyor.

Yemeği yapıyor. Tirşik günleri düzenleniyor. Tirşik çorbası dost sofralarını süslüyor. Tirşik kaynaşmaya, buluşmaya vesile oluyor.

Öteki, Murt. Akdeniz bölgesinin ve ikliminin tipik ağacıdır. Murt'a ağaç yerine çalı derler. Murt dört mevsim yeşil kalan, meyvesi yenen bereketli bir Akdeniz bitki örtüsüdür. Meyvesini insanlar, kuşlar yer. İlaç gibi yararlıdır. İnsanlar murtu pek çok işlerinde kullanır. Süpürgeci tutun bahçe çitlerine kadar kullanılır. Bazı yerlerde mezarlıklarda da kullanılır.

Murt bereketli oluşu, mutedil iklimi ortamı yanı sıra coğrafyanın insanlarıyla özdeşir. Çukurova'ya bakan Toros yamaçlarında insanlarda murt gibi toprağına bağlı, her mevsim canlı, cömert, bereketli, faydalı, saf ve temiz olur. Bu yüzden memleketinde sade yaşayan insanları uzun uzun anlatmak yerine kestirmeden murtçu derler. Karaisalı yöresi bu isim ile anılır.

Bir öteki, Kabak. Çukurova da, toroslarda kabak her evin önünde, bahçelerde, yamaçlarda dikilen, her yerde yetişen bir sebze. Kabak bereketi, bolluğu, cömertliği temsil eder. Fakir-zengin her evde pişer. Kabak çeşit çeşittir. Misafire ikram edilir. Kurutulur. Eşya olur.

Kabağın farklı iklim ve tabiat koşullarında yetişmesi, dayanıklı oluşu, kuruturu kullanılışı sembolleşir. Torosların karayağız, güçlü kuvvetli, gözü kara, dayanıklı, dost, yardımsever, delikanlı insanlarına "kabakçı" derler. Kabakçı benzetmesi, bu toprakların insanın özet ifadesidir.

Toroslarda daha nice insanlar ile özdeş kimlikler var. İşte önde olanları. Çukurova ile yaylalara göç yolu üzerinde yerleşen Toros kuşağındaki toplumlar; hem dağların, hem ovaların değerlerini yazarlar. Hayat birleşir. Yazın Toroslarda, kışın ovalarda buluşurlar. Bu tablo sembolleşen kimliklere güç katar.

Şimdilerde kimliklerin, buluşması, tanışması yaşamın anahtarı sayılıyor. Coğrafya ve bitkilerle özdeşleşen sembol kimliklerimizi daha çok tanıtmalı, daha çok işlemeliyiz.

Aslını inkâr edene haramzade derler. Herkes yörenin değeri ile övünmeli. Değerlerini öne çıkarmalı, işlemeli, yaymalı, tanıtmalı.

Her coğrafyanın kimliği var. Her coğrafya da insanı, yöreni birlikte tanıtan değerler var.

Çağrımız her coğrafyada yaşayana.

MERSİN - MURT- HAMBELES

Murt rakımı yüksek olan yerlerde yetişmeyen, yaprağını dökmeyen Akdeniz bölgesinin özellikli maki türlerindedir. Farsça "mürd" sözcüğü Türkçede murt olmuştur. Orijinal adı Myrtus communis'tir. Sözcüğün aslı Yunancadır. Murt, murt, sazak ağacı olarak da bilinir. Mersingiller familyasındadır. Çok çeşidi vardır. Çeşitlerinin genel adı da Mersin'dir. Kaynaklarda bitkinin ana yurdunun Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda olduğu ifade edilmektedir. Bodur bir maki olmasına rağmen budanırsa boyu 2,5 metreye kadar uzar. Asıl adı Myrtus communis olan bizim de hambeles - murt dediğimiz bitki Akdeniz sahillerinde çokça yetişir. "Üst yüzeyinde pek çok saydam nokta (yağ bezeleri) bulunan yaprakları sert, meşinimsi, kenarları düz, küçük, üzeri koyu yeşil, altı daha açık yeşil, ortası çizgilidir". Her mevsimde yeşilliğini koruması çevresine ayrı bir güzellik katar. Yurt genelinde mersin olarak bilinmesine rağmen Akdeniz sahillerinde hambeles ve murt olarak tanınır. Hambeles Arapçadır. Murt yaprağına 'bahar' diyen yerlerde vardır.

Murt çiçeğinin yakından görünüşü

Murt yaz ortasında çiçek açmaya başlar. Çiçeği beyaz, erkek organı ise altın rengindedir. Çok güzel kokar. Çiçekleri yuvarlak kesitli, dalları kırmızımtıraktır. Bitki ikinci yılında dal budak salarak odunlaşmaya başlar. Odunlaşan dallar bej rengini alır. Başlangıçta etli ve beyaz olan meyveleri olgunlaştıkça koyu mavi-siyah renge dönüşür. Dalları, yaprakları, meyvesi çok hoş kokar. Döktüğü tohumlarla kendiliğinden ya da gövde çelikleriyle ürer. Yapraklarında, çiçekli dallarında, reçine, acımtırak maddeler, uçucu yağlar, meyvesinde ise bol miktarda A vitamini, tanen, şeker ve asit vardır. Taze yapraklar defneyaprağı gibi etli yemeklerde kullanılarak çeşni katması sağlanır.

Osmanlıca Türkçe sözlükte murt Farsça, ölmüş

hayvan anlamında, Türk Dil Kurumunun Derleme Tarama Sözlüğünde ise:

Tirebolu'da donakalmış,

Çaycuma, Devrek, Araç'ta suratı asık öfkeli,

Kerkük'te bir çeşit bitki,

Adana, Mersin, Trabzon, Osmaniye, Rize'de kesilmeden ölmüş hayvan,

Kilis'te yeni doğmuş çocuğun başına serpilen kokulu bir bitki

Isparta Yalvaç'ta dolu,

Burdur, Tefenni, Gölhisar, Acıpayam'da parasız elde edilen,

Nevşehir'de taşlarla oynanan bir çocuk oyunu,

İskilip'te akarsuların getirdiği birikinti,

Samsun ve Çarşamba'da kahve telvesi,

Bafra, Merzifon, Sungurlu, Çorum'da sıvıların dibine çöken tortu olarak ifade edilmektedir.

Çorumlu Halk Ozanı Şekip Şahadoğru üç dörtlük olarak okuduğu bozlaşının ikinci dörtlüğünde "murt" sözcüğünü yöredeki anlamıyla ne güzel ifade etmiş.

Yıllardır halimden anlamayan yâr
Demedim kimseye dert bende kaldı
Gönül beşiğimi sallamayan yâr
Kalleşlik o yârde mert bende kaldı

Aşkın ile diyar diyâr dolaştım
Mecnun gibi çölden çöle yoldaştım
Aşkın şarabının ağzını açtım
Yâr yüzünden içti murt bende kaldı

Bu aşka düşene delidir derler
Ne yazık Şekiple kapalı sırlar
El ele verip de gezdiğimiz yerler
Terk etti sılayı yâr yurt bende kaldı

Görüldüğü gibi "murt" sözcüğü değişik yörelerde farklı anlamlarda da kullanılmış, halk ozanlarının dizelerine dahi yansımıştır.

Murt-Mersin ve hambelesle ilgili şimdiki kadar kurum ve kuruluşlarca ciddi bir araştırma yapılmamış, sağlık bakımından yararları tespit edilerek toplumun hizmetine sunulmamıştır. Kaynakları taradığımızda konuyla ilgili ciddi araştırma Sn. Doç. Dr. Recai Oğur tarafından gerçekleştirilmiş. Doç. Dr. Recai Oğur "Mersin Bitkisi (Myrtus communis L.) Hakkında Bir İnceleme" adlı araştırma yazısında bitkinin tarihçesini, insan hayatındaki yerini, önemini özellikleriyle dile getirmiş. Bu yazıyı hazırlarken biz de onun tespitlerinden alıntı yaptık. Murtun tarihçesi ile tespitlerini ise

aynen aktarıyoruz.

"Antik çağlardan beri bilinen mersin bitkisi çeşitli toplumlar tarafından kullanılmış ünlü bir bitkidir. İbranilerin 'güzel kokulu bitki bahçeleri' adını verdikleri çok miktarda baharat bitkisinin doğal olarak yetiştiği verimli topraklara sahip vadilerinde mersin bitkisi de bulunurdu. İbraniler mersin ağacının yapraklarını çok kullanırlardı. Antik Yunanistan'da mersin bitkisi mutfakta veya tıpta kullanılmadan evvel Yunanlılar tarafından mitolojik hikâyelerini zenginleştirmede kullanılmıştır. Yunanlılar mersini; aşk, bereket ve güzellik tanrıçası olarak kabul ettikleri Afrodit'e adanmışlardır. Yunanlılar ağır yemeklerden sonra sindirimi kolaylaştırmak amacıyla baharatlı şaraplar içerlerdi; mersin bitkisinden yapılan şarap zayıf midelere salık verilirdi. Galyalılar mersin bitkisini baş tacı etmişlerdir. Nane, defne ve mersin dallarından yaptıkları küçük çelenkleri taç şeklinde başlarına takarlardı.

İslâm kültüründe de mersin ağacının önemli bir yeri vardır. Nuh peygamberin büyük tufan sona erdikten sonra gemiden inince önce mersin ağacı diktiği rivayet edilmiştir. Ayrıca Âdem Peygamberin de cennetten üç şeyi yanına alarak dünyaya indiği, bunlardan birisinin dünya çiçeklerinin seyidi (iyisi, güzeli) olan mersin ağacı olduğu rivayet edilmektedir. (Diğerleri buğday ve hurmadır.)

Akdeniz'in özellikli maki türlerinden olan murt Adana ve Mersin'de halkla bütünleşmiş her safhasında da onunla birlikte olmuş. Yakacak olarak kullanılmasının yanında ilaç ve süsleme işlerinin vazgeçilmez bitkisi olmuştur. Çiçekçilerin olmazsa olmazlarındandır. Dalları gölgelik yapımında, (Murt dallarından yapılan gölgeliğe Çukurovalılar talvar veya hayma da der.) tak, düğün salonu, sahne, kürsü süslemede kullanılır. Özellikle çiçekçilikte önemli bir yeri vardır. Tüm çiçekçiler Adana, Mersin, Hatay ve Antalya'dan murt dalları getirirler. Murt dalları çiçek süslemenin önemli bir kaynağıdır. Çiçek buketleri onun dallarıyla güzelleşir. Her çiçek alan muhakkak murtu görür ama murt olduğunu bilmez.

Murt, yaprağını dökmeyen bir maki olduğundan kış yaz yemyeşildir. Kendisi ilaç olduğundan bitki hastalıkları ona hiç tebeleşmez. Onun için yaprakları her zaman aynı güzelliktedir. Herkesin onu çiçekçiler vasıtasıyla görmesine rağmen ünlü olamamıştır. Akdeniz sahillerinde yaşayanlar onu çok iyi tanır. Ama Anadolu insanı bilmez. Hele hambeles hiç tanımaz.

Murtun aşılısına hambeles, yabanisine murt denir. Her ikisi de yenir. Hambeles sözcüğü Arapçadır. Murt - mersin o türün genel adıdır. Ham-

beles beyaz, murt morumsu - siyah olur. Murtun beyaz olanına da rastlanır. Murt hambelese göre daha küçüktür. Hambeles alıç, murt nohut büyüklüğündedir. Kendine has bir rayihası olmakla birlikte ağız buran bir tadı vardır. Murt-hambesinin meyvesinde çok miktarda çekirdek bulunur. Çekirdekler lokma olarak boğazda durabilir. Su olmazsa nefes alma konusunda sıkıntı yaratır. Onun için murt yerken yakınınızda bir bardak su bulunması her zaman işinizi kolaylaştırır.

Hambeles çiçek açarken. Hambeles ve meyvesi.

Daha önce de söylediğimiz gibi Çukurova'da murt yöre insanıyla iç içedir. Onun için murtla ilgili deyimler de türemiştir:

Murt gibi sarhoş
Adamda para murt gibi
Murt oldu
Murt gibi burnumda tütüyor
Ye murtunu sür çiftini
Murt gibi parası var
Gözünden murt gibi döktü
Seninki murt yemek değil bok karartmak

Deyimleri Çukurova'da hâlâ güncelliğini korumaktadır.

Murt Çukurova'da, Adana, Mersin, Hatay, Osmaniye, illerinde özellikle Adana'nın Karaisalı ilçesinde çok yaygındır. Karaisalı'ya bağlı köylerden birinin adının Murtçukuru olması yörede murtun çokça

yetiştirildiğinin bir kanıtıdır. (Kaynaklar murtun İstanbul, Zonguldak, Sinop, Ordu, Trabzon, Antalya, İzmir, Muğla ve Samsun'da da yetiştiğini de söylemektedir.) Murtun Karaisalı'da yaygın olması halkın bu bitkiye özel bir değer vermesini sağlamıştır. Karaisalılara göre murt ulvidir. Onun için de yöre halkına "Murtçu" denilir. Karaisalılar bu lakattan hiç rahatsız olmazlar. Bilakis "Murtçu" olmak onlar için bir övünç kaynağıdır. Adana'da kişi "Karaisalı'danım" dediğinde, karşıdaki: "Haaa öyle ise Murtçusun" diyerek hemen teşhisi koyar.

"Yokluk taştan katıdır" derler. Yokluğun yoğun olarak yaşandığı Karaisalı köylerinde murt satan çerçiler vardı. Sonra hambeles satmaya başladılar. Benim çocukluğumda bu işi meslek edinmiş kişiler dağlardan peştamallarla murt toplar, köye getirir, çöplerini temizlendikten sonra küfelerle, heybelere doldurur köy köy dolaşarak satardı. Hatta un ile bulgur ile setikle "değiş tokuş" yaparlardı. Onun için; "Ununan bulgurunan setiğinin murt var murt" sedası hâlâ kulaklarımdadır. Karaisalılar şimdi murt satmasalar da murtçu unvanlarını hâlâ korumaktadırlar.

Daha önce de söylediğimiz gibi Karaisalı ve çevresinde murtun bir kutsiyeti vardır. Mezar kazacak olan kişiler murt dalları keserek ölüyü yıkamak ve defnetmek için ön hazırlık yapar. Teneşir tahtasına murt dalları döşendikten sonra ölü yıkanır. Cenaze mezara yerleştirilirken kokmanın diye murt dalları döşenir. Mezar ziyaretlerinde mezarların baş ve ayakucularına murt dalı dikilir. (Gazetede bir haber okumuştum. Hatay'ın ilçelerinden birinde çocukların mezarlıkta murt dallarını satarak para kazandığını yazıyordu. Bu haber de bizim dediklerimizi teyit eder mahiyettedir.) Evlerin tavanına dizilen yuvarlak direklerin üstüne uzun murt dalları yerleştirilir, üstü toprakla kapatılır.

Murtun yaprakları boya yapımında da kullanılır. Yapılan boya ile bez, ip ve saç boyanır. Murt yaprakları bir kazana konur. Gerekirse nar kabuğu da karıştırılır. İp ve el tezgâhlarında dokunmuş boyanacak bezler kazanda iyice kaynatılır. Yeteri kadar kaynadıktan sonra kurutulmaya bırakılır. Kuruyan bezler bir müddet soğuk suda dinlendirildikten sonra artık boyanan bez kullanıma hazırdır. (Çocukluğumda anam el tezgâhlarında dokuduğu bezleri, kullanacağı ipleri murt ve nar kabuğu ile boyar şalvar ve ceket diker, sonra bize giydirdi. Anam saçımızı boyamadıysa da boyadığı bezlerden diktiği şalvar ve ceketini çok giydirdi.)

Karaisalılar murtun aşılınmamasına "kara murt"

der. Murtu çakal, tilki ve kuşlar da yer. Özellikle çakal çok sever. Çok yediğinde kabız olur. Pisleyemez. Acı acı ulumaya "pavkırmaya" başlar. Böyle uluyan çakala "pav çakalı" denir. "Pavkıрма" yörede çakal ulumasının çıkardığı sesin adıdır. Çakalın yediği murt dışkı olarak çıktığında simsiyahtır. Bu hadise; Karaisalı'da yaygın olarak kullanılan "Seninki murt yemek değil bok karartmak" deyiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu deyim yaptığı işi iş olsun kabilinden yapanlar için kullanılır.

İncirgediği'nde, (İncirgediği benim köyümün adı, daha önce Karaisalı'ya bağlı idi. 1993 yılında Tarsus'a bağlandı.) kış gecelerinin sessizliğinde çakal "pavkırmaları" korkuyla karışık garip duygular hissettirir insana. Hele yağmur çisem çisem yağıyor, penceredeki rüzgâr uğultusu odadaki sessizliği bozuyorsa bu duygular ikiye katlanır. Çakalların "pavkırmaları" çok uzak mesafelerden duyulur. Köyün köpekleri "pavkıрма" sesine havlayarak karşılık verir. "Pavkırmayı" birkaç köpek duymuş ise birbirine arka çıkarak gece karanlığında onları susturmak için çeşitli hamleler yapar. Ama yapılan hamlelerin hepsi boşa çıkar. Zira onların bulunduğu yere kadar gidip de onu haklayacak köpek yoktur.

Murt Çukurova'da hastalıklar için de önemli şifa kaynağıdır. Meyvesi, ishali deyim yerindeyse "kibrit gibi" keser. Fazla yenirse kabız yapar. Mide ağrıları için yaprakları kaynatılarak içilir. Aynı uygulama; mesane, akciğer iltihabı, bel soğukluğu, egzama hastalıklarının tedavisinde de kullanılır. Murtun antiseptik etkileri de vardır. Bundan yararlanmak için yaprakları kaynatılır, buharı damıtılır. Elde edilen su vücuda sürülür. Murtun meyvesinde bol miktarda A vitamini bulunur. Şurup yapılarak içildiğinde görme yeteneğini artırır. Hemoroit için yaprağının usaresi zeytinyağı - gülyacı ile karıştırılır hastalık bölgesine sürülür. Yaprakları kaynatılarak içilirse varis ve bacak ağrılarına iyi gelir. Yaprak ve meyveleri mikrop öldürücü, iştah açıcı, kan dindirici, özelliğe sahiptir. Meyvesi; kolit, barsak spazmı, gece körlüğüne, görme zayıflığına yararlıdır. Meyvesi hamken yenildiğinde kan tükürmeyi, sirke ile yaprağı karıştırılır başa sürülürse burun kanamasını önler. Yapracağının suyuna şeker karıştırılıp içilirse mide kanamasını, bulantıyı, kusmayı engeller. Bağırsak gazlarını giderir. Kalbi kuvvetlendirir, çarpıntıyı önler. Yapraklarından demlenen çay yüksek tansiyon için önemli bir ilaçtır. Yaprakları suda bekletilip içilirse şeker hastalığına iyi gelir. Öksürük ve boğmaca hastalığının tedavisi için meyveleri yenilir. Meyvesi baş bitini önler. Yapracağının kaynatılarak elde edilen su astım tedavisinde kullanılır.

“Yaprağının suyu üzüm suyu ile karıştırılıp içilirse balgam söker. Aynı uygulama solunum, idrar yolu enfeksiyonları, dizanteri, dişeti iltihapları, pamukçuk, ağız iltihapları, anjin, farenjit ve belsoğukluğuna iyi gelir. Kurutulan yapraklar dövülüp diş diplerine sürüldüğünde dişleri kuvvetlendirir. Kulak ağrıları için yaprağından demlenmiş su damlatılır. Kurutulan murt yaprağı dövülerek toz haline getirilir. Sıcaklığın etkisiyle oluşan pişiklerin üstüne serpilirse pişigi, koltuk altına sürülürse kokuyu önler. Yakılan yaprakların küllü vücuda sürülürse tüm kötü kokuları, meyvesinin ve yaprağının suyu içilirse fazla terlemeyi önler. Bakla suyu ile yoğrulan yaprakları yüzdeki lekeleri giderir. Yaprak ve meyve haşlanır, balla karıştırılır başa sürülürse saçın ve sakalın çıkmasını sağlar. Yağı saçta sürülürse siyahlaştırır, kepeği yok eder, sivilce ve çıbanları iyileştirir. Yaprağının suyu gözdeki beyaz ve sert fazlalığı (pterijium) giderir. Karanlıkta görmeyi artırır. (Fransa’da Hava Harp Okulu’nda öğrencilerin tatlı ve reçellerine mersin karıştırılır). Kadınlardaki jinekolojik akıntılarda murt yaprağının suyu bir küvete doldurulup içine oturlsa akıntıyı keser. Ağız ve boğaz yaraları için yaprakları kaynatılarak suyu ile gargara yapılır.”

Sayılan bu faydalarından dolayı bitkinin yaprakları her mevsimde toplanır. Havadar bir yerde kurutulur. Mikrop öldürücü özelliğini etkin kılmak amacıyla 1 tatlı kaşığı kurumuş murt yaprağı üzerine 4 bardak kaynar su dökülür. 10-15 dakika demlendikten sonra hazırlanan “infüzyon” sabah akşam birer bardak içilir. Murt yağıda aynı rahatsızlıklar için kullanılır. Yağ kullanımı 10 damladan fazla olmamalıdır. Bitkinin taze yapraklarından su buharı distilasyonu ile “mersin esansı” elde edilir. Bu esans renksiz, acı, özel kokuludur. Takriben 100kg yapraktan 300 gr esans çıkar. “Mirtenol, sineol, terpenler” ihtiva eder. Dallarından, yapraklarından elde edilen uçucu yağ mersin esansı olarak kullanılır.

Orijinal adı *Myrtus communis* olan bu bitki Adana, İçel, Hatay ve Osmaniye, Antalya’da Murt - Hambeles olarak bilinir. Bitkinin adı literatürde mersin olarak bilinmesine rağmen bahsettiğim illerde bu isim pek geçerli değildir. Mersin denildiğinde önceki adı İçel, yeni yakında Mersin olarak değiştirilen il gelir akla.

Mersin adının etimolojisi hakkında da değişik rivayetler bulunmakla birlikte yaygın olanı özelliklerini anlatmaya çalıştığımız yaz kış yaprağını dökmeyen, Akdeniz iklimini çok seven, yöre insanının da murt dediği maki topluluğunun adından geldiğidir. Bu anlayış yaygın olmasına rağmen adı geçen yerleşim biriminde mersin

sözcüğü bitki anlamında hiç kullanılmamaktadır. Kullanılmadığı için de “hambeles ve murt” sözcüğü türemiştir. Eğer mersin yörede meyveyi ifade etmiş olsa idi sanırım “murt” ve “hambeles” sözcükleri türemeyecekti.

Anadolu’da Akçaabat’a bağlı Mersin, Manisa Sallihli’ye bağlı Mersinli beldesi, Ordu Perşembe’ye bağlı Mersinköy, Aydın Koçarlı’ya bağlı Mersin beleni köylerinin olduğunu tespit ettik. Bu yerleşim birimlerinde Murt - Hambeles dediğimiz maki türü yetişmediğine göre adı geçen köyler, beldeler Mersin adını nereden ve nasıl aldı. Durum böyle olunca Mersin adının mersin bitkisinden geldiği fikri pek netlik kazanmıyor. Türklerin yurt tuttıkları yerlere kendi adlarını verdiklerini düşünürsek Mersin adının, Mersin ya da Mersinli adında bir aşiretten kaynaklandığı fikri ağır basıyor. Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinde Mersin Oğlu ve Mersinli Türkmen aşiretinden bahsetmesi, Mersin adının bir aşiret adı olduğu ihtimalini daha da güçlendiriyor. Ancak ile adını veren aşiretin bölgede kolunun olmayışı işi karıştırdığı gibi Mersinoğlu köyünün bulunduğunu iddia edenleri de çaresiz bırakıyor.

Mersin adı bir başka rivayete göre Kıbrıs Kralının Kızı Myrna’nın adından geldiği söylenir. Rivayete göre Afrodit’in lanetlediği Myrna babasına âşık olmuş ve yatağına girmiş. Kral yatağına giren kızını görünce kılıcını çekerek öldürmek istemiş. Ancak tanrılar kıza acımış babasının elinden kurtararak onu şimdiki Mersin il merkezinin bulunduğu sahile çıkarmış. Sahilde bulunan yerleşim birimi de Kıbrıs Kralının kızı “Myrna”nın adına izafeten Mersin adını almış.

Tespitlerimize göre Mersin adının nereden geldiği konusunda üç ihtimal üzerinde durulmakta. İnternet Ödev Arşivi Com sitesinden aldığımız bilgilerde de bu üç ihtimalden söz edilmektedir. Adı geçen sitede Mersin adının nereden geldiği hususunda: “Evliya Çelebi 1670 yılında bölgemizden geçmiştir. Seyahatnâmenin bu bölümünde aynen şöyle denmektedir: ‘Kırk evli Hacı Alaitinoğlu köyünü geçerek Gerendür nehrinden sonra Mersin oğlu denilen 70 haneli bir Türkmen köyüne misafir olduk.’ Sait Uğur da kitabında ‘Mersin’e Mersin denilmesinin sebebi şimdiki Mersin şehrinin yakınlarında eskiden Mersinli adında bir aşiret varmış. Bu aşiret Türkistan’dan gelen bir aşiretmis. Adı bu Türk Oymağından gelmiştir. Yoksa Mersin’deki mersin ağacından dolayı bu isim almış değildir’ der. Sait Uğur bu düşüncesine, mersin nebatının bulunmadığı yerlerde de Mersin adını taşıyan mahaller bulunduğunu destek yapmaktadır.

Vital Cuiet, La Turquie D’asi Nam adlı eserinin 51. sahifesinde zamanında Mersin Zephirium adını taşırdı ‘Bu günkü ismi, çevresinde bol miktarda bulunan murt ağacından kaynaklanmaktadır’ diyor ve ayrıca mersin kelimesinin Yunanca’da da murt anlamına geldiğini ilave ediyor. Victor Langlois de ‘Eski Kilikya’ isimli eserinde, Yunanca olarak yazılan diğer bir eserde Mersin adının ‘Mersin Ağaçlarından’ aldığını yazmıştır. Osmanlı Padişahı Abdülmecit’in annesi II. Mahmut’un kadınlarından Bezmi Âlem Valide Sultan’ın da şehrin adının Mersin olmasının doğru olduğunu söylediğinden bahsedilir” deniliyor. (Bilgilerin aynı olması nedeniyle üçüncü ihtimal buraya alınmamıştır.)

Doğrusunu söylemek gerekirse Mersin adının nereden gelmesi bizim için pek önem arz etmiyor. Önemli olan bitkinin çok faydalı olmasına rağmen yeteri kadar araştırılmadığı, özelliklerinin ve güzelliklerinin ortaya konularak tanıtılmadığıdır. Birçok hastalıkların tedavisinde kullanılmasına rağmen ülkemizde tanınmaması çok önem arz eden bir konudur. Onun için her yurtsever her fırsatta bu konuyu dile getirmeli. Sn. Doç. Dr. Recai Oğur’un yazısı tüm akademik kuruluşlar tarafından değerlendirilmeli, sağlıkla ilgili tespit edilen sonuçlar en kısa zamanda uygulamaya konulmalıdır. Akdeniz kıyı şeridinde bulunan Çukurova, Mersin, Antalya, Hatay, Osmaniye illerindeki üniversitelerin Ziraat Fakülteleri bu konuya behemehal el atmalı. Murt - mersin - hambeles yurt içinde, yurt dışında tanıtılmalı, meyvesinin yurt içinde ve yurt dışında pazarlanması için gerekli çalışmalar başlatılmalıdır. Uzun sözün kısası deryada yaşadığımız farkına en kısa zamanda varılmadır.

KAYNAKÇA

1. Mustafa Öztürk: İzmir Yöresindeki *Myrtus Communis*, L.’in Eko-fizyolojisi Hakkında Bir İnceleme, Doktora Tezi, E.Ü. Fen Fakültesi 1970 İzmir.
2. Mustafa Öztürk: Mersin (Murt) Bitkisi, www.yumuktepe.com sitesi
2. İnt. Dr. Recai Oğur: Mersin Bitkisi (*Myrtus communis* L.) Hakkında Bir İnceleme. Ocak - Şubat-Mart 1994, Çevre Dergisi, S. 10, Ankara.
3. İnternet Ödev Arşivi Com Sitesi.
4. Ağaçlar / Net / Forum İnternet Sitesi. (Yayınlanan resimler adı geçen siteden alınmıştır.)

AKDENİZ'in Sanat ve Edebiyata katkısı

Büyük bir havzanın tarihi geçmişinden yola çıkarak sanatı,edebiyatı ve kültürü konuşmak, yazmak oldukça önemli, derin ve zordur. Akdeniz, geçmişi derin olan, ipek yolunun getirdiği avantajlarla birlikte Klıkya bölgesinin Zeytinlikleriyle barışın da sesi ve soluğu olmuştur. Hanların, köprülerin, taş duvarlarla kalelerin varlığı binlerce yıllık tarihe ışık tutar. Bölgenin esenliği Misis'in sularıyla sanki Asi ırmağına doğru bir yol haritası vererek içimize Jüstinyen'in ve Kleopetra'nın izleri düşer. Bu izler, Ashab-ı Kehf'iyle Tarsus'u tarhileştirirken Hristiyanların sofrası haline gelen Jüstinyen köprüsü ve klisesiyle Anadolu Türkmen'lerinin yer tuttuğu toprağın sahibi olan Yörüklerin, Avşarların, Kara Keçililerin altından geçmeden şehra daldıklarını da hayal edebilir, Ulucamiinde namaz kılabilirsiniz. Kartal uçuşuyla Mersin'den Anamur'a doğru yol alırken Kız kalesine misafir olursunuz. Bu yolculuk aslında tarihin derinliklerinden akan ırmakların çağıldayışını hatırlatır bize. Oradan Akdenizin serin ve mavi sularıyla kucaklaşarak deniz kızlarının, deniz perilerinin oynayışlarını yüreğinizde hissederek bir barak havasıyla çobanlara özgü türküleriniz toros dağlarının karlı tepelerinden bir ipek dokunuşuyla ova-ya doğru süzülüşüne de tanıklık edersiniz. Bu yolculuğun taş duvarları sizi Faruk Nafiz'in "Han Duvarları"na götürür.

Adana'nın Tarihi Taş köprüsü, Büyük saati şehre kendi rengini verirken Gala (Kale) kapısından Ulu Camiye uğrarsınız. Şehre doğudan gelen kervanlar Seyhan ırmağını Taş köprüden geçerek Kale kapısından girer orada dinlenir ve şehirle sonra tanışmış. Yağ Camii ile Yeni camii size huzur veren ibadethanelerin ötesinde birer eğitim ve medrese görevi yapmışlardır. Yeni yapılan her şey şehre, toprağa ve insana aykırı yapılmaktadır sanki. Fitrata uymayan yaşama şekilleriyle, yerleşim ve eşyaların süsleyişi insana kendi asliyetiyle yaşamayı önerirken modern yapılar surete de sirtete de aykırı düşer. Büyük şehirlerin tılsımları olan ahşap konakların, eski yapıların tahta ve taş evlerin sıcaklığı bir bir gözden kaybolmaya doğru ilerlerken, çaresizlik içerisinde Ramazanoğlu konağı varlığını Seyhan'ın kıyısında bulunan ahşap evlerin-konakların üzerine bir büyü etkisiyle sinmeyi sürdürmektedir.

Bu şehrin varlığıyla toprağın beyaz altını olan pamuk tarlaları, iklimine uygun bir hal ile yedi kitadan insan barındırır gibi ülkemizin göç eden canlarına kucakını, ocağını, sofasını ve sofrasını açmayı sürdürür. Canlar çoğaldıkça şehir kalabalıklaşır. Seyhan ırmağının nazlı akışı bulanmaya başlar. Eskiden dedimse çocukluk yıllarımızda meyan kökü şerbeti en doğal içeceğimizdi. Haşlama diye sebillerle ikramlar yapılarak yazın sıcağından birazcık nefesler almaya çabalanırdı. Eskidendi meyankökü (haşlama) içmelerimiz, şimdilerdeyse hafızanın, midenin ve ruhun bozulmasına zemin olan colalar icat edilince rengi bozuldu meyanın da, insanın da. Şehrin eski haline uygundu bicibiciler. Şalgamların varlığı kebaba bağlı olarak sürüyor. Bu şehir ve şehirlerin iç ezgilerini duymayan insan o şehre katkıda bulunamaz.

Çukurova'nın ırgatları susuz yazları hatırlatır. Çukurova'nın pamuk tarlalarında kurulan göç çadırları şehre bir adım daha yakın olabileceği talimleridir bir bakıma. Şiirin, musikinin, sanatın varlığı şehrin taş duvarları arasında gizlenmiş, sinmiş bir vaziyette arayıcılarını, toplayıcılarını bekler. Her şair, şiirini aramakla mükelleftir. Adana'nın tozlu yollarında, topraklarında aradığımız notalar; Ulucamiinin yanbaşımda müstakil bir medrese görünümüyle şadırvan, tarihe tanıklık ederken arapça, tefsir, kuran kıraatlerinin sesi sabahın er vakitlerinde ezana hazırlık yapar. Bir neyzenin nefesiyle saba makamıyla ezan, uykusundan uyandırır şehrin insanını. Şehrin insanı tahtalı camiinin altından geçerek kalabalıkları oluşturur.

Kayalibağ mahallesine doğru yol aldığımızda çocukluk yıllarımda ki Tepebağ ismi bir tesbih gibi dilime dolanırken Ramazanoğlu konağının ikametgahında Kuran, Arapça eğitimi yüzyıllara tanıklık etmeyi sürdürür. Şeyh Ramazanoğlu Mahmut Sami Efendi Hazretlerinin halifelerinden olan Mehmet Baysal hocam ermişlerden bir dervişti ve ehli ilim olan haliyle babı ali kapısı gibi kapıdan içeriye girenler onun ilminden, feyzinden müstefit olurlardı. Odacı Mehmet Emmi'miz için kırklardan derlerdi. Şefika Hatun-Şeyhoğlu ve Zincirli camii İmam ve Hatibi olan Ahmet Garip hocam elimden tutarak beni Baysal hocama getirmişti. Biz o yıllarda küçücük çocuklardık. Bu küçücük hallerimiz birer şiirin mısralarıydı. Yürürken bu şehirde şiir de bizimle birlikte yürürdü. Şehirleri yürüten şiirdir, müsidir sanat ve edebiyattır.

Adana'nın yerli halkı toprağıyla tanış olmuş bir halktır. Kalender mizacıyla, konukseverliğiyle yüreğinde demlendirir kavununu, karpuzunu, gelen konuklarını. Bu nedenledir ki Türk sinemasının bu güne gelmesinde; Çukurova'nın beyaz altın ağalarının-tüccarlarının payı unutulamaz. Sanatın toprakla, şehirle birlikte var olduğunu, o şehrin sırlarıyla şairleri, edebiyatçıları var ettiğini ifade etmeliyiz. Onlarca şair, edebiyatçı, bilim adamı, tiyatrocü, sinemacı, müzisyen, medya mensubu Adana'dan, Çukurova'dan, Akdeniz ikliminden beslenmiştir. Türk şiirinin önemli isimleri bu şehre ve Türkiye'ye kan vermeyi sürdürmüşlerdir. Yüzlerce isimden bazı isimleri seçerek dikkate arz etmek niyetindeyim; Halk şiirimizin büyük ustalarından Dadaloğlu, Karacaoğlu, Divan şiirinde Ahmet Hamdi Efendi, Ahmet Naim Efendi, Sururi, Halk aşıklarımızdan Ferrahi, Feymani, Abdulvahap Kocaman, Kul Mustafa, Şair , Yazar, Romancı, öykücü ve eleştirmenlerden Ali Püsküllüoğlu, Mehmet H. Doğan, Muzaffer izgü, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Recep Bilginer, Turan Ofazoğlu.

Sinemacıardan, Aytaç Arman, Salih Güney, Yılmaz Güney, Şener Şen, Yılmaz Köksal.

Müzisyenlerimizden Kanı Karaca, Ferdi Tayfur, Erol Büyükburç, Hakkı Bulut, Ümit Besen, Vahdet Vural gibi isimler kültürel değerlerimizin köklü ve derin damarlarını haber vermektedir.

Belediyelere Çağrı Beşibiryerde

Anadolu'da düşünlerde geline beşibiryerde takılır. Beşi bir arada, beşibirlikte denir. Bu, kıymetli bir takıdan çok daha öte anlam taşır. Geline şöyle mesaj verilir. Beşibiryerde sahibi oldun. Esas beşibiryerde altından öte şunlardır.

- Sağlık
- Saadet
- Sadakat
- Saygı
- Sevgi

Bunlar beş altından çok daha kıymetlidir. Gelin de hem beşibiryerdeye, hem de manasına ömür boyu sahip çıkar.

Peki insanların topluca yaşadığı, medeniyet kurduğu şehirlerde beşibiryerde var mı?

Gelinin sahiplendiği kentler bunlara sahip mi? Evet var. Gelin süsü gibi kentin süsü olan beş kıymet (değer) var elbette. Onlara sahiplenmeliyiz.

1. Şehir
2. Yerel müze
3. Park
4. Kütüphane
5. Şehir evi

Bunlar medeniyetimizin, kültürümüzün, yaşamlarımızın beşibiryerdesidir. Saydığımız değerlerimizi ele alacak, işleyecek, varlığından haberdar edeceğiz. Eksik varsa tamamlayacağız.

Kent Müzesi Var (mı?)

Bizim memleketin insanlarında belge saklama hastalığı var. Birde elinde belgesi olanlardan alma ve geri vermeme hastalığı var. Daha vahimi. Üzücü ve rahatsız edici bir vaziyet. Toplumun iyi niyet ve safiyanelik duygularını kullanma halidir bu.

Bunun çaresi Kent müzesi. Yerel belediyeler kent müzesi açmalılar. Şehrin en güvenilir, okumuş-yazmış insanları ile işin uzmanını bir araya getirecek kent müzesi projesi yapılmalıdır.

Kent müzesine ilkenin resmi yöneticileri, sivil toplum başkanları, kanaat önderleri destek vermelidir. En azından bunların desteği alınmalıdır.

Kent müzesinde neler yer almalı?

1. Kentin tarihi
2. Kentin coğrafyası
3. Kentin toplum/sosyal hayatı
4. Kentin üretimi/ekonomisi
5. Kentin aileleri
6. Kentin doğal hayatı
7. El sanatlar/zanaatkârlar
8. Kentin kültür hayatı
9. Kentin etnoğrafik değerleri

10. Kentin kültürel varlıkları
11. Kente dair resimler
12. Kentle ilgili belgeler
13. Kentin tarımı
14. Kentin eğitimi
15. Kentin sağlığı
16. Kentin yönetimi/yönetenleri
17. Kentin koleksiyonları
18. Kentin basını
19. Kentle ilgili basılı eserler/yayınlar
20. Kentle ilgili yazılı dökümanlar

21. Kentin görüntüleri

Bunlar ortalama bir kent müzesinin kapsamını anlatır. Her bölgeye, yere özgü değerler var. Kenti tanıtan, öne çıkan yanları var. Müzede onları işleyerek kendiliğinden zenginleşir.

Kent müzesi bir projedir. Önce, liderlik ister. Halkı inandırmak, güven kazanmak ister. İyi bir ekiple çalışmak ister. İyi bir mekan ister. Unutmayalım para, kaynak daha sonra gelir. Fazladan maliyet gerektirmez.

Kent müzesi her ilçeye lazımdır. Geçmişle buluşturmanın mekanı yeni nesilleri buralardır. Az emekle çok mesaj vermenin de yoludur.

Kent müzesine neden ihtiyaç var?

1. Her kentin kimliği var.
2. Kentin kimliği belli olmalı
3. Kentin ruhu var. Kentin ruhu ölmemeli
4. Kentin geçmişi kaybolmamalı
5. Kentin neyi var neyi yoksa bir arada olmalı
6. Kentin dili olmalı
7. Kentin mesajları olmalı, söyleyecekleri olmalı.

Nasıl ki mutfakta hazırlanan yemekleri tepsi veya sini içinde sunulduğu gibi bunların hepsini bir mekanda sunmak için kent müzesi lazımdır. Kent müzesi misafirlerine kurulu bir kent sofrasıdır.

Her insanın bir kenti var. Memleketim dediği, sahip çıktığı kent. İçinde doğmuş, büyümüş, anılar bırakmış, izleri kalmıştır o kentte. İşte o kenti çocuklarına anlatırken geriye kalanları göstereceği bir kurtarıcıdır onun için. Kentin sahiplerini işte benim kentim diyeceği bir övünç yeridir kent müzesi.

Not 1: Andırın içinde Yaycıoğlu konağı Kent Müzeliğine ne güzel yakışır.

Not 2: Belediyelere çağrımızdır. Kent konseyi proje desteğine ve işbirliğine hazırız.

Halil Yol Ayrımında

Halil'i Toros dağlarında soğuksuyla oynarken bulduğumuzda önünde iki yol olduğunu baştan biliyorduk. Halil büyüyecek ve zorunlu eğitimini tamamlayacak. Halil'in önüne iki yol çıkacak.

1. Halil okuyacak eğitilmiş olacak. İş ve meslek sahibi olacak. Hem kendini, hem çevresine, hem de ülkesine faydalı olacak.
2. Halil, okumayacak, sahibi olmayacak. Andırından görecektir, kentlerin varoşlarında hayat sürecektir. Ne kendine, ne çevresine, ne de ülkesine faydalı olacak.

Halil'in önündeki yol, aslında, Andırın'da her gencin önündeki yoldur. Bu yollarını her Andırın'lı yaşadı. Halil de yaşayacak. Haksızlık etmeyelim. Buna kararı o çocuk yaşında Halil mi

verecek? Hayır! Ailesi, çevresi ve Andırın.

Ve gelip dayandığımız nokta şu: Andırın gibi Toros kuşağında, cevher olup elinden tutulmayan, küllerin arasında sönüp giden nice çocuklar var. Toplum yani biz büyükler çocuklarımızın ellerinden tutmalıyız. Mesulüz. Vebal altındayız.

Ümitliyiz, Halil okuyacak. Kara yağız genç delikanlı olacak. İş, mesleği olacak. Faydalı, üreten, hayırlı insan olacak.

Bu bizim bildiğimiz, bulduğumuz Halil.

Ya öteki Haliller.

Ne dediğimi anlıyorsunuz. Var mısınız?

Bölgemizde iki tür göçmen kuş hareketi gözlenir. İlki Kuzeyden gelen, Güneye inen, Andırın bölgesini sadece geçiş için kullanan göçmen kuşlar. Kazlar, turnalar, bildircinlar bu türlerdendir. İkincisi Andırın'ın sulak alanlarına konan burada yuva kurup çoğalan göçmen kuşlar. Leylek en başta gelen göçmen kuştur. Leylekler çok değerli 5-10 yıl öncesi Andırın'ın bütün köylerinde görülürdü. Ağaç tepelerine, minarelere, bacalara, direklere yuva yapardı. Çayırlarda meralarda avlanırdı. Şimdi ise sulak alanı olan yerlerde çok az kaldılar.

Leylekler yuvalarından uçarken, yuvalarına geri dönerken gagalarından çıkardıkları şakırtı sesleriyle müzik topluluğu oluştururlar. Sizlere doyumsuz müzik ziyafeti sunarlar. Gökyüzünde süzülüşleri, döne döne uçuşları, yere konuşları, havalanışları birer sanatsal gösteridir. Leylekler çayırlarda çeşitli haşerelerle beslenirler. Böylece tabiatın yaşam dengesi içerisinde yerini alırlar.

Leyleklerin gelişi Nevruz olarak kutlanır. Çocukluğumuzda ilk leyleği görmek için yarış yapılırdı. Leyleğin gelişini haber verenlere hediyeler verilirdi. Leylekler Güneyden geldiği için "Hacı Leylek" denir. Leylek üzerine türküler, maniler söylenir. Leyleğin gelişi sevince, sevinç, kutlamaya, kutlamalar, şenirge döner. Köyün kız erkek gençleri, çocuk çocuk pınar çeşme başlarına koşar. Yanlarına nevaleler gelir. Ateşler yakılır. Ocak kurulur, kazan kaynar. İlk defa kızlara kömbe çörek yaptırılır. Bulgur pilavı pişittirilir. Yenice yaptıkları için tatsız tuzsuz olur. Buna leylek kömbesi bulgusuz bellengeç kabilinden leylek aşısı derler. Yenilir, içilir, eşlenilir. Leylek gelmesi bahanesiyle bahar gelişi kutlanır. Tabiatın uyanışı gibi insanlar uyanışı, tabiata yeniden dönüşünü kutlarlar sanki. Leylekten ilham alınan Atasözlerimiz vardır. Sözün hülasesi leylekler baharla uyanan yeni hayatın habercisi olurlar, sizinle yaşarlar. Güz mevsimi gelince gelecek baharda yeniden buluşmak mesajıyla

Leylekler Geldi

sıcak memleketlere göçmek için aranızdan ayrılırlar. Son ayrılan leyleğin hikâyesi hep hüznü verir insana. Ya sakatlanmıştır veya zayıf düşmüştür. Güzün soğukları gelmeden gitmesi için temenniler edilir.

Leyleklerin gelişine çocukluktan kalan izleri bir önceki kuşak hep yaşamıştır. Bize gelince; leyleklerin gelişine nasıl sevinirdik. Önce dört gözle bekler, sonra dört gözle özlerdik. Kışın köy odalarında leylekler üzerine öylesine hikâyeler dinler, gözlemler duyardık ki, gelişini günbe gün beklerdik.

Leylekler gelecek, kıştan kurtulacak, baharlara erecektik. Beklide leyleklerin gelişi bahaneydi. Özlediğimiz bahardı. Baharı çağıran, müjdeleyen her şeye kıştan kesiliyor, değer veriliyor, üzerine yorumlar yapıyorduk. Leyleklerin bıraktığı en derin iz bir hikâyeden çok bir vakaya dayanır. Yani gözümüzle gördüğümüz bir olaya. Leyleklerin gelişini sevinirken gidişine fazla üzülmezdik. Bilirdik ki leylekler gidecek, yazın gelecek. Gözün gitmeyen bir leyleğin hikâyesi köy odasında günlerce konuşuldu. Nineler bunda bir terslik görerek dizlerine vurdular. İhtiyarlara koştular. Böyle olur mu? Memleketin başına ne geldi? Bu neye alamet? Bir gazap mı? Soru üstüne soru sordular. Kime danıştırsa, her biri kendi kavlince yorum yaptı. Üzülenler, sevinenler, kaygılananlar, umursamayanlar.

Hadise şuydu. Sonbahara aylarında köyde bir leylek kalır. Leyleklerin göçüne katılmayan leyleği bir köylü görür. Konu komşuya söyler. Köy odasına taşınır, orda köylüler tartışır.

- Kanadı kırılıp kalmıştır
- Bir ayağı kırılmıştır
- Zayıf kalmış, uçamamıştır
- Leyleğin yuvadan attığıdır sürüye almamışlardır
- Başka yerden gelmiş yolu şaşırmıştır
- Aralarında bırakmışlar, kışa dayanırsa bundan kerli göçmeyecekler
- Kıyamet alametidir
- Sular çekildi, ortalık kurak, ne yer ne içer?
- Tek başına nasıl yaşar?
- Kapalı yuva yapsak, tutabilirmiyiz?
- Besleyebilir miyiz?
- Hükümete mi haber cersek?
- Daha önce kaldıymıydı?

- Kurtlar, kuşlar ne yapar?
- Zemheriye dayanır mı?
- Neden gitmedi acaba?

Her kafadan bir ses. Herkes kendi doğrusunu sesler durur. Köylülerin kaygısı hiç akşamdan dönen göç devrarın ne olduğu? Bundan sonra ne olacağı? Hakkıymıydılar. Yaşayanlar görecek. Köylüler tartışa dursun çocuklar toplanmışlar, bahar günlerine dönmüşler leylek türküsü tutturmuşlar çoktan.

- Leylekler leylek lekirdek
- Hani bana çekirdek
- Çekirdeğin içi yok
- Leyleğin suçu yok

- Leylek leylek havada
- Yumurtası tavada
- Sarı kızın başı yok
- Leyleğin suçu yok

Çocuklar doğru söylerler. Çocuklardan al haberi derler. Leylek göç etmemiştii.suçu yoktu. Çünkü bilinen bir şey yoktu.

- Leylek gelir yaz gelir
- Leylek gider güz gelir demezler mi?
- Leyleğin ilk görenler havada görmez mi?
- Leyleğin kuş mu sandın gözün gider yazı gelir
- Leyleğin ömrü laklak ile geçer ya
- Leylek ne varsa toplar. Kurbağayı bile
- Allah kimseyi leyleğin yuvadan attığı gibi yapmasın derler.
- Aklına bir şey gelenlere"leyleği havada mı gördün" derler. Bazen de çok seyahat edenlere derler.
- Kalabalıklara leylek sürüsü denir derler ya
- Leylek lakırtılarına izafen çok ve boş konuşanlara "leylek lakırtısı" yapma diye uyarırlar
- İnce ve zarif olanlara leylek gibi demezler mi?
- İnce bacaklı olanlara leylek bacaklı derler
- İşi karışık olanlara leylek yuvası gibi üst üste yığılmışın söylerler
- Leyleğin ömrü laklakla geçer demezler mi boş iş yapanlar için.

Leylekler Andırın'da doğanın canlılığının canlı tanıklarıdır. Yağışlı ve bolluk yıllarında leylekler çokça görülür. Kurak yıllarda azalır. Leylekler azalmamalı. Leylekler çoğaldıkça tabiatın güçlendiğini hepimiz biliriz.

Avgasır Domatesi

Bitkilerin oluşumu/dönüşümü, kendi içerisinde rutin yaşamsallığın tohuma durmasıyla mümkün olan bir olgudur. Mucize bir gerçeğin somut hali olan bitki tohumları, günümüz bilim adamlarının ve buna paralel olarak gelişen teknolojik ilerlemelerin ışığı altında ve dahi bilim adamlarının keşfetmemerakları/müdahaleleri sayesinde 'orijinal hallerini kaybetme' tehlikesiyle karşı karşıyadır. Tüm bu çabalar, 'daha fazla üretmek, daha fazla kazanmak' adına olsa gerek.

Hal böyle iken, bitki genetiği üzerinde yapılan söz konusu müdahaleler toprak, insan ve diğer canlılar üzerinde 'hayatiyet' anlamında, olumsuz tesirleri de beraberinde getirmekte. Durumun farkına varan kamuoyu, duyarlılık göstererek, artık genetiği ile oynanmış, başkaca müdahalelere maruz kalmış bitki ve diğer canlıların akıbetini, sorgular hale gelmiştir. Ancak, söz konusu sorgulamalar, öncesinde fark edilemediğinden, canlılar üzerinde şiddetli tesirler gösterdikten sonra fark edilebilmekte. Tüketiciler her ne kadar duruma müdahale etmeye kalkışsa da, her halükarda, durum tersini işleyebilmekte.

Bu açıklamadan varmak istediğim durum, Kahraman Maraş ili sınırları içerisinde, "**Avgasır**" bölgesinde yetişen, toprak yapısı, yükseklik derecesi, suyu, havası ve de orijinal yerli tohumların birleşimi ile

elde edilen ve bölgede 'marka' değeri taşıyan lezzetli domatesler hakkındadır.

AVGASIR DOMATESİ NEDEN ESKİ ÖZELLİĞİNİ KAYBETMEKTE?

Evet, Kahraman Maraş bölgesinde tat ve kokusuyla ünlü, 'marka' değeri taşıyan Avgasır domatesi, son zamanlarda tat ve koku noktasında gerçek özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş gibi...

Bilmiyorum, belki de bana öyle geliyordu! Yıllardır doğup büyüdüğüm memleketimden uzak olsam da Andırın'a her gelişimde, mevsiminde, mutlaka Avgasır domatesi yemek istemişimdir; ama ne yazık ki, birkaç yıldır yediğim Avgasır domatesinin eski tadını bulamıyorum.

Üreticiler, çok üretmek, çok kazanmak uğruna marka değerden vaz mı geçmek istiyorlar acaba!? Hal böyle ise, vay hallerine! Bu durum, diğer sebze meyveler için de söz konusu olabilir. Başka anlamdaki kirliliklerin yanı sıra, toprak ve ürün kirlilikleri de kendini bariz bir şekilde ortaya koymakta.

Tüketiciler, beslenme anlamında, alım gücüne göre sağlıklı veya sağlıksız ürünler tüketebilmekte. Tüketiciler, bütçeleri açısından kalitesiz ürünleri tüketmekte yetersiz olabilirler ve fakat ucuz ürünleri almayı da kaliteli ürünleri tercih etmiş olsalardı,

durum, tersine dönebilirdi...

"Bu nasıl olacak?" dersiniz, hesap çok basit. Sağlıklı ve pahalı ürünler, piyasaya sürülen kalitesiz ürünler sayesinde pahalılık arz etmektedir. Eğer ki, tüm ürünler iyi kalitede ve sağlıklı bir şekilde üretilip, tüketiciye ulaştırılabilseydi, zaman içerisinde, ürün fiyatları mecburen aşağıya çekilecek, alım gücü düşük tüketicilerin keselerini de zorlamayacaktı. Bu durumun sağlıklı işleyebilmesi için, tüketicilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. İstesek dahi, günümüz şartlarında, büyük sermayelerin seri üretim teknikleri geleneksel ve sağlıklı üretim tekniklerine izin vermeyecektir, bu da işin bir başka boyutudur, maalesef.

Keçiler Ormanın Ö(n)cüleri mi?

Keçiler Anadolu coğrafyasında hep var. Bunu kaya resim ve yazıtlarından anlıyoruz. Atalarımız Anadolu'ya keçi ile geldiler. Getirdikleri kültür yerli kültür ile buluştu. Coğrafyanın tanıdığı, bildiği oldular. Atalarımıza göçebe toplum denmesi bu yönden olmalıdır. Keçi keçiye tanıyanlar bilirki, dağ, dere, tepe, bayır, yamaçlarda gezer. Engibeli yerler onun vatanıdır. Tam aksine koyunlar düzlükte yaşar. Keçi engibeye, koyun düzlüğe yakışır. Ondan mı bilinmez koyun çobanlığı kolay, keçi çobanlığı zordur. Keçileri bir doğa yamaca sürülürse yayılır, gelmez. Dere bayır gezer. Koyunlar toplu, keçiler ayrık yayılır, gezer. Keçi Anadolu'nun her yerinde yaşadığı halde, koyunlar düzlük, ova, yayla ister. Her ikisine birden davar adı verilir.

Atalarımız soy saplarını sahip oldukları keçi sürülerine izafeten almışlar. Anadolu'ya bu üncanlar ile yani soy sop aşiret ismiyle gelirler. En meşhurları Sarı keçili, karakeçili, kızıl keçili olanlarıdır. Osmanlı soyunun sarı keçili boyu oldu söylenir. Atalarımız ana erkil aile yapısı sonucu soyadlarını annelerden alırlar. Birde keçi isimleriyle anılmışlar. Keçilerim geçmişimizde yeri ve önemi o derece saygım olmuştur.

Yer adlarına keçi ile ilgili kelimeler verilir. Hayvanların otladığı yerlere keçilik denir. Mesafelere keçi mesafesi denmiştir. Yollara keçi sarp ve zor yolu denmektedir. Dağlar, vadiler, ovalar keçi üzerinden tanımlanır, isim alır. Bu isimler hala yaşatılmaktadır.

Özellikleri

- Keçi öteki evcil hayvanlardan farklı olan özellikleri ona kimlik, duruş kazandırmaktadır.
- Eti, kılı, sütü sert
- Huyu sert
- Uslanmaz
- Kolay tutulmaz ipe gelmez
- Yaban gezer
- Kendi camiasında lider
- Sürü olmaz
- Bir yerde durmaz
- Gezgin
- Asla yorulmaz
- Uzakları görür
- Dayanışma sağlar

Keçi Kimdir?

Her canlının bir kimliği var. Kimlik onu ayıran, farklı kılan özelliklere denir. Keçi yaradılışı itibarıyla diğer evcil hayvanlardan ayrılır. Yaşadığı ortam dağ, dere, tepe, bayır, yamaç gibi engibeli yerlerdir. Bu sert ve zor coğrafyada yaşayan keçilerin karakterlerini tanımaya çalışalım.

- Tek gezerler
- Toplu halde de olsa ayrılık yayılır
- En temiz bitkileri yer sarp yerlerde dolaşır
- Akıllı
- Temiz

- Yattığı yeri temizler
- Çevreci
- İnat
- Sert
- Riski sever
- Hareketli
- Tez canlı
- Tehlikeyi görür
- Ürkek
- Bencildir

Keçi – İnsan münasebeti

Keçi yalnız. Keçiler yalnız gezer. Keçiler zirve hayvanlardır. İnsana zirve fikrini aşlar. İleride lider olanların geçmişinde çobanlık yaptıklarını unutmamalıyım.

Kendine has kimliği olan, bunca özellik taşıyan keçiler insanların dikkatini çeker. İnsanlık keçiye ıslah ettikten sonra etinden, sütünden, deyişinden, gübresinden yararlanır. Sonra yaşam biçiminden kendine dersler çıkarır. Bir bakıma keçiden ilham alır. Kısaca rehber olur.

İnsana denmeyen keçiye denir. Denir de, "kızım sana söylüyorum gelinim sen anla" demeye getirilir. Mesela, neler denmez:

- Keçileri kaçırmış
- Keçi gibi inat
- Keçi suratlı
- Keçileri kaçırmış
- Keçi can, kasap et derdinde
- Keçi gibi canının istediği yere çıkar
- Keçiboynuzu gibi eğri büğrü
- Keçi gibi geviş getiriyor
- Keçi yolu mübarek
- Tam dağ keçisi
- Boynuzlu keçi
- Keçi kaçkını
- Keçi sürüsü
- Keçi kılıklı
- Keçi sakallı

- Keçi gibi gezginci
- Keçi kaçkını

Keçi ile getirilen misaller, daha çok keçi olan coğrafyalarda üretilmiştir. İnsanlara kızanlar argoda keçiyi kullanırlar. Tembel olanlara keçi misal getirilir. Çevresini kirletenlere bir keçiye bak derler. İlim öğrenmenin sırrının 'ezber' değil, 'tekrar' olduğunu keçinin boyun sallaması ile anlatırlar. İnsan kıymetini keçinin yokluğu ile dile getirirler.

Rehber

Dağcıların rehberi keçilerdir. Dağcılar tıpkı keçiler gibi dağa (yokuşa) tırmanır, inerler.

- Eşimli (%8-20 arası) çıkar, inerler
- Yan basarlar
- Adımlarını küçük (normalin yarısı kadar) atarlar
- İleriye bakarlar
- Sağlam yere, taşa basarlar

Sağlımıza rehber olur. Otlarla, bitkilerle beslenir. Uzun ömrün sırrının böyle bir doğal yaşam olduğunu bilim söylüyor. Hayatımızı kolaylaştırır. İnsanlar.

- Keçi sütü içer
- Derisi sarılır, iyileşir
- Derisinden tuluk olur
- Derisinden yayık olur

Ekonomide Keçi yerini alır

- Etinden faydalanılır
- Kılından çuval, çadır yapılır
- Etinden yenir
- Sütü kaynamadan içilir
- Sütü teleme yapılır
- Sütünden ayran, peynir, yoğurt yapılır
- Besin değeri yüksektir
- Boynuzu kullanılır
- Gübresi tarımda en kaliteli gübredir
- Kolay satılır

Hayatımızda

Toroslarda keçi içinde etinden, sütünden kılından.. derler. Koyun ve keçi Anadolu da bozuk para gibidir. İstendiği zaman alınır, satılır.

İnsan eline yapışır. Ondan olmalı, küçükbaş hayvanları alanlar zengin kabul edilmiştir.

Keçiyi zahmetli az hayvan derler. Öylesine ağıllar, ahırlar, damlar istemez. Yaylalar yurtlar gerekmez. Dağ, dere, bayır olsun yeter. Fazla bakım, ihtimam gerekmez. Çabuk çoğalır sürüye döner.

Toros dağlarında keçi sürüleri olanların sunacakları ikram bol çeşitli olur. Yaylalarda yayık ayranı, keçi sütü, yoğurdu, peyniri, tereyağı ikramların alası sayılır. Taş üzerinde pişen çörek, yanında bir tas ayran içenlerin bir ömür damağı tadında kalır. Keçiler, cömert elini ağırtır, yani güçlendirir.

Keçi Felsefesi. İnsanlara rehber olacak vasıflara sahip, başkaca söylersek rehber yönlerini aldığımız keçilerin kendine mahsus özelliklerinden nasil ibret veya dersler çıkarabiliriz.

Kabul edelim. Keçi insanlarına rehberlik eder. Keçinin yönüne keçi felsefesi ders alınan denmektedir. Keçi felsefesinin temel noktaları şunlardır

- Keçi sade ve doğal hayatın son bölüdüdür
- Keçi ayırık tek yaşamıyla liderlik dersleri verir
- Risk alışı, uzağı görüşü, uyanık ve pratik oluşuyla rehberlik eder

Keçilerin Bilinen Faydaları

Köyün muhtarı, "keçiler gittiği ormanda ağaçlar büyümez oldu. Meşeler ince, sık kaldılar. Kışın kar tepesine biniyor, kırıyor. Ağaçların dibinde makiler temizlenmediğinden boy atamıyorlar. Temizliği keçiler yapar" diyor. Daha ne faydaları var.

- Erozyonu önler
- Ormanı zararlılardan temizler
- Orman seyreltmeni yapar.
- Ağaçların alt dallarını yiyerek büyüme tamamlamalarını sağlar.
- Gübresiyle toprağı besler, bitki türü çoğalır.

• Yattığı yerleri temizleyerek yerleşim bilinci geliştirir.

- Seyyar taş ve kayaları düşürerek tehlikeleri önler.
- Keçiler kızılçam altındaki bitkileri yiyerek doğal temizlik yapar, çam ağaçları gelişir.
- Keçiler tabandaki bitkileri yiyerek orman yangınına önler.
- Keçi otlatması planlı yapıldığında doğal hayatı destekler.

Kültürümüzde

Keçi hayatımıza iyice girmiş, kültürümüzün parçası olmuştur. İnsanoğlu keçiyi insan yerine koyarak onun üzerinden kendine dersler çıkarmış, nasihatlar vermiştir. Hayatını kolaylaştıran keçi üzerinden atasözleri, deyimler tecrübeler ortaya koymuştur.

Kendimize benzettiğimiz keçiye dair sözlerimiz (TDK)

- Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur
- Ahfeş'in keçisi gibi başını sallamak
- Ala keçi her vakit püsküllü oğlak doğurmaz
- Ala keçiyi gören içi dolu yağ sanır
- Bir dirhem bal için bir keçi boynuzu çiğnemek
- Bir uyuz keçi bir sürüyü boklar
- Harman dövmek keçinin işi değil
- Keçi geberse de kuyruğunu indirmez
- Keçi kurttan kurtulsa gergedan olur
- Keçi nereye çıkarsa oğlağı da oraya çıkar
- Keçi boynuzu gibi
- Keçide de sakal var
- Keçileri kaçırmak
- Keçilik etmek
- Keçinin uyuzu, çeşmenin gözünden su içer
- Keçiye can kaygısı, kasaba yağ kaygısı
- Keçiyi yardan uçuran bir tutam ottur
- Koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler
- Sakal keçide de var
- Sakalla olaydı kişi, keçiye danışarlardı her işi
- Taşa çıkan keçinin ağaca çıkan oğlağı olur

Keçigiller

Keçiler ayırık yaylada toplu gezerler. Sürü halinde yatarlar. Keçiler doğumundan ölümüne kadar her yaşta isim alır. Aile ocağı gibi keçigillerin namlarına bakalım.

Körpe: Yeni doğan keçi yavrusu

Oğlak: Büyümüş keçi yavrusu

Çebic: Bir yaşında erkek keçi (enenmiş)

İbiş: Boynuzsuz keçi

İğdiş: Erkek olup teke olmayan

Teke: Teke olarak ayrılan çebic

Teke Katımı: Tekenin sürüye katımı

Üveç Teke: İki yaşlı seçilmiş teke

Kart Teke: Üç yaşını geçmiş teke

Hakına: Bir yaşına gelmiş dişi keçi

Seyis: Erkek çebiclerin büyüğü

Teze erkek: Seyisin büyüğü

Kart Erkek: Dört yaşını geçen seyis

Sası: Keçi kokusu

Kuzuluk: Oğlakların kaldığı çitle çevrili ağıl

Kavut: Tuz, un karışımı. Taşlara dökülür keçi yalar.

En, dağ: Keçi kulağına yapılan kenme veya yakma işareti

Yirik: Keçi kulağının bıçakla yarılması

Kıl: Keçinin yünü

Kabak: Boynuzsuz keçi

Keçi Kırkımı: Keçinin kılının makasla alınması

Birde keçilerin özel isimleri var. İnsanlar kendileri gibi keçi topluluklarını özel isimler koyarlar. Kabak keçi, ala keçi, karakeçi, sarı keçi, kızıl keçi gibi.

Ormanın Öcülleri mi?

Keçilerin ormanlık ve dağlık bölgede yaşaması bu coğrafyanın mirasıdır. At nasıl Çukurova'nın bir parçası olmuş ve kültürümüz içinde yer almışsa keçiler de Toroslarda öyledir. Türk toplumunun toprakla olan ilişkisi at sırtından indikten sonra çadırla başlar. Çadır deyince kıl, kıl deyince keçi akla gelir. Etinden, sütünden, kılından, derisinden ve boynuzundan istifade edilen keçi yaşama biçiminin

değişmesiyle, doğa hassasiyetinin artması sonucu tartışılır hale gelmiştir. Toros yörelerinde de tartışma sürmektedir. Tartışmalar keçi üzerine değil keçinin yaptığı zararlar üzerine odaklanmaktadır. Burada objektif kalabilmek için konuya iki cepheden de bakılmalıdır.

1. Keçiye Karşı Çıkanlar

- Keçi ormansız bölgede yaşayamaz. Keçi ormanın baş zararlısı olduğuna göre keçi yok edilmelidir.
- Keçi ekonomisi olmayan bir hayvandır. Terk edilmelidir.
- Kaliteli, hijyenik, verimli, kontrollü hayvancılık yanında keçi hayvancılığına yer yoktur.
- Keçi tabiata telafisi mümkün olmayan zararlar vermektedir. Karşılığında hiçbir getirisi yoktur.
- Keçi olan yerlerde orman çoğalmamaktadır.
- Keçinin tahribatı sonucu erozyon meydana gelmektedir.
- Keçi yalnızca ağacı değil her türlü bitkiyi kökünden yok etmektedir.
- Küresel ısınma ile mücadelede en etkili yollardan bir tanesi de dağayı güçlendirmektir. Keçi buna engeldir.

2. Keçinin Yaşamalarını İsteyenler

- Keçi kültürümüzün bir parçasıdır. Bu kültür değerimizi korumalıyız.
- Kırsal kesimde yaşayan insanlarımıza iş ve istihdam yaratmaktadır. Keçi olmazsa kentlere göç artar. Bunun maliyeti daha fazladır.
- Keçi eti ve sütü insan sağlığına uygun besinlerdir. Kaliteli dondurma keçi sütünden yapılmaktadır.
- Mutfak kültürümüzde ve damak tadımızda özel bir yeri olan Teleme yalnızca keçi sütünden yapılmaktadır.
- Keçiler sanıldığı kadar ormanı tahrip etmezler, aksine ormanın güçlenmesine katkıda bulunurlar.
- Keçi değil balta ve motorlu testere ormana

daha çok zarar vermektedir.

- Keçi üzerine geçinen konar göçer aileler bulunmaktadır. Keçi kaldırılırsa ciddi sosyal meseleler orta çıkar.
- Keçiyle uğraşmak yerine ormanları korumalıyız.
- Keçi otlatma planı yapılırsa ormanlar zarar görmez.

Görüldüğü gibi her iki görüşün anlaşması çok zor. Karşılıklı iki temel nokta ortaya çıkıyor. Ormanlar korunmalıdır. Keçi ortadan kaldırılmamalıdır. Her iki tezi bir arada tutacak çözümler yerel coğrafyada saklı. Yerel coğrafya keçi ve ormanın birlikte sınav vereceği uygun bir coğrafyadır. Peki nasıl?

Orman dostu

Yerel 200-900 rakımları arasındaki coğrafyası yaprağı yeşil kalan kısa boy meşe, pırnal, defne, hartlap, tepsi vb. gibi kısa boy toplu yetişen sık bitki örtüsüne sahip. Keçi bunları yediğinde aksine orman daha da güçlenmekte, çam, sedir, ardıç gibi ağaçların fidanlarını yemekle nesli yok etmesine rağmen yeşil yapraklılara ciddi zararı olmuyor. Dolayısıyla bu kuşak keçi için adeta yayılma alanı oluşturuyor. 900 ve yukarısı rakımlardaki bulunan bitki örtüsü özellikle kırsal coğrafya için geçerlidir. Toroslar'ın diğer yörelerinde aynı flora bulunmamaktadır.

Proje zamanı

Yerel coğrafyanın belirli kuşağı keçi ve ormanın birlikte yaşayacağı yer olurken hem keçinin zararından kurtuluyoruz hem de keçinin ekonomisinden yararlanıyoruz. Şimdi bu kuşak için keçi projesi geliştirilmelidir.

Keçi otlatması öyle planlanmalıdır ki, ormana zarar vermeden varlığını sürdürebilsin. Hatta bu planlama köy bazına kadar indirilmelidir. Hangi köyün ormanlarında keçi otlatılacak, onların en yüksek sayısı ne olacak, baştan bilinmelidir.

Kadim Şehir Maraş

tarihten koşup gelen
kadim şehir Maraş,
'yorgun savaşçı' misali
kartal yuvasında
yorgunluk çıkarırcasına
yaslar sırtını Ahırdağı'na,
ayaklarının altında
engin ovaları
uzanırken sonsuzluğa
ve sağında Ceyhan
solunda Aksu ırmağı
bir kuşak gibi
sararken belini
seyreder ufukları

yaylalarında oynaşır ceylanları
uçuşur düzlüklerinde turaçları,
dağları sırdaşı olur
geçit vermez yolları yoldaşı,
tutunur sevdasına
tellerine vurur sazının
çığırırken türkülerini
savurur semaya,
davullar çalınıp
halaylar çekilirken
güvercinler sığırcık kuşları
başlatırlar göksel şölenlerini

tarihin tanıklığında
nice harpler gördü
yiğitleri destanlar yazdı
kahramanlıkları düşmedi dillerden,
Mekke, Medine, Bağdat, Şam
Kudüs, Kahire, Semerkant, Buhara
Bakü, Grozni, Kırım, Mostar
Saraybosna, Kurtuba
kardeş şehirleri oldu

içinden nehirler geçen
trenler geçen şehir,
kıyam halinde daim
Anadolu'nun bağrında
sürdürür duruşunu mütevekkil..

bir KİRMEN havası

Anamın saçının örgüsünde görmüştüm kirmende eğirilmiş iplik. Ne bilinirdi ki Andırın'da, Geben'de, Çiğsar'da, Enişdibi'nde yayılan keçilerin, koyunların yaz gelince yünlerini, kıllarını kırkıp (kesip) Şerife Hatun'un evlatlarını koyduğu terazili düşüncelerle yünlerden kirmende ip yapacak, bu iplerle alnına, sırtına yüklediği harmanda şelek ipi, atının sırtında heybesi; içinde aşını başını koyduğu yürüğün çadırı, altına serdiği ilmek ilmek duygu işlenmiş kilimi, kök boyası ile boyanmış Türk kadının hüznü, özlemi, sevinci olsun bir kirmen ipi.

Bir kirmen ipi olur Andırın, Çokak, Beyoğlu kokusu taa gurbetlere gider, bir duvar kilimi olur; toprağım koksun, anamın aln teri kurumasin diye...

Etinden, yününden alnı kara çıkmasın diye sürüsünü kekikliğe süren çobanın sırtındadır heybe,dilindedir yanık türküleri...

Dinlenir çoban kirmen ipinde çadırın ve altına serdiği kilim ve çul ile. Bahar girerken bir kazan tırşik pişer ocağında, sıcak dumanı ve yanında

tereyağlı bulgur pilavı ve bir tas yayık ayrıntı ile. Yaz geldimi tarhana, katık ile. Bir kar çıkar Ağcadağ'dan karpuz ile.

Güz gelir ve aln terini silme vaktidir artık; koyunların yünü Rahime Hatun'un kızının çeyizimde yün yorgan, döşek, evine serecek, evine serecek kilim olmaya, kirmene yol almıştır, dolanmıştır ip.

Alın teri dedik bir kirmen ipi. Yaratılıştaki mükemmel yaratılan insanın yaptıkları da mükemmel elbet. Bir kirmen ipi ile yuva kurar, dumanı tüter ocağının. Alın terini unutmayalım diye başköşemde anamın kirmeni.

Ne zaman özlemim doruğa çıksa nakış nakış işlenmiş nasırlı ellerin izini, kokusunu alırım bir kirmen ile. İşte bu yüzden bir kirmen havası Andırın'dan, Kadırlı'den taa Samsun'a, İstanbul'a, Kars'a... ulaşır ve ulaşacaktır.

Bunları bilelim

Yaz yünü yıkanır, kuruduktan sonra yün tarağında taranır, burma (dönderilerek), kolçak (kola takılacak hale getirilir) yapılır, iğ ve kirmen ile eğirilir.

Güz yünü kırkık olur, yay ile atılır.

Yöresel lezzet; pasta tarifi gibi kilim doku..

İpi ıyıyor (düzenliyon), karşılıklı iki maziya (yarım metre uzunluğunda kazık) sarıyon, ıstara koyuyon (ıstar-kilim dokuma aracı) kuculüyon (bir ileri bir geri) dokumaya başlıyon. Evdirme (bir tür kilim çeşidi) kilimi elin ile dokuyon (top top değil). En son yarım metre saçağı oluyor kesip düğümlüyon.

KIRMEN

Kirmen; kıl, yün ve pamuğu iplik haline getirmek için eğirme ve bükmeye yarayan alet. Eğirme ve bükme işi gelişmiş aletler icat edilinceye kadar, asırlarca, kirmenle yapılmıştır.

**Kirmen iki parçadan oluşur.
Kirmen oku,
Kirmen kolları (Kanatları).**

Kirmenin oku da kolları da mümkünse sert ağaçtan yapılır. Kirmen okunun uzunluğu yaklaşık 24-25 cm'dir. Ok, kollara açılan delikten geçecek kalınlıkta olur. Hazır bir kirmende, ok boyunun yarısından bir iki santim fazlası kolların üzerinde, geri kalan kısmı kolların altında kalır. Okun en kalın yeri orta kısmıdır. Bu noktası kollar düşmesin diye delikten geçmeyecek kadar yaklaşık 1 cm çapında olur. Kolların altında kalan kısmı sona doğru gittikçe incilir. Okun tepesinde bir çentik vardır. Bu çentik eğrilen veya bükülen ipin tutturulması içindir.

Kollar için tossak, şimşir, dut, yemşen ağaçları veya bu ağaçlara benzer sert ağaçlar kullanılır. Kolların uzunluğu 18-20, eni 2,5-3 cm'dir. Kollardan birinin orta kısmı diğerine göre daha kalın olur. Bu kalın kısım ince kolun geçeceği genişlikte delinir ve ince kol

oradan geçer. Bazı kirmen kollarının bütün bir ağaçtan yapıldığı da olmuştur. O zaman kirmen kollarından birinin daha kalın olmasına gerek yoktur. Kolların uç kısımları hafif aşağı doğru eğiktir. Bu eğim yaklaşık 2 cm'dir. Kollar, yapan kişinin ustalığına bağlı olarak, görünüm itibarıyla daha zarif, nakışlı veya düz yüzeyli olabilir.

Kirmen ile yün, kıl veya pamuk eğrilir veya ip bükülür. Bükülecek olan yün ve kılın taranmış ve ayıklanmış olması uygun olur. Bunun için yün ve kıl bir takım işlemde geçirilerek burma haline getirilir. Burma, eğrilmek istenen yün ve kılın kola takılarak eğrilme işinin daha kolay olması içindir. Pamuk ise bedrik yapılır.

Bedrik (bedirik de denir) yapmak için yaklaşık bir avuç pamuk ince bir çubuğun (tercih olarak okluk parçasının) üzerine hafifçe dolanır. Bir tahta veya büyücek bir tepsinin arkasında yufka yapar gibi hafiften yuvarlanarak, pamuk, kalınca bir sigara böreği şekline getirilir. Sonra çubuk pamuğun içinden çekilerek çıkarılır. Bu, 20-25 cm uzunluğundaki pamuk parçasına bedrik denir. Yün ve kılın burma, pamuğun bedrik yapılması eğirme işleminin kolay olması içindir. Bedrik yapılmak istenilen pamuğun temizlenmiş, yağla atılarak kabartılmış olması uygun olur.

Burma kola takılır, bedrik de kirmen eğiren kişinin hemen yanında kümeler halinde bulundurulur. Bu sayede eğirme işi kesintisiz ve daha kolay devam eder.

Kişi, koluna taktığı burmanın bir ucunu kirmenin okuna tutturarak eğirme işine başlar. Eğirme işi ister oturarak, isterse ayakta devam eder. Ama şayet oturulacaksa sandalye veya yüksekçe bir yere oturulması uygun olur. Aksi tektirde kolun fazlaca yukarıya kaldırılması gerekir ki bu da kolun yorulmasına ve eğirme işinin zorlaşmasına neden olur. Eğrilen ip kanatlar üzerine çapraz şekilde sarılarak yumak haline getirilir. Eğirme işlemi devam ederken, yumak yeterli büyüklüğe geldiğinde, biraz da kola fazla ağırlık yapmasın diye kirmenden çıkarılır.

Eğirmek daha gevşek ip elde etmek içindir. Bükme ise daha sıkı, kalın ve sağlam ip elde etmek için yapılır. Hatta bükme; bir veya birden fazla ipin birbirine dolanarak daha kalın ve daha sağlam ip elde etme işi olarak da tanımlanabilir.

Bu yöntemle elde edilen iplerle yüzyıllardır çul, çuval, halı, kilim, heybe, kolan vb. dokunmuştur.

Ülkemiz köylerinde halen de çul, çuval, halı, kilim, heybe, kolan vb. malzemeler kirmende eğrilerek elde edilen iplerle yapılır.

Emekli olunca gelirim bree!

Yıllar önce Duran DOĞAN ve Harun KADIOĞLU ile birlikte Sayın Kaymakamımız Oktay ÇAĞATAY'ın himayesinde çıkarılan 'KOZALAK' isimli eğitim gazetesinde düzenlenen karikatür yarışmasında dikkatimi çekmişti yukarıya attığım başlık. Andırınlı küçük bir çocuk sırtında bir değnek ve değneğin ucunda bir bohça, koşarak ilçeyi terk ediyor. Giderken de 'Emekli olunca gelirim bree' diyerek, Andırın'a ve Andırınlıya veda ediyor.

Çok etkilemişti beni bu karikatür. Küçük bir çocuğun gözünden Andırın'ın en önemli sosyal gerçeklerinden birisi ancak bu kadar sade ve etkili bir şekilde anlatılabiliyordu. Yine Andırın insanının ince zekâsı ve derin mizah anlayışıyla örtüşen bir tablo. Andırından yetişen, temel eğitimini ve 'Diz Dibi' eğitimini Andırından alarak, ilerde önemli mevkilerde karşımıza çıkan eğitilmiş insan ordusunun neferlerinden birisi.

Andırında 'diz dibi' eğitimi almak, bir ayrıcalık katıyor her insanımıza. Sabah kahvaltı yapmadan koltuğunun altına tandır çöreğini alan Andırın çocuğu, şalvarını çekmiş, ayağına erkekler 'Faskarasını' (Siyah lastik ayakkabı), kızlar mavi plastik ayakkabısını giymiş ve kendisini sokağa atmıştır. Büyülü gerçekçilik romanlarına konu olacak zenginlikte masalsı bir dünyanın içerisine girmiştir arkadaşlarıyla. Erkekler ve kızlar 'mod-dik, kökküç, hamamkızdı, eşler leplik, pıslanpatır, cıncık gülle, kös, geviş, löttü, çelik, dana, cont, cızzan, ışığıye, köşger, kaydırmaç, kılıç, sülemepe, kovalambaç, el tutmaca, çotulum eşeği, di-pi, kale, lüğüm, çizgi (Kaynak kişi: Köleli Köyünden Emekli Albay Halil Arslantaş) ve daha sayamadığımız birçok oyunu cinsiyet ve yaş gruplarına göre ayrı ayrı oynamanın telaşı içerisindedir.

Masalsı bir dünya. Bunu ancak çocukluk yıllarını hatırlayınca gözleri dolan karalastikli, şalvarlı, kilteli patikli Andırınlılar bilir. Oyuna doyum olmaz. O yüzden öğle yemeği pas geçilir, akşam yemeğine zar zor yetişilir ve genelde anneanneden temiz bir dayak yenir.

Ben anne tarafından Başdoğan (Haçağaç)lıyım. Her yaz tatilinde sabah başlayan ve ikindi üzeri biten bir yolculuktan sonra dedemin evine ulaşırdık. 15 km'lik bir mesafeye kardeşlerimle ve annemle birlikte erişmek için bir güne yakın süren uzun ve meşakkatli bir yolculuk. Ellerimizde Pazar çantalarımız, kıyafet çantalarımız, çarşı ekmeğimiz, mandalina ve elmamız. Çam sakızı çoban armağanı küçük hediyelerimiz. Köye gitmek heyecan verirdi. Çünkü sıcak tandır kömbesine tereyağı sürüp yiyecektik. Onun hayali vardı.

Bir de her gün kahvaltıda adam başı bir kaynamış yumurta düşüyordu. Ne kadar değerliydi. Hele köy tavuğu kesilirse o gün bayramdı. Akşam olunca ocaklığın başına oturulur, elektrik olmadığı için ocaklık ateşinin yaydığı ışığın ortama kattığı silüetlerin çocuk ruhunda depreştirdiği büyümlü hayaller dünyasının kapısı aralanır.

Ocaklıkların ne çok işlevi vardı eski köy yaşamında. Kalın kesme kütükleri yandığında neler pişmezdi o kütüklerin ateşinde ve közünde. Sütü çorba, tırşik, toğga çorbası, katıklı çorba, cılbır, yarma lapası, nişe bulambacı, sütü bulambaç, çiçek sarması, kömeç, teleme, ağız, sac altı kömbesi, tandır çöreği, kuş böreği, mecek, cipsi, kaçamak, eşgili köfte, Tebriz kabağı, marul ve ispanak katmacı, bakla katması, kel turşu, asıda, lepe, göbelek sulusu, yumurta mıklası, yumurtalı lolaz eşgisi, bulgur pilavı, ısırgan böreği, soğan böreği, çiriş pilavı, kabak bışmesi, üfelemeç, bulambaç, kavurga, gavut katmacı, sulu bezdirme, küle kömbe, yağlı bazlama, hıltan daha neler neler.

Ocaklıklar yemek pişirir de yemek yendikten sonra masallar, efsaneler, hikâyeler anlatılmaz mı, esgi zaman lafları verilmez mi. Televizyon yok, internet yok, kısaca zaten elektrik yok. Napacak Andırın'ın adamı? Büyüklere anlatacak, çocuklar dinleyecek. Neler neler: Akıllı deli ile zırrıkı deli, altın bülbül, gökünü sarı, bağ börek, incili çavuş, köse, kazma dişli kazan başlı kız, mermer taş, Karacaoğlan, Gündeşlioğlu, Dadaloğlu, Izzınoğlu hikâyeleri, türküler, ağıtlar, ninniler, askerlik lafları...

Sıla hasreti çeken gurbetteki Andırınlılar, bazen gurbeti özleyen Andırında çakıldık kaldık diyen biz hancılar bir kopuş ile karşı karşıyayız. Andırınlılar olarak, birlik ve beraberliğimizi ileriye götürecek eylemlerin uzağındayız. Bu kadar zengin birleştirici kültürel değerlerle yoğrulmuş, düşünlerde mutluluğu, cenazelerde acıyı birlikte paylaşmayı bilen bir büyük aile, böyle bir kopuşu hak etmiyor.

Gelin tanış olalım. İşi kolay kılalım.

Sevelim, sevilelim. Dünya kimseye kalmaz.

Diyen Derviş Yunus'tan ibret alalım. Kim mi yapsın? Hemen akla gelen ilk cevap belediye yapsın oluyor. Belediye Başkanımız Sayın Baki TEZCAN, bundan önce olduğu gibi bundan sonra da üzerine düşen ev sahipliği sorumluluğunu yapar. Bundan kimsenin şüphesi olmasın. Ama yetmez. Biz yapalım, hep birlikte yapalım. Büyük şeyler düşünüp hiçbir şey yapamamaktansa küçük şeyleri anlamlı hale dönüştürelim.

Birlik olalım. Bir araya gelelim. O gün protokol konuşmaları olmasın, protokol de olmasın. Herkes istediği gibi kaynaşsın, muhabbet etsin, tanışsın. Halaylar çekelim, çocukluğumuzda oynadığımız oyunlarımız oynayıp çocuklaşalım, tırşığı bulgur pilavına katıp yiyelim. Bazlamalara tereyağı sürüp, götürelim.

Ortaya bir dilek kutusu koyalım. Herkes Andırın için bir dilek yazsın. Komisyon kurup en güzel dilekleri seçmeyelim. Tüm dilekleri kayıt altına alıp, Kışla Bahçesinde herkese sergileyelim. Herkesin Andırın için ne söylediğine kulak asalım.

Edim ya büyük projeleri bir kenara bırakalım, önce bir olalım, birlik olalım.

Kenan Amca...

Akşam Kenan Seyithanoğlu (Kenan Amca) nın sohbetine katıldım, sohbetinde bulundum.

Doyulmaz bir sohbet. Zengin bir üslup. Nefis bir Türkçe. Hazineler misali. Kelimeler, deyimler, atasözleri, özlü sözler. Vecizeler. Tekerlemeler. Misaller. Şiirler. Rubailer.

Konuştukça aç olduğumu, aç olduğumu anladıkça haz aldığımı anladım. Sohbet uzasa gitse, bitmese dedim. Dinledim, dinledim, hep dinledim.

Yaşamayı çoktan terk eylemişiz. Kaynağı kalmadı kültürümüzün.

Sohbetler (Sohbet ehli ile olmak).

Kitaplar (Kültürümüzden kitap okumak).

Geziler (Kültürel mirası yerinde görmek).

Anadolu toprak olarak halâ vatanımız ama medeniyet beşiği olarak elimizden kayıyor. Kenan amca gibileri. Son kültür taşıyıcıları mı acaba diye ürperdim.

İstanbul 12.01.2008

Kenan Seyithanoğlu Kimdir?

1937 Yılında Maraş'ta doğdu İlkokulu Maraş'ta okudu
1939 Yılında Maraş İmam Hatip Lisesini bitirdi
Maraş İmam Hatibin ilk mezunlarından Üniversite imtihanlarına girmek için dışarıdan Maraş Lisesini bitirdi
1970 yılında İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümünü bitirdi
İstanbul müftülüğünde murakıp olarak çalıştı
1972 de Atatürk Üniversitesi İslami Bilimler Fakültesinde Türkçe "Kompozisyon okutmanı" olarak görev yaptı
1973'te yayıncılığa başladı Bütün İslam âleminde bir örneği daha bulunmayan "Doğuştan Günümüze İslam Tarihi" projesi gerçekleştirdi
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde Osmanlıca eğitim görevlisi olarak çalıştı
Gençliğinde Maraş'ta muhafazakâr kesimin ilk derneğini kurdu
Adım gazetesini çıkardı
Asım dergisini çıkardı
Dört Mevsim Maraş dergisini çıkardı
Merhum şairlerden A.Erdem Bayazıt Armağan'ın hatırat kitabını yayınladı
Çağ Yayınlarının ortaklarından
Yayıncılık hayatın da Türk -İslam kültürüne hizmet etti
İstanbul'daki MARAŞ'lıları dernek çalışmaları çatısı altında buluşturdu
Son dönem rubai yazarlarındı
Asımın Nesli ve Kahramanmaraş Vakıflarının kurulmasına yönelik çalışmalar yaptı.

RUBAİLERİNDEN...

ANNECİĞİM

Çöl yolcusuyum hep giderim anneciğim
Kuşlar yuva der ben ne derim anneciğim
Koynunda uyurken görmüştüm bu yolu
Gamlanma değişmez kaderim anneciğim

GÜL

Gök kubbe niyaz eder beyaz bir tül için
Tülden süzülen nur, o mukaddes çöl için
Gül beldesi her an yeniden tazelenir
Koynunda açan bir gül için bir gül için.

KOŞMAK

Bir an nefes almaksızın aslan koşuyor
Son sahneyi sezmiş gibi ceylan koşuyor
Koşmak yine koşmak ve koşuşmaktan uzak
Bir başka koşan da var: Küheylan koşuyor.

Bekir ERKAYIRAN

KARCİ: Bekir Bey, dedeniz Kerim Erkayıran'ın zorlu yaşam mücadelesine geçmeden önce sizi tanıyabilir miyiz?

ERKAYIRAN: Ben Bekir Erkayıran. Mustafa Erkayıran'ın oğlu olurum. Bebek Ağa'nın da torunu. Elli beş yaşındayım.

KARCİ: Dedeniz Bebek Ağa'yı tanımlar mısınız? Nasıl bir insandı?

ERKAYIRAN: Dedem, Namı diğer Bebek Ağadır. Nüfustaki ismi Kerim Erkayıran'dır. Dedem Bebek Ağa'yı yaşıyor iken tanıma şansına nail oldum. Dedem'i tanıdığımda henüz çocukluk çağındaydım.

Dedem, doğup büyüdüğü köyünde ve çevresinde ağa olarak bilinir. Gerçekten de ağa idi. Kişilikli, edebini bilen, düşkünlüğün yardımına koşan, anlaşmazlıklarda hakem rolü oynayarak tarafların memnuniyetini kazanan, cana yakın kişiliği ile herkesle dost olabilen, kalender bir insandı.

KARCİ: Biraz daha açar mısınız?

ERKAYIRAN: Dedem Bebek Ağa'nın yaşadığı acıları, bir talihsizlik olarak nitelemek istiyorum. İnsan Bebek Ağa ile kaderin kendisine ördüğü ağ arasında zıtlıklar bulursunuz. Tıpkısiyah-beyaz gibi bir zıtlık. Ben dedem Bebek Ağa'yı başkalarının anlatımı ile daha iyi tanıdım. Gerçekten devletini/milletini seven-sayan biri idi. Devletin yanında olmuş hep. Fakirinfukaranın yardımına koşmuş. Ezilenlere, zulme uğrayanlara kol/ kanat germiş, zalimlerin karşısında dik durma cesaretini gösteren bir adamdı. Bir örnek vermek gerekirse; İsa Küçük'ün "Halet Abla Destanı" adlı kitabının bir bölümünde Dedem Bebek Ağa'nın genç arkeolog Halet Çambel'e "güven" anlamında verdiği destekle anlaşılabilir...

KARCİ: Dedeniz Bebek Ağa'nın yaşadıkları acılara rağmen, insana, hayata ve de devlete bakışı nasıldı?

ERKAYIRAN: Dedem, talihsiz bir olay yüzünden acılar çekmişyedi yıl evinden uzak, kaçak yaşamak mecburiyetinde kalmış. Metanetini, soğukkanlılığını ve de insan olmanın erdemlerini koruyarak. Bu kolay bir şey değil. Dedem Kadırlı, Kozan, Gökşun ve Andırın sınırları içerisinde yaşamış. Düşünün, kaçak yaşamasına rağmen, yerini bilmelerine rağmen hiçbir kimse devletin kolluk kuvvetine ihbarda bulunmamış. Aksine yemek vermişler, yatak vermişler. Evlerini açmışlar.

KARCİ: Dedenizin yaşadıkları bulunduğu coğrafyada nasıl karşılık buldu?

ERKAYIRAN: Dedem Bebek Ağa, başkalarının dertleriyle hep dertlenmiş. Acılarını, sevinçlerini paylaşmasını bilmiş. Mazlumlara kötülük edenlerin hep karşısında durmuş. İşte bu özelliklerinden dolayı ahalinin saygınlığını kazanmış. Bebek Ağa'yı, gerçek ağılığından dolayı sevip bağışlarına basmışlar.

KARCİ: Dedenizin karakteristik özellikleri ve ailesi ile olan bağları nasıldı?

ERKAYIRAN: Dedem Bebek Ağa cesur yürekli, kararlı, azimli olmasının yanı sıra yufka yürekliydi de. Fiziki olarak uzun boylu ve babayığit görünümündü. Ailesine çok düşkünlü. Kaçak olduğu zamanlarda bile hemen her an gizlice ziyaretlerine gelir hal ve hatırlarını sorar, ihtiyaçlarını giderirmiş. Evinin civarlarında hasımlarından ailesine zarar gelmesin diye adamları dolaşmış.

KARCİ: Dedenizin bulunduğu coğrafyada sorumluluk anlamında, bir ağa, bir önder olarak, ahaliye ve devletine dair kaygıları var mı idi?

ERKAYIRAN: Dedem yaşadığı sürede çevresindeki insanlara, devlete sadakatle yakın olmalarını hep öğütlemiş. Dedem bin dokuz yüzü yılların başında doğduğundan savaş yıllarının acılarını yüreğinde hissederek yaşamış. Yokluk, kıtlık yılları ya o yıllar. Dedem de o yıllarda yeni yetme bir genç. Gençlik enerjisini, adalet duygusunun yanı sıra yokluk ve yoksulluğa karşı memleketinin insanı için harcamış, ahaliye öncülük ve önderlik yapmış.

KARCİ: Dedenizin yaşadığı onca acılara rağmen insan yönünün ön plana çıkmasındaki gerçeği nasıl anlamlandırırsınız?

ERKAYIRAN: Yaşadığı dönem, savaş yılları (birinci cihan harbi). Sıkıntılı günler. Bir tarafta devlet otoritesi, bir tarafta evlat acısı. Ne varlığı ile övünmüş, ne yokluğu ile yerinmiş. Çok zor günler geçirdiğini biliriz. Yaşadığı acıları kalbine gömerek, metin durdu. Başkalarının yardımına koşarken, özelini hissettirmemeye çalıştı. Dedem Bebek Ağa'nın babası Hasan Ağa'da zengin ve cömert birisi imiş. Çoklu deve ve sürüleri varmış. Kış günlerini Çukurova'nın düzündeki Kadırlı'nın Çığcık köyünde kışlar, yazlarını ise sürüleri ile beraber Andırın'ın Mazgaç yaylasında yaylarmış. Sözüünü ettiğim yaylak, Saimbeyli, Tufanbeyli, Gökşun ve Andırın'ın keşiştiği noktada yer almakta. Gittiği her yerde saygınlıkla karşılanmış.

KARCİ: Bebek Ağa'nın hâlâ hatırlanıyor olması, saygınlığı, sizde nasıl bir duygu uyandırmaktadır?

ERKAYIRAN: Elbette hoş bir duygudur. Dedem, yanlışa ve kötülüğe sapmayan bir şahsiyet olarak ve de gıyabında yardımseverliği ve adalet duygusuyla anılmasından, örnek bir vatandaş olmasından ötürü Dedemin hâlâ hatırlanması, gıyabında övgüyle bahsedilmesi, beni mutlu etmekte. Dedim ya: Ben Dedem Bebek Ağa'yı daha çok başkalarının anlatımıyla iyice tanıdım.

KARCİ: Son olarak Dedeniz Bebek Ağa için ne söylemek istersiniz?

ERKAYIRAN: Dedem Bebek Ağa için ne söylenecektir. Keşke şu an O'nu tanıyanlardan dinlesem. Yeri doldurulamaz gerçek bir ağa idi.

Şu sıralarda 3. Dönem AKP Adana milletvekili Sayın Ali Küçükaydın anılarını yazıyor imiş. Dedemden de övgüyle bahsettiğini söyledi. Ayrıca Adana Büyükşehir Belediyesi başkan danışmanı, tarihçi, Çukurova Televizyonunda yapımcı Sayın Orhan Urgeç'de bir televizyon programı yapmıştı sanırım. 2004-2005 yıllarında Dedem ile alakalı olarak Halet çambel'le yapmış olduğu Karatepe arkeoloji kazı çalışmaları hususundaki röportajında, Halet Hanım'ın dedem Bebek Ağa'dan övgüyle söz ettiğini işitince gözlerim doldu doğrusu.

Eksik kalan şu sözlerimi de eklemek isterim ki; Dedem Bebek Ağa 'demokrat' bir yapıya sahipti. Babacandı. Misafir perver ve sofrası herkese açıktı. Öyleki; Misafirlerini ağırlamak, rahat ettirmek için Çığcık köyündeki evinin yanına ikinci bir ev daha yaptırmış. Misafirlerine cömert ikramlarının yanı sıra hayvanlarının bakımı için de özel hizmetli çalıştırmış.

Dedem bin dokuz yüz altmış dört senesinde vefat ettiğinde ben altı yaşında idim. Dedem Bebek Ağa'nın doğum tevellüdü bin üç yüz on üç'tür. Allah mekânını cennet eylesin.

Andırın Güzellemesi

Göksun`dan çıkınca Andırın diye
Meyremçil belinin beli çok güzel
Kıvrılan yollardan indiğin zaman
Geben`in düzünün yolu çok güzel

Geben de ekerler mısır darısı
Çiçek eker Sisne`linin yarısı
Mandıra kurmuşta orda birisi
Akgümüş Bunduğ`un gölü çok güzel

Karga çayırına Kargalar konar
Barajın suyu da engine iner
Emirler Köyünün çarkları döner
Işığı ceyranı teli çok güzel

Keşkahlı Gök Gedik İnsanı
Çok güzel akıllı çoktur hüneri
Sandım İskenderiye deniz feneri
Mavisi yeşil alı çok güzel

Torlar`a çıkarsın gidilmez kardan
Arıklar köyüne inersin oradan
Gökçeli köyünün geçimi hardan
Defnesi yaprağı dalı çok güzel

Çuhadarlı Köyü kaldı geride
Kabakesme Köyü biraz beride
Alanlı Köyü`nün tuzu kuru da
Karı bahçesinin seli çok güzel

Merkezin Kavaklı Darıovası
Su yötürür kollarında kovası
Bostanlı Köklü`nün serin havası
Eser acı poyraz yeli çok güzel

Efrazılı dersen içinde suyu
Yeşile bürünmüş Camuzluk Köyü
Boğazören Köyü bellidir soyu
Daloğlu bahçesi gülü çok güzel

Boynuyoğunlu`nun yoğun mu boynu
Kuzgun Köyünün şivesi aynı
Sumakı Köyünün çalışır beyni
Sadaka verenin eli çok güzel

İndim Köleli`ye kölesi yoktur
Erenler Köyünün kalesi yoktur
Anacık Köyünün çilesi yoktur
Arıcı Halil`in balı çok güzel

Kızık köyünün de hepsi mi kızık
Vallahi üstüne çekemem çizik
Dediler Araplar Türkçesi bozuk
Türkçesi Lehçesi dili çok güzel

Akçakoyunlu`dan Yeşil Ovaya
Yağmur yüklü bulut çöktü havaya
Ötüşen kargalar girdi yuvaya
Temizledi sağı solu çok güzel

Kesişin suyunu geçtiğin zaman
Barajı ördeği kazı görünür
Kıyıkçı sırtına çıkınca hemen
Bakınca ANDIRIN düzü görünür

Yeşil ova derler ovası güzel
Kastala çıkınca havası güzel
Haştırının balık tavası güzel
Orada tarihin izi görünür

Akkala sırtına çıktığın zaman
Direksiyonu sola büktüğün zaman
Karşısında ANDIRIN baktığın zaman
Çoğu görünmezde azı görünür

Kışla bahçesinin suyu çok güzel
Kesikte barajın kıyı çok güzel
Altın boğa azgıt köyü çok güzel
Avcının ardında tazı görünür

Mustafa ZENGİN

İlçenin birinde ahalinin net olarak ağalar, beyler, efendiler şeklinde ayrıldığını duymuştum. Tarihimizde sınıflar, tabakalar olmamıştır. Ancak sosyal hayat insanlara konum yüklemiştir. Tabakalanmada bunun üzerinden olmuştur. Anadolu da şehir ve kasabalarda eşraf, esnaf, tacir, çiftçi, memur, tanımlanan katmanlar yaşayagelmıştır.

Şehirlerde göç, aşırı yığılma, yabancılaşıma ve benzeri sosyal hareketler sonucu elli yıl öncesinin toplumu artık yok. Yine de Anadolu'nun kasaba kültürünü taşıyan küçük ve saklı ilçelerinde sosyal tabakaların izleri görülmektedir. Bu yapı içinde eşraf, aydın, okumuş, yazmış yani halkın tabiriyle güngörmüş ve mürekkep yalamış insanlar hala yaşıyor.

Andırın bunlardan biri. Mustafa Bey bugün bunlardan nadide olanı...

Andırın neydi? Esnaf insanlar kimdi? Bilenler bilir Andırın'ın insan yönü zengin ve güçlüdür. Toplum yapısı hakeza güçlü, canlı ve diridir. Kasaba kültürü Andırın'da hala yaşamaktadır.

• Selamlaşmakla kalmaz hal-hatır sorarlar

- Çay yerine yemek ikram ederler
- Kahvede çay parası ödetmezler
- Berberde önce gelen sonrakinin parasını öder
- Sefer tası ile yemek gelir
- Komşuda ödünç alınır verilir
- Acı, tatlı günlere koşulur
- Vakitlerde camiye gidilir
- Gündüz dükkanlara kilit vurulmaz
- Ev ziyaretleri yapılır

- Büyükler ziyaret edilir
- Sabah erkenden işyerleri açılır
- İnsanlar izlenir, aranır, sorulur

- Akrabalık bağlarıyla hitap edilir
- Böylesi ortamın yaşaması, yaşatılması toplumun önder büyük tabir edilen insanları eliyle olmaktadır. Kentte tanışlık, bilişlik öylesine yoğun yaşanır ki, birinin nerde olduğunu çarşıya çıkışından öğrenirsiniz.

Dükkâna gitti
Hükümet konağına uğradı
Namaza geçti
Kışla bahçesinde

Mustafa Zengin misallerini verdiğimiz Andırında sevilen, sayılan, bilinen, aranan, sohbet edilen, akıl fikir danışılan, yol yordan sorulan bir beyefendi. Zaten insanın görünüşü ile söylenir ya. İçiyile dışıyla mutenasip, fiziğiyle beyefendi, duruşuyla vakur, konuşmasıyla nezih, alakasıyla babacan, halim salim insan. Hayatının her çağında, yaşına uygun hali takdir toplayagelmıştır.

Mustafa amcağı her gördüğümde, ziyaretimde sılayı rahim duygusu yaşarım. Ortaokula başladığımız zaman ilk tanıştığım esnaf olmuştum. O zamanlar yine Andırın yokuşunda manifatura, av bayiliği yapardı. Babamın asker arkadaşı. İkinin konuşmasındaki edebi hiçbir ders dinlerken almamışım. Andırın'a her geldiğimde uğramayı baba hatırası saymışım.

Mustafa Zengin'in on parmağında on marifet misali pek çok yönünü duymaya gerek kalmadan tanıdığında hemen anlarsınız. Esnafı iyi bir aile reisi, işadamı, şair, yazar, hatip, gezgin, avcı, çiftçi, gönül ehli, bilge insan.

Andırın kendine mahsus ortamında çocuklarını okutacak, yetiştirmek babaların temel kaygısıdır. O, bu yönüyle üzerine düşeni yapar. Ülkeye faydalı evlatlar yetiştirmenin ölçüsü evladın babayı geçmesi halidir. Zengin ailesi bunu başarmıştır.

Okuyan, araştıran, düşünen, yazan yönü bende derin izler bıraktı. Ülkemizde şair, yazar olunacaksa ille kentlere göç etmeli tezi, Mustafa Zengin ile çürür. O, yerini yurdunu terk etmeden yayın dünyasını takip eder, kitap alır, getirtir, okur ve de tavsiye eder. Kütüphanesi bir ömrün hikayesidir adeta.

Bunlarla yetinmez, kendi yazar, kendi tasarlar, kendi planlar, kendi toparlar, kendi kitap haline getirir. Eskilerin deyişiyle kütüphanesinde el yazma

(tabii ki daktilo ile yazılmış) eserleri mevcuttur. Hatta ciltlerini de kendi yapar.

Hele akil ve bilge yönü. Bu yönünü; okuması, araştırması, geleneklerini yaşaması, büyüklerden aldığı irfan terbiyesi kurmuştur. Hayata dair ne varsa merak edişi, günöbirlik karmaşa içinde boğulmadan düzgün biçimde yorumlayışı, fikir ileri sürüşü daima saygı uyandırır.

Hayatı takip eden, Kaygı duyan biri. Her aydın gibi toplumun dertleriyle dertleniyor. Kafa yoruyor, konuşuyor, dinliyor. Bir dönem siyaset yapmasını bu yanına bağılıyoruz.

Mustafa Zengin zarif, naif, nazik bir insan. Giyim kuşamaı sade, temiz, düzgün, uyumlu. Çarşıda yürürken hemen fark edilir. Tok sesiyle tane tane selam verışı, hal hatır soruşu hemen farkını hissettirir. Yürüyüşü vakarlı, başı eğik. Derler ya dolu başak eğik olur. Ona nispet söylenmiş gibi.

Misafirlerini kütüphanesinde ağırlar. Yazın asmalı balkon insanı ferahlatır. İnsana hizmet ve hürmette gösterdiği davranış Osmanlı terbiyesinin anlatır. Ziyaretimizde kütüphanedeki dizili kitaplarını okuduğunu söylemişti. Kendi eserlerini göstermişti. Arzuhal isimli şiir kitabını. Andırın'a emeği geçenlerin şiirleri var. Kitap bir yönüyle Andırın tarihi diyebiliriz.

Kütüphanedeki tertip ve düzen titizliğini yansıtır. Mustafa amca titiz mi titiz. Titizliği giyimine kuşamaına, eşyalarına ve hassaten kütüphanesine yansıtmış. Nereden bakarsan bak kitaplık rafları tablo gibi. Kitapların boy, cilt, renk uyumu, uyum içinde dizilişleri. Her kitap nerde belli. Bir bilgiye mi bakılacak

kitap çekiliyor, sayfa açılıyor. Manası, daktilosu, bilgisayarını, kalemlik aynı, kütüphane baştan sona halı kaplı. Her yere oturulabilir.

Kütüphanede kitapların haricinde koleksiyon eserler, eşyalar, tablolar var. Hepsi ayrı övgüye değer. Süsleme sanatına düşkünlüğünü bunlardan anlıyoruz.

Lakin bir kaygısı var. Bu eserler ne olacak.? Bunlar bir servet. Kültür mirası. Yok olmaması, nesillere ulaşması lazım. Ülkemizdeki her aydının kaygısını da çekiyor. Murisler maldan miraslara sahip çıkıldığı halde, kitaplar aynı nisbetle rağbet görmüyor. Andırına bir hayır kütüphanesi lazım. Aynı fikirde birleşiyoruz. Ama harekete nasıl geçilecek?

Mustafa Zengin'in yanında sohbet doyumsuz. Zaman doludizgin atlar misali. Keşke çokça uğrasak. Herkes sohbet edebilse. Herkesin alacağı paylar var. Seyyah yanı kültürümüze zenginlik katmış. İnanç ve değerlerimize yoğunlaşarak eserler vermiş. Yanında o derecede mütevazı oluşu ile bilgeliği hak ediyor.

Andırın'ın ulu çınarlarından biri o. Ulu çınarlar, eserleri yaşadıkça, yerine yenileri aldıkça daha da ulaşır. Akademik insanların üzerinde bilimsel araştırmalar yapacak kapasitede bu insan ve diğerleri Andırın'ın inişli-yokuşlu yollarında ömür sürüyorlar. Dilerim hayatları evden camiye giden günlük aidiyet olmaktan çıkar, topluma ışık tutarlar. Ama biz istersek, değer verirse, takdir edersek, arar bulursak, baş tacı yaparsak.

Kamil Aydoğan'dan, Mustafa Zengin (07 Ağustos Salı 2012)

Üst kat Mustafa Zengin abimizin evi. Oraya çıktık. Yıllar önce Mustafa abiyle de az zaman geçirmedik ve bugün işte onları konuştuk. Ömür dediğin bir hayâl, görölmüş bir rüya.

Bir kısmı yaşayan, bir kısmı Rahmet-i Rahman'a kavuşan dostlarımızı tek tek, isim isim andık.

İyi insanlar çekip gittiler.

Nedim Ali, Feramuz Aydoğan, Hasan Tor...

Hepsi de bir rüya kadar güzel insanlardı.

Hepsinden içimizde kalan derin hatıralar var.

Mustafa Zengin'in evindeki, soyadı gibi, gönlü gibi zengin kütüphanesinde birkaç saat geçirdik; bu birkaç saate içimizin hüznünü; uzamış, esnemiş, genişlemiş bir zamanın güröl güröl akan ırmağını sığdırdık.

Mustafa Zengin, Nedim Ali'nin babası.

Ne bahtlı baba!

Cenab-ı Allah, kaç babaya Nedim Ali gibi bir evlat nasip etti?

Büyük insanların sevgisi de, acısı da büyük oluyor işte.

Mustafa Kutlu'dan, Mustafa Zengin

Muhterem Mustafa Zengin ve ailesinin yakın alakası ile karşılandık.

İki haftadır bu sütunda naklettiğimiz üzere seyahat halindeyiz. Konya-Adana-Kadirli üzerinden damadımız Salih Zengin'in memleketi Andırın'a gidiyoruz. Benim gibi hikâyelerinde çokluk kasabayı konu alan biri için bu önemli. Ondan ötesi Maraş'ın Andırın kazasına da ilk defa geliyoruz. Daha da önemlisi o unutulmaz "İkinci Yazıları" dergisinin çıktığı matbaayı, rahmetli M. Ali Zengin'in kabrini ziyaret edecek, ailesi ile buluşacağız.

Akçadağ

Başı yüksekte mağrur
Çalım satarda durur
Bakinca verir gurur
Zirve zirve Akçadağ

Tırmandırır muhale
Döner halden hale
Enginler almaz kale
Zirve zirve Akçadağ

Ermek aşkıyla yanar
İnsan kendine kanar
Hemen varacak sanar
Zirve zirve Akçadağ

Yalnızlık var serinde
Durur yerli yerinde
Beklemek kaderinde
Zirve zirve Akçadağ

Başına derler yüce
Yücelmek bakmaz güce
Dibi görünür cüce
Zirve zirve Akçadağ

Zirveler dibe gebe
Dipler oynar körebe
Ermek için sebebe
Zirve zirve Akçadağ

Bir gül dalında saklı
Alıcı kuşlar haklı
Görenin çeler aklı
Zirve zirve Akçadağ

Gönülde yatan ece
Bir çözülmez bilmece
Aydınlık gündüz gece
Zirve zirve Akçadağ

Yaklaştıkça küçülür
Uzaklaşınca büyür
Adım adım dürülür
Zirve zirve Akçadağ

Türküler yaka yaka
Engine baka baka
Soğuk ter aka aka
Zirve zirve Akçadağ

Fırtına deli dolu
Yamacın sarptır yolu
Bellolmaz sağı solu
Zirve zirve Akçadağ

Hasılı yok ötesi
Gelir uğultu sesi
Dibe düşmez gölgesi
Zirve zirve Akçadağ

Mustafa RÜZGAR

Kitapçı vitrinine döne döne bakıyorduk. Okula gidişte, öğle tatiline çıktığımızda, akşam okul çıkışında. Vitrinde duran Büyük Resimli Atlas iyice çekmişti. Meftun olmuştuk. Daha önce bu dükkana babamla girmiştik. Okulda yazdırılan kitap, defter, kalem, silgi, cetvel gibi ihtiyaçları almıştık. Bir de lacivert elbise, kravat, şapka. Boyumuza göre ben, abim Hasan, Dursun, Sait, Kazım birlikte almıştık. Kitapçıyı tanıyorduk. Baba dostu, babacan Mustafa Rüzgar idi. Yeğenlerim 'bakın babanız size her şeyi alıyor. Bunu hak edeceksiniz, derslerinize çok iyi çalışacaksınız' kabinden nasihat çekmişti. Karşılık vermek ne haddimize. Sade başımızı sallamıştık. Ne tesadüf velimizin adı da Mustafa idi. Mustafa Başdoğan. Tahsildar Mustafa. Aile dostumuz olmuştu. Oğlu Faruk da sınıf arkadaşımız oldu.

Göksenlerin sıra sıra tek katlı dükkanlarının birindeki vitrine bakmadan caddeden geçmiyorduk. Resimli Büyük Atlasın fiyatı beş liraydı. O zamanlar Ekmek yirmi beş kuruştu, Zopcuğun fırınından sıcak ekmeğin içine bir kaşık Antep pekmezi, veya kültürlü Ahmed'in dükkanında ekmeğe içine helva 35 kuruştu. Tatlıcı Hocada kıvrım tatlıda yirmi beş kuruştu. Gazetede. Atlasın yükünü tahmin edebilirsiniz.

Abimle oturduk konuştuk. Atlası almalydık. Ama tercih yapmalıydık. Babamızın verdiği harçlığı günlük hesap yaparak harcıyorduk. Verdiğimiz karar aslında seçim yapmaktı. Yemek mi, Atlas mı? Sinemaya gitmek mi, Atlas mı? Başka ihtiyacına harcamak mı, Atlas mı? Kararımız Atlası. Atlas bizi kısıtlı yaşamaya davet ediyordu. Katlandık. Bir Atlasımız oldu. Beş lira vererek Resimli Atlas alırken Mustafa Rüzgar parayı almak istemedi. Harçlığınız

sizde kalsın, ben Yusuf Hocadan alırım desede biz razı olmadık. Bu davranışımız onu çok etkilemiş olacak ki babama "bu çocuklar adam olur" demiş arkamızdan.

Ta on yaşından beri tanıdığım Mustafa Rüzgar gerçekten insan sarrafı idi. Herkesi magazin yönünden tanımadan çok öte, çok derin insan tanıma, tartma, değerlendirme kabiliyeti vardı. Bugün aradan nice yıllar geçti. Dengi insan Andırın'da azaldı. Hala hafızası taze. Dünün ayrıntılarını hatırlar, geçmiş olayları anlatır, analiz eder, kişileri uzun uzun tasvir eder. Andırın'ın bereketi olmalı ki, böylesi kabiliyetler toplumda daim olmuştur. Onlar toplum hafızası olmuştur. Sayelerinde Andırın toplumu iri, diri, güçlü kalmıştır ve Andırın'ın zenginliğini Mustafa Abi gibilere borçluyuz.

Andırın'da okuduğumuz 60'lı yıllarında sosyal tabaklar iç içe geçmiş ve kaynaşmışta olsa esnaf, eşraf, bey, memur, ağa, şehirli, köylü gibi tabirler kullanılırdı. Memurlara bey, efendi denirdi. Esnaf olupta devlet'e, yani hükümet'e içli dışlı olanlara da bey denirdi. Aslında Andırın'da her esnaf devlet ile hemhaldi.

Mustafa Rüzgarda bunlardan biriydi.

Andırın herkesin hükümetle işi vardı. Herkes de dairelere çat kapı girmezdi. Hükümet konağına gitmek, koridorlarında yürümek, daireye girmek, arzuhal eylemek, meramin söylemek kolay değildi. Usul erkan isterdi. Onun için bir bilenle olmak can simidi gibi gelirdi.

Burada yeni gelmişken Andırın'da dairelerden, aralardaki amir ve memurlardan söz edelim. Dediğimiz gibi esnafı memurları birbirini hesaba katmadan tam anlamalıyız Andırın'da. Andırın memurları iyi giyimli, Türkçeyi düzgün konuşur, beyefendi tipini çağırıştırır görenlere. Çarşıda esnafa, tanıdıklarına selam verirler. Ceketleri iliksiz gezmezlerdi. Bürokrasinin ağır olduğu, her şeye hükmettiği ortamlarda tavırlarında şımarma görülmezdi. Çünkü çoğu Andırın'lı idiler. Ailesi, yeri yurdu belli kimselerdi.

Dışardan gelenlerde bu düzene ayak uydururlardı. Hala denir, "Andırın'a gelen ağlar, giden ağlar". Bir yabancı şehre

geldiğinde kırk yıllık tanış gibi karşılanır. Bu fikri, Andırında çalışmış yanacı memurların anılarından çok dinlenmişimdir. Toplumun bu iklimine Mustafa Rüzgar gibi önder insanların emek vermiştir. Bu gelenek azalsa da Andırında hala yaşıyor.

O, kendine bir vazife addetmişti. Andırında böyle insanlar vardı. Toplum onları tanırdı. İnsanların yardımına koşmayı. Hükümet dairelerinde işi olanlar önce bunlara uğrar, duruma göre beraber daireye gidilirdi. Mustafa abide gün içinde yanında insanlar ile hükümet konağına, bankaya, jandarmaya, belediyeye gidip gelirdi. Andırın esnafı köyden gelenlere kılavuzluk ederler, işlerine koşarlardı. Bunu da seve seve yaparlardı. Andırında devlet daireleri de yapıları aracılık görmez, yadırgamazdı. Hatta bu insanlar halk ile devlet/hükümet arasında köprü idiler. Devletin işlerini kolaylaştırırlardı.

Arzuhalcılar da öyle.

Memurlarda aynı işi yaparlardı.

Andırın'ın en karakteristik yanı arzuhalcilerdir. Köy dilinde istitadıcı da derler. Adresleri, kendileri ta uzaktan görünür. Arzuhalcilerin çoğu adliyeden, dairlerden emekli olmuş insanlar. Dilekçe (istida) yazarlar, evrak doldururlar. Bunların başında da nüfus, tapu, maliye, banka, tarım evrakları gelirdi.

Bir kısım arzuhalelerinde dükkanları vardı. Andırın'da dükkanların çoğu tahta baraka veya kapısı/kanapesi ondandı. Arzuhalcilik zor meslek. Sermaye daktilo ama yapılan iş tecrübe ister, kafa yormak ister. Önce dinleyeceksin, iyi anlayacaksın, sonra tek tek tuşlar basarak üst üste konmuş karbonlu kağıtları yazacaksın. Okuyacaksın, tasdik ettireceksin. Oda başını sallayacak. Bir güzelce mühür, yoksa parmak bastıracağını kolay mı?

Çarşıda biri gezerken müşkülü mü var? Sıkıntısı nedir? Nerde, nasıl çözülür bilirlerdi. Andırın'da devlet yani amir-memurlar, millet yani esnaf, eşraf kaynaşmış halde hayat sürerdi. Bu yüz de midir acaba Andırın'a kaza, hükümet (hökümet) denirdi. Hala da söylenir.

Evet Mustafa abi, yerinden yurdundan kopmayanlar için ders dolu bir hayata sahiptir.

Tanıdığım Mustafa Rüzgar Anadolu tabiriyle tam Kara yağız delikanlı idi. Uzun boylu, siyah saçlı, emin bakışlı, o nispette mütevazı, vakur, Türkçeyi İstanbul şivesine yakın tane tane, net konuşan, tok sesli, iyi giyimli, beyefendi bir insandı.

O yıllarda Andırın iki yönüyle övünürdü. Haklılardı. Andırında Türkçe en güzel söylenişle, açık, net, pürüzsüz, yerelleşmemiş bir dille konuşulurdu. Hatta nazik konuşanlara "İstanbul" tabiri takılırdı.

Diğer yönü giyim-kuşamdı. Hemen ifade edeyim Andırın'da esnafta memurlar gibi, günlük tıraş olur, takım giyer, kravat takar beyefendi görüntüsü verirdi. Andırın'a gelen köylülerde en temiz, en yeni elbiselerini giyer, tıraş olur, ayakkabılarını temizler veya boyatır öyle caddeye çıkar gelirlerdi.

Andırın'da iyi giyinmenin (takım elbiseli olmanın) nedeni terzilerin İstanbul terzileri oluşuydu. Terziliğe yeltenen her genç soluğu İstanbul'da, Beyoğlu'nda alır, Andırın'a döner dükkan açardı. Bu terziler hem güzel konuşur, kendileri güzel giyinir, hem de güzel elbise dikerlerdi. O devirde hazır elbisenin olmadığını da bilelim.

İşte Mustafa abi, bu iki özelliği taşıyan yani, güzel konuşan, güzel giyinen biriydi.

Mustafa Rüzgar temiz, düzenli, tertipli biri kişiliktir. Giyimi kuşamı, konuşması, yürüyüşü, oturması, kalkması hemen bu yanını ele verir. Masası öylesine tertiplidir ki, neredeyse kendi yaşında daktilosu, yılların eskitemediği kanun kitapları sıralı, biçimli yeli yerinde durur okurken gözünü değiştirir, bir metni anlamadan bırakmaz.

Okuduğunu, anlar, tane tane anlatır. Böylece herkese hitaben yanı çıkar.

Mustafa abi gibiler, memurlar ile içli dışlı olmazlar, hele yüz göz olmazlardı. Karşılıklı samimi ve düzgün davranılmalı. Andırın'da buna devlet (memur) terbiyesi derlerdi.

Mustafa Rüzgar, rüzgarın önünde duldada kalan, sakin, daim bir hayat süren, yerini yurdunu terk etmeyen bir çizgide yaşar. Anadolu'da nice aileler göçle çözülmüş, dağılmış, peşinden yaşlılar sürüklenmiş gurbete. Mustafa Rüzgar bu macerada güzel bir aileye sahiptir. Şehirli ve yerli bir aile. Esnaf kökenli. Yeni nesiller hem okur, hem ticarete kayar. Böylece az göç verilir. Aile bir arada kalınca kökler daha da sağlamlaşır.

Kendi ifadesi ile dolu dolu geçen bir hayatı oldu. Hayatının doluluğu insanlara yaptığı iyilikte, yardımlaşmada, beşeri münasebetlerde gizlidir. Çayhanede otururken onu görenler selam verir yaklaşır veya o, gördüğünü davet eder. Halı, hatır, çay, sohbet. Andırın kahveleri ve çayhanelerinin adeta buluşma merkezi gibi çalışması insanların birbirine yaklaşmasına dayanır. Kahveyle sonradan gelene veya yabancıya çay parası ödetilmezdi.

Mustafa abi çok insan Andırın'da aynı şeyi yapar. Hatta ortaokul yıllarında da bir lokantada, berberde önce gelen, sonra gelene izzet ikramda bulunur, ödemesini yapardı.

Andırın, çarşıda böylesine cömert iken, yabancılara ayrıca izzet-ikram yapılırdı. Köylerden veya uzaktan gelen biri yemek için eve davet edilirdi. Akşam evde yatırılırdı. Otel ve han olmasına rağmen evde ağırlamak adetti. Andırın'da her ev nerdeyse bunu yapardı.

Köyden gelenler de karşılığını verir, çam sakızı çoban armağanı misali, mevsimine göre bağında, bahçesinde, harmanında ne varsa hediyeler getirirlerdi. Bunlar insan sıcaklığını, yaklaşmasını artırır, topluma güven getirirdi. Mustafa Rüzgar da aynı ev sahipliği, konuk severliği gösteren insandı.

Mustafa abi, Andırın'da bir kanaat önderidir. Akıllı, her konuda malumatı olan, bilmediği konuyu araştıran, hukuk bilgisi olan, yazma-araştırma kabiliyeti bulunan; okuyan, kanaat ileri süren biridir.

Kiminin bir müşkülü olsa gelip danışacağı, daha doğrusu dertleşeceği biri olurdu. Ona olanı biteni, yaşadıklarını anlatır, yol yordam

sorar. O'da akıl verir yol gösterirdi. Yetinmez elinden tutar, beraber dairelerde, işyerlerinde çare ararlardı. Evet, bunlardan biriydi ve bunu hakkıyla yapardı.

Andırın sohbetleri koyu olur. Cami avlusunda, cami çıkışı ayaküstü, kışla bahçelerinde, kahvelerde, çayhanelerde, dükkanlarda, dükkan önlerinde, evlerde... Andırın sohbetleri tatlı, koyu, doyumsuz olur. Katılanlar sohbet ehli kişinin etrafında toplanır, konulara girilir, muhabbet edilir. Sohbeta doyum olmaz ertesi zaman yeniden toplanılır. Mustafa abinin dükkanı, işyerinde alışverişten çok sohbet edenlerle dolardı. O'da misafir perverliği ihmal etmez, hoşgörülü davranır, ortamı güzelleştirir. Her gelene çay, kahve ikram eder.

Andırın'da sohbet, muhabbet yanında şaka, nükte, alaycılıktan uzak değinmeler daim olmuştur. Mustafa abinin bu yönünün de olduğunu biliyorum.

Mustafa Rüzgar; fedakar, insanlara hizmet etmeyi sever, garip-guraba, fakirin elinden tutardı. Bir müşkülü varsa çözmeye çalışırdı. Bu yönünü Andırın teslim eder. Bu yönü onun halk adamı oluşuna, sivil toplum hareketleri içinde yer almasına bağlanır. Andırın'da kurum ve kuruluşların içinde oluşu, ona hizmet fırsatını vermiştir.

- Çiftçilik
- Esnaflık
- Kırtasiyecilik
- Gazetecilik (Arzuhalcılık/Dava vekilliği)
- Politikacılık
- Esnaf oda başkanlığı
- Belediye Meclis üyeliği
- Dernek Başkanlığı

Çocukları çok severdi. Her çocuğun okumasını isterdi. Şehre okumaya gelen köy çocuklarının kimi kimsesi olmadığını bildiği için velisi olur, ilgilenir, takip eder cebine harçlık koyardı. Öğrenci anne-babasıda durumunu kendinden öğrenirlerdi. Bunu bir veli toplantısına gittiği hatırasında anlatır.

Mustafa Rüzgar öncelikle aile reisliği model olmuş bir insandır. Soyadı Rüzgar olsa da

babasına izafeten Mahmut Çavuşlu ailesinin önde gelenidir. Bu yönüyle bilinir, anılır.

Kalabalık aileden oluşu temsilliyetini ve sorumluluğunu artırmış, onu ağır başlı, vakur yapmıştır.

Mustafa Rüzgar hala hafızası açık olayları geçmişi çok iyi hatırlıyor.

Hayata erken atılmış. Toplum içinde erken sorumluluk almış. Eğitilmiş. Esnaflık yapmış. Geniş bir aileden geliyor. Şehir kökenli. Bunlar onu devletle (hükümetle) erken yüzleştirir. Sivil toplum hareketlerine iter. Siyasette erken rol ve yer almasını sağlar.

O dönem de (50,60,70'li) yıllarda iki kesim toplumun önünde yer almış, siyaset yapmıştır. Toprak sahipleri (ağalar, beyler) ile esnaf kesimi. Esnaf kesimin avantajları vardı. Yerliyidiler. Eğitim aldılar. Dışarıya açıldılar. Devletle (hükümetle) iç içe oldular. Halkın uğradığı merkez oldular. İyilik ve yardım severdiler. İnsanlara işleri konusunda aracılık yaptılar.

Bu tabloda Mustafa Rüzgar esnaf kesimini temsil eder. Kendine düşeni de hakkıyla yerine getirir. Ve sevilir, sayılır, değer bulur. Önderlik yapar. Onun Andırın'da herkese iyiliği dokunduğunu herkes kabul eder.

Gazetecilik yapar, sivil toplum yönetir, odameslek kuruluşları yönetir, siyaset yapar, topluma önderlik yapar. Ve devam ediyor.

Andırın'a her gittiğimde arar bulurum. Yanına uğrar sohbet ederim. Andırının dünü, bugünü, gidişatı hakkında doyurucu sohbetler dinlerim.

Bugün bu değerler azalıyor. İlerleyen yaşlarda ya hafıza zayıflatıyor veya ilgisizlikten köşesinde kalakalıyor. Ama her biri canlı tarih. Yaşayan hazine. Gücümüz. Birikimimiz. Mustafa abinin yaşayan Andırın tarihi olduğundan şüphe yok. Ondan yaşadıklarını, olayları, birikimlerini yazmasını (yazdırmasını) beklerim.

Her şeyden önce sağlık ve bereketli ömür dilerim.

Kendi Kaleminden GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ

Mustafa RÜZGÂR, 1934 Andırın doğumluyum. İlkokulu Andırın'da, ortaokulu 1947 yılında Osmaniyeye Kadırlı İlçesi'nde, 1950 liseyi K.Maraş lise 2.sınıf terk ettim. 1952 yılında bakkallık işine başladım. 1954 yılında askerliği Tarsus Askerlik Şubesi'nde bitirdim. 1956 Aralık ayında evlendim. 1952-1957 yılları arasında basın muhabiri olarak gazetelere muhabirlik ve muharrirlik yaptım. 1958 yılında ortaokul yaptırma derneği başkanlığı yaptım. 1961 yılında Adalet Partisi'ni kurma hevesi olarak sıralayabiliriz. Şimdi gereği kalmadı ama gazeteciliğe heves etmişim ki ancak 1957 yıllarında Andırın için bir yazı yazdım. Bu yazı doktor yüzündendi. Devlet dairelerini dolaştım, kaymakam yok, yerine vekil ziraat müdürü, doktor yerine sağlıkçı bakar, savcı yok, yerine katip bakar (o yıllarda baş katipler altı ayda bir yeniden görevlendirme sureti ile savcıya vekalet edebiliyorlardı)

80 yılın özeti bu değildi elbette, Hâkim Mustafa Kanadıkırık Allah gani gani rahmet eylesin. Bana bir şeyler öğretti. Bir gün elime emanet bir kitap geçti (Türkiye'de Hâkimler var) K.Maraş Ağır Ceza Hakimi Abdulmecit Belli Sulh Ceza Hakimi'nin yerine geçer, Saidi Nursi'nin yakalanan kitapları hakkında kitapçıya ceza vermek yerine, 112 sayfalık bir karar ile beratına karar verir. Bunu da Temyiz Mahkemesi 7 sayfa ile geri bozar. Hâkimi de görevden alırlar. Hukukçuların okumalarını tavsiye ederim.

1978 yılından bu yana 38 yıldır Esnaf Odası Başkanlığı görevini sürdürmekteyim.

Geçecek zaman kalmadığına göre Geçmiş zaman kesitleri olarak.

Mustafa RÜZGÂR

Yaşar Kemal | Çukurova Destanını Yazan Adam

İnce Memed tefrika halinde yayınlanırken aşağı Andırın köylerinde kahvede gazete sayfasını okuma bilen biri okur, dinleyenler bazen tasdik edercesine başını sallar, bazende “burada yanlış yazmış, doğruyu söylemiyor” gibilerden itiraz ederlermiş. Arkası yarın gibi köy kahvesinde İnce Memet romanını okuyandan dinlerlermiş. Gerçektede İnce Memed Kadirli-Andırın yakınlarında dağlarda, dağların haşin yamaçlarında, kerpiç damlı, huşlu köylerde geçer. Eşkiya hikayelerini anlatır. Buralarda böyle eşkiyalar yaşamış. Anlatılanlar başa gelmiş. Başa gelenler acı, tatlı dramlar halinde anlatılmış, durulmuş. Dinleyenler Yaşar Kemal eşkiya hikayeleri biliyorlardı. Beklide akrabası Kansularından olanlar vardı. Yaşar Kemal onaylarken, itiraz ederken bilgileri, bildikleri vardı. Yaşar Kemal anlatım gücü, İnce Memed ten geliyordu. İnce Memed (Safiye Memed) te içlerinden biriydi. Toplumla, kültürle, olaylarla iç içe olan, yalın işleyen bir başkası da yoktu.

Kitap olarak yayınladığında, lise yıllarında okumuştum. Köy odalarında yaşlı insanlardan, ninelere dinlediğim eşkiya hikayelerine çok benziyordu aynısıydı. O yüzden bizim oraları yazmış gibi sıcak geliyordu. Bizdendi. Mesele koca Ahmet, bizzat görmüştüm. Gebenin insanıydı. Buralıydı.

Sonra öteki eserleri çıktı. Fırsat buldukça okudum. Okudukça Çukurovalılaşıyor, yerlileşiyor, kültür kodlarının tadını alıyordum. Demek ki kültürümüzden, coğrafyamızdan yaşanan olaylardan beslenen bir eser (roman) yazılsa bizden olacak, çekecek, sarmalayacak. Bundan dolayı Çukurova da yeni araştırmalarını, yazarlarını, düşünürlerini bekler.

Yaşar Kemal bir destan yazarıdır. Dili destan, coğrafyası Çukurova destanı. Çukurova şahmeranların, kralların, ağaçların, beylerin, komutanların konduğu, konakladığı, yaşadığı gizemli coğrafya. Bu memleket heveslileri dilendirir şair yapar. Araştırmacıları yazar yapar. Zengin, bereketli, bölgenin sofrası açık. Yaşar Kemal bu ziyafete katılmıştır, tadını çıkarır. Bizlere bol bol sunar.

Yaşar Kemal, Çukurova demektir. Fikrini İstanbul'da ki Çukurova sergisinde gördüm. Sergi Çukurova'da çekilen mekan, insan, olay resimleri yanına onun eserlerinden metinler ekleyerek tasarlanmıştı. Dağlar ovalar, Akdeniz, İnsanlar, insan yaşamları. Sergi sizi alır

Çukurovaya, ordaki yaşamışlıklara götürüyor. Halen Çukurovayı onun kadar işleyen, onun kadar haşır neşir olan, hemhal olan bir yazar-düşünür görünmüyor.

Çukurova, yeryüzünde eşi benzeri bulunmayan, nevi şahsına münhasır coğrafyanın adıdır. Toroslar, önüne serilmiş ova ve uçsuz bucaksız Akdeniz. Toroslardan ovaya kah süzülerek kah kükreyerek inen Seyhan ve Ceyhan. Uçsuz vucaksız, dümdüz ova. Tarlalar, çayırlar, meralar. Ovanın ortasında tepeler, tepelerde kaleler. Sarı sıcaklar. Kamışlar, sazlar. Deve dikenleri. Yörükler. Sürü sürü davarlar. Yaylalar. Yayla yolları. Toroslarda dolanı dolanı yollar. Yalçın Kayalar, yamaçlar. Makiler, çamlar, ardıçlar. Dölek dölek ovalar. Su gözleri, pınarlar. Aşılmaz geçitler. Karlı dağlar, zirveler, zirveler.

Çukurova da yaşayan herkes biraz destansı bir hayat sürer. Çünkü Çukurova destanı içinde bir parçadır. Bu destansı coğrafyanın destansı insanları, olayları, dramları, hüznüleri, sevinçleri hep bir anda yaşar. Dilden dile gönülden gönüle. Söylenir durur.

Okuma yazmanın henüz yayılmadığı dönemlere kadar Çukurova da her insan bir hikmet adamı, bilge, söz ustası, şair, aşık hikaye okuyan, çalan söyleyen yanı vardı. Selamlar şiirlerle yolların, kelimeler şiirle söylenirdi. Düğünler, dernekler, ölümler, kalımlar afetler velhasıl acılı acısız günler olaylar. Sözle yani şiirle anlatılırdı. Çarşılarda destanlar yazılır, destanlar ezberlenirdi. Ağıtçı kadınlar oturur ağıtlar söylerler, ağıtlar ezberlenirdi. Oralarda yaylalar hepsi hepsi şiirin, söz sanatının cazibeli anlatımıyla gerçeküstü hale dönerdi.

İşte böyle bir dönemde Yaşar Kemal sözlü hayatın veya edebiyatın içinde hem hal olur. Bir kaybolacaklarını bildiğinden oba yayla, köy kasaba dolaşır. Sözlü kültürü derlerde derler. Kadirli- Andırın, yörelerinde kültür elçisi çınar insanlardan kadın erkek demeden dermeler yapar. Kadirli, andırın bölgesinde Yaşar Kemal hatırlayan, dağarcığındakileri aktaran insanlar hala yaşamaktadır.

Yaşar Kemal nimetlerle dolu bir coğrafyada, kültür nimetlerinin farkına varan, kadrini bilen bakracını doldurabildiği kadar dolduran önce derleme ustasıdır, sonra yazı ustasıdır.

Yazar Kemal'in dili Çukurova dilidir. Her cümleli adeta bölgede kökleri olan ağaçlar gibi yerlidir.

Bizdendir. Bize aittir.

Bir coğrafyada yaşamak, orali olamk için yetmez. Hele tanımak için hiç yetmez. Hele tanımak için hiç yetmez. Hepsinden öte yaşamışlıkları görmek, okumak, dinlemek, sindirmek ister. Çukurova da öyle. Bölgenin sanatı, edebiyatı, kültürü, hayatı, toplumu bilinmeden, anlaşılmeden yamak göçebe gibi yaşamak olur.

Çukurova aşıklarıyla, ozanlarıyla, yazarlarıyla, çizenleriyle zenginleşen bir gönül sofrası. Ondandır coğrafya bereketli, insanlar bereket dolu. Sazı, sözü bol bu memleket yeni Yaşar Kemal'ler besleyecek zenginliktedir.

ÇUKUROVA BAYRAMLIĞIN GIYERKEN

Çukurova'da bu bereketli topraklar üzerinde sabırlı, hoşgörülü, iyimser, cana yakın, insanlar yaşar mevsim,

Yazın sıcak ve kurak. Kışın ılık ve yağışlı. Yazın göç. Kışın göç. Çukurova'nın kaderi göç üzerine kurulu. Mevsimler, İnsanlar (Yörükler, konargöçerler, aydınlılar, yaylaclar), canlılar, hayvanlar.

Göç kültürünün temeli olmuş. Dağlarda, yaylalarda, ovalarda hayat iç içe geçmiş. Aşıklar Çalmış söylemişler. Ninniler, ağıtlar, güzellemeler, tekerlemeler söylenmiş.

Güçlü ve zengin sözlü edebiyat gücünü Çukurova'nın göç kültüründen alır. Şairler, yazar-çizerler bu zenginliği işler. Çukurova'yı düz yazı ile de anlatsanız şiirsel olur. Bu coğrafya adları bilinen, bilinmeyen nice şairlere ilham vermiştir. Karacaoğlan Dadaloğlu gibi.

Biz kalktık, yetiştik. Her köyde, obada, aşıklar ve şairler vardı. Kelimeler yerine mısralar dökülürdü dillerinden.

Çukurova'yı anlayabilmek için oraya gidilmeli. Ovanın coğrafyası, insanı, kültürüyle tanışılmalı. Gitmeye gerek yok. Şimdi Çukurova İstanbul'da. Burada.

Yaşar KEMAL'İN şiirsel anlatımıyla Lütfi ÖZGÜNAYDIN fotoğrafları bir araya gelerek “Çukurova bayramlığın giyerken” sergisi açılmıştı, Karacaoğlan hatırlanarak.

Sergiyi rahmetli Kemal BAŞIBÜYÜK ile gezmiştik. Çukurovayı bir bir şiir, destan gibi okumuştuk.

Yaşar Kemal | Ağıtlar Avcısı

Yıl 1959, Düziçi Öğretmen Okulu'nda öğrenciyim. 1940'lı yıllarda basılmış bir şiir antolojisi elime geçti. Antolojideki şiirlerden biri özellikle dikkatimi çekti. Şiirin adı "Yürü Ceyhan"dı. Halk şiiri tarzında ölçülü, uyaklı ve dörtlüklerle yazılmıştı. Birkaç okumada ezberledim Ceyhan üzerine yazılan şiiri. Şairi ne adı bilinen ünlülerden biri ne de yörede tanınan bir halk ozanıydı. Bilinen bir şey var ki Ceyhan Irmağı'nın benim gibi düşlerine girdiği bir coğrafyanın insanıydı bu şiiri yazan. Şairin adı Kemal Sadık Göçceli idi. Kimselerin bilip tanımadığı bir isim.

Ceyhan Irmağı benim köyümden akardı. Doğduğum topraklar Çukurova'nın kuzeydoğusunda, Karatepe'den başlayıp, nehirlerin, çayların, balıklı derelerin bulunduğu Aşağı Andırın Ovası, Adana ovası Hükümdarı Asitivas'ın M.Ö.8. yüzyılda vahşi kavimlere karşı barış ve dirlik düzenlik kurduğu; bir kadının ülke topraklarını bir uçtan bir uca elinde kirmen eğirerek gezip dolaşır olduğu barış ve huzur coğrafyası.

Ovanın güneyinden gelin tülü, yılan kavı beraklığı sislerle Çukurova'ya, Akdeniz'e süzülen Ceyhan, alıp beni farklı dünyalara, farklı düşlere götürürdü. Toroslardan, Ali Dağları'ndan, döşü karlı Dülül'den, örkünden boşanmış torlak bir tay gibi ter köpük içinde şahlanan Ceyhan, engine düşünce, yorgun ve dingin bir uysallıkla ovanın bağrına serilip kalırdı.

Görenler Ceyhan Nehri'ni ovada kerpiç gibi serilip kalmış sanırdı. Bilirdik ki o durgun görünümüne aldanarak kendini suya verenlerin arkasından yakılan nice ağıtlar kalmıştı geriye.

Şu Cahan'ın akışına
Çıkamadım yokuşuna
Ağası duymuş geliyor
Bakın atın sekişine

Altındaki atı Arap
Kara kekil yelep yelep
Hacı Velim sele gitmiş
Başında püskülü kelep

Çocukluğumun yıldızlı gecelerinde dinlemeye doyamadığım Ceyhan Nehri'nin dingin hissettirisi, tüm mahlukatın sesini bastırır, doğanın huzur ve sükun veren kadim bir musikisi olurdu.

Şiir antolojisini okuyunca anladım ki benimle aynı coğrafyada, aynı duyguları yaşayan, Ceyhan Irmağı'nın o kadim akışından etkilenen bir düşteşim Kemal Sadık Göçceli vardı ki "Yürü Ceyhan" şiirini yazmıştı.

YÜRÜ CEYHAN

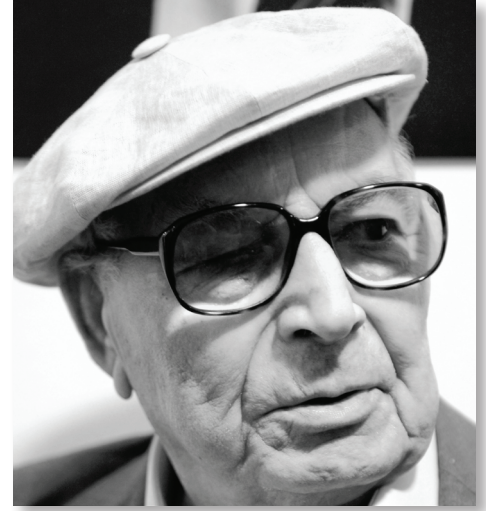
Ak tarlalardan düşmüşsün
Toprağımla buluşmuşsun
Yaşmak yaşmak gülüşmüşsün
Yürü Ceyhan yürü Ceyhan

Bir gemi geçiyor sandım
Yürü Ceyhan yürü Ceyhan
Derin uykudan uyandım
Senden içmek için yandım

Nice beylerin geçtiği
Eğilip bir su içtiği
Dudak dudak gülüştüğü
Yürü Ceyhan Yürü Ceyhan

Devamı da olan bu şiiri ezberlemiştim; çünkü Ceyhan benim de duruk yaşamımı ,hayallerimi alıp sonsuzluğa taşıyan ve engelsiz yürüyen tek özgürlüktü. Hayatım boyunca bu şiirini unutmadığım şairin, 60'lı yıllarda İnce Memed ve daha başka romanlarını okuduğum Yaşar Kemal olduğunu öğrendim.

1966 yılında Kastomonu'nun bir dağ köyünde öğretmenken Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifi'ni kurmuştum. O yıllarda yurt dışına gönderilen işçilerin yüzde yirmisi, Orman Köyleri Kalkınma Kooperatiflerine kontenjan olarak verilirdi. Köyde kurduğum kooperatifi İstanbul'da yaşayan Kastomonu köylülerine tanıtmak için İstanbul'a gitmiştim. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğrenci olan dayım Osman Kabalcı ile buluştuk, İstanbul'u gezdik, Türkiye İşçi Partisi'nin kongresine katıldık. Prof.Dr. Sadun Aren divan başkanıydı. Yaşar Kemal, at torbası kadar kocaman kafası ve yüz yıllık bir çınar kadar gövdesiyle salona girdi. En önden başlayarak, tanısın tanımasın herkesi güçlü kollarıyla omuzlarından kavrayıp sarsıyor ve "Nasılsın?" diye soruyordu. Sıra bize geldi. Osman Kabalcı, Yaşar Kemal'in kulağına eğilip usulca "Biz Andırınlıyız" dedi. Yaşar Kemal, koca gövdesiyle bir adım geri çekilip yüzümüze baktı. Andırın'ın neresinden, hangi köyündensiniz demedi. "Kimlerden-

siniz?" dedi. "Kabalcılardanız" deyince : "Kimin oğlusunuz?" dedi. Demek ki Andırınlıyı ev ev biliyordu. Yusuf Kahya'nın dedik. "Yusuf Kahya'nın epeyce oğlu olacaktı." dedi ve diğer tanıdıklarını sordu. Dedemiz Kul Halil'den:

Yaz gelip de beş ayları doğunca
Gövermiş ovalar ekin mi ola
İçmişim doluyu bulanır gönlüm
Şu ötüşen kuşlar sökün mü ola.

Dörtlüğünü okudu.

Kul Halil, Sabahattin Eyüboğlu ile Yaşar Kemal'in birlikte hazırladıkları Gökyüzü Mavi Kaldı adlı Halk Edebiyatı Seçkinde şöyle geçiyordu: "Çukurova'da şiirleri bilinip de yaşamı üstüne hiçbir şey bilinmeyen bir Kul Halil var. Ben çocukken bir çok şiirleri Toros'ta, Andırın, Göksün köylerinde bilirdim. Bu iyi şairin bütün şiirleri Toros'tan ovaya inince hemen Karacaoğlan'a mal ediliyordu. Biraz, belki de bir çok olumlu değişikliğe uğrayarak."

Yaşar Kemal İstanbul'da Kul Halil'den dörtlük okuduğu zaman pek önemsememişim ve Kul Halil'in önemini de bilmiyordum. Gökyüzü Mavi Kaldı Kitabındaki o övgüleri okuduktan sonra O'nu araştırmak ve şiirlerini derlemek artık Büyük Usta'nın bana yüklediği bir görevdi. Kul Halil'i araştırdım. Yaşayan ve çevresinde Aşık olarak bilinen torunu Musa Temiz'den otuz kadar şiirini derledim ve Mersin Halk Kültürü Sempozyumunda bildiri olarak sundum ve bu sunum sempozyum kitabında yayımlandı.

7-16 Mayıs 1993 günlerinde Adana'da Uluslararası Yaşar Kemal Sempozyumu yapıldı. Doğduğu köy Hemite'ye yurt dışından ve Türkiye'den sanatçı dostlarıyla Çukurovalıların katıldığı bir törenle anıtı dikildi. Sempozyum sonrası değerlendirmelerde Yaşar Kemal'in hep romancı yönü üzerinde yorumlar yapılıyor ve görüşler bildiriliyordu. Yaşar Kemal de salonda yapılan değerlendirmeleri dinliyordu. Söz alarak Yaşar Kemal'in şairlik yönünden bahsettim, ezberimde kalan Yürü Ceyhan şiirini okudum. Ben şiiri okurken Yaşar Kemal'in gözü parladı ve meşhur kahkahasını keyifle patlatarak: "Bu şiir benim yazıp yayınladığım ilk şiirim. Varlığını ben bile unuttum, çocuk sen bu şiir nerden buldun?" dedi. Şiiri unutmamıştım, çünkü bizi birbirimize bağlayan Ceyhan Nehri ikimizin de köyünden geçiyordu, ikimizin de çocukluk hayallerini alıp aynı sonsuzluğa götürüyordu.

"Yaşar Kemal Çukurovadır." denir.

Doğduğum topraklar Andırın, Yaşar Kemal'in duygu dünyasını besleyen coğrafyanın parçasıdır. Alpay Kabacalı Yaşar Kemal için Sarı Defterdekiler kitabında "Ortaokulu bıraktığı 1939 yılından İstanbul'a gittiği 1951'e kadar onca işi arasında hiç bıkmayıp usanmadan, yılmadan halk anlatılarını derleme çabası içinde oldu. Çukurova'da sürekli dolaştığı, bir de köylülerle ilişki kurmayı iyi bildiği için, sözlü halk edebiyatı hazinelerinin yığın yığın durduğu o kapalı kutuyu açması kolay oluyordu. Bir köye gittiğinde, Köroğlu anlatmakla işe girişiyordu. Köylü, "Aşık Kemal gelmiş" diye başına toplanıyordu. Anlatıp bitirince, "Şimdi de siz anlatın bakalım "diyordu. Ne anlatılırsa defterine geçiriyordu..."

Yaşar Kemal, halk edebiyatı değerlerinin de Ceyhan Nehri gibi zamanın akışı içinde yoklara karıştığını ve karışacağını biliyordu. Elini çabuk tutma telaşı ondandı. Lokman Hekim nasıl ki Cebrail'in kanadıyla Ceyhan Nehri'ne düşürdüğü akıp giden yaşamsal tıp formüllerini kurtarmak için koşmuşsa zamanın değirmeninde öğütülerek akıp giden insanlarla birlikte bilinmezliğe akan halk değerlerini kurtarmak da Lokman Hekim'in öz hemşerisi Yaşar Kemal'e yakışırdı. Romancı olmadan önce demir çarıklar giyerek köy köy dolaşarak türküler, destanlar, söylenceler, öyküler, masallar ve ille de ağıtlar derlemesi bundandır.

Yaşar Kemal'in ağıtlara karşı özel bir duyarlılığı var. Kendisi küçük yaşta babası gözleri önünde en yakınlarından biri tarafından bıçak-

lanarak öldürülmüştür. Ölümü ve ölüm acısını daha o yaşta duymanın çocuk ruhunda yarattığı travma ömür boyu yakasını bırakmaz. Sevdiklerini yitirenler mumyalayarak, anıtlar, mezarlar yaparak onu ölümsüzleştirmek isterler ve sonsuza dek bir bakıma yaşatmaya çalışırlar. Oysa konar göçerlerde bu mümkün değildir. Her yıl farklı yurtlara, farklı konakalara konup göçmektedirler. Dönüp dolaşarak geldikleri zaman o mezarları aradınsa bul. Ya sel alıp götürmüştür, ya da yel. O nedenle konargöçerler sevdiklerini sonsuzluğa taşımak için onları sözcüklere gömerler. Somut taş ve mermer yerine, soyutlayarak, belleklerine nakşederek, sözcüklerle sonsuza taşırlar.

Sorun şu ki ağıtları belleklerinde taşıyarak gelecek nesillere aktaranlar zamanın değirmeninde öğütülüp gitmektedir. Onlarla birlikte halk edebiyatının kültürel değerleri de tükenmektedir. Bunun bilincine varan Kemal Sadık Göğçeli yollara düşer. Ağıtlar yerleşik yaşamdan öte konar-göçerlerin sanatı olduğuna göre Çukurova'yı Toroslara, Uzun Yayla'ya bağlayan tarihi Akyol güzergahı ve kervan yolu üzerinde bulunan kaleler diyarı Andırın'a gitmek, orada ağıtçıların piri Hasibe Hatun'dan, bacısı Telli Hatun'dan derlemeler yapmak en doğru olanıdır. Aşık Kemal de işte öyle yapmış. Ağıtların büyük çoğunluğunu Andırın'dan derlemiştir.

Yaşar Kemal'in yayınladığı ilk halk edebiyatı derlemelerinden olan Ağıtlar Kitabı'ndaki 101 şiirden 31 tanesi Andırın'dan derlenmiştir. Bu ağıtlar:

Emine'nin ağıdı, Hacı Veli'nin ağıdı, Halbırın ağıdı, Sarı Ahmet'in ağıdı, Zülfikaroğlu İbiş Ağa'nın ağıdı, Hacı'nın ağıdı, Durdu Bey'in ağıdı, Gelin'in ağıdı, Hacı'nın ağıdı, Mustafa Ağa'nın ağıdı, Hacı Durdu Ağa'nın ağıdı, Yayıoğlu İbrahim Ağa'nın ağıdı, Hacı Bey'in ağıdı, Poyrazoğlu'nun ağıdı, İsmail Ağa'nın ağıdı, Beyazitoğlu Hacı Bey'in ağıdı, Bayram'ın ağıdı, Hasan'ın ağıdı, Hacı Bey'in ağıdı, Durdu Bey'in ağıdı, Anış'ın ağıdı, Memed'in ağıdı, Duran'ın ağıdı, Terkeşiloğlunun ağıdı, Medine'nin ağıdı, Anşa Gelin'in ağıdı, Durdu Bey'in ağıdı, 28-Kavuklu Ali Ağa'nın ağıdı, Süleyman Ağa'nın ağıdı, Süleyman Ağa'nın ağıdı, Şitil Hoca'nın ağıdı.

Gökyüzü Mavi Kaldı Halk Edebiyatı Seçkisinde bulunan 10 ağıttan 4'ü yine Andırın'dan derlenmiştir. Bunlar sırasıyla: Sarı Ahmet'in ağıdı, Emine'nin ağıdı, Hüseyin'in ağıdı, Kalburdağ'ın ağıdı.

Sarı Defterdekiler folklor derlemesinde bulunan 27 ağıttan 20'si Andırın'dan derlenmiştir. Andırın'dan derlenen ağıtlar:

Vahap'ın ağıdı, Hüseyin Ağa'nın ağıdı Hacı Durdu Ağa'nın ağıdı, İnce mağara ağıdı, Gelin'in ağıdı, Memed'in ağıdı, Hacı Bey'in ağıdı, Duran'ın ağıdı, Durdu Bey'in ağıdı, Topuz Bey'in ağıdı, Musa Bey'in ağıdı, Mustafa Ağa'nın ağıdı, Nuri Efendi'nin ağıdı, Sahipsiz bir ağıt (Yaşar Kemal, eşkıyalarla çarpışma sonucu ölen biri olarak not düşmüş. O ağıt Abazaoğlu Durdu Bey ağıtının bir varyantıdır. Sarımsaklı Dağlarında Zeytin Ermenilerinin baskınıyla çıkan çarpışmada şehit olmuştur. Benim yörede yaptığım derlemelerde o ağıdın Andırınlı Durdu Bey ağıdı olduğu kesin.), İsmail kılıç'ın ağıdı, Süleyman Paşa'nın ağıdı, Abdül Bey'in ağıdı, İsmail Ağa'nın ağıdı, Nebi'nin ağıdı, Musa Bey'in ağıdı.

Gökyüzü Mavi Kaldı kitabında halk edebiyatı Seçkisi içindeki 10 ağıttan 4 tanesi yine Andırın'dan derlenmiştir. Bu ağıtlar: Sarı Ahmet'in ağıdı, Emine'nin ağıdı, Hüseyin'in ağıdı, Kalburdağ'ın ağıdı.

Kışın hayvanlarıyla Çukurova'da kışlayıp daha kar kalkmadan yayla yolunu tutan göçebe aşiretlerin, Aşarların, Ceritlerin, Tecirlilerin, Bozdoğanların ve daha nice Türkmen aşiretlerinin geçit yolu üstündedir Andırın. Yaşar Kemal'i Andırın'ın yaşlıları bilir, bizim Kör Kemal derler, ondan sevgiyle, özlemle bahsederlerdi.

Demem o ki Kemal Sadık Göğçeli'nin yaşlıları öldürmek için keklük, turaç, bildircin avlarken, o yaşatmak için demir çarık giyip ayağına ağıtlar, türküler, masallar, destanlar avladı. Ağıtlar avcısı Yaşar Kemal öldü. Çukurova'da gürül gürül kalkan göç kervanı yok artık. Kaplan yarmaz büklerin, kamışlıkların, gözü sürmeli cerenlerin ve ceren kovan yağız atların Çukurova'sı yok. "Demirin tuncuna, insanın piçine kaldık." derdi ya, o iyi insanlar, o güzel atlara binip gittiler ya, ağıtlar avcısı Yaşar Kemal de gitti.

Çukurova'nın sarıçidemini, mor sümbülünü, buğulu toprağını, ışığa kesmiş ağacını, ıslak gözlü menekşelerini, göğe ağmış yosunlu kayalarını, kokulu yarpuzlarını, köpüklü sularını, yağmurlu bulutlarını ve gergin bacaklı taylarını bundan sonra kim anlatabilir?

Çukurova'nın Türkmen ağıtçısı, Hasibe Hatun gelse, yanında bacısı Telli Hatun olsa şu ağıdı yapmaz mıydı:

Gel Telli yanımdan otur
Ben söyleyeyim üstün getir
Çukurova öksüz kalmış
Git de Kemal'im getir...

Mehmet Olmak Vardı Çanakkale'de...

Ölüme boyun uzatan İsmail gibi
Kör kuyuda tevekkil Yusuf gibi
Sabrın doruk noktası Eyyüp gibi
Mehmet olmak vardı Çanakkalede.

Baharda ekilen tohumlar gibi
Toprakta yeşeren bayrak gibi
Ateşe damlayan gözyaşı gibi
Mehmet olmak vardı Çanakkalede.

Vatan sınırlarında dağlar gibi
Kara yerine al yazma bağlar gibi
Ölenler şehit, kalan sağlar gibi
Mehmet olmak vardı Çanakkalede

Baharda göçmen kuşlar gibi
Cennet uman fikirler düşler gibi
Tereddüt etmeyen başlar gibi
Mehmet olmak vardı Çanakkalede

100 Yılın Adamı İSMAİL SAFA VAYISOĞLU (1907-2008)

Evet Yüzyılın adamı; bir asrı yıl yıl yaşayarak, kendini Kadırlı'ye, memleketine vakfederek yaşayan, **"Halka hizmet etmenin, Hakka hizmet etmek"** olduğunu bilerek yaşayan geçtiğimiz günlerde Mide kanaması nedeniyle tedavi gördüğü hastahanedeki 101 yaşında hayata gözlerini yuman, 100 yılın tanığı İsmail Safa Vayisoğlu için bu söz sanırım abartı

hayatından, hizmetlerinden dağarcığıma toplayabildiğim bilgileri sizle paylaşacağım ve onu yadedeceğiz bu yazımızda; tarihe kayıt düşmek adına. **"Tirşik"** dergisine'de bu vesileyle teşekkür ediyorum vefa borcu olarak okuyacağınız sayfeleri **"İsmail Safa VAYISOĞLU"** hürmeten ayırdığı için. İ.Safa bey babasının bir yere el yazısıyla düştüğü nota göre 1907 yılında doğmuş, o

2 yıl burada okur, babasının ısrarı üzerine fikir değiştirir, tıp fakültesine girer 3 yıl okuyabilir burada çünkü hastalığı buna müsaade etmez ve okulunu aile baskısıyla bırakır, 1938 yılında askere gider İslahiye ve iskenderunda tamamlar vatani görevini. Daha sonra hayatını üniversite yapar, araştırır okur, çalışır üniversiteyi bitiremez ama bir çok insanın okuyup bitirebileceği bir çok okul yaptırır/yapılmasında büyük katkı sağlar.

1942 Yılında kendisinden önce rahmetli olan sevgili eşi Nigar hanımla evlenir, 3 kız bir erkek olmak üzere dört çocukları olur, hepsini Safa bey üniversitelerde okutur Eczacı yapar, Profesör, Fizikçi, Kimyacı yapar, evlatlarını da çok iyi yetiştir. 9 torununu görür sağlığında, onları sevme, dedelik yapma imkanına sahip olur. Daha sonra CHP saflarında siyasete başlar bir süre, Sonra Demokrat Partiye geçer, Adana'da ve Kadırlı'de DP Kurucusu olarak görev alır ve DP nin Kadırlı'de başkanlığını yapar, İlk defa Kendi Ata Dede köyü olan **"Aşağı Çıyanlı"** köyüne DP nin şubelerini açar Celal BAYAR'ı, parti ileri gelenlerini çağırır açılışa ve yemek verir. 1950 Yıllarında DP iktidara gelir Kadırlı'de ilçe başkanıdır Sefa bey resmi olarak artık bu sürecin sonunda.. Bu dönem Sefa bey'in Kadırlı'ye ve çevresine yaptığı hizmetler açısından en önemli ve en verimli dönemlerdir, neler mi yapar bu dönemde?

olmaz; eksik kalır belkide yaptıklarının bilincinde olunca. Onu anlatmak hiç kolay değil benim için, çünkü o kadar şey varki yaptığı belki yapmadığı şeyleri anlatsam dahamı iyi olur diye düşündüm okuyup araştırdıktan sonra, bildiklerime bulduklarımı da ekleyince. Çok ilginçtir belki Safa bey'in hayatının bir yılında yaptıklarını, çok az insan ömrünün sonuna kadar belki yapmıştır, belkide hiç yapamamıştır, ömrünü Memleketi için ağartmış bir insan o. Bilmeyenlerimiz için ve onun anısına

zamanlar küçük bir yerleşim birimi olan ve Ermeni aileleri ve Türklerin içiçe yaşadığı fakat Türk ailelerin çoğunluk olduğu bir mahallede Kadırlıde. Sefa bey çocukluk yıllarında ermeni çocuklarla oynadığı, gibi bazende onlarla kavga, mücadele etmiş. 1914 yılında Kars-ı Zülkadriye Rüştüyesine başlar, 1915 yılında Hamidiye Medresesine geçer, 1924 de Adana idadisine (Ortaokul), 1928 de Adana Sultanisine (Adana erkek Lisesi) girer. 1931 yılında İstanbul üniversitesi (Dar-ül Funün) hukuk fakültesine girer,

Eski Hükümet Konağının yerine Şimdiki kullanılan yeni Konağı yaptırır, "Ala Cami"nin Çevresini açtırır kamulaştırır, oradaki insanları, aileleri şimdiki Rasim Ünal ilkokulunun bulunduğu yere nakleder, bu okuluda **"Rasim Ünal"** Anısına yaptırır,

Motorla çalışan elektrik santrali yaptırır, Kalaaltı İçme suyunu merkeze getirmek için emek sarfeder, Kadirli Köy Kadastrounun yapılmasını sağlar, 100 abonelik telefon santralini kurmasını sağlar, Kadirli-Adana-Kozan yolunu stabilize yaptırır, Sıtma ile etkin mücadele için Ücretsiz Cibinik ve Hastalara tedavi için gerekli olan Kinini bedava dağıttırır, ilaçlama yaptırır, sivrisineklerin halka fazla zarar vermemesi için. Tüm Bunları bilen duyan Celal BAYAR bir gün Safa bey ile görüşmesi esnasında şu sözü söyler; **“Safa bey bu kadar şey yaptın, istedin ama bunların içinde senin hiç şahsi isteğin olmadı neden? der.”** Safa bey ise şu güzel cevabı verir ona **“Kadirliye yapılmış hizmet bana yapılmış hizmettir”**, bunun üzerine Celal BAYAR, Safa beyi alnından öper ve **“Senin gibi 50 ilçe başkanım olsa, Türkiye’yi arşı alaya çıkartırım”** der.

Sonra Safa bey geçen zaman içerisinde bazı şeylere tanık olur ve bunlardan rahatsız olur, yıl 1953 dür, parti yavaş yavaş kendi deyimiyle “Çıkarıcıların” eline geçmeye başlamıştır bu yüzden ayrılmaya niyetlidir, bu sıralarda CHP nin kapatılması için tahkikat komisyonları kurulmakta, halkı isyana teşvik ediyor diye söylentiler ortalıkta dolaşmakta, muhalefet susturulmaya çalışılmaktadır, ve vatan cephesi adı altında bir oluşum kurarak kendilerinden olanları bu cepheye çekme çalışmalarını başlatmışlardır , tüm bunlara şahit olan Safa bey rahatsızlık duymaktadır. Aynı yıl partiden ayrılır başka tatsızlıklarda tezahür edince.

Daha sonra İhtilal kaymakamı ve aynı zamanda Belediye başkanı olan Mehmet CAN ile Kadirli için çalışmalarını uyumlu bir şekilde birlikte sürdürür Safa bey. **“Kadirli Kalkındırma Derneğini”** kurarlar. Kadirli için yapılacak tüm önemli hizmetlerde bu derneğin payı büyük olacaktır. Yine Kaymakamla birlikte Kadirli’de su baskınlarına neden olan Savrun çayının yatağının

değiştirilmesi projesini gerçekleştirirler ve yatağı şehir dışına kaydırırlar, 250 dönüm arazi üzerinde **“Maarif”** ormanlığı kurarak uygun bir yerine Çeşitli yerlerde bulunan Şehit mezarlarını naklederek **“Şehitlik Mezarlığı ve Anıtı”** oluştururlar, Kuva-i Milliye Cemiyetini Kurarlar,yine Karatepe/ Arslantaş Müzesinin misafirhanesini Kadirli Kalkındırma derneği vasıtasıyla donatırlar, Avluk köyündeki Kokar suyu(Şifalı Su) turizme kazandırılır tesis haline getirilerek, Yine Mehmet CAN vasıtasıyla 18 derslik yapmak için devletten yardım alınır ve Safa bey’in büyük gayretleriyle 36 köye ilkokul yapılır bu yardımla, Sefa bey’in Başkanı olduğu **“Kadirli Kalkındırma Derneği”** vasıtasıyla bu okulların tüm ihtiyaçları giderilir.

Bunlar İ.Safa VAYISOĞLU’nun ortak olarak yaptığı hizmetler, birde Kendi Şahsi hizmetleri bağışları var bunlardan da bahsetmek istiyorum bildiğim ulaşabildiğim kadarıyla;

Cami arsası bağışlıyor Kadirli’ye bir tane, Beton bir köprü Menfez yaptırıyor, yine cami ve okul yapımı için “Belen” köyüne 10 dönüm (10,000 m.) Arsa bağışlıyor bu cami ve okulun masraflarının karşılanması için 50 dönüm (50,000 m.) arsayı Meşe ormanlığı olarak vakfediyor.

7 Mart 1943 yılında Kadirli kurtuluş derneğini kuruyor, 1951 yılında Adana da kurulan “Türkiye Kuva-i Milliye Mücahit ve Gazileri” Derneğinin kadirli şubesini kuruyor, Daha sonra Uzun yıllar benimde İstanbul koordinatörlüğünü yaptığım, Kadirli Eğitim ve Kültür Vakfını (KAVAK) Safa beyinde katkılarıyla kuruyorlar ve Safa Bey Rahmetli olana değinde bu vakfın Kadirli Şube başkanlığını yapar.1958 yılında çekilen “Karacaoğlanın Kara Sevdası” Filminin çekiminde çok büyük yardımları olur. Yine Sadi IRMAK’ın başbakan olduğu dönemde ve bilgisi dahilinde Safa bey ve bir grup insan “Karacaoğlanın” Nereli olduğunu tesbit etmek için araştırma yaparlar bu

çalışmalar için günlerce Çukurova’nın muhtelif yerlerine gidilir. Safa beyle birlikte. “Kadirli’nin Tarihi” isimli kitabın yazılmasında bilgi belge ve katkıları olur.Yerel Televizyonlar birliği tarafından Halk kahramanı seçilir.

Tüm bu yaptıklarını bilmediğim bir zaman diliminde sanırım 2003 yıllarında idi, (tanıyor ve seviyordum ama bu kadar hizmeti geçtiğini bilmiyordum), Adana’da çocuklarının birinin evinde idi telefonda biraz hasbihalden sonra, Safa beye şu soruyu sormuştum bu kadar hizmeti, fedakarlığı niçin hangi duygularla yaptınız ?

Cevaben; çoğunu siyasi iktidarlardaki nufuzumu kullanarak Allah rızası için, gelecek Nesillerin inşası için, şahsi yaptıklarımıda 2000 dönüme yakın kendi mülküm olan arazilerimi satarak, bağışlayarak yaptım demişti ve çok Şaşırılmışım, bu insan ki **“Mal’ın Canın Yongası”** olduğunu bilen bir insandı, ama ona Malı Hükmedememiş, Kadirli sevgisi, Memleket sevgisi, ve herşeyden önce Allahın rızası için sevdiği insanlara hizmet etme aşkı hükmetmişti. Bu sevgiyi teyit edercesine ‘Kulağa Küpe olacak sözler’ diye 10 maddelik bir metni Mermer sutuna yazdırıp evinin önüne 2006 yılında astırmıştı ve o maddelerden ikisinde **“Mal sahibi Mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi”, “Hilkatle abes yoktur. O, hiçbir şeyi beyhude yapmaz ve yaratmaz. Allah’a şükretmekten başka çıkar yol yoktur”** Sözleri vardı.Hayat felsefesini ele veriyordu Safa bey bu sözlerle. Saygı duymamak, sevmemek mümkünmüydü, bunları yazan bir insana. . Diliyorum böyle vefalı insanlar toplumumuzdan ve aramızdan hiç eksik olmazlar.

Artık o yok ama hizmetlerinden belkide kıyamete değin faydalanacak insanlar var, yani yine aramızda yine kalbimizde olacak her daim. Yakınlarına Başsağlığı, kendilerine de Rahmet diliyorum tüm hemşehrilerim ve şahsım adına.

Kamber Rişvanoğlu ile bir akşam...

İnsanın geçmesin dediği saatler olur ya! İşte onu 20 Mart akşamı Kamber Amcayla sohbet ederken yaşadım. Ama zamanın geçmek, sizin de yaşamak hakkınız var.

İnsanın geçmesin dediği saatler olur ya! İşte onu 20 Mart akşamı Kamber Amcayla sohbet ederken yaşadım. Ama zamanın geçmek, sizin de yaşamak hakkınız var.

Kamber amca'yı üç kere ziyaret etmeye niyetlenmiştim. Haberi de olmuştu. Kendisi de üç kere beklemiş.

İlerleyen yaşına rağmen dik, ayakta, canlı ve tavırlarıyla vakurluydu. O haliyle ayakta karşıladı. Nezaketini eksik etmedi. Hemen soh-bete koyulduk.

Ziyarete Nesrin Hanım (eşim) ve Aykut (oğlum)'la beraber gittik. Günler öncesinden Özgür RİŞVANOĞLU (yeğeni) haber vermişti. Aileden kişilerle beraber salonda muhabbet sürdü gitti.

Kamber amca Andırın tarhiyle eş bir insan. Çocukluk ve gençlik yıllarının (1920'ler, 30'lar) sosyal ortamını çok iyi biliyor ve hatırlıyor. Bunun iki nedeni olmalı. Öncelikle, zeki ve etrafına duyarlı bir insan. O yıllarda kendine güveni olduğunu hatıralarını dinleyince an-lıyoruz. İkincisi, yöneten (önder) bir aileden gelmesi. Andırın civarında bilinen ve tanınan bir ailenin insanı. Baba ve deden beri ticaret, eğitim hayatları iç içe geçmiş.

Yazın Aşağı Andırın bölgesinde oturanlar yay-lalara çıkar. Andırın'da o dönemlerde herkes yaylaya çıkardı. Varlıklı olanların yurtları olur-du. Çukurova sıcağından kaçanlar Andırının kuzey bölgesindeki yaylalarda serinlerdi.

Kamber amcalarında yurtları Kaleboynu (Ahmet Öldüren) yaylasıymış. Hem ziraat, hem hayvancılık hem de yayla yaparlarmış.

Kamber Amca gençliğinde yayla kültürünü yaşamış biri, ne doyulmaz anılar... Dinlemeye doyum olmuyor.

Andırın, tokmaklı ve köyü olan Beylik'te Milli Mücadele yıllarını hayran bırakırcasına an-latıyor.

Nesrin Hanımın dedesi Köse Müftü'yü uzun uzun anlattı. Devrin din alimi olan Köse Müftü'nün öğrenci haliyle arkadaşı olmuş.

Birbirlerini anlar ve sohbet ederlermiş. Köse Müftü o bölgede yetişen ilim adamlarından önde geleniymiş. Tam bir alim. Zeki, mücade-lecti, korumacı, Andırın hakının sevdiği, saydığı bir öndermiş.

Nesrin hanım ve Aykut haz alarak Köse Müftü dedelerinden anılar dinlediler.

Doktor hanıma, iyi bir eş, iyi bir baba, iyi bir dede ve çevresinde sayılan iyi bir büyük.

Türkçesi İstanbul şivesi olan, tane tane konuşan, kelime, cümle kurgularında mükem-mel

Kamber Amca, aynı disiplinle her konuda fikir ve düşüncelerini aktarıyor.

Neler yapmıyor ki,
Okuyor,
Kitap yazıyor,
Şiirler yazıyor,
Anılarını yazıyor,

Halen yayımlanmış iki kitabı var. Köyünü (Bey-lik) tasvir edişi, tam bir edebiyat klasiği. Kendis-ine anılarını yazması halinde Andırın tarihini yazmış olacağını aktardım.

Bizlere düşen Kanber amcaya ve onun gibi büyüklere sağlık, sıhhat dilemek, ayrıca biri- kimlerini olabildiği kadar yazıya dökebilmek. Kalıcı kılmak.

Dolu dolu geçen saatler sonunda tekrar görüşmek dileğiyle ayrıldık.

Kamber RİŞVANOĞLU

Kamber Rişvanoğlu Andırın'ın yetiştirdiği ilk okuyan, aydın insanlardan. Daha okullar Anadolu'ya yayılmadan Cumhuriyetin ilk yıl-larında eğitim yolunu seçer. Asker, hukukçu olarak hayat sürer. Anadolu'nun her köşesinde çalışır. "Ülkesini sevmek doğduğu toprakları sevmekle başlar. Ordan kopmamakla başlar" derdi. Andırın'na hemşehrilerine düşküdü.

Aynı zamanda yazar ve şair olan Rişvanoğlu'nun anısına, çok sevdiği memleketi Andırın üzerine bir şiirini takdim ediyoruz.

ANDIRIN

Üç mevsim ilçenin bağrında yatar.
Ormanın da ağacın her türü biter.
Cennetten köşe demeye kırsuyu yeter.
Bu güzel beldeye Andırın denir.

Yaylaları var cana can katar.
Dağlarında keklikler ovasında turaçlar öter.
Çiçeklerinden, menekşe, nergiz, sümbül doğada biter.
Bu dağ kokulu beldeye Andırın denir

Meryemçil'dir yaylaların yaylası
Segin dumanlısı da ondan alası
Beypınarı'nda beyler eğlenir
Elma dağı'nda tüm yorgunlar dinlenir.

Halbur ile Nalçeken yellibe'le yaslanır.
Kayranlı'dan Karacaoğlan seslenir.
Geben ovası'nda yüzlerce manda beslenir.
İşte bu beldeye Andırın denir.

Çokak, Kümbetir, Altınboğa, Çığşar
Bu bölgenin insanları çok yaşar
Suları bol, toprağı bereketli,
Kiraz başta meyveleri çok tatlı.

At beslerler sanki kanatlı,
İşte bu bölgeye Andırın denir.
Pamuğu, susamı, fıstığı, pirinci, narenciyesi
Yeşilova Andırın'ın gerçek incisi

Arslantaş barajı da gerdanlık olmuş Yeşilova'ya
Burda aşık olmamak mümkün değil doğaya
Rışvanoğlu doğduğun yöreye aşıksın inkar etme.
Ne buldun İstanbul'dan dön geri gitme
Çadır kur otur kayranlının düzüne
Bakma İstanbul'un sisli, kirli yüzüne.

ÇUKUROVA ÂŞIKLIK GELENEĞİNDE ÂŞIK HALİL

Prof. Dr Erman ALTUN Çukurova halk kültürü ve aşık geleneğini araştıran, günümüze taşıyan, saklı değerleri gün yüzüne çıkaran kıymetli bir araştırmacıdır. Yakın zamanda aramızdan ayrıldı. Şairin dediği gibi “Her ölüm erken ölümdür” Erman ALTUN’da yarım kalan Çukurova Halk Kültürü araştırmalarını tamamlamak için yeni araştırmacıları beklenmektedir.

Andırın’da Karacaoğlan geleneğinden gelen Aşık Halil’i bizlere tanıtan araştırmasını burada anısına yayınlamak istiyoruz.

TİRŞİK DERGİSİ

Çukurova bölgesi, âşıklık geleneğinin günümüzde de sürdüğü bir bölgedir. Âşıklık geleneği yüzyılların geleneğinden süzülerek biçimlenmiş kuşaktan kuşağa aktarılmış bir değerler bütünüdür.

Çukurova âşıklık geleneğinde Karacaoğlan’dan günümüze kadar geçen süre içindeki âşıkların pek çoğu unutulmuştur. Bunlardan biri de Âşık Halil’dir. Çukurova yöresinde usta çırak ilişkisinin ve gezginci âşıklık geleneğinin yaygın olmaması nedeniyle ustadan çırağa aktarılan köklü bir âşıklık geleneği oluşmamıştır. Âşıkların yakın çevreleri dışında dış dünya ile bağlantıları olmamıştır. Eski âşıklar küçük gruplar halinde birbirlerinden habersiz sanatlarını dar çevrelerde sürdürmüşlerdir. Çukurova’nın doğal yapısı nedeniyle elli yıl öncesine kadar dışa kapalı bir yaşam sürdürülmüştür. Bütün bu etkenler nedeniyle pek çok usta âşığın şiirleri zamanla belleklerden silinmiş, başka âşıklara mal edilmiştir.

Çukurova âşıklık geleneğini her yönüyle inceleyen çalışmalar yapılamadığı için köklü bilgilerimiz yoktur. Âşık Halil ile ilgili ilk bilgileri değerli araştırmacı İsmail Aslan’dan alıyoruz. Araştırmacı, Aşık Halil’in 8 şiirini ve âşığın hayatı ile bilgileri yayınlamıştır (Aslan, 1988:7-9).

Âşık Halil’in torununun torunu Niyazi Temiz, Çukurova Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesinde teknisyen olarak çalışmaktadır. Niyazi Temiz bize Çukurova’nın unutulmuş âşıklarından Âşık Halil’in köyünde türkülerinin söylendiğini bildirerek onun hayatıyla ilgili bilgileri ve âşığın yirmi şiirini verdi. Şiirler usta bir âşığın kaleminden çıkmıştı, İsmail Aslan’ın yazısıyla arasında önemli farklılıklar vardı. Bunun üzerine tekrar Âşık Halil’in torunlarının bilgilerine başvurduk. Torunlarından edindiğimiz bilgileri şöylece sıralayabiliriz:

Âşık Halil’in doğum ve ölüm tarihleri bilinmiyor. Âşık Halil’in torunu 1893 tarihinde doğmuş. Âşık Halil öldüğünde 63 yaşındaymış. Yine şiirlerinden yola çıkarak Sultan Abdülaziz (1861-1876) zamanında asker olması düşünülürse 1840-1850 Ti yıllarda doğmuş olmalı. Âşık Halil’i 19. yüzyıl Çukurovalı âşıklardan biri olarak alabiliriz. Âşık Halil, eski adı Yarpuz olan Afşin’de doğmuş. Hıdıroğulları diye anılan Türkmen kökenli bir aileden geliyormuş. Genç yaşta Karaoğlan lakaplı Mustafa adındaki ağabeyiyle Yarpuz’un Çiçekli köyüne sonra Andırın’da Soğancılar köyüne göç etmişler. Burada su değirmeninde çalışıp tarım ve hayvancılık yapmışlar. Daha sonra Kavak adı verilen mezraya yerleşmişler. Ağabeyinin soyu ve torunları bugün burada Karaoğlanlar lakabıyla yaşamaktaymış. Âşık Halil’in ağabeyi, komşuları Kızıloğlu’nun kızıyla evlenmiş. Âşık Halil de bugün Beşbucak adını alan o zaman Eskiciler Obası, Gökömerli Obası, Eynallı Obası, Orta Oba ve Burunün Obalan’ının yaşadığı yerde Nediroğlu lakabıyla anılan bir adamın tek kızına talip olmuş. Nediroğlu, kızını fakir diye Âşık Halil’e vermemiş.

O günlerde Tecirli’den (Haruniye) kırk kişilik bir eşkiya topluluğu köye gelmiş. Âşık Halil, kızını vermediği için Nediroğlu’nu eşkiyaların reisine şikayet etmiş. Eşkiyaların reisi de Âşık Halil’e yardım etmiş.

Bir adamını Nediroğlu’na göndererek “Kızını Âşık Halil’e vereceksin yoksa sen bilirsin!” diyerek haber göndermiş. Nediroğlu kızını Âşık Halil’e vermiş. Âşık Halil’in Musa, Ali, Mehmet, Mustafa adlı oğulları ve Fadili adında bir kızı olmuş. Âşığın oğlu Mehmet, Çanakkale Savaşında şehit olmuş.

Kaynak kişilerin anlatımlarına göre Aşık Halil okuma yazmayı şöyle öğrenmiş: Âşık, bir gün bir molladan kendisine ders vermesini istemiş.

Hoca, Âşık Halil’in elindeki sazı görünce kabul etmemiş. Âşık Halil nedenini sorunca hoca: “Okumak için itikat gereklidir.” demiş. Âşık Halil itikatlı olduğunu söylemiş. Hoca âşığın elindeki sazı göstererek “Ben buraya şeytan sokmam” demiş. Bunun üzerine âşık, sazını kırarak yakmış. Hocaya şöyle seslenmiş:

Sazım, yandı oldu
kömür Yarenlerim size
ömür Allah’ımdan geldi
emir Sazım merhum oldu bugün

Hoca âşığın bu içten seslenişi üzerine onu öğrenciliğe kabul etmiş. Âşık Halil’in arkadaşı olan onunla birlikte gezen dönemin ünlü cerrahı Gök Ömer’den nakledildiğine göre âşık, yazıyı söküp, okumak için öylesine çaba sarfetmiş ki yürüdüğü zaman ayağına batan, kanatan taşları hissetmezmiş.

Yine köyde anlatılanlara göre Kur’an’ı iki günde hatmetmiş. Daha sonra Kul Halil diye anılmaya başlamış. Fakihlik derecesinde bilgi sahibi olmuş. Hocasına teşekkür etmek için şu dörtlülüğü söylemiş. Çok söyletmen benim gibi melülü Şefaate eylesin Hakk’ın deliliği O senin bildiğin Aşık Halil’i Şimdi görsen okumadan fak(ı) olduk.

Âşık Halil, Sultan Abdülaziz zamanında askere alınmış. O yıllarda savaşların hiç arkası kesilmediğinden, âşık ordudaki disiplinsizlik ve zor şartlar nedeniyle bir grup askerle birlikte askerden kaçmış. Andırın’da yakalanmış. Yüzbaşı sorgulamalarını yapmış. Âşık Halil; savunmasını sazı sözleriyle,

Sorarsın ağalar nereden geldiğim
Elbistan çölünü aştım da geldim
Han Abdülaziz mutfağını gördüm
Pirincin çorbasını içtim de geldim”

dörtlülüğüyle başlayan şiiriyle yapar. Âşığın sazı sözünü beğenen yüzbaşı Âşık Halil'i affeder, yanına alarak askerliğini tamamlar. Günlerden bir gün, Âşık Halil arkadaşlarıyla birlikte Ayaş'a (Yumurtalık) tuz almaya gitmişler. Dönüşte arkadaşları Âşık Halil'den bir türkü söylemesini istemişler. Âşık Halil de;dörtlülüğüyle başlayan türküsünü söylemiş.

"Yekin turnam yekin koca Pay as'tan Yüküm tuttum Kumkale'den Payas'tan Yedi avcı gelmiş Kilis'ten Has'tan Atılmayın şu Cerid'in salına."

dörtlülüğüyle başlayan türküsünü söylemiş.

Âşık Halil'in kızına köyün gençlerinden Âşık Hüseyin adında bir genç talip olmuş. Âşık Halil, Âşık Hüseyin'e " Eğer turnaları Pazar'dan (Kadirli) kaldırıp, Maraş'taki Ulucami'ye indirirsen kızımı sana veririm" demiş. Bunun üzerine Âşık Hüseyin şu türküyü söylemiş

**Yekin turnam yekin koca Pazar'dan
Sakınalım Akarca'dan nazardan
Andırın'da geçilmiyor güzelden
Maraş deresine konun turnalar**

**Maraş deresinden doldurun suyu
Çatoğlu Mulla Ömer haneden soyu
Çakalcılar derler Deliler köyü
Balkın çöllere konun turnalar.**

**Yekin turnam Çakalcılar
kolundan Elbeyli oğlum da bilir
halinden Sağrısiğmaz'danda
Hacın Beli'inden Gayışın oğlunu
görün turnalar.**

**Mayii oldum Nedirli'nin başına
Arzumanım kaldı Ahır Dağı 'na
Dolunarak inin koca Ceyhan'a
Ordu kılavuzu düzün turnalar**

**Âşık Hüseyin menzile erişe
Evlıyalar imdadına yetişse
Dolanarak inin koca Maraş 'a
Ulucami'ye de konun turnalar
Âşık Hüseyin**

Âşık Halil'in sözü ve sazı nasıl öğrendiği, saz ustası olup olmadığı bilinmiyor. Çukurova'da köklü usta çırak ilişkisi olmadığı için geleneği diğer âşıklar çevre âşıklardan öğrenmiş olabilir. Ancak şiirlerini incelediğimizde geleneği iyi bildiğini söyleyebiliriz.

Âşık Halil'in Karacaoğlan'dan etkilendiği

söylenir. Kaynak kişiler Âşık Halil'in komşu düğünlerinde saz çalıp türkü söylendiğinin rivayet edildiğini söylüyorlar. Âşığın mezarı torunlarının yaşadığı Andırın Beşbucak köyü içindeki Kavak mezarındadır.

Âşık Halil'in torunlarından aldığımız 21 şiir var. Bu şiirlerin dördünün ancak birer dörtlülüğü günümüze gelmiş. Elde ettiğimiz bilgilerden ve âşığın 21 şiirinden yola çıkarak âşığın eserlerine ait ipuçlarını şöylece sıralayabiliriz. Âşıklık geleneği, geleneğin yaşadığı bölgelerin tarihsel gelişimi, coğrafi ve sosyo-ekonomik yapısına göre şekillenir. Âşık Halil'in şiirlerinde konar-göçer ve köy yaşamının kuvvetli izlerini buluruz. Konar-göçer yaşam eski geleneklerinin saklanıp korunduğu yaşama biçimidir. Âşık Halil'in şiirlerini söylediği 19. yy. Çukurova âşıklık geleneği hakkında köklü bilgilerimiz yok. Ancak 19. yy.'da Çukurova'da Âşık Halil gibi bir söz ustasını yetiştiren eski köklü bir gelenek olduğu düşüncesini taşıyoruz.

Âşıklık geleneği, bir âşığın nasıl olması gerektiğini belirler. Geleneğin nakışları âşıkların şiirlerine siner, âşık, şiirleriyle 19. yy. Çukurova'sına tanıklık etmektedir. Onun şiirlerinde, yerleşikle, göçerlikle savaşıyla, eşkiyasıyla, döneminin Çukurova'sındaki insanın yaşam serüvenine ait kesitler buluyoruz. Âşıkların şiirleri tarihî yazamadığı, çeşitli olayların insan üzerinde bıraktığı etkiyi de yansıttıkları için sosyal tarihe de kaynaklık ederler. Savaşlar, uzun süren askerlik, eşkiyalar, sazın hoş görünmemesi o dönemin gerçeklerini yansıtır. Bu yönüyle Çukurova insanının içinde bulunduğu durum âşığın şiirlerinde sergilenir.

Âşık tarzı şiir, belli kurallara, kalıplara ve belli düşüncelere bağlı bir şiir tarzıdır. Bu özellikler daha çok ölçüde, kafiyede nazım biçimlerinde ve dilde kendini gösterir. Âşık Halil'de ölçü, hece ölçüsüdür. Kafiyeler, çoğunlukla tek sesin benzerliğine dayanan yarım kafiye, nazım birimi de dörtlüktür. Âşık Halil'in 19 şiiri 11'li, 2 şiiri de 8'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Âşık Halil'in üslup özelliklerine baktığımızda dili kullanmakta usta olduğunu görürüz. Elimizdeki 21 şiirden yola çıkarak geleneğin şiirlerine yansıma yüzdesini belirlemek güçtür. Üslubu doğal ve akıcıdır. Güzellemelerinde aşkı yaşamış bir insanın duygulanmalarını buluyoruz.

Şiirlerinde âşığın hayatından kesitler vardır.

Âşık Halil'in şiirlerine göz attığımızda güzel, aşk ve doğanın anlatıldığı güzellikler (1-2-3-4-7-8-12-17-18), zamandan, dünyadan felekten yakınma (5-6-16), nasihat (9-14-15) askerlik, askerden kaçma nedenleri (10-11) tasavvuf öğeleriyle nasihat (13), hocaya öğrenci olma isteği ve fakih düzeyine geldiğini hocasına bildirme konuları (19-20) işlenmiştir.

Âşık Halil'e, Cumhuriyet öncesi Osmaniyeli âşıklardan biri olan Âşık Halil'den ayırmak için "Andırın Beşbucaklı Âşık Halil" adını verdik. Osmaniyeli Âşık Halil aslen Kahramanmaraşlıdır. Daha sonra Gavur dağına ve Osmaniyeye yerleşmiştir. Düziçi bölgesinde Âşık Halil'in hayatı etrafında oluşan halk hikâyesi günümüzde de anlatılmaktadır (Karaburç, 1995: 100-102). ^

Osmaniyeli Âşık Halil ile ilgili bilgileri Ahmet Kılıç'm "Gavur Dağı Türküleri (Kılıç, 1976:99) adlı eserinden ve Osmaniyeli âşık Bilal Ceylan dan(Karaburç, 1995: 100-102) öğreniyoruz.

**ÂŞIK HALİL'İN ŞİİRLERİ
Şo göçen ellerde gördüm bir güzel
Yüzleri yaylanın karı mı bilmem
Geldi geçti hiç aslını sormadık
Şorda bir kötünün yarı mi bilmem**

**Geldi geçti hiç aslını sormadık
El bağlayıp divanına durmadık
Giyinmiş kuşanmış gözler görmedik
Al mı yeşil mi sarı mı bilmem**

**Eğdirmiş kametin bükmüş boyunu
Taramış zülfünü açmış aynını
Ayva turunç mekan tutmuş koynunu
Kokar güller gibi teri mi bilmem**

**Halil'dir ismim de âşıktır adım
Dağma kar yağdı kalmadı tadım
Verdiler bir güzel ben almam dedim
Gezerim ziyanda kârımı bilmem**

**Gelip de beş ayları doğunca
Güvermiş ovalar ekin olunca
İçmişim doluyu bulanır gönlüm
Şu ötüşen kuşlar sökün mü ola**

**Bir kâmil bulsam da hâlim ağlasam
Verse bir öğüt de gönlüm eğlesem
Aklıma gelenden mâni söylesem
Yarenler yanında yekûn mü ola**

Yar Ben de Seni

Hava, toprak, suya düşünce cemre
Sen selleri seyret yar ben de seni
İhlaslı kalp ile girerken emre
Sen gölleri seyret yar ben de seni

Menzilinde sensin, ırmağın,
nehrin iç içe, karışmaz panzehir, zehrin
Ant içtiğin yola arılar mührün
Sen balları seyret Yâr ben de seni

Mekânım dediğin gönül köşkünde
Musa ile Tur'da dostça meşkinde
Tecelli ederken Eyüp aşkında
Sen halleri seyret Yâr ben de seni

Düşlerini ellerine yükleyen
Hicran yangınında vuslat bekleyen
Hasretini kirpiklerden saklayan
Sen lalları seyret Yâr ben de seni

Baş başa kalınca haslar hasıyla
Müşerref olunca dağlar sisiyle
Başlayınca seher bülbül sesiyle
Sen illeri seyret Yâr ben de seni

Şah damardan yakın, zamandan öte
Halifemsin dedin saldın gurbete
Randevu tarihi verdin ahrete
Sen yılları seyret Yâr ben de seni

Sebepsiz sallamaz yaprağı, dalı
Mutlak, havsalsız güçtür faili
Delibal dostları koklarken Gül'ü
Sen kulları seyret Yâr ben de seni

Memleket Hasreti

Sıra sıra dağlarımız vardı,
Vadilerinden sular akardı.
Ceyhan Nehri' ne ulaşırdı dereler,
Yamaçlar birbirine bakardı.

Sonbaharın son günlerinde,
Düğün olur genç ler ateş yakardı.
Davul zurna ile simsim oynayıp,
Harman yerlerin de halay çekerdi.

Tarlalara buğday arpa ekerdi,
Kara sabanlarla garip insanlar.
Kurt kuş yesin diye meyve dikerdi,
Elma, armut, kara üzüm, ekşi nar.

Yurdum Andırın'a çok hasretim var,
İşlerimiz yoğun zamanımız dar.
Gurbet ellerinden bütün doslara,
En içten sevgiler sonsuz selamlar.

Sıla Özlemi

Duygularım Depreşip Şaha Kalkınca
Hatırıma Sıla Düştü Özledim
İdare Yakıpta Ocak Başında
Ot İçin Saklanan Çanağı Özledim

Duydumki Maziden Bir İz Kalmamış
Hebip Ede'yi Esmeye Bibi'yi Özledim
Dostların Bir Kısmı Bize Küs İmiş
Etmen Kurban Olam Taman, Özledim

Cennet Bibi Buluntuyu Özledim
İrbik Dolu Abdest Aldım Suyunda
Galiç Vurdum Otluğunda Koyunda
Tere Topladığım Dere Boyunda
Baliğini Yengecini Özledim

Kavağında Cınavuğu Tutupta
Yumurtasın Çerçilere Satıpta
Samanlıkta Pinniğini Basıpta
Çil Horozu, Çil Tavuğu Özledim

Elma Ağacını, Eriğini, Narını
Gökahmetli Sever Yediği Yeri
Saç Kavurmasını, Yayık Ayrıranını
İçli Köftesini, Tirşiğini Özledim

Sekerek Dereyi Taştan Geçmeyi
Eğilip Pınardan Suyun İçmeyi
Hol Vurup Karpuzla Hamını Seçmeyi
Hitasını, Bostanını, Mekesini Özledim

Sıypınıp Dereye Bendde Çimmeyi
Karatavuk, Mirtmirtiyi, Gülleyi
İbiliyi, Bebiliyi Özledim
Böğürtlenini, Firezini Özledim

Koza Toplamayı Hışır Çekmeyi
Haral Haral Pamuğunu Özledim
Motorunan Tokmaklı'ya Gitmeyi
Hebeyi Takıpta Bider Ekmeyi
Tapanı, Köteni, Hele Kopliyi
Sürek Sürek Tarlasını Özledim

Pamuk Ektim Anacık'ın Altına
Çekip Gittim Varamadım Farkına
Kuzulcaova'ya, Haştırın'a, Zorkun'a
Konup Konup Göçmesini Özledim

Münübüs Var Şöförümüz Çot Hacı
Mehlifakı Dokuz Köyün İlacı
Kadirli'ye Andırın'a Sür Hacı
Gidip Gidip Gelmesini Özledim

Ağaların Evinde Tv'ye Bakıp
Keskenin Ucuyla Cuvara Yakıp
Narın Ekşisinden Şerbeti Yapıp
Bakır tasta İçmesini Özledim

Fakı Aha Geldim, Şimdi Giderim
Gelip Gidenleri Tamaşa Ederim
Dedem Hamit Ağa, Amcam Ömer'in
Yanlarına Yatmasını Özledim
Armutlu'dan Bakmasını Özledim

Gelin Eşem

Eşem seni Eşem seni
Alam dağdan aşam seni
Kızlarınan çok konuştun
Gelinlere goşam seni

Yolcu olan get yoluna
Kemah kestirsem boyunca
Beş gardaşım var duyunca
Öldürürler seni yolcu

Aynayı galdır dizinden
Al duvağı galdır yüzünden
Öpem nazlı gözlerinden
Eşem diye diye geldim.

Yüksek yaptırdım sarayı.
Öldüm arayı arayı
Sırtına geydingarayı
Eşem bu teli gırmalı.

Yüksek yaptırdım sarayı
Öldün arayı arayı
Sırtıma geydim garayı
Yarin bu teli gırmalı

Görünce yüreğim oynadı.
Mememde südümgaynadı.
Beşikte bebeğim ağladı.
Sen hoş geldin yârim.

Ayağında mavi şalvar
Neci başındaki hallar
Baştaki büyüğüne yalvar
Sen hoş geldin yârim oğlan

Yeğın arpanın firezi.
Takımgoymuşlar kirazı
Yedi ülger üç terezi
Siz Eşemi gördünüz mü?

Size derim dağlar taşlar
Gökyüzünde öten kuşlar
Yeryüzünde biten ağaçlar
Siz Eşemi gördünüz mü?

Koca Göl

Dün nasip oldu. Doğduğum büyüdüğüm köyüme gittim. Koca göle eski tahta köprünün yerine yapılan beton köprünün üzerinden baktım. Anılarda kalan tahta köprü neler hatırlattı.

Köprü tahtaların arasından suya bakıp bir akvaryum zenginliğini seyre dalışımız.

Olta atışlarımız.

Balıkların peşinden koşuşumuz.

Atlayıp çimmelerimiz.

Zıplayan, öten kurbağalara bakışımız.

Suyun içinde çeşit canlıları izleyişimiz.

Berrak suların üzerinden sineklerin dansına baka kalışımız.

Göle akan derelerden atlayışımız.

Kıyılara çarpan dalgaları sayışımız.

Göl yüzeyine yassı taşları sıkırtarak sektirişimiz.

Koca göl küçük olsada çocuk dünyamızda kocaman idi.

Elvan elvan, yanık yanık öten kuş sesleri. Biz kuş seslerini yanık, memleket hikayesiylekarışık dinlerdik.Seferberlik anıları,askere gidişleri, gurbet hikayeleri, dramlar, acılar. Kuş sesleriyle karışık gelirdi.

Gölde balık avlardık.

Kuş yavruları tutardık.

Boyumuzu aşan yerlere kadar ulaşır yüzerdik.

Otların arasında yara yara dolaşır gizlenir oynardık.

Koca gölde doyasıya gezmek dolaşmak isterdik. "Ah bir kayığımız olsa derdik." Gölün taa ortaları, erişemediğimiz yerler, derinlikler çekerdi. İmdadımıza camuzlar yetişirdi. Camuzlar suyu sever. Kocaman gövdesiyle gölde yüzerler. Har camuz bir kayak olurdu.

Sırtına biner, o yöne bu yöne çevirerek gölde dolaşmak yürek ister, yürekleşmek ister. Azımız ortalara gider, çoğumuz kıyılarda kalırdı.

Çocuk aklıyla o gün tehlikelerle dolu sulara dalmanın hayatta işe yarayacağını görmeyi koca gölün öğrettiğini sonrada anlıyoruz.

Göl kurbağadan geçilmezdi. Kurbağalar daha çok su kıyısında karada dururlardı. İnsanı görünce zurbalar halinde göle altlayışlarıdoyumsuz seyir olurdu. Kurbağa ürkütmenin hazzı bir gösterisi olurdu. Gündüz sessiz sedasız duran kurbağalar, akşamdan itibaren ocaklarına ateş düşmüşçesine bağırışları. " Vararak Vararak" biri bitirmeden biri başlar. Hepsi birden koca gölü, göl yakınındaki köyü koro halinde kaplardı. Öyleki, konuşanlar kurbağa seslerinden birbirini zor duyarlardı. Toplu kurbağa sedaları karşı yamaçlarda yankılanır, çöken karanlıkta çoğaldıkça çoğalır, bir korku ve ürper-ti yaşanırdı. "Gecenin binbir hali var" diyen büyüklerimize acaba bu sesler haber mi verirlerdi. Kurbağa isilik yapar diye elle tutturmazlardı. Öyle dedikçe kurbağa tutuşumuz gelirdi.

Alıştığımız kurbağa seslerini özler, ertesi akşamı berlerdik. Bu sesleri duya duya uykuya dalışımız tatlı ve renkli rüyaların habercileri olurdu. Gölde en çok koktuğumuz yıldı. Sıcak zamanlarda ortaya çıkar, çokça su batan (yani su çıkan) yerde, kayaların aralarında olurlardı. Onun için selamet olsun diye taşların üst yerlerinde durur, ikide bir sağa sola bakardık oralarda gezinirken, olta atarken.

Sıcaklar gelince yılanlı Yusuf, her yıl köye gelir boş torbalarına gördüğü yılanı yakalar koyardı. Yürekli olan gençlere de öğrettiğinden onlarda tutar, yılanlı Yusuf umduğunun üzerinde bereketli yılanlarla dönerdi. İşinin bitince günlerinde ateş yakar, etrafında sinsin oynanır, ateş közlerinin üzerinde yılan kebabı yapardık, yerdik. Yılan kebabı güzel olur. Başından ve kuyruğundan birer süngüç kesip atar, kalanı parça parça doğrayarak çöpe takarak kuşbaşı kebabı yapardı. Yılanlık hastalığına iyi gelirmiş. Romatizma ağrılarına birebirmiş. Etinden yiyenler efsunlanırmış. Göze iyi gelirmiş, dişe iyi gelirmiş.

Gölde her canlı bulunurdu. Ne ararsan bulunur. Köye gelen yabancılar göle götürülür, hem gezilir, hem de gösterilmekle övünülürdü. Gölü seyir doyumsuzdu. Göl bir kadına benzermiş derlerdi. Çekeni çeker, çekmeyende de merak uyandırır.

Koca göl, çocukluğumuzda kalan cennet tabloları gibiydi. Dağlar durgun günlerinde göle yansır, adeta gerçeğiyle heybette yarışır. Seyretmek ne müthiş bir duyguydu. Dağlar heybetli göğe yükselirken, ağırlığıysa gölde derinleşirdi. Sema ile dağlar göle iner eşleşirken derinliğin ürpertisini duyardık.

Leyleklerde gölden nasibini alırdı. Kıyılarında dolaşır, balık, böcek, kurbağa, ot ne bulsa yerlerdi. Bunu, ince bacalarının gömüldüğü suya gagalarının ikide bir daldırışlarından bilirdik.

Leylekler insan yaklaştığında uçuşurlardı. Köyde leylekler bir orkestra havasında lak laklara başladılar mı şakırtılardan kulaklarınızı tıkardınız. Acaba şimdilerde orkestrayı yabancı bulmayışımız o günlerin izlerini mi taşıyor?

Hele leyleklerin bulut gölgesi gibi gölgelerinin üzerimize düşüşü. Gölgenin getirdiği serinlik yüzünden göğe bakınca toplu kanat çırpışlarını görürdük. Önde biri. Alayının birbirine değmeden kanat çırpışları bize bir gök ziyafeti gelirdi.

O günlerden kalan bir izde, göle girip ıslanan elbiselerimizin, çamura bulanırlarımızın eve gelince mesele oluşuydu. Analar söylenir durur bir güzel dayak atarak hırslarını alırlardı. Ah analarımız. Vurduğunuz yerden güller bitermiş. O vuruşları birer merhamet dokunuşuna çevirme ustası analar.

Korkardır, ürkerdik, hak verirdik. Bunuda mahcupluğumuzla karışık suçluluğumuzla yapardık. Eve getirdiğimiz angut, ördek yavrularıyla oynayıp, kaçışları, kovalamacalar, merhamet dileyişleri hala canlılığını yaşatmaktadır.

Köprüden köye doğru yönelirken şimdilerde gölün ortasından açılan kanal yüzünden şişmemiş ama çukur alanlarda biriken suların kıyılarında bir leylek gördüm. Biz çayırlarda dolaşırken leyleklerin üzerimizden geçerken bulut gibi meydana gelen gölgelerinden anlardık. Çok değil otuz yıl. Dün leylek bulutu, bugün bir tane kendi başına. Sükut ve donuk bir duruş. Ne hareket ne lakırdı. Acaba oda göçen köylüler gibi bu hale nasıl geldiğinin hikmetini mi düşünüyor.

Beton köprüden seyrederken; toprakları çatlamış harman yerleri, kurumuş dereler, ormanları kele dönmüş dağ yamaçları, yerinde eser kalmamış sazlıklar, çoraklaşmış göl ovası, masmaviliğini bulanıklığa terkeylemiş gökyüzü, soluk tabloyu andırıyordu.

KASAP

“Mektep medrese vardı da biz mi okumadık!” diyordu. Her heceye, sözcüğe tezgahdaki ete saptığı bıçak, satır için aldığı, almak zorunda olduğu soluklanmanın ve geçmiş zamana duyduğu öfkenin nefesi binliyordu.

“Hıh!” diye ses çıkarıyordu.

Karşısında kara kuru bir adam oturuyordu. Sehpadaki küllüğe sigarasını koymuş, parmakları arasında tespihi bir aşağı bir yukarı sallayıp duruyor;

“Heye gardaş!” diye onaylıyordu.

“En yakın mektep üç dağ ardında.”

“Heye gardaş!”

“Mallara çoban, besici, bakıcı, yemci gerek!...”

Kumkapı’da, Çifte Gelinler caddesi kenarındaydı dükkanı.

“Yarım kilo kıyma ver. Köftelik olsun!”

“İki yüz elli gram kuşbaşı!”

“Bonfile!”

“Kaburga!”

Dolapta asılı duran dana gövdesinden kestiği parçayı el çabukluğu ile doğrar, istenilen her ne ise biçimlendirip tartı aygıtına koyar;

“Buyurun!” der. İri gövdesine oranla küçük başını çenesine doğru genişleyen yüzünün ablaklığını, koca bir burunun donup kalan yanardağ püskürtüsü benzeri kıvrımlaştığını, çatık kaşların altındaki gözlerin sert baktığını görmemek olası değildir. Orada, Kumkapı Çiftegelinler caddesi üstündeki kasap dükkanında sandalyeye oturan şapkalı adamı, kasabı ve et almaya gelen müşterileri görürsünüz hep. Sıradandır ilişkiler. Kuru bir ses egemendir konuşmalarda;

“Bir kilo kıyma ver!”

“Al!”

“Bir adı yok mudur kasabın?” diye soruyorsunuzdur. Olmaz olur mu? Adı Ekrem’dir. Hem tabelası bile var yola doğru uzayan bir demir boruya bağlı; kebapçı yelpazesini benzeri bir sağa, bir sola sallanan ve üzerinde;

“Özen Aile Kasabı.” yazan; beyaz zemin üstüne kırmızı boya ile. Camında da aynı renk ile aynı yazı var;

“Özen Aile Kasabı.”

Ben, kasap Ekrem’in beyaz önlüğü üstüne bulaşan kırmızılıkla, camdaki yazıyı, tespih sallayan adamı, dolaptaki eti, müşterileri, caddeyi birbirine benzetirdim de; “Özen” sözcüğünün kasaplıkla ilgisinin ne olduğuna anlam veremezdim. Evime yakın olması bir yana, eşim bile oradan almamı isterdi eti;

“Köftelik de! Bir kere çeksin yeter! Dikkat et, yağlı yerinden vermesin!” diye tembihlerdi sıkı sıkıya. Müşterisi olmam nedeniyle selamlaşırız. Kaytan bıyığının altındaki üst dudağı inceydi. Alt dudağı ise sarkık. Yaşadıklarından keyif alamayan bir anlam çıkarırdım o dudağının sarkık oluşundan. Gözlerinden de. Dik dik bakardı. Et vermek, para almak işi. Hep madde- sel olgulara odaklandığı su götürmez bir gerçektir. İş olmadığı zaman atardı sandalyeyi kaldırıma, geleni geçeni seyredirdi. Ne düşünür, ne anlam çıkarırdı bu seyirden, biliniyor muydu?

“Bu adam kılıbık!” derdi ya da;

“Eti veresiye aldı bir kaç kez, ödemedi. Ben de vermedim bir daha.”

Her şey para idi. Gelecekler, isteklerini belirtecekler, ödemelerini yapacaklar, gidecekler... Başka türlü anlamaz, yorumlamaz, düşünmez, görmezdi. Oğlu ile nöbetleşe çalışır; öteki zamanını kahvehanede geçirirdi. Oyun kağıtlarının büyümesine kapılır, sık sık kavga ederdi yenildiğinde;

“Kaç para?” derdi;

“Bende para çok!”

Garsonu çağırır, bozuklukları masa üstüne atar, konuşmadan çekilirdi kendi dünyasına. Hiç bir şeyle ilgilenmezdi gazetenin spor sayfasından başka. Bir gün oyunda yenilmiş, kızıştı.

“Partiyi nasıl koydum sana!” diyen adama içerlemiş, üstüne yürümüş;

“Kaç paralık adamsın ulan?” diye bağırılmıştı. Patırtı kopmuştu kahvehanede. Masa sandalye devrilmesi bir yana yumruklar atılmıştı. Araya girdiler, ayırdılar. Söylene bağıra çıktı gitti.

“Adama bak!” diyordu burnundan soluyan;

“Kaç paralıksın!” diyor.

“Aldırma sen ona!” diye atılıyordu öteki.

“Karısını öldürdü bu adam. Çocukları bile konuşmuyorlar.”

“Kendini adam yerine koymadıkları için o da kimseyi adam yerine koymak istemiyor.” dediği anda kahvehane sahibine, bu tanımlamayı yapan sese çevirdim başımı. Buz kestim.

“N’olacak, ardı önü kasap işte! Biz de kahveciyiz amma insanı anlarız.”

“Paran kadar konuşacaksın arkadaş!”

“Ne demişler; mağrurlanma padişahım, senden büyük tanrı var!”

“Yaaa!”

Kasap Ekrem küskün küskün oturuyordu dükkanın önünde. Sandalyeye yarı ters oturmuş, dirseğini dayamış, çenesini avuçlamış haldeydi. Gözleri bulutlu bakıyordu. Onu ilk kez böyle gördüm. Selamlayıp gidecektim ki;

“Buyur!” dedi;

“Birer çay içip söyleşelim.”

Üşenmeden, kedi çabukluğuyla bir sandalye kapıp geldi. Oturdum. Çaylar da geldi. Birer de sigara tüttürdük. Hiç konuşmuyordu. Baktım iyice;

“Çay içip söyleşelim diyen ben miyim?” diye düşündüm..

“Nasıl gidiyor işler?” dedim;

“Her zaman nasıl gidiyorsa öyle.” diye yanıtladı. O günkü kavgayı ne ben açtım, ne de o. Hiç olmamıştı ya da unutmuştuk.

“Pahalılık aldı başını gidiyor.” dedim;

“Beni etkilemez!” diye yanıtladı. Çaylarımızı içtik, gelip geçene baktık, biraz da küfür ettik, o kadar.

“Bana Müsaade.” dedim.

“Müsade senin!” dedi.

Kalkıp yürüdüm. Ardımdan baktığından öylesine emindim ki. Dönüp baksam mı, bakmasam mı diye ikircik içinde kaldım. Nedeni şu idi bu isteğimin: Her müşterinin, kahvehanedeki her oyuncunun, garsonun ardından bakar; üst dudağını bıyıkları ile ağzına gömer, alt dudağını sarkıttırdı alabildiğince. Gözleri belirir, elleri parmak uzantısında garip bir yumruk olur; öyle bir savururdu ki... Nedenini anlamakta zorlandığım bir hareketti bu. Soramıyordum da kendisine;

“Neden böyle yapıyorsun?” diye. Sorsam;

“Beni hep böyle dövdüler!” ya da;

“Sırtıma sopa yerken kendimi kasmam nedeniyle oluyor!” diye yanıt verebilir miydi? Ama o koca, güçlü bedeninin devinimini sağlayan yürekte, beyninde bir şeylerin onu rahatsız ettiğinden kuşku yoktu. Onun için ona herkesin davrandığına davranmıyor, seslendiğince sesleniyordum.

“Ekrem abi!” diyordum. Halini hatırlıyor, yorum yapmıyordum. Hem bazı ortak yön taşıyorduk onunla; aynı ayaktopu takımını tutuyorduk. Her yenginin sonrasında uğradığım o kasap dükkanı Ekrem abinin keyifli haliyle renklenirdi.

“Helal olsun be!” derdi. O dikine bakan belermiş

gözlerine bir renk, gülücük, dudağındaki sarkıklık geniş bir gülüş yayılmasına uğrardı.

“Bu takım şampiyon olur arkadaş!” dediğinde ben;

“Avrupa şampiyonu bile oluruz.” dediğimin ertesi zamanlarında gelmişti şampiyonluk ve ben kutsanmışım.

“Ermiş misin be gardaşım!” demiş ve kucaklamıştı. Sevinçlerin de adamıydı Ekrem abi.

Sıcak bir yaz günü akşamının ılıklığında kahvehanenin önüne atılmış sandalyelere oturup vakit öldürüyorduk. Aradan geçen bunca zamanı Ekrem abinin pörsümüş derisine, saçlarının ak ve dudağının ölgün sarkıklığına, gözlerinin karşıya değil de yere bakan ölgün haline bakarak anlamak ne kadar acı bir gerçektir... Sessiz beklentinin içinde, dalgasız bir denizdeydi de bedenini atmıştı o denize, hareketsiz, devinimsiz, duyarsız olumştum da sonuç ne olursa olsun kabul etmişçesine boynu bükülüydü. Benim Ekrem abim böyle değildi biliyorum. O belermiş gözlerinin dik bakışında, alt dudağının öfkeli sarkıklığında, kıvrımlı sarkaç burnunun solumasında hayata sıkı sıkıya bağlıydı. Güçsüz bir halde olup da işi oğluna devreden, bir kıyıda pısrık duran bir ihtiyar olmamalıydı diye düşünürken o, elindeki telefonun tuşlarıyla oynadıktan sonra;

“Kızım, kalbim zorluyor artık. Yarına ya çıkarım, ya çıkarmam. Hakkını helal et!” dediği anda yerimden kalkıp ona, güçsüz bedenine sarılıp, pörsümüş yanaklarından öptüm;

“Seni seviyorum Ekrem abi!” dediğimde zayıf bir bakışın gözlerimin içine çakıldığını gördüm.

Günlük 1 - Andırın'da Yaşamak (13.09.2007)

Biz dışarıda yaşayan Andırınlıların bir kanaati var. "Memleketimiz çok güzel ama oradakiler kıymetini bilmiyor". Bu görüş, yalnızca bizde söylenmez her yerde aynı fikirler söylenir. Memleketinden göç etmiş insanlar bu kanaate nasıl ve neden varırlar?

Bilinen izahı şöyle:

- Uzakta olunca yani kaybedince kıymetini anlıyoruz.
- Memleket, coğrafya, insan, doğa farkını dışarıda fark ediyoruz.
- Bizi var eden ve besleyen değerlere ihtiyaç duyuyoruz. Kopmak istemiyoruz.
- Yöremizin gelişmesi ve kalkınması için samimi davranıyoruz.
- Yöre içi çekişmelerden, menfaatlerden uzak duruyoruz
- Dışarıdakilerin bilgi ve görgüleri daha çok artıyor.
- Gezince mukayese yapma imkânımız oluyor.

Belki siz daha güzel gerekçeler bulabilirsiniz. Bütün tespitlerin ana teması gurbetin, yani gurbetin kazandırdığı bilgi ve görgünün insanı eğittiği hakikatine dayanır.

Andırın dışında Andırını öğreniyoruz

- **Tabiatını • Coğrafyasını • Doğasını • Kültürünü**
- **Değerlerini • Toplumu • İnsanlarını**

Bu görüşten bakınca, ülkemizin her şeyinin korunmasına ve yaşatılmasını bekliyoruz.

En tabi hakkımız

Tabi, bizde mesuliyetimizi kabul ederek

İşte böyle bir yere 2007 yılının Ağustos ayında beraber seyahat yapacağız.

Günlük 2 - 70'lik Delikanlı (08.12.2012)

Bugün Toros köylerinde Anadolu'nun gün görmüş insanları ile tanıştık halleştik, dertleştik. Her biri bir çınar. Toprağına öylesine köle salmış, öylesine tutunmuşlar. Yıkılası evlerde bazen Ayvaz, bazen Köroğlu-Ayvaz yaşıyorlar. Bu topraklara canlarıyla can veriyorlar. Bu toprakların vatan oluşu onların tutunuşlarında saklı.

Köylerde kalan tek tük erlerde dişin tırnak hayata tutunuşlarının ayrı ayrı hikayeleri var. Her hikaye tartıda emsalsiz.

Toros köylerinde nerde yetmişlik bir delikanlı görsem hemen sorarım.

- Köroğlu duruyor mu?

Her biri bu coğrafyanın yükünü çekmiş, acılarını tatmış, bedenleri yorgun düşmüş insanlar. Sandalyede, taburede, bir ağaç kütüğü üzerinde damın duldasin da yahutta cami avlusunda diz çökmüş, elinde baston değneğe yaslanmış, gözleri toprağa meyyal, başak misali başları eğik insanlar. Kavruk yüzleri, uzamış sakalları, çöken omuzları hayat yükü altında çekmiş bedenlerini tasvir ediyor anlatıyor. Ama sözleri tane tane. Fersiz gözleri heybetli, hali vakur, tavırları edeb yüklü. Cömert, saygılı insanlar.

Ağır bir yükün altında omuzları çökmüş gibi biraz durgun, biraz olgunluk ama tam teslimiyet. Aslında sorunun cevabını halinden görüyor ve biliyorum. Kimileri susuyor, kimileri konuşuyor.

Hak veriyoruz yalnızlık zor. Hayatın yükü ağır. İnsan yükü daha da ağır.

Anadolu'nun yetmişlik delikanlıları harbiden delikanlı. Hiçbir bedele tenezzül etmeden bu kıraç toprakları bekliyorlar. Soluklarıyla, canlarıyla yeşeriyor, yaşatıyorlar. İçinde nefes olan ev çökmez misali vatani da öylece ayakta tutuyorlar.

Zor soruyu kendime soruyorum.

-Ya onlar da giderse?

Korkuyorum, ürperiyorum. Hani okuma kitaplarında anlatılan vatan varya?

Bacaları tüten

Koyun kuzuları meleyen

Köpekleri havlayan

Bağ bahçeleri yeşeren

Çayırlarında güreş tutulan

Ekilen, biçilen, üretilen

Bu tarife sığmıyor ülkem. Bu tarife uzak mı uzak.

Nasıl bir yuva insanlardan meydana geliyorsa vatan da öyle. İnsanları ile sen, insanlar ile mutlu. Şaire takılıyor değilim ama insan yerinde mutlu olunca bunca güç, bunca gurbet, bunca dram çekilir mi? Gerek var mı?

Ülkemin kaderi ile mi oynuyorlar yoksa ülke kadersizlikten mi çıkıyor bilinmez, bir sihir yaladı geçti topraklarımızı. Tutunamıyoruz. Nereye gitsek, nerede olsak tutunamıyoruz.

Yüreğime bir su serpiliyor ve şükrediyorum. Yetmişlik delikanlılar, ister Ayvaz ister Köroğlu. Olsunlar topraklarını bırakmıyorlar ya! İşte onlar tutunuyor. Güç de orda. Sır da orda.

Ve diyorum.

Her ihtiyar delikanlı bir hikâye, bir şiir, bir destan. Bir tutunuşun romanı.

Eğiliyor ellerini öpesim geliyor.

Öpüyorum da...

OLUKLAR

Andırın'da çeşmelere oluk denir. Her nerde bir su çıkarsa bir kaynak varsa oraya olur yapılır. Sonuna "oluk" kelimesi getirilerek bir ad verilir. Bunlardan en meşhur (bilinen) lerin isimlerinden bazıları.

- Çatal oluk
- Tahta oluk
- Aykırı oluk
- Koca oluk
- Dölek oluk
- Bey oluk
- Kır oluk
- Gümüş oluk
- Değirmen oluk
- Taş oluk
- Çift oluk
- Yalnız oluk
- Tek oluk
- Üç oluk
- Ardiç olduğu
- Çam olduğu

Oluk, Türkçe kökten gelen bir kelime. Doğal hayatta karşımıza hayatta karşımıza çıkar. Yerleşimlerde buralarda da oluklara rastlarız. Adı çeşme olur. Daha görkem, mermerli, demir musluklu, kornalı, taşlı. Üzerinde kitabe yazılı. Bu çeşmeler hayrat gayesi ile yapılır. Ne kadar sanat ve süslü yönü varsa ünü de o kadar artar. Çeşmenin suyu olan çok yapısı çeker. Yerleşimdeki çeşmeler de isimler takılır. Adresler çeşmelere göre verilir. Buluşmalar, haberleşmeler yapılır. Yer mesafeleri çeşmelerden ölçülür.

Aslına bakarsanız oluklar çeşit çeşittir.

- Yaylak oluğu
- Yol boylarında oluk
- Yağmur oluğu
- Dam oluğu
- Maden oluğu

Su yol bulur akar ona da oluk derler. Atalar kimi şeyleri oluğa benzetir onun üzerinden temsil getirerek söylerler oluk gibi akmak başta gelir oluk başı bir diğer oluk aynı zamanda bolluğu bereketi temsil eder. Oluktan akış cömertliğin diğer boyutunu anlatır. Oluk insana, insan oluğa öylesine kaynaşırken, ayırt edilemez.

Kırlardan yapılan çeşmelere benzemez. Burada tam kır havası gözlenir. Malzeme kırdan, ihtiyaç kır'a münasip yapısı, şekli

kıra göre doğa malzemelerden yapılır. Taş ve ağaç sade, basit kırlarla çeşme olmaz. Oluk oluk. Oluk ismi de oluk olarak kullanılan oyma ağaçtan alır. Sade hayta kemlilerde sade seçilir. İsimlerde sade koyulur. Pınar, çeşme yerine oluk konması gibi.

Pınar, coğrafyada kendiliğinden çıkan sulara verilen isimdir. Pınarla da sular kaynar. Etrafında geçen bir olayın adı ile de anılır. Her pınarın bir ismi vardır. Yöresinde geçen nice hikayeler vardır. Nice yaşanmışlıklar pınar adıyla anılır, anlatılır, dilden dile yayılır.

Oluk, insan eliyle yapılır. Su çıktığı yerde tabiatın yapısı bozulmadan orda ki taşlardan su toplanır, çam ağacından

oyulmuş olukla akıtılır. Bazen su yalağına, bazen de önünde yine çam ağıcından oyulmuş tekneye akar.

Oluk; dağ başlarında, yaylalarda, yamaçlarda, kırlarda, yol kenarlarında kendi halinde, doğadan çıkan suya durur. Biteriye sesle akar. Sular oluktan akarken neler söyler, beler dillendirir. Bunu her duyan kendinle duyar, kendince anlar. Olukların şairlere/aşıklara ilham verışı bu sade, o kadarda gizemli yanıdır.

Olukları bile bilir. Av yerlisi ile avlanrı misali oluşu da orada yaşayanlar yapar. Oluklar hayır için yapılır. Yorulan insanlar başında otursun, terlerini silsin soluklansın diye. Soğuk sularından avuç avuç içsin diye yapanlara hayır dua yolasın diye. Hayır alınsın diye, çobanlar hayvanlarını sulasın diye. Civarda tarlasında, başında bahçesinde çalışan, susayan çiftçiler bakraçlarıyla kablalarıyla su taşınsın diye. Her oluk böyle duygu ve niyetle yapılır.

Doğada akan suyu görenler bir araya gelir oluk yaparlar. Oluk yapılmadan önce suyu akacağı ince oluk, dolacağı tekne cam ağacından oyularak önceden hazırlanır. Ağaçları ustakar oyar. Ağaç kesildikten sonra yaş yaş oyulur. Bekletilir. Toplanır ve oluklar yetiştirilir. Yaptıkları oluk'a bakanlar ismini hayırlı iş yapısına gururlanır. Verir.

Kim yaptı, kimler yaptı bilinmez. Yapanlarda sahiplenmez. İsmi belli, yapanları bellisiz olukların hayatında nice yaşamışlıklar var. Uğrayanlar susayıp su içenler, dinlenenler, gelip geçen yolcular, garipler, çobanlar görk ki hangi nedenlerle yolları oluktan geçti. Uğradılar, eylendiler. Uğrayanlar hayatlarının bu kesitinde, oluşu nasıl anacaklar, anılarında nasıl iz bırakacak? Bilinmez.Oluklarda yalnızca

uğranılmaz sularından içilip geçilmez. Yaylalarla, kurlarda etrafında yaylacılar konar, yurtluk yapar.

Yaylak, yurtluk için oluk başları seçilir. Her konar göçerin daim konakladığı oluk çevreleri olur. Oraları yurtluk yaparlar. Ya mülkiyetinde veya kiralama usulüyle aynı yeri yurt tutarlar. Göçtürkleri zaman uğrayanlara konukluk eder. Oluk yayla mevsimi etrafında konanların hayatlarına tanıklık eder. Neler neler görür, bilir. Dışardan da "ah oluşun dili olsa da söylese" derler.

Acılar, tatlılar, sevinçler, kederler, hüznler, dramlar, iyi günler, kötü günler. Oluğun civarında her ne yaşanırsa onunla anılır, onunla bilinir. Oluğun tarihi yaşamışlıkların tarihi. Zamana onunla not düşülür. Hayatın kesitlerine ondan bakılır. Her oluk aslında orda yaşayanların sessiz, kayıtsız belgeseli gibidir.

Oluktan çıkan sesler suyun gücüne, akış yönüne, düşme aralığına, düştüğü hazneye göre farklı farklı çıkar. Hepsi de biteviye ses çıkarır. Her ses hala benzeri bulunmayan nağmeyi söyler. Ne bilir, ne söyler bilinmez. Bilenler kendince yapar, yorumlar. Su sesi doğrusu ruhun sesidir. Cennette su sesi varken başka seslerden bahsedilmez. İnsanın içine işleyen su sesi dokunur. Ahenkle duygu yaydığı dünyamıza alır götürür. Uzaklara, ta uzaklara. Yunus'a bakılırsa oluktan doğan su sesleri gurbetin, ayrılığın, yansıns sesleridir.

İnsanların cömert olduğu yerdir oluk başları. Oluk başlarında azıklar açılır, diz çökülür, bağdaş kurulur. Ekmek bölünür, katık paylaşılır. Üstüne sofradan azıktan artanlar, kuşlar, börtü böcekler yersin diye تنها yere bırakılır. Böylece aç susuz, dilsiz, dişsiz hayvanların uğrak yerleri

olur. Oluk başları hem suyuyla, hem konanların taşıdığı nimetlerle cömert kır sofrasına döner. Yenilir, içilir buralarda. Yeni devirlerde piknik dedikleri mesire alanlarına döner olur başlar.

Oluk başlarına dikilen ağaçların ayrı bir anlamı, değeri ve yeri vardır. Yöreeye göre değişse de çokça söğüt, kavak, çınar dikilir. Gölgesi olsun, oturulsun, konaklansın diye. Bazen de meyve ağaçları dikilir meyveye dursun duranlar, kurtlar kuşlar yesin diye. Gölgesinden, meyvesinden, serinliğinden yararlanılan ağaçlar oluşun suyula gürler, yeşerir, dal budak salarlar. Ta uzaklardan ağaçlar görülür. Anadolu da derler ki "nerede bir oluk varsa yeşillik var. Nerde bir yeşillik varsa orda bir oluk var. Nerde bir oluk varsa orda bir hayat var".

Oluk başları uğrak yerler. Yol yolak bilmeyenler oralardan geçerek yollarını bulurlar. Yol soran yolcuya sessizce yol gösterir. Onlar coğrafyanın mihenk taşlarıdır. Bir oluk, görünürde yoksa da yakında, canlılığın, yerleşimin olduğunun kanıtıdır. Gider gide bir yere varılır.

Susamış, bağıran yanmış birine en acil ikram oluklar sunar. Yediren içiren konuklar gibi gelir insana. Coğrafyada, ıssız yerlerde, sessiz sedasız duran, su nağmeleriyle canlılık veren oluklar insanların hayatlarında yer alır, yer ederler.

Olukları severim. Nerde bir oluk görsem uğrar, avuç avuç sularından içerim. Kim ne emek verdide imar olduysa hayır ile yol eylesin. Biz insanlar sesli, dilsizler sessiz aynı duygularla minnetimizi sunarız. Ve oluklar Vatanın kaleleri gibi gururlu, onurlu, vakurlu dururlar oracıkta. Arayanını, duyanını, konanını, yaranını, sevenini beklerler.

Seni Unutmayacağız!

Bir Ağustos ayının belki de en sıcak günlerinden birini yaşıyordu, küçük kasaba. Dışarıda sarı sıcak kasıp kavuruyordu ortalığı. Sıcak nedeniyle günün bu saatlerinde çok az insana rastlanırdı kasabanın küçük ve de tek olan bu caddesinde. Bu insanlarda caddenin kuzeyindeki büyük bir anıt gibi duran ceviz ağacının gölgesinde sohbet dalarlardı.

Bu sohbetlerde çocukluk hatıraları, gençlik ve askerlik hatıraları, köy düşünlerinde yaptıkları güreş hatıraları dile getirir, bazen de ondan bundan söyleşirlerdi. Hele Hışır Memiş' in Kâtip Mehmet Emmi'nin, Ali Ağa'nın, Menendiz Osman'ın sohbetlerine doyum olmazdı. Bu hemen her gün böyleydi. Bugün de böyle, yine etraf sessiz ve sakindi zaman zaman Deli Osman'nın mutluluk dolu, içten, samimiyetle attığı kahkahalar haricinde.

Bir de Kahveci Yılmaz'ın cırtlak bir sesle "taze çay, taze çay" diye bağırmasını bir yana bırakırsak tabii...

Bu sessizliği Andırın'dan gelen arabanın caddede durması ile inen yolcular ve onlara doğru koşan çocuklar bozdular. Adam önce pek bakmak istemedi. Fakat merak etmediği de söylenemezdi. Merak bu ya ister istemez ayakları adamı pencereye kadar sürükledi. Zaten alışveriş de olmuyordu, içeride otursa ne olacaktı. Başını pencereden dışarı uzattı. İlk gördüğü Mustafa Çavuş'un Mustuk oldu.

Mustuk, çok uzun olmayan boyuna rağmen iri yapılı yirmi beş, yirmi altı yaşlarında bir köy delikanlısıydı. Bereket ki baba tarafına çekmemişti, baba tarafına çekmiş olsaydı ondan dev diye bahsetmek gerekirdi.

Rahmetli Latif edesi öyleydi. O'nun için bütün kasabalı ah çekerti. "Ah Latif ah, kansere yenilecek adam mıydın sen" derlerdi. Mustuk, her zaman ki haliyle

Gülümseyerek adama seslendi:

-Bree yeğenim, buraya gel hele arabadan üç tane gavur indi, senin adını söylüyorlar da başka bir şeycik demiyor.

-Geliyorum dayı deyip Mustuk'la birlikte arabaya yaklaşırken Mustuk, arabadan inenleri işaret ederek:

-Aha yeğenim, aha bunlar, bu gavurlar, dedi.

Yabancı oldukları giyim kuşamlarından belli olan bu üç insan, merakla etraflarını gözlüyorlardı. Adam, bu yabancılara yaklaşip bozuk bir İngilizce ile hoş geldiniz deyip, kendini tanıttı. Sonra da kim ve nereli olduklarını sordu onlara. Yabancılar tarzanca denilebilecek bir şive ile Amerikan İngilizcesi ile konuşunca adam, çok yavaş konuşmalarını rica etti. Durumu anlayan uzun boylu olanı konuşmaya başladı:

-Ben Robert Anwen. Arkadaşlarım, Erick ve Jhon. Amerikalıyız. Ottawa ' da oturuyoruz, dedi.

Adam etrafta toplananlara anlatacakları bir dilde dağılmalarını söyledikten sonra Robert'a dönüp, kendini

tekrar tanıttı;

-Benim adım da.....dedi. Robert hemen çantasından bir zarf çıkartıp uzattı.

Adam zarfı alıp üstüne baktı. Mersin'den arkadaşı Ahmet göndermişti. Ahmet, Turizm Danışmada görevli idi. Mektupta bu üç yabancıya çevredeki tarihi kaleleri gezdirmesini istemişti Ahmet.

Hemen müsait bir yer olan Angaralı'nın lokantasına geçip oturdular. Yemekler söylenip yenildi. Zaman zaman çocukların pencereden bakıp kaçımlarını, ne adamın söylemelerine ne de Angaralı'nın çocukları kovalamaları engelleyemedi.

Hani çocuklarda haksız değillerdi, belki ömürlerinde gördükleri ilk yabancıları, turistlerdi bunlar. Hoş zaten büyüklerde gelip bakıyorlardı ya... Yemekten sonra uyku tulumlarını sırtladıkları gibi yaya olarak önce Fındık Kalesi'nin yolunu tuttular. Fındık kalesine giden yolun sağındaki büyük kaleyi gören Robert;

-Önce burayı gezek, dedi. Adam, bu soruyla karşılaşacağını tahmin ederek cevabını önceden hazırlamıştı.

-Hayır. Bu, çevredeki kalelerin en büyüğü ve en görkemlisidir. Bunu dönüşte gezelim, diye ikna etti. Geriden dübünle izleyerek geçtiler. Taşoluk yoluna indiklerinde Fındık Kalesi görünüyordu. Ama saat bayağı ilerlemiş, güneş batmak üzereydi. Kaleye çıkılıp fotoğraflar çekilerek gezildi. Akşamı uyku tulumlarında oracıkta geçirdiler. Ertesi gün sabah

erkenden yola çıkılıp tekrar Geben Kalesi'ne geldiler. Adam hep şöyle düşünüyordu, içinden, "Allah Allah bizim burnumuzun dibindeki kaleyi şurada bir kere çıkıp gezmezken elin Amerikalısı nerelerden gelip geziyor... Kale surlarından taşların sökülüp inşaatlarda kullanıldığını görünce adamlar küplere biniyorlar... Oysa bizden gık bile çıkmıyor" dedi. O geceyi de Geben Kalesi'nde geçirip, ertesi gün Geben Kasabası gezilip görüldü. Adam bilebildiği kadar anlatıyordu kendi kasabasını.

Kasabanın gezilmesi bitmiş çarşıya dönüyorlardı ki minareden ezan sesi yayılıyordu etrafa. Hacı Mehmet Hoca'nın gür sesi her zamankinden daha gürdü sanki. İnsanın ruhuna işliyordu adeta... Adam, Ezan sesini çok merak edip soran Robert 'a anlatmaya çalıştı, bir yandan da namaz kılmak için müsaade alıp, çeşmeye abdest almaya yöneldiğinde geriye dönüp bir baktı ki ne görsün, o üç yabancı... Hıristiyan olan üç yabancı "hazırol" vaziyetine geçmiş, başlarını minarede ezan okuyan Hacı Mehmet Hoca 'ya çevirmişler, saygı ve huşu ile okunan ezanı dinliyorlar... Adam, ezan bitmeden yürüdüğü için çok mahcup hissetti kendisini...Hele Müslüman olmayan insanların ezana gösterdikleri saygı düşündürdükçe düşündürdü onu... Camiden çıktıktan sonra kendisini kahvehanede bekleyen yabancıların yanına geldiğinde bile utancından yanaklarının kızarıklığı hala üzerindeydi ve boncuk boncuk terlemişti.

Sıra çevrede bulunan diğer kaleleri gezmeye gelmişti. Torosların eteğinden

den aşağı Çukurova'ya kadar kaleler sırası ile gezilecekti. Öyle karar vermişlerdi Angaralı'nın lokantasında.

Harita üzerinde gezilecek kalelerin yerleri bir bir işaretlenmişti. Azgıt-Kalesi, Körsulu Kalesi, Ak Kale, Anavarza Kalesi, Hemite Kalesi, Gastabala Kalesi, Toprak Kale ve Yılan Kale gezilip görüldü. Fotoğraflar çekildi. Her kalede, Çukurova'ya doğru inildikçe gitgide çekilmez olan bir sıcak Ağustos gecesi geçirildi. Ağustos'un dokuz sıcak gününü geride bırakmışlardı. Bu dokuz günlük arkadaşlıkları sırasında adam vakit namazlarını, Robert ise soru üstüne sorularını ihmal etmemeye çalışıyordu. Adam, bu üç yabancıyı daha yakın hissetmeye başlamıştı. Onlar da bayağı ısınmışlardı. Hele Robert...

Nihayet gezilip görülmek istenilen yerler sona ermişti. Yılan Kale'den Misis'e gelip birer ayrılık ayranı içerek dinlendiler. Günlerdir soru üstüne soru soran Robert, susmuştu orada. Mütemadiyen dalıp gidiyordu uzaklara. Jhon ise muziplik olsun diye gelip geçen arabaları sayıyordu. Robert Dalgınlığını bozarak kalkıp yüzünü yıkadı ve adama doğru geldi.

-Ayrılma vakti geldi, dedi.

-Evet, dedi adam.

Adresler alınıp verildi. Vedalaşıp Adana istikametine giden bir otobüse bindiler. Tam otobüs hareket edeceği ki gür bir sesle koro halinde;

-"Do not forgetyou... Do not forgetyou... Do not forgetyou..." diye bağırdılar.

Bu cümleler "seni unutmayacağız, seni unutmayacağız, seni unutmaya-

cağız" demektir. Bir zaman kulaklarında yankılandı. Gözleri yollarda akıp giden otobüse dalmıştı. Biri, bir diğeri geçip gidiyordu otobüslerin ama kulağındaki cümlelerin yankılanması bitmek bilmiyordu.

Aradan bir buçuk sene geçti. Posta dağıtıcısı Abdurrahman Parmaksız bir mektup ile bir teyp kaseti getirdi adama. Önce zarfın üstüne baktı. Mohammed Anwen diye birinden geliyordu, kasette aynı kişidendi. Ottawa'dan postaya verilmişti.

Mektubu açıp okuduğunda Mohammed Anwen'in bir buçuk yıl önce tanıştığı kaleleri gezdirdiği Robert Anwen olduğunu anladı. Robert İslam Dinini kabul etmiş, Ottawa Türk Evi'nde Müslüman olarak Hıristiyanlığa veda etmiş ve Mohammed adını almıştı. Adam sevinçten şaşkına döndü. Gözleri nemlenmiş çakmak çakmak olmuştu. Mektubu birkaç kez daha okudu. Kaseti defalarca dinledi. Dinledikçe duygulandı...Duygulanıkça içinden "ah, ulan ah" diye bağırmak, nara atmak geçiyordu. Nasıl duygulanmazdı ki. Bizler akşam sabah, günde beş kere dinleriz ezanı da, ya Cuma' da ya da bayramda uyarız çağrısına. Oysa Mohammed-Anwen, bir ya da birkaç kere duydu ve dinledi. Daha neler neler geçti adamın kafasından...

Adam kendini toparlayarak, bir dost kazanmanın, bir kardeş kazanmanın sevinciyle kalem-kâğıda sarılıp "Kollarımız sana açık, buyrun kardeşim Mohammed Anwen" diye mektubuna başladı.

GEBEN

Kırksu, Kayranlı'nın suyu akarken.
Önümüzde ova bomboş yatarken.
Bunca güzellikler, fırsatlar varken,
Gelişmekten yana naçarsın Geben.

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Nasıl anlatayım nasıl ahvali?
Ahalin ki çok saygılı, vefalı.
Analar var sende ağzı dualı,
Neden biçaresin susarsın Geben?

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Her mevsim güzeldir, bence tarifin.
Kışında bir ayrı ayrıdır yerin,
Beyazlar içinde nazlı bir gelin,
Vallahi çok güzel, güzelsin Geben.

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Andırın Göksun'un orta yerinde.
Çalışıp yükselmek var hedefinde.
Bu seçim olmazsa gelen seçimde
Sen, ilçe olmaya namzetsin Geben.

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Maraş dondurması, özü sendedir(1)
Sehel memleketin(2) gözü sendedir.
Tepesi, ovası, düzü sendedir.
Tüttersin gözlerde, tüttersin Geben.

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Sana BİLİCİ'nin birçift sözü var.
Bilmem kim işitir kim beni duyar?
Hizmet bekler, hizmet bekler bu diyar,
Sen seni seveni süzersin Geben.

Sen ki her halinle güzelsin Geben.
Örf, adet, törenle özelsin Geben.

Kitaba Mektup

Bütün dostlarım beni bir bir bıraktı. Hayatımın en canlı çağında hayaller kurdum, umutlar besledim. Gözümü kurduğum dünyanın sihri büyülüyordu. İnsanların arasına daldım. Çok çok insanlar tanıdım, gezdim, dolaştım. Hayallerim hayata atıldığımdan bu yana bir bir kaybolup gittiler. Sonra bütün tanıdıklarımı kaybettim. Onlar hep uzakta bir yabancı gibi kaldılar.

Şimdi yapayalnızım. Sana geldim. Bu defa kollarımı sihirli sandığım bir dünyaya açmıyorum. Sana, senin sayfalarına gömülü sırlara açıyorum. Bir yazar, iğneyle kuyu kazar gibi sabırla seni üretirken, dört duvar arasında mahpustur. Gönülden tutsaktır o. Bütün çabası zincirlerini kırmak. Yoksa ışık dolu bir dünya özlemiyle yazabilirler miydi? Gırtlaklarına düğümlenen şeyi nasıl sezerlerdi? Sen soğuk ve tatsızısın. Topluma ve insanlara tutulmuş aynaların kırık dökük parçaları arasında elimde kalan paslı parçacaksın.

Koskoca bir gün boyu, yemek, içmek, dolaşmak, iş görmek gibi hayatımı ören meşguliyetlerim var. Karşılaştığım her insan, her olay karşısında kendimi savunmam gerekiyor. Her insan kendi kendine bir dünya yaşıyor ve bana dünyasından seslendiğine baktığına göre, kendi dünyamı kurmak, duygular, öylemler, tercihler neşe, kederler biriktirmem gerek. Kısaca kendi kendimi örmeliyim. Yoksa yaşayamam. Hayatın kanunu bu. Çocukluğumda kurduğum hayaller işte bu dünya içindi. Kendime yer edebilmem için bir birikimdi. Ama tutmadı. Hayat tecrübeler yığını.

Tecrübeler toplumda kazanılır. Ama ben dış dünyadan toplumdan uzak hislerimin ve duygularımın beceremediği kadar şeyler biliyor, ondan kendime ayırıyordum. Yalnızdım. Yani yardımcısız ve kimsesizdim. Öyle hayata atıldım. Beceremedim. Şimdi eskiye geldiğim yere dönmüşüm. Arada tek fark var, sen yanımdasın.

Dünyada başka şeylere değil de, sana ayırdığım şu zaman parçası, bana asli görevimi yapıyorum der gibidir. Bakıyorum çevremdeki insanlara senden uzak dururken ne haldeler. Oturuş, yürüyüş, konuşuşlarına bakıyorum. Adeta şu kadar şu kadar kitap okumuş adam ayrımı yapmak geliyor içimden. Kitap insandaki miskin muhayyileye kamçı vuruyor, deveran ediyor o. Feleğin kâbus gibi hayata çöktüğüne inanmıyor kitap okuyan. Her an bakışlarımda tazelik, yetiyor bile. Zaman durgun akan ırmak gibi. İnsana durup dururken bir şey kazandırmıyor. Onu kurcalamak yetecektir. İşte kitaba yabancılar da durgun nehrin sadeliğine aldanıp dalanlar gibi hayata dalıyorlar. Kitap oku, sorusuna verdikleri cevap hayatım kitaptır. Çok doğru ama daha ilk münasebetlerinde, yaşadıkları olayda zihinlerinin karanlık bir vadide dolaştıklarını anlayıveriyorlar. Kitabın da bir çevresi vardır. Kitabın da bir çevresi vardır. Çevresi onu okuyanların çevresidir. Öyle olunca insanla iç içesin. Dünyamı dünyana katarken, yani sayfaların arasında sessizce söyleşirken bir bakıma kendimi arıyorum. Her insan bir şeyler aradığı için kitaba sarılır.

Kitabı okurken hesaplaşır bu insan. Hesaplaşmak hayatı kurmak demektir.

Bilmem kaç çeşit pencere açıyorsun bana. Şu dört duvarı nasıl aşıp başka yer ve zamanda oluyorum. Başka başka duyguların düşüncelerin sevinçlerin, ızdırapların içine gömülüyorum. Elimden tutup dolaştıran bu garip seyyah bir Hızır mıdır? Desem.

Sen hayat mücadelem bir parçasısın artık. İki insan cepheyle sürekli savaşır. Orda kendini tahkim etmek zorundadır. Başta nefsiyle savaşır. Şu dört duvar arasında, kimsenin elinin uzanmadığı yerde nefisle sen baş başasın. Kendini donatmak ve nefsin oyunlarına gelmemek için iç dünyasında güçlenmek zorundadır. Sonra çevresi gelir. İnsanlar olaylar vardır burada. Nefsin her an inançtan bir parça kopardığı gibi çevre de öyledir. Her şey, her şey inançlarını hazır dururlar. Nefse ve çevreye karşı insanın kendi kendini yenilemesi gerekir. Yol ikidir. Ya çevrede model insanlar bulacaksın ya da o sessiz sedasız arkadaşına kitaplara kapanacaksın. İnançından koparılan her parçayı orada yerli yerine takacaksın. Kitap, insan hayatını kurmak için sana muhtaçtır.

Rabbim mesajında "oku" buyurduğu için. Senin benimle tanışmamı istediği için. Sen başlı başına hayatı kucakladığın için. Sen önüne sunulmuş tecrübeler yığını olduğun için. Senin önünde her an eksikliğini kabullendiğim için... Kitap gün gün sana muhtacım. Yine yazacağım.

Binde Birine

Firdevsi alayı parsel eylesem,
Sığmaz güzelliğın onda birine.
Gönlümde aşkınla bin saray kurdum,
Gel de misafir ol günde birine.

Bir divan kuruldu başta kadılar,
Güzelliğın tarif olmaz dediler.
Şahit olsun buna kırklar yediler,
Bugün gönül verdim bende birine.

İSLAMİ der mevsim döner yaz gelir,
Gezme tenhalarda sonra söz gelir.
Andırın'ı versem yine az gelir,
Zülfüyün telinin binde birine.

ANADOLU EDEBİYAT DERGİCİLİĞİ BAĞLAMINDA İKİNDİ YAZILARI

Ülkemizde; sanat hayatı, düşünce hayatı başlangıçtan bu yana dergiler etrafında başlayıp dergiler etrafında sürmektedir. Bir bakıma dergiler; yazının, düşüncenin ateş aldığı yerler olmaktadır. Çünkü dergiler; taze, el değmemiş yazıların, şiirlerin serpilip çoğalmasına yataklık etmektedir. Nice genç yazar ve şair heveslisinin terütaze heyecanları dergi yaprakları arasından kanatlanarak insan yüreğine deşmektedir.

Dergi sayfaları arasında kısa bir yolculuğa çıkılırsa; emeğin, alın terinin sıcaklığı buharlaştığı görülür. Söz konusu durum karşısında insanın magmalaşan duyguları çözülür de engin duyuların, düşüncülerin yol göstermesiyle asıl istikametini bulmaya yönelir. İnsanı özünden kavrayan güzelliklerin harman yeri olarak dergiler, bir taze nefesle soluklanmanın göklerine yükseltir insan zihnini.

Düşe, düşünceye uyananlar; düşlerini, düşüncelerini ilkin dergiler aracılığıyla okura aktarırlar. Yazdıkları, söyledikleriyle bir anlamda görücüye çıkarlar. Ülkemiz dergiciliğinin başlangıcından bugüne yayımlanan dergilere dikkatlice bakan biri; bu dergilerde yazan kimi isimlerin unutulmadan günümüze kadar geldiğini, birçok isminse dergi sayfalarında kaldığını, unutulmaya terk edildiğini fark eder.

Düşünce hayatının, yazı hayatının laboratuvarı olmak ödevi, dergilere mahsus bir çizginin süreğidir çünkü. Zaman karşısında yenilmek, umutsuzlaşmak

trajedisince dişlenmemek için; umudun, yeni ürünler sergilemenin adresi olarak dergiler; ustasıyla, genciyle insanın ipekten ellerinde vücut bulur. Sevgisizlik örtüsünü aşındıran şiirler, denemeler, hikâyeler dergiler aracılığıyla gün yüzüne çıkar. Okur; buralarda okuduğu şiirlerden, denemelerden, hikâyelerden hareketle kendi menkıbesini örmek, kendi hikâyesini kurmak arayışını başlatır.

Ülkemizdeki sanat, edebiyat hayatının köklerine tanıklık edenler; Servet-i Fünûn, Sırat-ı Müstakim, Sebîlirreşad, Genç Kalemler, Tercüme, Varlık, Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat, Aylık Dergi, Türk Edebiyatı, Yeni Dergi, Papirüs, Türk Dili, Hisar, Pınar, Türk Yurdu, Serdengeçti, Hareket, Halkın Dostları, Yazko Edebiyat, Yazko Çeviri, Oluşum, Türkiye Yazıları, Sanat Olayı, Hürriyet Gösteri, Çağdaş Eleştiri, Milliyet Sanat, Gergedan, Matbuat, Virgül, Karagöz, Atlılar, Fayrap, Edebiyat Ortamı, Adam Sanat, Maveria, Kayıtlar, Yönelişler, Kaşgar, Dergâh, Tezkire, Hece, Hece Öykü, Kül Öykü, Eylül Öykü, Notos Öykü, Sözcükler, Düşler Öykü, Yedi İklim, Kitaplık, Edebiyat ve Eleştiri, Kitap Haber, Merdiven Şiir, Yağmur, Bir Nokta, Yasakmeyve gibi dergilerin yanı sıra internet ortamında yayını sürdüren Dergibi, Edebistan, 40 İkinci benzeri dergilerin de edebiyat dergiciliğinin orijinal örnekleri olarak okurdan okura bir emaneti taşıdıklarını görürler. Sözü edilen dergilerin; Türk insanının önünde bir ışık olmak, bir kandil olmak ödevini yerine getirdiklerine şahitlik ederler.

Bu dergilerin her biri; bir usta yazarın, bir usta şairin zorlukların üstesinden gelmek çabası sonucunda gün ışığına çıkarak bugünlere taşınan düşünce hayatına, sanat hayatına, edebiyat hayatına can vermiştir. Bahsedilen duruma açıklık getirmek gerekirse; Sırat-ı Müstakim ve Sebîlirreşad Mehmet Âkif Ersoy'la, Büyük Doğu Necip Fazıl'la, Diriliş Sezai Karakoç'la, Edebiyat Nuri Pakdil'le, Hareket Nurettin Topçu'yla, Varlık Yaşar Nabi Nayır'la, Papirüs ise Cemal Süreya ile yatağını genişleterek bugünkü düşünce hayatının, edebiyat hayatının hazırlayıcıları olmuştur. Adı geçen dergilerle adını sayamadığımız nicelerinin yöneticileri, yazarları aydın olma bilinçliliği içerisinde hareket ederek gök kubbede hoş seda bırakma çabasından ayrılmaksızın ülke sorunları üzerine zihin yormuşlardır. Dikkatlerini yurdumuzun temel meselelerine odaklayarak; aydın olma yükümlülüğüne yabancılaşmadan görüş açılarını ortaya koymuşlardır. İnsanın dünyadaki konumuna dair yorumlarla iç dünyalarını zenginleştirme çabasından kopmamışlardır. İnsanî olanın evrensel haritasından kalplerini ayırmamışlardır.

Söz konusu dergilerde bilinçli kalmanın yöntemi gündeme alınmıştır hep. Bu dergilerin her birinden neşet eden düşünce dokusu; insanımızın önünde geniş ufuklar açmış, geçmişten bugüne işaretler düşürmüştür. Bugünden de yarına ilmekler atmanın telaşıyla yayınlarını sürdürmektedirler.

İnsan bir merkeze bakmadan, bir

merkezde toparlanmadan, bir merkeze tutunmadan yaşantısını öremez. Çünkü merkezsizlik insan ruhunun kemirenidir. Aidiyetler de sonuçta bir merkez etrafında biçimlenerek asıl kıvamına erer. Olgunlaşmanın, yetkinleşmenin istikametinde yol almak arayışındaki her kalp sahibi birey, bakışını istifleyeceği bir odak bulmak ister her hâlükârda.

Merkezsizleşen insan, titizlenilmesi gereken odağı bulamaz. Darmadağın bir hayatın gelgitinde yaşar. Gelişen şartların önden hazırlayanını göremez. Kulağına akseden her sese yönünü çevirir de yönsüzleşir. Ruhunu, istikametsizleşmenin çürüten salıncağına rehin bırakır.

Anadolu insanı, bir merkeze bakarak yaşamak tutkusuna sınıksız bağlıdır. Bundan dolayı ruhunu ufulandıktan muhafaza edecek odağa çevirir. Dikkatini büyük kente yöneltmek, oraya bakarak konum ayarlamak Anadolu insanının ayırt edici özelliğidir.

Yazının, düşüncenin, her türden eyleyin ana rahmi büyük kentlerdir çünkü. Düşünsel oluşum buralardan başlayarak, merkezin taşrasındaki insanın zihin yapısını şekillendirir. Oradaki insanın düşünebilme, kavrayabilme ufkuna katkıda bulunur. Ruh sahiplerini bu dünya değirmeninde sözsüz kalmamak gerektiğine ikna eder. Öğütölmelere karşı insana direnç aşısı yaparak gelgitlerin seyrinden uzaklaştırır.

Merkezin taşrası ise her bakımdan imkânsızlıklar diyarıdır. Buralarda sağlıklı kalabilmek yoğun emek ister. Zamanın hışmına uğramamak için zamanın ruhunu okumayı gerektirir. Zamanın ruhunu okuyabilmekse yazının, sözün

iç dünyasına yürüyüşler düzenlemeyle mümkün olur. Merkezin taşrasında nefesleşen insana soluklanma imkânı taşıyacak olan yazının nabızı kitaplarda, dergilerde atar. Bir bakıma dergiler ve kitaplar sözsüzleşen insanın sözü, sessizleşen insanın sesi olur. Dahası merkezin taşrasında yaşayanlara sözü edilen malzemelerle umut aşısı yapılır. Merkezin taşrasında hayatını idame ettirenlerin yokluklarca kemirilmemesi için dirençlilikler üretilir. Yazılardan, şiirlerden filizlenen güzelliklerle omuz omuza vermenin çağırısı yürütülür kalpte.

Taşranın imkânsızlık içerisinde bocalayan insanına imkânlar oluşturmanın yolu kitaplardan, dergilerden geçiyor sonuçta. Gerçek anlamda yukarıda adı geçen büyük kent dergileri; Anadolu dergiciliğinin doğurunu, besleyeni olmuştur hep. Bu dergileri örnek edinenek Anadolu'nun birçok yerinde dergiler çıkarılmış, Anadolu insanına moral destek sağlayacak hamleler böylelikle var olmuştur. Anadolu ruhunun yerlerde sürünmemesi amacına matuf olmak üzere merkezin taşrasındaki Anadolu şehirlerinde; Deneme, Gelişme, Yeni Sanat, Hamle, Kelam, İkinci yazıları, Dolunay, Genç Adım, Gülbang, Evvel bahar, Yalnız Ardiç, İnsan Saati, Dost, Dört Mevsim Düşünce, Kuyudaki Koro, Altın Külâh, Bir Edebiyat Yaprağı, Dört Mevsim Maraş, Failatün, İpek Dili, Vivo, Gurbet, Martı, Yitik Düşler, Ruzigar, Aşkar, Sühan, Buruciye Edebiyat, Erciyes, Berceste, Geçit, Yedi Harf, Bizim Külliye, Kertenkele, Kum Yazıları, Mor Taka, Kıyı, Yolcu, Ayane, Yeni Sıla, Kırığı, Çerağ, Varide, jurnal, Aşçıyan, Beyaz Gemi, Le Poète Travaille, Hazan, Aralık, Kuşluk Vakti, Kalem ve Onur, Karçıçeği, Paland-

öken, Mina, Çizgi, Yarabandı, Lika, Seviye, Irmak, Adiyok, Ücra, Az Edebiyat gibi dergiler çıkagelmiştir. Bu dergiler genç yürekleri bir araya getirmek suretiyle, merkezin taşrasında yaşayanları dağılmaktan koruduğu gibi onlardaki yazmak tutkusunu yivinden boşandırarak kalemin hakkını ödemeye şartlamıştır. Yaşamak sanatını anlaşılır kılacak filizlerin kökleşmesini sağlamıştır. Bir anlamda insanın iç bütünlüğünü kavramasına katkıda bulunmuştur. Yanlışlaşan tutkuların serpintilerine karşı, merkezin taşrasındakileri uyanık tutma ödevini yerine getirmiştir. Baştan çıkarıcı aylıklıkların sergüzeştini lökletmemiştir Anadolu toprağında.

Maraş, Cumhuriyet dönemi edebiyatının önemli merkezlerinden biridir. Maraş insanı; kendisi olma, kendisi kalma bilincinin arayanı olmuştur hep. Dışa kapalı insan hayatının, içteki zenginliği yankılanmıştır Maraş semalarında.

Maraş ve çevresi, halk kültürü geleneğinin de verimli ürünlerine yataklık etmiştir. Ağıtlar, türküler, destanlar bu topraklardan hiçbir zaman eksik olmamıştır. Bir bakıma Anadolu coğrafyasında yaşamının ağır bedeli Maraş toprağında karşılığını bulmuştur. Bu toprak, çilenin bin bir türünün denenme mekânı olmuştur. Yurt olabilmek için âdeta ölümler beslemiş, ölümlerden artakalanıyla bugünlere gelmiştir. Bu nedenledir ki bu topraklardan ruh kökünü mayalandıracak şiirler, anlatılar zuhur etmiştir. Bir bakıma anlatı imkânlarının zenginleşmesi fırsatını coğrafya bağışlamıştır Maraş insanına.

Hız, Ali cenkleri, Battal Gazi destanı, Kerem ile Aslı, Aşık Garip gibi halk anlatılarının uzun kış gecelerine yayılması,

Maraş insanındaki hikâye etme, hikâye anlatma damarının diri kalmasını beraberinde getirmiştir. Bu metinlerdeki yoğun içerikle yüzleşen Maraşlı; günü geldiğinde yazmanın, anlatmanın ana damarına yaptığı yolculuklarla içte zenginleşerek dışı kurmanın yolunu aramıştır. Buna yaşantının da eklenmesiyle söz konusu anlatıların içeriği Maraşlının yüreğini tetikte tutarak atılımlardan irak kalmamayı beraberinde getirmiştir. Kapalı havza insanının özelliklerini organizmasında taşıyan Maraşlı, hepten içe doğru seferler düzenlemiştir. Yazı hayatı da içte yolculuklarla, içte olgunlaşmayla tamamlanan bir süreçler toplamı değil midir sonuçta?

Necip Fazıl'ın ruh kökünü Maraş'a bağlaması, Sezai Karakoç'un çocukluk ruhunun ateş aldığı yer olarak Maraş'ı göstermesi, Nuri Pakdil'in Hamle'yle Maraşlıya ruh aşısı yapmayı başlatarak Edebiyat'a hazırlanması, Halide Nusret Zorlutuna ve Mehmet Akif İnan'ın kaderin bir cilvesi olarak yolunun buradan geçmesi gibi faktörlerin de Maraş'taki sanat edebiyat damarını besleyen önemli etkenlerden olduğunu unutmamak gerekir. Diğer yandan Sümbülzade Vehbi, Mar'aşîzade Ahmet Kuddusî, Kurrazade Hasan Nadirî, Halîfî Efendi, Hamamcızade Hafız-ı Mar'aşî, Karacoğlan, Dadaloğlu gibi söz ustalarının Maraş ve çevresinde yaşamış olmalarının da buradaki düşünce hayatının, sanat hayatının görünür kılınmasında paylarının bulunduğunu hatırlatmak bir kadirşinaslık olacaktır.

Bütün bu etkenler bir araya gelerek Maraş'ta dergi çıkarma, gazetelerde sanat sayfaları düzenleme geleneğini diri tutmuştur. Yakın zamanlara ka-

dar bu gelenek, Maraş'ta tavsamadan sürmüştür. Demokrasiye Hizmet, Gençlik, İnkılap, Maraş'ın Sesi, Işık, Kahramankent gibi gazeteler genç yazar, şair adaylarına sayfalarını açarak, düzenlemesine imkân tanıdıkları sanat-edebiyat sayfalarıyla genç zihinler için okul olma işlevini yerine getirmişlerdir.

Ayrıca köklü bir gelenek olarak Maraş'ta 12 Şubat kurtuluş günü dergiciliği vardır. Edik, 12 Şubat, Kurtuluş, Tarihi Uzunluk, Sütçü İmam, Yeni Uzunluk, Madalyalı Tek Şehir Kahramanmaraş, Uzunluk vb. 12 Şubat dergileri de Maraş'taki düşünce hayatına, yazı hayatına katkıda bulunarak yol göstericilik ödevini yerine getirmişlerdir.

Söz konusu gazete ve 12 Şubat kurtuluş günü dergilerinin yanı sıra Maraş'ta; Hamle, Açı, Gonca, Kelam, Esra Yazıları, İkindi yazıları, Dolunay, Dost, İnsan Saati, Yalnız Ardiç, Evvelbahar, Gülbang, Genç Adım, Altın Külâh, Sentez, Otağ, Teknik Eleman, Son Durum, Tomurcuk, Ünlem, Bir Edebiyat Yaprağı, Yeni Hasat, Yeni Ufuk, I. Boyut, Bir Tebessüm, Kırk Başak, Kıvılcım, Hale, Akademik Çerçeve, Dört Mevsim Maraş, Failatün, Alkış, Dört Mevsim Düşünce gibi dergilerle Anadolu dergiciliği sürmüştür.

İlkyazı sınavını bu dergiler ve gazetelerde verenler, 'yerli düşünce'ye bağlı edebiyat algısının filizlenmesinde uçbeyliği yapmışlardır. İnanç potasında olgunlaşan bir yürekle insani düşünüş yelpazesinin genişlemesine öncülük etmişlerdir. Manevi içeriği elinden alınan günümüz insanına; inanmanın, hakkın, hakkaniyetin şaşmaz deneklerini göstermişlerdir. Necip Fazıl'la başlayan bu çizgi; Nuri Pakdil, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt, Alâeddin Özdenören,

Cahit Zarifoğlu, İsmail Kılıoğlu, Osman Sarı, İbrahim Sarı, Kâmil Aydoğan, Ömer Erinç, Mevlâna İdris Zengin, Âtîf Bedir, Ali Karaçalı, Necip Evlice, Mehmet Narlı, Mustafa Aydoğan, Cemil Çiftçi, Ali Kemal Nacaroğlu, H. Salih Zengin, Nedim Ali Zengin, Mehmet Gemci, Ömer Akşay, Avni Doğan, Fatih Okumuş, Cafer Keklikçi, Recep Şükrü Güngör, Büyamin Küçükkürtül, Ali Büyükçapar, Serdar Yakar, Yaşar Alparlan, Ahmet Taşgetiren, Vehbi Vakkasoğlu, Cemal Nar, Kadir Tanır gibi şair ve yazarların da halkaya eklenmesiyle alanını genişletmiştir. Bu çizgi bir toplu fotoğraf oluşturarak son dönem Türk edebiyatının yüz akı hâline gelmiştir.

Bir farklı damar olarak da bu yerli çizgi; Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Şevket Bulut, Mustafa Kök, Arif Eren, Ahmet Doğan İlbey, Arif Bilgin, Celalettin Kurt, Hasan Ejderha, Mehmet Akif Baltutan, Mustafa Pınarbaşı, Hacı Ali Özturan, Ali Yurtgezen, Mehmet Mortaş, Yasin Mortaş, Mehmet Alperen, Şemsettin Kutlu, Nuhan Nebi Çam, Oğuz Paköz kanalında ilerleyerek aynı kozayı örmüşlerdir. Millî, manevi değerlerin hatırlatılmasında, unutulmamasında önemli görevler yüklenmişlerdir.

Tahsin Yücel, Sıddık Elbistanlı, Şevket Yücel, Nihat Yücel, Yücel Kayıran, Bejan Matur gibi şair ve yazarlar da anlatı ve şiirlerinde Türk edebiyatının özgün örneklerini ortaya koyma arayışını sürdürmüşlerdir hep.

Diğer yandansa halk şiiri geleneğine bağlı kalarak; Şâzi, Şirâzi, Âşık Behlül Ali, Hilmi Şahballı, Âşık Yener, Âşık Mahzuni Şerif, Hayati Vasfi Taşyürek, Durdu Yoksul, Mustafa Zülkadıroğlu, Âşık Mısdılı, Âşık Kul Ahmet gibi şairler ürünlerini

vermişlerdir. Bu şairlerin şiirlerinden besteler yapılmış, sesin imkânları da böylelikle coğrafyadaki karşılığını bulmuştur.

İkindiyazıları Anadolu dergiciliğinin orijinal örneğidir. Biçim ve içerik olarak Anadolu'daki türdeşi diğer dergilerden ayrılır. Kapaksız ve resimsizdir. Okurunu kendisi keşfeden, yazarını kendisi yetiştiren; okurları aynı zamanda yazarları olabilen bir dergidir. Modern makinelerde dizilmeyen, sermaye desteği olmayan, kitapevlerinde satılmayan, hiçbir dağıtım ağında yer almayan, meraklılarının referans mektupları sonucunda ulaşmakta zorluk çekmediği, sarı kâğıda tertemiz basılan bir dergidir.

Şaban Abak 'İkindiyazıları'nın yazar ve okurlarından birisi olarak; 'Bütün harfleri tek-tek elle dizilerek basılan dergi, okuyucuların adresine ücretsiz olarak postalanıyordu. Her okur, yeni okuyucuları için referans mektubu gönderiyor, böylece okur sayısı artıyordu. Tirajı 300 olan haftalık Andırın Postası gazetesi, okur sayısı 2500 olan bir ücretsiz ek veriyordu. Bütün mali ve maddi yükü tek başına göğüslemeye çalışan M. Ali Zengin, herhangi bir yardımı kabule yahut ikindiyazıları'nın makul bir ücretle satışa sunulmasına yanaşmıyordu.' der. 'Derginin bir fiyatı olması ve parayla satılması gerektiği' teklifi karşısında da, Mehmet Ali Zengin'den 'Şabancığım sen de gelip gördün. Biz bu dergiyi öyle büyük bir emek ve özveriyle çıkarıyoruz ki onu parayla satmamız mümkün değildir, kimse de onu satın almaya gücü yetmez.' cevabını alır. Bu durum; 'İkindiyazıları'nın nasıl bir itinayla, nasıl bir özveriyle çıkarıldığını anlamak noktasında meraklısına yeterince bilgi verir. Söz konusu

özveri ve çaba olmadan böylesine özgün bir derginin, ülkemiz şartlarında yayını aksatmaksızın sürdürülebilmesi de imkânsızdır aslında.

Gökhan Özcan da 'Hesapsız kitapsız, tam bir güzellik aşkıyla, tükenmez bir yazı ve mürekkep tutkusuyla, adam gibi adamlıkla bir şeyler üretebilmiş insanları tanıyabilmek; oltayı denize atılmaktan daha fazla çaba istiyor çünkü. Hayatta tabelası olmayan okullar var ve asıl yaşama bilgisini onlar veriyor. İkinci yazıları böyle bir okuldu. Diplomasını gururla taşıyorum.' diyerek Mehmet Ali Zengin ve 'İkindiyazıları'na dair görüşünü dile getirir. Gökhan Özcan yazısında; bir okul olma işlevini üstlenen derginin, okurlarını geliştirmede, onlara yaşama bilgisini kazandırmada, yazarlığın başlangıç noktasından itibaren onları yetiştirip büyük kent dergilerinde de yazabilecekleri özgüvenini kazandırmada önemli bir sorumluluğu yerine getirdiğini söyler.

H. Salih Zengin'se 'İkindiyazıları'na ilişkin olarak; '10 yıl içine sığan tam 131 sayı bir dergiden öte bir mektuptu herkes için. Nedim Ali'nin o kocaman cömert yüreğiyle oturup herkese tek tek yazdığı bir mektup... O mektubun neler anlattığını, nelerden bahsettiğini benim anlatmam zor. Onu Andırın'daki, Yokuş Sokağı'nın (Şimdiki adıyla Gazeteci Yazar Mehmet Ali Zengin Sokağı) başındaki İkinci yazıları'nın basıldığı Sanat Matbaası önündeki asmaya sormalı? Kollarını cadenin öteki tarafına ve oradan da bütün Türkiye'ye uzatan asmadan dinlemeli...' değerlendirmesini yapar. H. Salih Zengin yazısında; 'İkindiyazıları'nın bütün yükünü omuzlayan Nedim Ali'nin örnek ve öncü kişiliğine de değinerek, bu

örnek ve öncü kişiliği anlatmakta sözün yetersiz kalacağına işaret eder. Bunu anlamak için; bizleri, Yokuş Sokağı'na, şimdilerdeki adıyla Gazeteci Yazar Mehmet Ali Zengin Sokağı'na dönerek Sanat Matbaası önündeki asmanın dilinden öğrenmeye çağırır. Ancak o asmanın konuşmasıyla bu örnek ve öncü kişiliğin anlaşılabilirliğini açıklar.

Hüseyin Akın'a göre; 'Taşrada merkez olmayı başarmış bir dergiydi İkinci Yazıları. Okuyucusunu kendi seçmek gibi özgün bir tarafı vardı. Ayrıca her sayı başka bir şehirden bir şair ya da hikâyecinin dergiyi hazırlayıp yönetmesi başlı başına bir hareket kazandırdı. El emeğiyle hazırlanan mektup sıcaklığındaki bu sarı sayfalarda kendimi "100 Türk Büyüğü" arasında görmek ziyadesiyle mutluluk verici bir şeydi. Taşra imkânlarıyla her anlayış ve görüşten edebiyatçıyı yordamını hiç bozmadan belli bir üslupla barındırabilen başka bir dergi var mıdır bilmiyorum. İkinci Yazıları bu anlamda edebiyat dergiciliğimizin yüz akıdır.' Yazar; 'İkindiyazıları'nın bir başka yönüne, tek adam dergisi olmayışına dikkatleri çeker. Oradaki yazma ve yayımlama özgürlüğünün bir örneklik oluşturduğunu gündeme getirir. Doksanıncı sayıdan itibaren derginin her sayısının; farklı şehirlerde oturan, ayrı ayrı yazarlar/şairler tarafından yönetilmesinin dergiye bir hareketlilik kazandırdığı düşüncesini de ekler yazısına. Bu çizgi, günümüz dergicilik dünyasında altı çizilmesi gereken bir tutum alışığı ortaya koyar. Bu tutum alışığın doğurduğu sonuçlardır ki; 'İkindiyazıları' nisyana terk edilmemiş, iyi bir örneklik olarak sürekli hatırlana gelmiştir.

'İkindiyazıları'; bir dost mektubuy-

muşçasına her ay ücretsiz olarak okurun kalbinde coşkular döndüren, sınırsız dostluk haleleri örmeye adanmış yüreklerin ortak sesidir. Bu seste; riyanın, kibrin, gösterişçiliğin yerine içtenlik, tevazu, emeğe saygı vardır. Derginin sayfalarında; insanı bir yerde olmaya yönelten, biçimiyle, içeriğiyle hayatın zorluklarına göğüs germeyi öneren düşünce işçilerinin söyledikleri yankılaşır.

Kemal Sayar; 'İkinci yazıları'nı gönlünde doğurup elleriyle büyüten, şair/yazar Nedim Ali'nin ardından yazdığı 'Nedim Ali' başlıklı şiirinde;

Yokuş sokakta yükselen ay
Yeter diyor, yeter dünyanın etrafında
döndüğüm
Ötelerde bir kır gezisine çıkmak istiyorum
Bir kalp sızısına binip uçmak istiyorum
Yokuş sokakta yükselen ay
Bir hazan yaprağı kadar itirazsız
Bırakıyor kendini aşkın rüzgârına
'Hasret geceleri'ni binek edip belli ki
Varmak istiyor ezel mülkünün sultanına
Kanatlarında sarı sayfalar
Ve ardında, aşkın halleri üzere
Onunla cenge çıkan içli çocuklar'

diyerek Nedim Ali'nin kişiliğine, kimliğine not düşer. Yokuş Sokak'tan yükselen ayın; dünyanın etrafında dönmekten usanıp bir kalp sızısına tutularak, ötelerde bir kır gezisine çıkmak niyetiyle âdeta uçtuğunu söyler şiirinde. 'Bir hazan yaprağı kadar itirazsız', 'Hasret Geceleri'ni kendisine binit yaparak aşkın diriltiren rüzgârına teslim olduğunu belirtir. Dahası ardında aşkın halleri üzere

içli çocuklar bırakarak ezel mülkünün sultanına kavuştuğunu dillendirir. Bu söyleyişte kaçınılmaz olan hayatla burun buruna oluşun bilinciyle yaşandığını, yaşamak gerektiğini haykırır şair.

'İkinci yazıları'; Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat, Maveria geleneğinin Anadolu'daki karşılığıdır. Adı geçen dergilerden Büyük Doğu, Edebiyat ve Diriliş'in yayınlarını durdurdu; Maveria'nın ise sesinin gitgide cılızlaştığı bir dönemde yayın hayatına başlar. Neredeyse bir fetret devrini yaşamaktadır dergicilik. Edebiyat ortamı çoraklaşmış, yayın piyasasındaki dergi sayısı iyiden iyiye azalmıştır. 'Yerli düşünce'nin fideliği konumundaki dergiler susmuş, adına sükût denilen koyu sessizlik ortalıkta hükümferma olmuştur. Böylesine ıssız bir ortamda doğar 'İkinci yazıları' düşüncesi.

H. İsmail Yasin (Kâmil Aydoğan) ve Nedim Ali (Mehmet Ali Zengin) gitgide sessizleşen, ıssızlaşan bir ortamdan seslerini yükseltmek isterler. Konuşmak, kelama güç kazandırmak hevesiyle yürüyüşler düzenlemeyi planlarlar. Kâmil Aydoğan, o günlerde bütünüyle yazı hayatının içinde olup Edebiyat dergisi yazarlarındandır. 'Köy Yazıları' adında yayımlanmış bir de kitabı vardır. Nedim Ali ise 'Esra Yazıları' deneyiminden edindiği beceriyle hayata tutunmak arayışındadır. Âtîf Bedir'in, 'Belki de Nedim Ali Türkiye'de edebiyat dergisi çıkarmak için matbaa kuran tek kişiydi.' ifadesi ondaki yazma tutkusunun hangi boyutlarda seyrettiğinin apaçık ifadesidir. Bir bakıma yazma tutkusu bilinçli yaşamak tutkusuna dönüşmüştür ikisinde de. Söyleyeceklerinin olduğuna inanmaktadır. Kalpte taşkınlar hâlinde seyreden yazmak tavrının susturulmasına

imkân kalmamıştır. Gerektiğinde insan, taşranın koyu sessizliğinden de gümrah sesler çoğaltabilir. Yazgılı olduğu konuşmak fiilini, yeri geldiğinde ateşler de sükûttan duvarları aşındırabilir. Kendi özgün sesinin doruklarına yükselebilir. Önden giden yaşama ustalarının, yazı ustalarının engin tecrübelerinden kendine has seslenişler sağabilir. İçinin ıssızlıklarını yontar da sessizleşmenin üstesinden gelebilir böylelikle.

İnsanın şah cümlesini kurmaktan kaçınması mümkün değildir. Hayatı boyunca kuracağı bir tek cümlenin peşinden koşar âdemoğlu. Umudunu yitirmeden, kuracağı o cümlenin peşinden koşar. Kuracağı o cümlenin, zamanının gelip çatmasını bekler hep. Rüşeym hâlinde kalbi aydınlatan söz konusu cümlenin gün ışığına çıkmasının belli bir vakti vardır çünkü. Vakit gelip çatığında hiçbir barikat sözün kıvılcımlaşmasını durduramaz. Önemli olan söz konusu vakte erişinceye kadar sabretmektir. Sabretmesini bilebilmektir her bakımdan.

Takvimler 1985 Nisan'ını gösteriyordu şimdi. Andırın Yokuş Sokak'taki Andırın Postası'nın basım evinde harlanan iki yürek omuz omuza ince bir yürüyüşü başlatmak telaşındadır. Sanat Matbaası olağandışı heyecanların cazibe merkezliğine yataklık etmektedir. Kalpleri taşıracak yazmak sevdası yivinden boşanmak üzeredir. Sözün özeti tutkular ateş almak kıvamındadır artık. Bir sanat edebiyat sayfası düzenlemek arzusuyla çarpılmaktadır yürek. İsimlendirmeye, biçime, içeriğe kadar her şey konuşulmayı beklemektedir. Rastgeleliğe pirim vermemek için, düzenlenecek sanat edebiyat sayfasına dair konular ince elenip sık dokunmaktadır. Detaylar üye-

rinde görüş açılarının netleştirilmesine ihtiyaç vardır sonuçta. Böylesi bir yayına gereksinim duyusun nedenleri de arada konuşulmuştur. Kervan yolda dizilir mantığına geçit vermemek ilkesi temel tercih olmuştur.

Başlangıçta Andırın Postası'nın iç sayfalarında yer alan sanat edebiyat sayfasının adını tespit etmeye gelmiştir sıra. Oturulur, bir akşama erme vaktinde. Melengiç kahvelerinin eşliğinde söylenir. Çeşitli öneriler konur ortaya. Her bir öneri üzerinde görüş alışverişi yapılır. Birbirinden farklı isimler üzerinde durulur. Sanatlı, edebiyatlı söyleşilerle derinleşir gün.

'İkindiyazıları'nın ilk sayısında H. İsmail Yasin, 'Bir Akşam Hüznü ve Melengiç Kahvesi' başlıklı yazısında gündemlerindeki sanat edebiyat sayfasına isim bulma arayışını konu edinerek;

'Tam burada, sanatlı edebiyatlı söyleşinin ortasında; durup dururken "K" sayfası olsun dedi Zeyneddin.

"Oda Sohbetleri" olsun dedi Muzaffer. "Kuşluk" olsun dedi Bilal. Bir kutlu zaman adı verilecek, anlaşıldı dedi Zeyneddin, "Kuşluk Yazıları" olsun.

"Kuşluk" da güzel, taze bir vakit adı. "İkinci Yazıları" olsun öyleyse. Olmuş bir vakit adı. Bir güzel zaman adı, dingin bir vakit, vakur bir vakit adı.

İKİNDİ övülmüştü de.

Karar verildi.' açıklamasını yapar. İsimlendirmedeki çoğulcu tavır, daha baştan 'İkindiyazıları'nın tek adam dergisi olmayacağını işaret eder okura. Ortak bir sesin, ortak bir vicdanın sesi olacağını duyurur. Ancak burada dikkatten kaçırılmaması gereken önemli bir ayrıntı

vardır: Yayınlanan yazılardaki yetkinliğe ve yerliliğe olabildiğince dikkat etmek! Titizlenmek elden geldiğince!

Derginin yayın merkezi olan Andırın küçük bir ilçedir sonuçta. Altı bin nüfuslu, kasaba görünümünde bir ilçe! Yürüyüşe çıkmak birtakım hassasiyetleri gerektirir. Mahrumiyetin bin bir türü mevcuttur burada. Bir bakıma büyükçe bir köydür söz konusu olan. Neredeyse biyolojik anlamda yaşamanın bile zora girdiği bir dünyadır. Böylesine kıt imkânlar içerisinde gazete çıkarmak, dergi yayımlamak cesaret ister doğrusu. Üstün bir çabayı, gözü karalığı gerektirir. İnsana güvenmekten başka yol kalmaz geriye. 'İkinci Yazıları' imzalı "Küçük Yorum" başlıklı yazıda sözü edilen duruma ilişkin olarak;

'Bizim yöremiz, sanat coşkusu, sanat birikimi bakımından verimli bir yöre. Bu yöre kökenli birçok şair ve yazar, bugün Türk Edebiyatı üzerinde etkin kişiler arasında. Onlarla, elbette onur duyuyoruz, göneniyoruz. Ancak, bir benzetme de değil amacımız. Amacımız; durağan bir sanat ortamını, (yöresel olma kompleks ve duygularından sıyrılmaya çalışarak) canlandırmak, yeşertmek.

Bura, yani altıbin nüfuslu bir kasabada, böylesine duygularla, sanatı öne çıkarcak cümleler kurmayı tasarlamak bile, bunu düşünmek bile ne kadar güzel!' cümleleriyle içinde yaşanılan ortamın ürkünçlüğüne dikkat çekilir. İnsandan umut kesilmeyeceği yönündeki temel ilke gündemde tutulur hep. Düşünebilmek, cümleler kurabilmeyi tasarlamak insana mahsustur çünkü.

Yola çıkılmış, yoldaki çalılar birer birer temizlenmeye ant içilmiştir. Öyküler,

denemeler, şiirlerle hohlayarak buz dağını eritmekten gayrı çare kalmamıştır. 'İkindiyazıları'nın ilk sayısında yayımlanan şiirler ve yazılarda; bu çıkışın önemi, gerekçesi, yüklenilen yükün ağırlığı, böylesine anlamlı bir yürüyüşün başlatılmasındaki ve muhafazasındaki yükümlülükler üzerinde durulur. Taze bir bahar gibi doğan 'İkindiyazıları' güneşinin batmaması için titizlenilmesi istenir okurdan.

'İkindiyazıları'nın ilk sayısında yukarıda adı geçen yazıların yanı sıra H. İsmail Yasin'in 'Günlükler' adlı yazısıyla, Ahsen Bedir Aklafların 'Saçlarında Karanfil Uçuşan', Ali Tahir'in 'Mavi', Musa Yavuz'un 'Öyküler' başlıklı şiirleri yer alır.

Ahsen Bedir Aklafların şiirinde;

'yağmurlar kirlendi aramızda
temiz kalabilmek sevgilim
geceye gündüze
yiğitçe temiz kalabilmek zor
bilirim ocakta yağmurlar
kirlidir
seni düşünmekse yağmursuz
penceresiz
ışsız
demek ki biz saçlarımızın tutsağımız
sabah oluyor
bir ülke ağlıyor sanki
denizi ağlatıyorlar oysa
çünkü ağlamak da
sabır ister
bizse çok sabırsız sabahları'

diyerek zemheride yiğitçe temiz kalabilmenin zorluğunu, denizin ağlatıldığını, oysa ağlamanın bile sabır gerektirdiğini, insan olarak bizlerin sabahlardaki sabırsızlığımızı şiirine konu edinerek, âdeta 'İkindiyazıları'nın sürmesinin sabrın yatağında gürbüzleşmesiyle imkâna dönüşeceğini vurgular. Eninde

sonunda her şey sabırla büyür, sabırla olgunlaşır çünkü. Aceleyle daha yola koyulmadan, yolun başlangıcındayken yürüyüşleri durdurur, dahası çürütür. 'Gök ekini biçmiş gibi' acılar yığar insanın önüne.

Musa Yavuz da 'Öyküler' şiirinde;

'bir küçük kasaba da
gün bir kez doğar
bir kez batar'

dizeleriyle 'İkindiyazıları'nın çıkışıyla yeni bir günün, taptaze bir günün gelişi arasında ilgi kurmak suretiyle; gelen günün kıymetinin bilinmesini, 'İkindiyazıları'nın solmaması için gereken titizliğin gösterilmesine çağırır yazar ve okuru. Çünkü her doğum bir mucize olup yeniden doğuşlarla tazelenmektedir dünya. Canlılık kazanmaktadır hayat.

Ali Tahir'se;

'Boyuna susuyoruz
zaman geç kalan hükmü tamamlıyor
bir şeyler büyüyor içimizde
bir dünya
onca derinliğe gömülmüş
sevgiliyi
tutup çıkarıyoruz gün ışığına'

diyor 'Mavi' adlı şiirinde. Susulsa da zamanın hükmünü tamamladığını, susmakla içte büyüyen bir dünyanın, onca derinliğe gömülmüş sevgilinin tutulup gün ışığına çıkarıldığını vurguluyor. 'İkindiyazıları' ile içte büyüyen bir şeylerin, yani sevgilinin gün ışığına çıktığını belirtiyor âdeta.

'İkindiyazıları'nın ilk sayısındaki bu taze bakış, 131 sayı boyunca güçlenerek sürer. Merkezin taşrasından, dağılan merkez bir bakıma yeniden kurulmak istenir. Bile isteye bu bakıştan ayrılmak istenmez. Derinleşerek, kökleşerek

yürüyüşün sürmesi için yakarılır. İnsanın uhdesine verilmiş olan emanetin solmaması, eprimemesi çağrısında bulunulur hep.

Yakın dönem Türk edebiyatına dikkatli bir gözle bakılmadıkça söz konusu durum anlaşılabilir. Uyanık olma ve diriliş çağrısının derinlere uzanan kökleri kavranamaz. Her bakımdan Türk edebiyatının derinliğine nüfuz edilemez. 'İkindiyazıları'nda oluşan çoğulcu tavır, Türk edebiyatının yatağının genişlemesini de beraberinde getirmiştir. İnsani bir zeminde toparlanmak kaygısı önde tutulmuştur daima.

Yazarları arasında ülke genelinde yazıları, kitapları yayımlananlar olduğu gibi ilkyazı temrinlerine burada başlayanlar da vardır. Hiçbirinin diğerine caka satmasına pirim verilmez. Üstünlüğün ölçütü, sorumlulukların bilincinde olmak şeklinde tebellür eder. Derginin ilk sayfasında usta bir yazara, usta bir şaire yer verildiği gibi ilk kez okur karşısına çıkan bir yazar adayına, şair adayına da yer verilir. 'İkindiyazıları'nda yazı ve söyleşileri yayımlanan her kesimden usta yazarlar arasında; Arif Ay, Hüseyin Hatemi, Fehmi Kuru, Rasim Özdenören, Bahaettin Karakoç, Erdem Bayazıt, Latife Tekin, Hilmi Yavuz, Ulvi Alacakaptan, Aydın Köymen, Mustafa Ruhi Şirin, Ali Kemal Nacaroğlu, Kâmil Aydoğan, İhsan Deniz, Hüseyin Atlansoy, Ömer Erinç, Nurullah Genç, Necip Evlice, Âtîf Bedir, Rahmi Kaya, Cihan Aktaş, Mehmet Ragıp Karıcı, İbrahim Sarı, Ali Göçer, Osman Çakmakçı, Ömer Aksay gibi birçok şair ve yazar yer alır. Adı geçen yazar ve şairlerden her biri; ülke genelindeki dergi vlerde ürünlerini yayımlamakta, aralarında yayımlanmış birden fazla

kitaba sahip olanlar bulunduğu gibi bir kısmının da yazı veya şiirleri kitaplaşma aşamasındadır.

İlk denilebilecek yazı temrinlerini 'İkindiyazıları'nda yapanların sayısı da oldukça kabardır. Bunlar arasında; Nedim Ali, Mustafa Aydoğan, Yunus Develi, Fikri Özçelikçi, Şaban Abak, Cevdet Karal, Şeyhmus Dağtekin, Kemal Sayar, Mehmet Gemci, Mevlâna İdris, Kâmil Doruk, Recep Karip, Şahin Taş, İbrahim Kiras, Fatma Şengil Süzer, İrfan Çiftçi, Hüseyin Akın, Müştehir Karakaya, Nazir Akalın, Mehmet Efe, Seyfettin Ünlü, Murat Yalçın, Osman Çakmakçı, Hakan Albayrak, Ahmethan Yılmaz, İlhami Atmaca, Osman Özbahçe, Mustafa Oğuz, Yusuf Çağlar, Gökhan Özcan, Âdem Turan, Ali Çolak, Kamil Yeşil gibi bugünün edebiyat dünyasında adlarından sıkça söz edilen şair ve yazarlar yer alır.

Diğer yandan 'İkindiyazıları'nda çevirilere de yer verilir. Çevirileri yayımlanan yazarlara dikkat çekmeden tablo bütünlüğe erişmez. Yazı, şiir, öykü ve denemeleri Türkçeye çevrilen yazarlar arasında ise; Cat Stevens, Abdullah El-Şahham, Oscar Wilde, René Char, Mahmut Derviş, Paul Eluard, William Carlos Williams, E. E. Cummings, Fyodor Dostoyevski, Guillaume Apollinaire, Nadine Gordimer, Ebülfez Elçibey, Muhammed Hüseyin Şehriyar, Raymond Queneau, Pierre Reverdy gibi çeşitli ülke ve kültürlerden isimler görülür. Adı geçen şair ve yazarlardan yapılan çevirilerde de; Lütfullah Bender, Cihan Baykara, Şaziye Berrin, Şeyhmus Dağtekin, İbrahim Kiras, Ahmet Ekeş, Vildan Sayar, Kemal Kahraman vb. çevirmenlerin adları geçer.

BİR TÜRKÜ BİR HİKAYE MANTUVAR TÜRKÜSÜ

Kars çıldırdan aile dostum halk ozanı Burhan Yıldırım anlatıyor. Abisi 1960'lı yıllarda Trabzon'da Teknik üniversite okurken Andırınlı sonradan izini kaybettiği bir arkadaşı ile aynı yurttan kalır. Oda da mantıvar türküsünü söyler durmuş. Kendisinde halk müziğine yakın olduğu için ilgisini çekmiş. Aklında kalanlarıda Burhan Yıldırım öğrenmiş. Burhan beyle Andırın'a gittik. Türküsü sohbetine katılan bir anne mantıvarı okuyunca bu anısını anlatmıştı. Gerçekten de mantıvar üzerine yaptığımız araştırma bizi atalardan Kalan hidrellez geleneği içinde bir kültür sofrası ve ziyafeti önümüze serdi.

Erinmeden sözlüğe bakalım. Mantıvarın manaları (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü)

Mantıvar (1.Anlamı)

Kulak ağrısını geçirmek için kullanılan, çiçekleri güzel kokulu ve sarı renkli bir kır bitkisi. Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü

Mantıvar (2.Anlamı)

Manilerde kader çekme oyunu

Mantıvar (3.Anlamı)

Kader, baht.

Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü

Mantıvar bir kır çiçeği yazın açar. Altın sarısı çiçekler top top olur. Toplayanlar tutam yapar. Sağlık yönünden faydalı olduğunu herkes bilir. Halk hekimliğinde faydaları saymakla bitmez. En kolayı çayını içmektir.

Kültür yönünden mantıvarı anlamak toplumu tanımadan geçer.

Evvla mantıvar rağbet edilen hoş kokulan bir çiçek olduğu, kırlarda az bulunduğundan insanların dikkatini çeker. Söylenecek sözler, dile getirilemeyen duygular mantıvara söylenir. Mantıvar dertdaş olur, yoldaş olur, haldaş olur. Türkü, mani olur dillerde söylenir.

Sonra mantıvar özellikle aydınların bir araya gelerek mantıvar açma oyunu oynarlar. Araştırmacı Artun Çukurova da "Kızlar hidrellez gecesi dilekleri neyse onu gül dalına asarlar, mani söyler. Bazen de manileri kağıda yazıp kaba koyarlar. Hidrellez sabahı şanslarına çekip, yorumlarlar. Bu manilere 'mantıvar maniler' adı da verilir. Andırın yöresinde mantıvar geleneği yaşar.

Mantıvar çevirme: Genişçe bir kabin içine su konulup suyun üzeri örtüldükten sonra içine iğne, düğme, çatal iğne, fasulye, para gibi şeyler atılır. Suya atılan nesnelere birer kişi adına çekilir ve o nesneyi kim attıysa onun şansına mani okunurdu.

Mantıvar, Çukurova ve Torosların sözlü edebiyatında, eğlenme kültüründe yaşayan canlı bir gelenektir. Mesela araştırmacı Esma Şimşek Kadırlı de bu geleneğe bahseder. Kadırlı, sözlü halk kültürü yönüyle de oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Bu bölgede, masallardan, ağıtlara, türkülere, mantıvar manilerine kadar her türün örneği usta anlatıcıları/söyleyicileri tarafından hala icra edilmektedir.

Kazan da öyle.

Bakır bir kaba su doldurulur, içerisine mantıvar atılır. Oturanlar yüzük, küpeler, kolye atarlar ve maniler söylenir okunan mani o kişinin olur. Buna kozan ve çevresinde mantıvar açmak denir.

Kumluca yöresinde mantıvar deniyor. Köyün genç kızlarının burada bahtı açılacağı söylenir.

Mantıvar oyunu denilen mantıvar açmak Anadolu'nun içlerinde, balkanlarda bile var. Bir orta Asya geleneği olduğu kabul ediliyor.

Araştırmacı Yurtsever mantıvar çiçeklerini koklayarak geben kalesine çıktığını yazar. Ayrıca gebenin kralının özgürlüğünü kaybedenler mantıvar çiçeklerine son kez baktığını ima ederek mantıvarın kıymetine dikkat çeker.

Kızıl köyünde söylenen mantıvar manileri bölgenin mantıvar coğrafyası olduğunu ne güzel anlatır.

Andırın yöresinde mantıvar manileri

Ah mantıvar mantıvar
mantıvarın vakti var
mantıvara gelenin
cennette bir tahtı var

Mantıvarınmarıcı
bu dert beni alıcı
anam banı verirse
varayım vane

mantıvarım mak beni
üşütmüşün ört beni
koynunda terletmişsin
sinemde kurut beni

mantıvarım ocak ocak
ben biterim kucak kucak
gelin kırmızı hamamlı
kızlar mantıvar aralı

mentıvarım menem yok
ben öksüzüm anam yok
ellerin sürüsüyle
benimde bir tenem yok

MANTIVAR (ANONİM TÜRKÜ) SÖZ

YÖRESİ: ANDIRIN (Ruh: Sü. Albümünde Nohrya abanmıştır) NOTYAYI ALAN: YUSUF DÜLBER

YAZI DERSLERİ 13 MEKTUP YAZMAK

Mektup herkes yazar. Yani mektup herkes tarafından yazılır. Herkes mektup yazar. Mektup alır, okur. Mektup insandan insana yazıldığı için özeldir. O zaman başkalarını ilgilendirmeyen mektupları genelleştirmek nasıl olur?

Mektup insan eliyle yazıldığına göre, insanın duygu ve düşüncelerini yansıtır. Mektup güncel yazıldığına göre dönemi yansıtır. Her iki yönüyle de mektup tarihe tanıklık eden önemli bir belgedir. Ayrıca yazılış metin olduğundan sanat, edebiyat yönü vardır. Mektup edebi bir yazım türüdür.

GİRİŞ

Derler ki mektup bir haber, istek, dilek, duygu veya düşünceyi iletmek için yazılır.

Doğrudur. Mektupta zaman aralığı vardır. Bilinmezlik taraflar vardır.

Mektup yazılır, mektup alınır. Mektup karşılıklı yazıldığı zaman “mektuplaşma” olur. Mektup temelinde habere dayandığında yazıyla haberleşelim yerine mektuplaşalım denir. Mektup insandan insana, canlı güncel olduğu için olayları, insanları, kültürü tanıttığından dolayı belge niteliğindedir. İnsana ait bir eser olduğu için de ayrıca önemi büyüktür.

Mektubu biri yollar, öteki alır. Karşılıklı sürer bu. Ondan dolayı mektupların tarih, tespit yönleri vardır.

Okur-yazar olmayan mektup yazamaz mı? Yazar elbette. İfadelerini birine aktarır, oda yazıya. Mektubu alan okur-yazar değil ise, mektubu okuyamaz mı? Birine okutur. Her iki halde de araya üçüncü kişiler girer. Bu durum da mektupta gizlilik kalır mı? Mektupta gizlilik, başka bir deyişle mektubun ‘özel’ oluşu, sahibine bağlıdır. Mektup saklanıyor ise ilerde okunması, bilinmesi amacı taşır.

Mektup artık günlük hayatımızın bir parçası değil. Okuma ve yazma terk edildikçe mektup yeri azalıyor. Bunlarda baş döndürücü hızla geliyor.

Konuşma dilinin iki yüz kelimeye indiği bir yaşama düzeninin de mektup yazılabilir mi? Yazılsa kaç cümle olur. Tersinden bakıldığın

da mektup yaşayan dili zenginleştirilecek en önemli araç olabilir.

Mektupta kendimizi yazarız.

Mektupta yazamadıklarımız konular olur. Hiçbir mektup tam ve mükemmel olmaz, yazanı tatmin etmez.

Mektup oldukça içten yazılır. Ama içindekiler dökülerek yazılmaz.

Bu devir de mektup yazılır mı? Mektubun devri kaldı mı? Hangi çağda yaşıyoruz demeyin.

Unutmayın mektup ilk insanla başlar ve insan var olduğu sürece sürecek.

Mektup haber yollamakla başlar. Belki ilk mektuplar sözlü idi. Yazı dili geliştikçe yazıya dönüştü.

MEKTUPTA ŞEKİL

Aslına bakılırsa mektup yazarlar, şekline bakmazlar. İçten, doğal olduğu gibi yazarlar. Mektuplar, şekle önem verilmemesi, kuralsız yazılır denemez. Başta edebi, resmi mektuplar olmak üzere mektupta şekil aranır. Bu nedenle şekil ile muhteva çoğunlukla karıştırılır.

Mektup yazmak için kâğıt, kalem yeterlidir. Bugünün bilgi vasıtaları kullanılarak mektup, kâğıtsız kalemsiz yazılabilmektedir. Böylece yazılsa mektup insanın duygu ve düşüncelerini yansıttığından insanidir. Şekli, kuralı ve düzeni olmalıdır.

Mektupta şekil ile plan birbirine karıştırılır. Doğrusu şekil ile plan kastedilmelidir.

Böylece mektup plan dâhilinde yazıldığına şekilde uyulmuş olur. Mektupta şekil ararsak. Şunlara bakmalıyız.

Mektup düz yazı ile yazılır.

Yazarken konuşma diline yakın dil kullanılır. Argo ve yerel lehçe kullanılmaz.

Giriş, gelişme, sonuç gibi katı kural olmasa da genellikle bu kurala uyulur.

Mektuba başlık hitapla başlar.

Tarih, yer, (saat) atılır.

İsim, Soy isim yazılır, imza atılır.

Zarf ebadında katlanır.

Düz yazı dışında şekil, resim, çizelge gibi yazım tarzı olmaz.

Çizgisiz kâğıt tercih edilir.

Metinde yazım kurallarına uyulur.

Metin Kâğıtta tek yüze yazılır.

Mektupta Muhteva

Mektup aslında serbest yazım şeklidir. Mektubu yazan istediği dil ve üslubu kullanılır.

Ancak açık, sade, duru, arı bir dil ile yazılmalıdır.

Mektupta şekil ortak olsa da anlatım yazana özeldir. Yani her mektubun kendine özgü bir anlatım var. Bu da ona katılan duygu ve düşünceyi yansıtır.

Mektupta üslup kadar nezakette çok önemlidir. Kaba bir dil, argo dilli, lehçe ile mektup yazılmaz.

MEKTUP TÜRLERİ

Mektup çeşit çeşit. Yazana, yazılana, konusuna, muhtevasına göre çeşitlere ayrılır. Mektup türlerine yazım şekli, içeriği değişir. Bu yüzden mektubun türünü önceden bilmeli, ona göre mektup yazmalıyız.

Gelin mektup çeşitlerine birlikte bakalım.

• Yazıma göre mektuplar**Kişisel****Edebi****Resmi****İş****• Yazana göre mektuplar**

Asker mektupları

Talebe mektupları

Gurbet mektupları

• Konusuna göre mektuplar

Edebi mektuplar

Siyasi mektuplar

Aşk mektupları

İş/istek mektupları

• Yazım şekline göre mektuplar

Karşılıklı mektuplar

Karşılıksız mektuplar

• Klasik ayrıma göre mektuplar

Özel mektuplar

Resmi mektuplar

İş mektuplar

• Amacına göre mektuplar

Gizli mektuplar

Açık mektuplar

• Eğitim amaçlı mektuplar

Ders mektupları

Nasihat mektupları

Teklif/öneri mektupları

Şimdi bulardan önemli olanlarına yani sıkça kullanılanlara beraber bakalım.

1.Özel, Kişisel Mektuplar

İki kişi arasında özel mektuplardır. Karşılıklı duygu, düşünce, istekler aktarılır.

Samimi bir üslup, sade bir dil kullanılır.

Özel mektuplar da akla gelen her konu(hayatın içinden her konu) işlenir. Mektubun uzunluğu, kısalığı yazana göre değişir. Ama ortalama üç paragraf tercih edilmelidir.

2. Edebi Mektuplar

Bir duygunun, fikrin veya düşüncenin anlatılmasına dayanır. Mektup bir kişiye yazılabilir. Veya topluma açık yazılabilir. Bunlar bir gazete, dergi veya sitelerde yayınlanabilir.

Edebi mektuplar yazıldığı dönemin özelliklerini yansıtır. Edebi mektuplar bir konu, olay, düşünce veya fikir etrafında gelişir. Yazar okuyucuya fikir, yol gösterir.

Amaç geniş kitlelere, gelecek zamana seslenmektedir. Mektupta edebiyat, sanat ve süslemeleri kullanılır. Akıcı, sade, yerine göre süslü bir dil kullanılır.

3. İş mektupları

Bir iş veya istek için yazılan mektuplardır. Mektup iş konusunu işler. Dil açık, sade ve anlaşılır olmalıdır. Mektubun şekli, tasarımı çok önemlidir. İş mektupları konusuna göre sınıflandırılmalıdır.

4. Resmi mektuplar

Resmi kişi ve kurumlara yazılır. Bir istek, şikâyet veya bilgi amacıyla yazılır. İş mektubuna benzer.

Resmi mektuplarda ciddi, açık, kesin, anlaşılır bir dil kullanılır. Meram, konu, öz anlatılmaya çalışılır. Mektup talep cümlesiyle tamamlanır.

5. Açık mektuplar

Açık mektuplar da yine birine mektup yazılırken herkesin okuması istenir. Gazete, dergi, internet aracılığı ile yayınlanır.

Mektupta herkesi ilgilendiren konular ele alınır. Açık mektuplar mektup türü yanında makale, fıkra, inceleme, gibi de yazılabilir.

MEKTUBUN PLANI

İşte Dört Dörtlük Mektup Planı;

Giriş-Başlangıç Bölümü

İster mektup, ister başkası olsun her metin bir başlangıç bölümüyle başlar. Mektuptaki kişi veya kuruma yazılan hitap başlığı giriş sayılmaz. Bu evin giriş kapısı gibidir. Muhatabı anlatır. Giriş bölümünde kendi, istek, konu hakkında kısa bilgi verilir. Mevzunun ilk cümleleri ortaya dökülür. Okuyan arkası gelecek cümleleri merak eder. Giriş Bölümü bir paragrafı geçmez.

Gelişme Bölümü (Meram-ı ifade)

Gelişme iki bölümden meydana gelir/vücut bulur. Burası tek paragraf olsa da iki adım atılır aslında.

Gelişme deyinilen bölüm meramı ifade ile başlar. Girişte merak edilen cümleler burada başlar. Ama öyle bir dil kullanılır ki, son yani söylenecek son söz başta söylenmez, yazılmaz. Konuya girilir. Tespitler, durumlar, tanımlar yapılır. Konu anlaşılсын diye kısa açıklamalar yapılır, izahlar verilir.

Sadece Gelme Bölümü

Açılan konular yeniden toparlanır. Varılmak istenen, söylenecek olan münasip dille aktarılır. Buradan çevreden merkeze yönelme usulü tatbik edilir. Dağıtılmış konu toparlanır. Kafada bir şekil, tablo/vaziyet oluşturur.

Netice, Vesselam

Artık sadede gelinmiştir. Ok atanın hedefi göstermesi, yayı gemesi, durumuyla hazır olduğu göstermiştir. Sık ok atmaya gelir. Okuyucu da okun atılmasını, nişan vurulmasını merak eder. Zaten gelişme bölümünde ne dediği anlaşılssa da bu bölümde neticeyi yazandan duymak ister.

Ok atılır, hedef vurulur. Ne denecekse denir, yazılır. Kısa, öz, net bir cümleyle mektup sona erer.

Sonuç bölümünde kişisel mektup yazılıyorsa, selam,iltifat cümlesi ayrı yazılır. Bu tarz mektubun bütünlüğünü bozmaz.

Mektup Nasıl Yazılır?

Mektup düz metin gibi yazılır. Metin de giriş-gelişme-sonuç bölümleri kuralına mektupta uyulur.

Mektupta konuşma dili ile yazılır. Ama yerel lehçe, argo kullanılmaz. Duygu ve düşünceler yalın halde ortaya konurken cümleler basit ve

sade olmalıdır.

Mektupta kâğıt

Mektup yazarken kâğıt fark etmez. Ebadı ne olursa olsun temiz ve düzgün bir kâğıt yeterlidir. Yazı el veya bilgisayarla yazılabilir. En doğru olanın elle yazılmasıdır. Süslü, renkli, desenli kâğıtlara yazılmamalı, sadelik dilde, kâğıtla birlikte olmalıdır.

Mektup yazarken nelere dikkat edilmeli;

Sade, duru bir dil

Temiz bir kâğıt (A4 tipi tercih edilmeli)

Yazılarda silinti, kazıntı, karalama olmamalı

Başlarken hitapla başlanmalı

Biterken isim, adres yazılmalı

Tarih yazılmalı (üst sağ köşe tercih edilir)

MEKTUP YAZALIM

Mektup yazmanın zevkine ermek, onu eyleme dönüştürmek. Yazmak, zarflamak, adres yazmak, postalamak. Ulaşmasını beklemek. Dönüp cevabını beklemek. İlk gelen mektubun içindekini merak ede ede ilk tutuş. Zarfı açıp. Kalp çırpıntılarını alt alta okuyuş.. Bir daha. Bir daha.. Ve cevap kim yönünden mektuba sarılış.

Mektubu eyleme dönüştürenler ondan vazgeçmezler. Devamlı yazmak, cevap almak isterler.

Mektup'ta duyguları kâğıda dökmek gözlem yapmak, tespitler yapmak, tanımlamak, çerçevelemek, tasvir etmek, görüş beyan etmek var. Mektup hem fikirleri, hem edebi türleri barındırır.

Bu vesileyle mektup yazarlar sakın bir köşe ararlar. Ortam gürültülü olsada sakınmış gibi kendilerini inandırırılar.

Mektup yazmak hem kolay hem de zor. Daha çok kolaydır. Çünkü herkesin yazacağı bir türdür. Fazla birikim istemez. Mektup ya yazılır veya söylenerek yazdırılır.

Edebi türler içinde altına sonuna imza atılan tek tür mektuptur. O yüzden insana aittir, şahsıdır.

Mektup okundukça insanın duygu düşünce ve fikirlerini deşifre eder. Mektup deşifre edildikçe topluma mal olur, değer kazanır, edebileşir.

Öyleyse paylaşmak için, kalıcı kalmak için, topluma mal olmak için mektup yazalım. Yol-layalım, alalım, cevaplayalım. Hayat sürsün mektuplaşma sürsün.

Sensizlik

Rüzgar alır götürür saçlarında geceyi
Uçsuz bucaksız mavilikler sensizlik kokar
İçimde ıssız dalgalar köpürür durur
Biz mavilikte kayboluruz
Gözlerin dokunur uyuyan geceye
Adım adım yaklaşırım sensizliğe
Uzadıkça uzayan hasretler ıssızdır şimdi
Korkak bir bakışla uzanırım kıyılarına
Karanlıkları yırtar masum bakışların
Derin ve korkak bir bakış gizler düşlerim
Rengarenk bir gül muştusu avuçların
Bense yarınsız bir düşüm avuçlarında
Mevsimlere emanet ederim sensizliği
Yollarında kaybolur dalgalı düşlerim
Pinhan olur mısralarım yokluğunda
Tutunmak isterim maviliklere özgürce
Ve yokluğun düşer ıssız bir gecenin karanlığına
Susar matem bile gecenin hicranlı kollarında

Sağır Kaya

Sağır duymaz uydurur derler. Tam sona misal Sağır Kaya diye namlanmış, ünlenmiş yolu üzerinde bir kaya var. Yol kayanın tam dibinden geçer. Kaya dediğimiz etrafında dolaşılan bir kaya. Dağın yamacına yaslanan kayalardan değil. Dibinden yol, altından dere akar. Yol dere ile kaya arasında daralır. Kayanın gölgesi ağır olur ya. Vadide sağır kaya dibine güneş vurmaz. Kışın buz, yazın serin olur. Üstelik kayanın tam dibinden bir su çıkar. Kütükten oyulmuş olduğu önünde yıllardır akar durur. Kim yapmış bilinmez. Merakta edilmez. Yolcular kaya gölgesinde serinlerlerken birde çeşmenin soğuk suyuna kimi avucuyla, kimi ağzını oluğa dayayarak soluklana soluklana, kana kana pınar suyu içerler. Oturanlar alınlarını elleriyle bir silerler ter kabilinden. Kaya gölgesi ağır olur ya. Oturan bir ara kalkamaz. Hele birde ter soğursa mıhlanmışçasına yerli yerinden kalkamaz yolcular. Aşağıda dere, yanda çeşme, üste yuvarlanacak gibi duran eçik sağır kaya. Oturmuş rahatlamışken, sohbette koyulaşırken söz gelir kayaya dayanır. Sağır kayaya.

Sağır kayayı bilen bilir. Bilmeyende büyüüne kapılır. Büyüsüne kapılanların başına ne geleceği de baştan bilinmez. Böyle olduğu için bilenler bilmeyenlere bir güzel oyun oynarlar. Sağır kaya adı da bu oyundan kalan hikayeden kalma olduğu söylenir.

Buralarda sağıra söz duymayana derler. Ahraz, Huda'dan ses duymayanlar, sağırlarda sonradan olanlar için söylenir. Birde sağır numarası yapanlar. Her ne olursa olsun sağır kaya hepsine tanıklık ettiği anlatılır. Öyle bir kayaymış ki derler sesi boğarmış. Kimse kimseyi duymazmış. Konuşanı bağıttırır, dinleyemez, duymaz edermiş. Sağır gibi olurmuş insan. Ondan da adı sağıra kalmış. Kayanın sesi yutması, konuşanı duyulmaz etmesi, üzerine menkıbeler atılmasına vesile olurmuş. Sağır kaya sağırlığı ile dilden dile dolaşa dolaşa

meşhur olmadan öte sihir gibi cazibesiyile insanı çekermiş. Her geçen yolcu durmak, sağır kayayı tanımak istermiş. Biraz korkarak, biraz ürpererek, biraz isteyerek, biraz büyüülü halinin cezbine kapılarak. Sağır kaya buradan geçeni çeker, çektiği içinde konuk edermiş geleni geçeni.

Sağır kayayı kim bilir kaç kaç kere, kaçınıca defa sevda uğruna dolanmış kalmış, yol arkadaşlarını kaçırmıştır. Sağır kaya kaç kere dolananlara tanıklık etmiş duymamazlıktan gelmiş adına yakışanı yapmıştır. Sağır kayanın gönderdiği kaçınıca, göreceği kaç nice olaylar, hadiseler olacak. Sağır kaya ünlenen namına daha kaç nam katacak. Sağır kaya yaşadıkça hikayesi kaç memlekete yayılacak. Bu yoldan geçenler uğramadan edemeyecek. Sağır kaya hikayesine kendince hikaye katacak.

Sağır kaya tarihin tanığı dedik. Öyle de. Kimler geldi geçti, konakladı. Ne hayalleri sessizce gözledi. Gölgesinde oturanlardan yanık türküleri sessizce dinledi. Acılarıyla kederlerle gamlandı mı bilinmez. Kime sırdaş oldu ve sırlar duydu. Koyu gölgesinde koyulanan sohbetler oldu mu? Dostlar halleşti mi? Kızlar oğlanlar belleşti mi? Gam yüklüler dertleşti mi? Düşmanlar çatıştı mı? Sevenler söyleşti mi? Sağır kaya alayını görür yazar bilirde ser verip sır vermez. Kıyamet kopsa ses vermez. Görür gözlemez duyar söylemez. Sağır kaya. Sağır gibi kaya. Dağların yankıları yankılanmaz. Taşa vursalar tınlamaz. Bağrışın duyulmaz. Ufak bir kaya ve de sağır bir kaya.

Teri soğuyanlar kayanın koyu gölgesinden kalkamaz. Acelesi olanlar az eğlenir kalkarlar. Yola koyulurlar. Yol uzak, yollarda türlü türlü tuzak. Kurdu, kuşu, yılanı, çıyanı.

Sağır kaya üzerine tekerlemeler, sözler.

- Sağır kaya mısın be adam
- Sağır kaya mı oldun ses vermedin
- Seni sağır kayada satmalı

- Sağır kayayı görmemiş
- Sağır kayanın gölgesi sanki
- Sağır kaya heybetinde

Sağır kaya gelip geçenlere tecrübe kazandırır. Yenice geçenler korkulu, ürpertili hikayelerin verdiği ürperme halini yaşarken, bilenlere biraz da muzipçe bir eğlence çıkar. Bilenlerin bilmeyenlere oyunu başlar.

Sağır kaya Çukurova'ya inen Toros geçitlerinden birinin tam ortasında duruyor. Halburdan Çınar geçidine giden yol burası. Toroslardan dağların yol veren vadilerine geçit demişler. Dar geçit, kırk geçit, ak geçit, zor geçitler bazıları. Bazen geçit demezler kısık derler. Kısık daha dar, daha kısa olanı. Bazı yerlerde boğaz derler. Daha vahşi olanı olmalı. İskender için öyle söylenir. Doğu seferine ordularıyla giderken gülek boğazından geçmiş. Sarp ve amansız yani geçit vermez vadiyi geçerken Gülek boğazının girişinde kayaya "beni buradan geçiren Allah'a hamdolsun" kabilinden bir yazı. Bir insanın dahi geçerken iflahını söken boğazdan orduları, yükleri, ağırlıkları geçirmek. Belki de Çin setlerine kadar böyle dar bir geçitten geçmemiştir.

Sağır kaya da çınar geçidinin en zor yerinde, ürperten yamaçların arasında sükunet ve itimat veren heybetiyle durur. Durur da tarihin tanığı olarak ne söyler, ne haber verir. Belki de ondan mı sağır derler?

Yazın sıcağın yaylalara göç başladımı geçitten, Sağır kaya önlerinden selam durup tek mil verircesine geçilir. Durulur, terler silinir, soluklanır, bulgur kazanı gibi kaynayan, ayran misali suyundan avuçla, bazen tıkanırçasına kana kana içilir. Gölgesinde serinlenir.

Sağır kayaya gelince mola verenler yalnızca terlerini silmez, soluklanmazlar. Acıkanlar oturur, azığına ne varsa sofraya

kurarlar. Kayanın dibindeki soğuk sudan yediklerine katık olsun diye içerler. Sadece sofraya kurulmakla da kalmazlarmış. Kış günlerinde, serin, soğuk havalarda ısınmak için çevreden topladıkları kurular, çalı çırpılar ile ateş yakarlarmış. Kayanın tam dibini ateş sönmek için seçerlirmiş. Yakılan ateşin yakınları kayayı yalar, işleri kıvrım kıvrım yüzeye dokunarak yükselirmiş. Bu yüzden olmalı ki kaya biraz yanık ve ıslı yüzeyle olanları doğrular gibi.

Kaya üşümüştü de ateş yakılarak ısıtılmış mı? Alev saran ateşler, kara dönen ocak misali ateşlerde kim bilir hangi duygulara dalarlar. Isınıp gevşedikçe, ıslanan elbiselerini döne döne ısıtırırken önü ısınınca arkasını ısıtırken, önünü döne döne ısınırken buraların bir sözü buradan doğmuş olmalı.

"Sağır kaya dibinde önünü alaza, arkayı ayaza mı verdin" derler

Ne vesile ile olursa olsun Sağır kaya dibinde ısınmak, eğlenmek, duraklamak hikayesi olan bir iş olurmuş.

Daha neler. Bilenler, duyanlar tekrar ederken, bilmeyenlerde uydururlar. Sağır kaya kendi yerinde sabit bir kaya iken ünü gezer dolaşır. Toros dağlarında, yaylalarında, köylerinde.

Köyden kazaya inenler yolu Sağır kayaya ulaşınca soluklanmak istediler. Yol tarafı insan, hayvan temasları neticesinde parlamış kızarmış halde. Uzaktan bakınca yanı yönü belli, yanından bakınca heybetli. Dibindeki çeşmeden kana kana su içilince kaya gölgesinde ferahlamak iyi geldi. İçlerinden büyük olan konuyu Sağır kayadan açtı. Hangi devirler gördüğünü, neler yaşadığını, nelere tanık olduğunu, kimlerin gelip geçtiğini, kimlerin konakladığını, ne mevsimler geçirdiğini... Neler neler anlatmadı ki.

Laf lafı açtıkça kayanın gölgesi ağırlaşıyor eğlendikleri yerde kalıyorlardı. Yoldaşları yeni. Merak içinde Sağır kayanın devleşen haline dalıyorlardı. Buna suyun ahenk içinde bitesiyeye şırıltıları, yakından uzaktan gelen kuş sesleri, serinleten vadi esintisi

katılıyor dalıp gidiyorlardı. Yaşlı olanı, kaf dağının arkasında bir yermiş gibi dibinde gölgelendikleri Sağır kayayı ballandıra ballandıra anlatıyordu.

-İşte bu kaya. Bu kayanın arkasında duran biri önden ne kadar bağırsan bağırses duyulmaz. Ondan Sarıkaya derler. Herkes kayanın öte tarafına geçmişse duyan çıkmamıştır.

- Kayayı yeni gören boynunu kaşıyarak inanmamam der gibi yapar. Biride sağa sola bakarak ufacık kayanın sihrine kafa yorar. Yaşlıca olan bastırırda bastırır.

-İnanamıyorsanız deneyin. Muhayyersiniz. Hadin bakalım.

Oturanların yürekleri artar ama öne çıkamaz, söze gelemes. Konuşan bastırır yeniden.

-Ya kortunuz. Bir de inanmıyorum dersiniz.

Nihayet birinin işgili artar. Teklife talip olur. Yapacağı iş tarif edilir kendisine. Kalkacak, kayanın arkasına gidecek, orda kayaya kulağını dayayacak çağırma sesini bekleyecek. Tıpkı saklambaç oyunu gibi. Saklanacak ses duymadan yerinden kalkmayacak, bağırtıyı duyunca duyduğum diye yerinden fırlayarak kaya gölgesi tarafına koşacak. Sesi ilk duyan edasıyla ortaya koyan bahsi kazanacak.

Cesaret ister. Denen şey yeni yetme yolcunun işine gelir. Kayanın arkasına geçmeye davranır. Bahsi ortaya atan, planına geri kalanlara açar. Hep birden kimisi torbasını kimi çıkını sirtlanarak, kaya gölgesinden ayrılır, hızlıca kıvrımlı vadiye dalarlar. Sular atlayarak, kayaları dolanarak, virajlar dönerek.

Kafile uzaklaşa dursun, cesaretinin hevesiyle Sağır kaya arkasına saklambaç oynar gibi koşan yeniyetme tık nefes kesilerek ses duymaya çalışır. İnsan sesi gelmez, insan sesi duyulmaz. Ormanda, geçitte her ses duyulur, kulaklarını doldurur lakin insan sesi duyulmaz, insan sedası çınlamaz.

Sağır kayanın arkasında ses veya seda bekleyedursun kafiyle epeyce yol aşar. Bu bekleyiş sürerken insanoğlu

sabırsız, bekleyemez. Kıpırdamalar başlar. Sağa sola bakar. Dayanamaz kendi bağırmaya başlar.

-Hey beni duyuyor musunuz? Kimse duymaz. Yükselen sesle bağırır. Yine duyan olmaz. Avazının çıktığı kadar bağırsa da duyan muyan olmaz. Sesi kısılinca kendide inanır.

-Demek Sağır kaya doğruymuş, sesi yuttarmış. Duyan muyan olmazmış.

Sesin duyulmadığı olursa kayanın önüne geçmeye kalkınca verdiği söz aklına gelir. Söz namustur, kabilinden yerine geri oturur. Oturur da ama ne olacak? Beklemek nereye kadar? Bu karışık hesaplaşmalar içinde iken yalnızlık ve ıssızlık korkusunda sarmaya başlar. Issız dağ başları, her çeşit sesler, vahşi hayvanlar, kurtlar, kuşlar. Korku iyice sara bedenini. Korkudan kaçmak için emin yere, kayanın ön dibine kendini ister istemez atar. Öne nasıl taşları atladığını, çalılırları eğip büküp fırladığını hatırlamaz bile. Kendini kayanın dibinde bulur. Bulmasına bulur da yel mi sel mi ne olmuş, in cin yok, kimler kimsecikler yok. Sağa bakar, sola bakar, telaş basar. Yok, yok, yok.

Kandırıyorlar da Sağır kayayı kolaçan eder dolanır, kimseciklere rastlamaz. Koştukça nefes nefese kalmış, heyecan, korku, panik derken kendinden geçer.

Kimler yok. Kimsecikler yok. Aha şuradalardı. Şimdi yoklar. Yer yarıldı içine mi girdiler. Başlarına ne haller geldi. Asıl kendi başına gelmişti haberi yok.

Karmakarışık duygular omuzlarına bindi. Bindi de bindi. Sağır kayanın koyu gölgesine çömelir, sırtını kayaya yaslar. Uzaktan kurt, çakal seslerine benzer ulumalar, çoğalan kuş sesleri, ormanın uğultu sesleri, pınardan gelen şırıltılı sesler. Etrafında dolanan sinek vızıltıları, sanki sükunete ermiş onları duyuyor, dinliyordu.

Aldanmıştı. Anlamıştı. Artık bir hikayesi olmuştu. Söyleyecek, dinletecek.

Kırk İkinci Sağnağı

Bu günde yağdı yağmur
Çatımızı dövdü yine
Süzüldü pencereden
Süzüldü iplik iplik
Bir kez daha sel oldu
Tüm damlalar birleşip

Yağmur hayli coşuyor
Ben içerde susarken

Bu günde göçtü bulut
Taa ötede birikti
Tutuştı eteğinden
Tutuştı tül tül
Bu kez de kül oldu
Tüm bulutlar irkilip

Bulut hala koşuyor
Ben içerde dururken

Ufka doğru bakakaldım
Uçan kuşun ardından
Kuş çırptıkça kanadını
Sanki tükendi zaman

O uçtukça ben daldım
Silindi gözümde her şey
Ses sustu, biçim yitti
O gün öldüm kahrımdan

KELEŞ HACI

Keleş Hacı seni yüzerim .
Etini çebe dizerim.
Koca öküz ölmüş diye
Çarşıda satar gezerim.

Havalı Gönlüm havalı
Ahmet çalıyor kavalı.
Varrım diye aldak verdin.
Nasıl vericin sivalı.

Irahan seni şaşırırlar
Dağdan dağa aşırırlar
Aklını başına deşirirler.
Çakırcıya düşürürler.

Kar Katildir Hasan YARIM • 12/C

Kar güzeldir bence herkes için. Kış aylarında sımsıcak evlerde kar yağışını izlemek. Herkes sabırsızlıkla bekler kış aylarında kar yağmasını.

Çıkıp dışarıya karların altında gezmeyi, kardan adam yapmayı. Sımsıkı giyinirler büyük bir sevinçle atarlar kendilerini dışarıya. Her derdi unuturlar çocuklar kar taneleriyle oynarken. Büyüklerde öyle. Ama birde sokakta yaşayanlar onlarda mutlu mudur sizce? Hayır, tabi ki Allah'a dua ederler kar yağmasın diye yatacak yerleri yoktur onların. Giyinecek kalın montları, yiyecek sıcak yemekleri. İşte biz onları unutuyoruz kar taneleriyle oynarken onların üşümekten ölmelerini.

Benim adım Ahmet. Daha 8 yaşındayım. Babamın ayağı kesik ve biz sokakta yaşıyoruz kimsesiz. Babam çalışmıyor dilencilik yapıyor bende ayakkabı boyacıyım. Kar yağmasın diye hep dua ederiz babamla. Çünkü kışın karda kimse ayakkabı

boyatmaz ve dilencileri görmeyecek kadar soğuk kalpleri. Ve o gün geldi işte. Kar yağdı herkes mutlu sokaklarda biz hariç.

Akşam babam geldi küçük bir eskimiş at arabasının altında ateş yaktık. Dışarıyı tipi ve donmaktan kıpırdıyamıyoruz. Babamın sakalları buz tutmuş. Üstümde yırtık bir tişört ve babamın üstünde paramparça yırtık bir kazak. Babam kazağını yarıya kadar indirdi. Beni karnına doğru çekti. Sırtı açık. Kar artık donduruyor vücudunu. Titriyor üstünde ve sabah kalktığımda babam donmuş vaziyette ölmüştü. Artık hiç kimsesiz olmuştum. Mutlular şimdi ailesi olanlar sımsıcak evlerinde. Annesinin babasının kollarında uyuyorlar. Bizi de düşünün bize de bir battaniye verin. Biz bir ev, sıcak yemek değil sadece sevdiğimiz kişinin gözlerimizin önünde ölmesine izin vermeyin.

Herşeyim Ters Meryem Gümüş • 5/A

Ben Eda annemin biricik kızuyım. Bugünlerde çok sıkılıyorum. Her yerde insanlar kartopu oynarken ben evde oturuyorum. Canım o kadar sıkılıyor ki bazen gidip oynamak istiyorum, ama ben hastayım ve annemin sözünü dinlemediğim için hasta oldum. Hep birlikte mahallece bizim okulumuzun yapımına yardım ettik. Biliyor musunuz huysuz Ali Amca bile herkes montunu giymişken ben giymedim. Annem çok ısrar etti ama benim huysuzluk yapasım geldi. Neyse bugün herkes eğlendi hiç kar yapmayan köye kar yağarak. Onu da geçtim okulumuzun yapılması için hasta oldum ve okulun ilk günü okula gidemiyorum. Ne kadar üzgünüm bilemezsiniz. Herkesin kafasında şapka benim kafamda baş ağrısı için bir yağlık var. Herkesin çantası okulda benim çantam yan gelip yatıyor. Bu kadar farklılık yeter. En kısa zamanda iyileşip hiç görmediğim karda ben de oynamak istiyorum.

Bugünlerim sıkıcı geçsin istemiyorum. Eğer bir kardeşim olsaydı hiç sıkılmazdım. Dedim ya annemin biricik kızuyım diye bir tanecik olmak beni üzüyor.

Al sana bir farklılık. Herkesin kardeşi var benim yok. Bir gün böyle geçti. Yarın oldu ben hala hasta yatıyorum. Ama annem dedi ki iyileşiyorsun.

Yakında ben de iyileşip okula gideceğim ve o arada uyumuşum. Uyandım ki ateşim kalmamış. Yatağımdan fırladım pencereden baktım yerler bembeyaz, oynamak istedim annem ise sabah oynarsın dedi. Ben dersimi almıştım. Oturup sabah olmasını bekledim. Sabah bir uyandım ki kar yok. Hemen annemi uyandırdım. Annem dedi ki akşam sen uyuyunca yağmur yağdı ve kar eridi. Bense hiç üzülmedim. Dedim ya her şeyim ters.

UMUDUM

Bütün şiirleri sana yazardım ellerim kalem tutsaydı
Bütün sözleri sana söyledim sözler yetseydi
Ben bir çare sana muhtaçken
Sen yoksun ben yalnız bu şehirde

Sen gidince yağmurlar yağdı bu şehre
Islak hayaller kurdum sana dair
Sana bırakırken bütün uykularımı
Ben umutsuz ben mutsuz kaldım

Gitme diyemedim sana dur benim ol yine
Ben yorgun savaşçı misali teslim olurken
Vazgeçtim bütün hayallerimden umutlarımdan
Umudum sende mutsuzluğum bende kalsa da gidiyorum

Abdulkadir ÇİFTÇİ 12/C 638
Şehit Adem Seyfioğlu
Çok Programlı Anadolu Lisesi

GİTME

Beni tek başıma bırakıp.
Gitme gülüm dayanamam.
Sevdiğimi ateşlere atıp.
Gidersen be yaşayamam.

Daha yolun başındayız.
Hemen pes etme.
Bence mutlu olmalıyız.
Beni bırakıp gitme.

Benim için bulunmazsın.
Bir daha karşılaşamayacağım.
Ama bensiz yapamazsın.
Çünkü senle olacağım.

Sorunlarımız var ikimizin de.
Güçlü olmalıyız bence.
Yıllar geçse de aradan özleşek de.
İlerde mutlu olacağız senelerce.

Emre GÜRBÜZ 12/C 577
Şehit Adem Seyfioğlu
Çok Programlı Anadolu Lisesi

SEVGİ OLMASAYDI

Sevgi olmasaydı hayatta
Nasıl yaşardı ki insan
Annemiz bizi sevmeseydi
Nasıl yaşardı ki insan

Sevginin gücü bir başka
Solmuş çocuğu bile diriltir
Yanmış ağaç tomurcuk açar
Sevginin gücü bir başkadır

Dünyada sevgi olmasa
Nasıl yaşardı ki insan
Sevmek çok güzel bir duygu
Ama sevilme ondan da güzel

Bekir Batuhan ŞAHİN 6/A

YARDIM EDELİM

Yardım edin şu çocuğa
Koşun yardıma
Gülsün ki yüzü yardımlarla
Yardımlarımızla bağlansın hayata

Neşeyle dolsun gözleri
Gülsün yüzleri
Öğrenelim yardımımızı
Çocuklarla

Sevgiyi öğrenelim
Dokunsun yardımlar
Mutlu olsun çocuklar
Yeter ki gülebilsinler

Sude Naz CENK 4/A

ANDIRIN TİRŞİĞİ

İlk çıkışta altın gibi satılır
Babam eve sevinerek getirir
Hatınanam buram buram pişirir
Ne hoş olur Andırının tırşığı
Andırın doktoru derler adına
Yiyenler dayanamaz bunun tadına
Nasip etmez Yaradan her kuluna
Ne hoş olur Andırının tırşığı

Kemal TOPAL

SEVGİ VE SAYGI

Sevgi güzel bir şeydir
Sakin birini üzme
Saygılı ol büyüklerine
Sevgi saygı budur işte.

Herkes sevip sevimli
Bunun değerini bilmeli
Muhtaçlara el verip
İhtiyacı olanlara yardım etmeli.

Küçüklerini sevmeli
Onlarla oyun oynamalı
Büyüklere saygılı olup
Ellerini öpmeli.

Ömer Emin ALTUNDAL 2/B 192
Cumhuriyet İlkokulu

GEBENDE...

Senin güzelliğini
O an gördüm
Güzellikler dolu
Gebende...

Oyun arkadaşı
Buldum o köyde
O köyde okula gittim
Gebende..

O köyde büyüdüm
O köyde yaşadım
Ailem o köyde
Gebende...

Zişan TECİRLİ 4/A
Geben Yunus Emre İlkokulu

YEŞİLAY

Sigarayı alkolü
Bıraktırım bize Yeşilay
Sağlıklı yaşamayı
Öğretir bizlere Yeşilay

Tüm yurdumuza
Tanıtalım Yeşilayı
İnsanlara bıraktıralım
Alkol ve sigarayı

Yeşilay'a uyalım
Sağlıklı olalım
Cennet gibi yurdumda
Güzelce yaşayalım

Arda ORUÇ 4/D 251
Cumhuriyet İlkokulu

Yaz Okulu • Aybüke YÜNLÜ

Okulun son günüydü. Melek karnesini alıp eve gitti. Annesine müjdeli haberi verdi. Karnesinde hiç zayıfı yoktu ve sınıf birincisiydi. Annesiyle sevincini paylaştıktan sonra hemen odasına gitti. Arkadaşların arayıp onlara yarın parkta buluşma sözü verdi. Ertesi günü sabırsızlıkla bekledi. Arkadaşlarıyla buluşunca akşama kadar oyun oynadılar. Sonraki beş altı günde böyle geçti. Artık sıkılmaya başlamıştı. Oynayacakları pek oyun kalmamıştı. Melek artık oyun oynamak istemiyordu. Evde oturuyor televizyon seyrediyor, orada burada anlamsız dolaşıyordu. Arkadaşları

onun bu sorununa bir çözüm bulmak için evine gelmişlerdi. Melek, bunuannesine sordu annesini çok güzel bir fikri vardı. Onlara yaz okuluna kaydolabilirsiniz dedi. Melek ve arkadaşları bu fikri çok beğenmişlerdi. Öğleden sonra gidip okula kaydoldular. Ertesi günde okula başladılar. Bir gün resim yapıyorlar , bir gün yüzme çalışması yapıyorlardı. Melek ve arkadaşları çok memnundular. Artık canları hiç sıkılmıyor keyiflerince bir yaz tatili geçiriyorlardı.

YARDIM DERNEĞİ • Tülin Nisa GÜDEN

Melih ve ailesinin evi İstanbul'daydı. Annesi, babası ve küçük kız kardeşiyle yaşıyordu. Küçük bir evleri vardı. Maddi durumları ise iyi çok iyi değildi. Melih ikinci sınıfta kardeşi ise ana sınıfındaydı. Babası madenci annesi ise çocuk bakıcısıydı. Bir gün Melih'in okulunda bir yardım kampanyası düzenlendi. Okulda duyuru yapıldı. Müdür törende: -"Okulumuzda bir yardım kampanyası düzenlendi. Evdeki eski eşyaları isteyen getirecek. Bu eşyalar fakirlere verilecek. Sadece eski eşyalar değil oyuncak, kıyafet her şey olabilir" dedi ve odasına geçti. Biraz sonra da çıkış zili çaldı Melih koşarak eve gitti. Anne ve babasını olayı anlattı. Annesi:

-Tamam, ben evden gereksiz ve eski eşyaları ayırıyorum. Hem de evden fazlalığı gider dedi ve işe başladı. Az sonra az da olsa biraz eşya çıktı. Babası üstüne 20 TL koydu. Sabah olunca Melih hazırlanıp okula koşarak gitti. Öğretmeni şaşırılmıştı. Çünkü Melih'in ailesinin durumunu biliyordu. Melihe sordu: -Melih ailenin durumu pekiyi değil neden bu eşyaları getirdin? -Olsun öğretmenim evde gereksiz eşyalar az da olsa vardı. Annem de onları ayırıp verdi. Babam da üstüne para koydu dedi. Öğretmeni olayı müdüre anlattı. Müdür Melih'i okulun en yardımsever öğrencisi olarak seçti.

Tirşikçi Halil • Alperen GÖK

Kış mevsiminin başlangıcıydı. Tirşikçi Halil her zamanki gibi annesine yaptırdığı tirşikleri satıyordu. Halil yaptığı işten memnundu. Çünkü bisikletinin arkasında büyük bir kasa vardı. Tirşikleri kavanozlarla o kasaya koyabiliyor ve kendi harçlığını kendisi çıkarıyordu. Bir gün annesine yaptırdığı tirşikleri satmaya çıkmıştı. Bir yandan da "tirşikçiii tirşikçi geldi" diye bağıırıyordu ama kimse tirşik almıyordu. Halil kimsenin neden tirşik almadığını bir türlü anlamıyordu. Biraz daha dolaştıktan sonra üzgün bir halde eve döndüğünde annesi ona nedene üzgün old-

uğunu sordu. Halil olanları anlattı. Beş dakika sonra kardeşi Hasan bir avuç parayla eve geldi. Halil hemen Hasan'a o parayı nereden buldu diye sordu. Hasan bu parayı anneme senin yaptırdığın tirşiklerden birkaç kavanozunu aldığını ve onları senden önce çıkıp sattım dedi. Halil sevindi bu para senin harçlığını olsun dedi ve kardeşini sevgiyle kucakladı. Bundan sonra Halil yanına Hasan' ı da alarak tirşik satmaya gitti. Böylece kendi harçlıklarını çıkartıp kazandıkları parayı paylaştılar.

ARKADAŞLIĞIN ÖNEMİ • İsmail GÖK

Bir gün Ali top oynuyordu. Top oynarken Veli düşmüştü. Ali hemen Veli'nin yanına gitmişti. Ve Veli'ye yardım etmişti. Öbür arkadaşları yardım etmemişlerdi. Çünkü arkadaşlığın önemini bilmiyorlardı. O gün Ali eve gitmişti. Annesi, ona yemek hazırlamıştı ve hemen Ali yemeği yemişti. Ödevlerini yaptı ve yattı. Sabah olmuştu. Ali hemen yemeğini yedi

ve okula gitti. Öğretmeni o gün "Arkadaşlığın Önemi" konusunu anlattı. Bazı arkadaşları konuyu anlamadı. Bunlar: Ahmet, Mehmet, Muhammet ve Kadirdi. Ali bunlara konuyu anlattı ama bunlar gene bir şey anlamadılar. Top oynarken Mehmet düştü ve dizi kanamıştı. Kimse yardım etmemişti. Sonuç olarak hepsi "Arkadaşlığın Önemi" anlamışlardı.

Küçük Aslı • Beyzağül ADAKLI

Anadolu'nun fakir ve şirin dağ köyünde bir 3 ferdinden sonuncusuydu Aslı. Ablası ve abisiyle kırlarda ırmak kenarlarında 3-5 keçilerini otlatıyor, beraber oynuyorlardı. Aslı büyümeye başladı. Okula gidiyordu artık. Ablası orta- okula gitmişti. Küçük fakir köyde sade ilkokul vardı. Ayrılmıştı ablasından bu sebeple. Olsun, abisiyle birlikte gidip geliyor, okulda beraber oynuyorlardı. Hafta sonları ilerleyen zamanlar abisini de koparmıştı Aslı'dan. Artık oynayacak kimse kalmamış, okula yalnız gidecekti Aslı.

Yalnızlık zordu. Aslı bu işi hiç sevmemişti. Zaman zaman oturup bir köşede ağladığı çok olmuştu. Ablasının ve abisinin yokluğu canını çok sıkıyordu. Aslı dört elle sarıldı kitaplarına; okuyacağı bende şehre gideceğim. Okula giderken ve oynamak istediğimde arkadaşlarım olacak. Niye bu dağ köyünde doğdum diyordu Aslı.

Günler geçiyor, Aslı hep yükseklerde olan hayaline adım adım yaklaşıyordu. Okumam lazım, okumam lazım. Ben doktor olacağım, anamı babamı kurt-

aracağım buralardan derken Aslı, okuduğu tüm okulları başarıyla bitiriyor ve Aslı genç bir doktor oluyor. Annesini babasını alıp şehre yerleşen Aslı; bir tatilde arabasını hediyelerle doldurup doğup büyüdüğü, çocukluğunu geçirdiği o güzel köye gitmek için yola çıkıyor. Saatler sonra köye ulaşıyor. Yolu köy ilkokulunun önünden geçiyordu. Hemen dönüverir, bir zamanlar okuduğu bu ilkokulunun bahçesine. Ne anılar bırakmıştı orada?

Karşısına yırtık pabuçlarıyla, çorapsız ayaklar, yamalı pantolonlu o minikler saf, sade tertemiz bakışlarıyla bakıp duruyor. Aslı çocukluğunu hatırlar gözleri dolar. Çocuklar için aldığı o hediyeleri teker teker verir ve çocuklara kendisinin de fakir ama gururlu bir ailenin çocuğu olduğunu bu okulda okuduğunu ve sonraki hayat hikayesini anlatır. Ve sonunda ne biliyor musunuz? Okuyun okuyun hep okuyun!

"Çünkü başarını yolu oradan geçer."

ANDIRIN MUTFAĞININ BİR PARÇASI TİRŞİK (Andırın Doktoru) • Emine Gül ALTUN

Kahramanmaraş'ta oturan Beş katlı kırmızı bir evde yaşayan Zeynep, bir cumartesi sabahı kahvaltısını yaptıktan sonra üst kattaki çok sevdiği Pamuk ninesinin kapısını tıklattı:

- Pamuk ninem günaydın.
- Sana da günaydın gül yüzlü kızım.
- Nasıl ninesini gördün?
- Sağ ol kızım iyiyim.

Zeynep Pamuk ninesini çok seviyordu.çünkü ona bütün günün nasıl geçtiğini söyler sırlarını onunla paylaşırdı.Sadece bu nedenlerden değil onun bazenleri köye gidip topladığı tırşığı içmeye de bayılıyordu.O öyle alışmış ki kopamıyordu bu güzel Andırın mutfağının bir parçası olan bu yemekten.Daha sonra Pamuk ninesi ile biraz konuşan Zeynep evden evden çıkıp mahalle arkadaşları ile oynamaya gitti. Akşama kadar oynayıp eve hava kararmadan önce geldi.ödevlerini bitirdi.Yemek hazır olmadan Pamuk ninesinin yanına gitti.Ona ne oyun oynadıklarını anlattı.Sohbet biraz daha ilerledikten sonra Pamuk nine küçükken topaç çevirdiklerinden,saklambaç oynadıklarından ve daha birçok oyunlarını anlattı.

Pamuk nine eskilerden bahsedince duygulandı.sonra yüzünde küçük bir gülümseme belirdi. Zeynep'e memleketi olan Andırın a gideceğini söyledi. Zeynep hem üzüldü hem de Pamuk ninesinin çok özlediği memleketine gitmesine sevindi.Bu iki duyguyu içinde barındırdığını gören ninesi Ona kendisinin de gelmesini teklif etti.Tam bu sırada annesi kapıdan yemeğin hazır olduğunu söyledi.Zeynep eve geldiğinde yemek masasına oturdu. Anne ve babası yarı yıl tatillerinin nerde geçireceğini konuşurken Zeynep'in aklına ninesinin teklifi geldi. Bunu hemen annesine ve babasına söyledi .Bu güzel teklife hep birlikte onayladılar. Zeynep anne ve babasına çok teşekkür etti. Daha sonra dışlerini fırçalayan Zeynep yatağına uzandı.İçinde Andırın'a gittiklerinde neler ile karşılaşacağını düşündü.yarı yıl tatili boyunca tırşik yiyeceğini düşledi ve içini kıpır kıpır bir heyecan kapladı. Nihayet o gün gelmişti. Arkadaşlarıyla vedalaşıp hep birlikte yola çıktılar. Zeynep yolculuk boyunca camı açık bırakıp misk gibi havayı içine çekti. Yol kenarında bazı tırşik toplayanlar vardı. Andırın'na yaklaşınca biraz ara vermek için durakladılar. Durakladıkları yerde birkaç satıcı vardı. Ama bunların içinde Zeynep'in dikkatini eken yüksek sesle Andırın doktoru diye bağlayan bir satıcıydı. Merakla satıcıya ilerledi.

- Ve ona yönelerek;
- Kolay gelsin amca
- Sağ ol
- Amaca sana bir şey sorabilir miyim?
- Tabii ki sorabilirsin.
- Andırın doktoru dediği şey nedir?

- Aaa! Evladım yoksa bilmiyor musun?

- Hayır

- Bak evladım bizim Andırın tırşığımızı tanımayan yoktur. Açıkçası senin bilmemene çok şaşırımdı. Ama artık öğrenmişsindir.

- Evet, teşekkür ederim.

Daha sonra Zeynep telaşla annesinin ve babasının yanına koştu.

- Anne bak şu amcadan andırın doktoru alalım mı?

- Kızım sen Andırın doktorunun ne olduğunu biliyor muydun?

- Evet, anneciğim neden şaşırıydın?

- Şaşırmanın sebebi, senin yaşın küçük Andırın tırşığına "Andırın doktoru" denildiğini bilmiyorsun sanıyordum. Ama olsun bilmene sevindim. Bu arada tırşik almamıza gerek yok. Çünkü ...

Hemen pamuk nine atıldı.

- Çünkü gideceğimiz yer tırşığın kaynağı, bol bol yersin.

Zeynep coşkuyla havalara hopladı.

Biraz daha ara verdikten sonra yola çıktılar. Ve nihayet Andırın toprağına girdiler. Zeynep çok sevindi. Burada birkaç gün kalmak için gelmişlerdi. Zeynep bu kısa sürede Andırın'ı karış karış gezdi yeni bilgiler edindi ve tabi pamuk ninesine çok teşekkür etti. Çünkü onun buraya gelmesine katkı sağlamıştı.

Ama bu güzel gezinin sona ermesine yalnız bir gün kalmıştı. Zeynep pamuk ninesiyle tırşik toplamaya gitti. Toparlarken aklına takılan bir soru vardı.

Pamuk ninem sana neden pamuk diyorlar? Yüzünde bir gülümsemeyle eskiden tırşığın güzel olduğu için ben köye tırşik dağıtıyordum. O günden beri bu ismi taktılar. Ben de artık böyle çağrılmaya başladım. Hem artık ismimi seviyorum.

- Peki neden dağıtıyordun?

- Çünkü ben yaşadığım yeri her şeyiyle seviyorum. Yapamayanlar benim yaptıklarımı yesin. Tırşığımız dillerde dolaşsın diye.

Artık köyden eve gitmek için hazırlık yapıyorlardı. Zeynep de üzülüyor. Yanında götürebileceği bir hatıra arıyordu. Aslında bulmuştu. Ninesiyile birlikte topladığı tırşikti. Sonra yola çıktılar uzun uzun yollar aşkıktan sonra evlerine geldiler.

Birkaç gün sonra okullar açılmıştı. Zeynep neşeyle okul servisine bindi. Giderken de bu güzel tatili arkadaşlarıyla paylaşmanın heyecanı vardı. Servisten indikten sonra okul arkadaşları koşarak yanına geldi. Bir yarışma olacağını söyledi. Bu yarışma Kahramanmaraş'ın bir yöresini veya kültürünü yansıtmak amaçlı bir yarışmaydı. Okul günü sona ermişti. Eve gittiğinde annesine yarışmayı anlattı katılacağını söyledi. Annesi çok sevindi. Yarışma günü geldi. Yarışmayı yazdığı Andırın tırşığı ile Zeynep kazandı. Ödülü de pamuk ninesine verdi. Pamuk ninesi çok gururlandı ve teşekkür etti.

FAKİR İYİ İNSAN

Ormanda yaşayan fakir bir adam varmış. Fakir olsa da iyi biriymiş. Karısı ve üç çocuğu ile birlikte yaşamış. Çocukları çok tutumsuzmuş. Adamcağız ne yapsın çocuklarını kırmak istemezmiş. Fakir adam sobada odun yakmak için ormana gitmiş. Ormanda çalı çırpı toplarken bir kese altın bulmuş.

Altını almak istememiş. Çünkü sadece parayla zengin olunamayacağını biliyor-muş. En büyük zenginliğin doğruluk ve iyilikle olacağını biliyor-muş. Adamcağız eve geldiğinde çocukların biri ağlıyormuş. Karısı çocuğu bir türlü susturamıyormuş. Fakir adam bu durumu görünce çocuğun susması için birkaç hikaye anlatmış. Hatta ninni bile söylemiş. Ormana ormancı gelmiş. Fakir adam ormancılar konuşurken istemeden kulak misafiri olmuş.

Ama bu yaptığından da hiç ama hiç memnun kalmamış. Bir yarışma varmış. Bisiklet yarışması. Önceden sakladığı parasını almış. Bir bisiklet satın almış. Yarışın olacağı gün gelmiş çatmış adam da çok heyecanlıymış. Yarış başlamış zor zekat yarışı kazanmış. Ödülü ise altın bir kupa imiş.

Fakir adam artık zengin olmuş ailesini geçindirmiş. Çocuklarına istediklerini almış. Artık zengin ama çok iyi bir insanmış.

Elif Demir

KENDİNİ BEĞENMİŞ GÜL

Dinleyin Şimdi!

Bir çiçek diyarında bütün çiçeklerin olduğu bir yerde bir tomurcuk varmış. Bu tomurcuk gün geçtikçe daha da büyüyor, büyüdükçe güzelleşiyor ve güzelliğiyle etrafındaki herkesi büyüleyormuş. Bütün çiçekler bu küçük gülü çok seviyorlarmış. Bir gün gül açmış. Öyle güzelmiş ki herkes ona hayran kalmış. Küçük ise kendini beğenmişin biriy-miş. Çok kibirleniyor, etrafındaki herkesi küçümsüyormuş.

Benim yerim aranız değil güzel bir vazo içinde olmalıyım diye söylenip duruyormuş.

Bir gün annesiyle pikniğe gelen bir çocuk bu güzel çiçeklerin olduğu yerde geziniyormuş. Annesin çok güzel bir çiçek arıyormuş. Arar dururken kendini beğenmiş çiçeği görmüş. Koparıp annesin götürmüştü. Annesi çok mutlu oldu. Tıpkı hayallerindeki gibiy-miş. Annesi çiçeği bir kavanoza koyup evin ortasına yerleştirmiş. Gül çok mutluymuş. Ama gülün vazosunda su ve toprak olmayınca günden güne solmuş ve güzelliğini kaybetmiş. Solan gülün yerine yenisini koymuşlar kendini beğenmiş ama solgun çiçeği dışarı atmışlar bir çöp gibi. Kendini beğenmiş çiçek yerini anlamıştı ama her şey için artık çok geçmiş.

Zeynep Çiftçi

TRAKTÖR HİKAYESİ

Bir varmış bir yokmuş bir Serkan varmış. Arkadaşı Ahmet'e bir traktör alalım da şu tarlaları sürelim demiş. Serkan tam 20.000 kayme vermiş. Ahmet'te 20.000 vermiş. Tam acente bir traktör almışlar. Ne traktör ama valla on çift öküzden gönüllüymüş. Ha şimdi başlasa tarlaları bir sürmeye köyün değil komşu köylerin tarlalarını da sürer-miş.

Çift zamanı gelmiş tarlalar sürülecekmiş. Traktör hakikaten de iyi sürüyormuş tarlayı. Anlatılanlar az mı ne diyor insan. Bütün parasını traktöre veren bu iki kafadarın başka paraları da kalmamışmış. Muayene varmış yıllık, aman birde sigorta mı priz parası mı ne ise, aboo birde tamir parası varmış. Yok yok çekilir şey değildi. Traktör su il çalışmıyordu ya şimdi ne yapacaklardı? Elde avuçta yokmuş.

Bakmışlar olacağı yok sapla samanla beslenmiyormuş bu gavur icadı. Satmışlar dört çift öküz almışlar bildikleri gibi atadan dededen gördükleri usulle sürmüşler tarlaları. Toprak yine onları aç bırakmamış.

Serkan ÇALIK

İKİ KİTAP

ARZUHAL

Andırının her yönden önderi Mustafa Zengin namıyla kul Mustafa Arzuhal şiir kitabı şahsi yayım olarak yayınlandı. Kendisi, andırın postasının bürosunda dostlara, misafirlere imzalayarak hediye ediyor.

Andırın kültüründe arzuhal'in orta yaş ve üzeri herkesin dünyasında yeri var. Devlette bir işi olan herkes arzuhal yazmıştır, yazdırmıştır. Arzuhal cilik bir meslek, arzuhal yazmak bir sanattır. Bunun gibi kul Mustafa kendi Arzuhalini kendi elleriyle yazar. Devlet yerine insanlara

Arzuhal eskilerin deyimiyle bir divan, bir güldeste gibidir. Her tema işlenir. Arzuhal "dünyada tezahür eden üzüntüleri şiir halinde dile getirmek " için yazılmıştır. Geniş hacimli şiir kitabında 14 bölüm yer alır. Her bölüm bir konuya ayrılır.

Arzuhal da evrensel ile yerel, insanlık ile benlik, ruh ile madde iç içe yaşar. Bu bir nevi insanın iki dünyada birlikte yaşama davasıdır. Ve kul Mustafa hep hesaplaşır. Kaygısı ilahi eksenli yaşama arzusudur. Dünyaya bu pencereden bakar. İnsanlara, ülkesine, memleketi Andırına Kul Mustafa da Arzuhal bir hasbihale döner. Gönül sofrasını dostlara açar. Dertleşir, halleşir.

Çukurova yöresinin şairlerinde Karacaoğlan kalıbı ile yazma var. Daha çok hece, vezinli dördlük, bütünlük oluşturan şiirler yazılır. Ancak kul Mustafa'da Yunus etkisi'nde görülür. Mesela kendini hesaba çeker.

Kul Mustafa halin nice

Yalvar Hakka gündüz gece

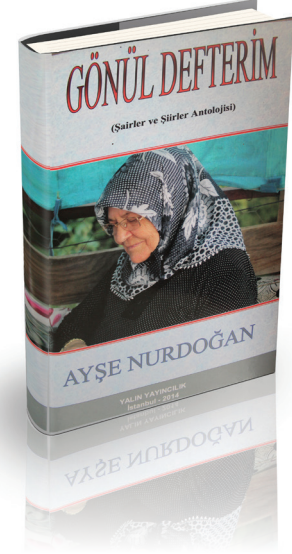
Kamu günahların nice

O! huzura varılır mı?

Kul Mustafa "Arzuhal " bir hasbihale döner. Hasbi bir hasbihale. Gönül sofrasını açar. Dertleşir, halleşir.

Kul Mustafa "Arzuhal " bir hasbihale döner. Hasbi bir hasbihale. Gönül sofrasını gönüllere açar. Dertleşir, halleşir.

Bu sayfada kitap tanıtımı yapacağız. Yöremiz üzerine hazırlanan veya yöremizin yetiştirdiği şahsiyetlerin binbir emekle hazırladıkları emekle hazırladıkları eserleri tanıtacağız.

GÖNÜL DEFTERİM

Alın size Andırın üzerine bir güldeste. Gerçi il ve ilçelerde bulunan şairlerin şiirlerini derleyen şairler veya şiirler antolojisi yayınlanmaktadır.

Bir coğrafyadan yapılan derlemelere güldeste denemez. Ancak Ayşe Nurdoğan'ın "Gönül Defterim" ayrı. Nurdoğan "çocukluk yıllarından bugüne kadar yaptığı resim ve derleme yazılarını konularına göre tasnif ederek 25 ana klasör halinde arşivlediğini kitabın takdiminden anlıyoruz.

Gönül defterim tam bir kültür derlemesi. Kitabın hacmi ve doluluğu Nurdoğan'ın çalışması yanında Andırının kültür zenginliğini ortaya koyuyor. Kitap kendi içinde bölümlere ayrılmamış tam 449 sayfa. Yorulmadık emek vererek biz bölümlemeye çalıştık.

1. Andırınlı şairlerin şiirlerinden derlenen güldeste. Andırın üzerine bu kadar dolu, geniş, engin, zengin şiirleri buralarda görmek hayret veriyor.

2. Tirşik üzerine güzelleme. Tirşik andırının sembolü, markası, değeri, ta kendisi. Kimler neler söylemiş. Her tirşik şiiri, bir Andırın şiiridir aslında.

3. Ağıtlar. Ağıtlar Orta Asya'dan beri getirdiğimiz sözlü halk edebiyatı. Andırında bu denli güçlü yaşıyorsa, Andırının o denli kültürü bozulmamış demektir.

4. Andırın lügatçesi. Lügatçede yer alan her kelime bir batman döver. Yani hayatın ta içinden çıkmış, süzülmüş özbe öz bizim olan kelimeler. Onların sayesinde özgün kalıyoruz.

"Gönül defterim" güldestesi Ayşe Nurdoğan'ın iyi bir araştırmacı olduğunu da ortaya koyuyor. Güldestede edebiyat namına neler var?

Koşma, Semai, Varsağı, Ağıt, Martaval, Güzelleme, Koçaklama, Mesel, Türkü, Hikaye ve diğer türler. Gönül defterimden Edebiyatımızda az işlenen bir martaval dördlük (177)

Etini bitirdim yedi pazarda

Kemiklerin lata yaptım hızarda

Bir kulağı elde biri hızarda

Tonel açtım Diniklerin dağına

Çukurova'da her kişinin dinlerken mest olduğu CEREN TÜRKÜSÜ' de Andırın kökenlidir. Ceren'in hikâyesi türküsü kadar ağırdır.

Gönülünü gönül defterinin sayfalarına açan Ayşe Nur Doğan bir ömür vererek derleme yapmış. Usanmamış. Çalışması takdirlerin üzerindedir.

AĞITLAR ÇAĞRISI

Ağıtlar insanlığın ortak acısını canlı şekilde anlatan edebi metinlerdir. Ağıt, genellikle bir ölüm'ün ya da acı, üzücü bir olayın ardından söylenen halk türkü'südür. Deprem, Heyelan, Sel gibi Doğal afet'ler, ölüm, hastalık gibi çaresizlikler karşısında korku, heyecan, üzüntü, isyan gibi duyguları ifade eden ezgili sözlerdir.

Ağıtları ile ilgili derleme çalışması yapılacaktır. Bu derleme çalışmasında amacımız şimdiye kadar bölgemizde söylenmiş ağıtların tamamına ulaşabilmek ve bunları hikayeleri ile birlikte kayıt altına alarak gelecek nesillere aktarabilmektir. Bu derleme çalışmasına tüm Çukurova bölgesi hemşerilerimizin katılımlarını beklemekteyiz. Andırın ve Çukurova bölgesi ağıtları yer gösterilerek aşağıdaki formata göre derlenecektir.

1. Ağıtın muhtemelen yakıldığı tarih
2. Ağıtın yakıldığı yer adı
3. Ağıtın hikayesi
4. Ağıtı yakan kişi
5. Ağıtı derleyen kişi
6. Ağıt metni

Derlenen bu ağıtlar yukarıdaki formata göre yazılı olarak veya elektronik posta yoluyla da aşağıdaki e-posta adresine gönderebilirler. Ağıtlarının derlenmesinde herhangi bir kısıtlama yoktur. Sebebi ne olursa olsun yakılan ağıtları derleyerek kayıt altına almak istiyoruz.

Derlenecek ağıtları incelemek ve yayıma hazırlamak için uzmanlardan komisyon oluşturulmuştur.

İletişim

Eski Osmanlı Sokak No:3/A Şahin İşhanı No:6 Mecidiyeköy Şişli/İstanbul
web: andirin.org.tr ve-mail: tirsikdergisi@hotmail.com

AGP'DEN ÇAĞRI

Andırın Gelişim Platformu eliyle çıkarılan Tirşik Dergisi üzerinden yöremizin yaşam kalitesini artırmaya destek olmak istemekteyiz.

Bunun yolu da yörenin meselelerinin ve çözümlerinin araştırmacı, uzman kişiler tarafından ele alınması ve değerlendirilmesinden geçmektedir.

Araştırmacıları ve uzman kişileri Andırın ve Çukurova bölgesinin konularını incelemeye ve araştırmaya davet ediyoruz. Okullarda bitirme tezleri, inceleme-araştırma çalışmaları, bilimsel makaleler master tezleri, doktora tez ve çalışmalarını dergide işlemek ve yayınlamak istiyoruz.

Çalışmalarınız bireysel olabileceği gibi grup çalışması şeklinde de olabilir. Ekip çalışması için organize yapmaya hazırız. Çalışmalarınızı platform bünyesinde değerlendirecek ve ilan edilecektir. Uygulama için harekete geçilecektir. Uygulayıcılarla işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.

İletişim

Eski Osmanlı Sokak No:3/A Şahin İşhanı No:6 Mecidiyeköy Şişli/İstanbul
web: andirin.org.tr ve-mail: tirsikdergisi@hotmail.com

2023'E MEKTUPLAR

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılı, 2023. Bir asırlık Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk, "Cumhuriyetin temeli kültürdür " der. Kültür davası temel davamızdır. Bir kültür hizmeti olan Tirşik dergisinde gelişen Türkiye'nin imajı olan 2023'e yollanan mektup yazma kampanyası açmıştır.

Mektubun teması "insan sevgisi" dir.

Mektup yazım kuralları şunlardır

1. Mektup yazma kurallarına uygun olarak yazılacaktır.
2. Yazı A4 kağıda bilgisayarla yazılacaktır.
3. Mektup metni en az üç paragraf olacak şekilde yazılacaktır.
4. Mektup dil ve imla kurallarına uyularak yazılacaktır.
5. Mektubun konusu 2023 yılının özlenen insan sevgisi olacaktır.
6. Mektubun konusu teması insan üzerine olduğundan sevgisi eması işlenecektir

Mektup yazmaya kimler katılır?

1. 13-22 yaş arası eğitime devam edenler
2. 22 yaş üzeri yetişkinler

Mektup ileme adresi

Mektup tirsikdersisi@hotmail.com üzerinden gönderilecektir
Mektupla ilgili yapılacak işlemler gönderilen mektuplar açık olduğundan komisyon eliyle seçilecek dereceye girenler Tirşik dergisinde yayınlanacaktır.

Amacımız insan sevgisini işleyerek geleceğimizi pekiştirmek ve mektup yazma alışkanlığını yeniden kazandırmaktır.
Haydi mektup yazmaya...

PROJE YARIŞMASI

Bölgemizin yaşam kalitesini yükseltmek genç ve dinamik nüfusunu eğitimi, mesleki haline getirmekten geçiyor. Bu amaçla gençlerimizi düşünmeye, fikir üretmeye ve proje yapmaya teşvik ediyoruz. Unutmayalım. Büyük yangınlar bir kıvılcımlardan çıkar. Büyük buluşlar saçma denen fikirlerden doğmuştur. Bu nedenle düşünceleriniz, fikirleriniz, projeleriniz bizim için çok değerlidir.

Faydalı olmak istiyorsak fikirlerimizi projelere, onu da üretime dönüştürmeliyiz. Bunun yolda yazmak ve paylaşmaktan geçer. Memleketimizin hangi konusunda, hangi alanında olursa olsun fikirlerinizi, projelerinizi yazın, hazırlayın, sizinle paylaşalım. Buyurun düşüncelerinizi, fikirlerinizi projelerinizi paylaşalım. Projeyi ilgili yerlerle paylaşalım. Tarafları harekete geçirelim. Memleketimize değer katalım.

İletişim

Eski Osmanlı Sokak No:3/A Şahin İşhanı No:6 Mecidiyeköy Şişli/ İstanbul
web: andirin.org.tr ve-mail: tirsikdersisi@hotmail.com
Projeye ulaştırma adresimiz:
Tirşik Dergisi: Eski Osmanlı Sokak No:3/A Şahin İşhanı No:6
Mecidiyeköy Şişli/ İstanbul
E-posta: tirsikdersisi@hotmail.com

ESERLER YARIŞMASI

Çukurova'nın medeniyet, değerleri, tarih, kültür, yazma. Sosyal hayat, coğrafya, doğa gibi özgün varlığı insanlarımızı duygulu ve coşkulu yapmıştır. İşte bu yönlerimizi işlemek için yazmaya, edebileştirmeye davet ediyoruz. Yazıların teması Çukurova olacaktır.

Katılma Koşulları

1. Yarışmaya birinci grupta: Ortaokul ve lise düzeyinde öğrenciler ayrı ayrı başvuracaktır.
2. Yarışmaya ikinci grup olarak; her yaşta insan katılabilir
3. Yarışmacı en az bir, en çok üç çalışma katılabilir.
4. Bir kişi birden fazla yarışma dalına katılabilir.
5. Yarışmaya katılan eserler bireysel ve özgün olmalıdır.
6. Dereceye giren eserler Tirşik Dergisinde yayınlanacaktır.
7. Dereceye giren eselere sürpriz hediyeler verilecektir
8. Eserler 30/05/2016 gününe kadar gönderilmelidir
9. Eserler seçici bir kurul tarafından derecelendirilecektir
10. Eserlerde isim ve mahlas kullanılabilir
11. Yazılar 11 punto times new roman karakteriyle yazılmalıdır
12. Düz yazı çalışmaları bir sayfa (word) sayfası) dan az olmamalıdır
13. Yazılarda dil ve imla kurallarına uyulmalıdır
14. Eserlerin kişiye kanıtlanabilmesi için açık adres, telefon, e-posta (meyil) yazılmalıdır.

Yarışma Türleri

1. Tezler
2. İnceleme-Araştırma
3. Kompozisyon (makale)
4. Hikaye
5. Deneme
6. Şiir

İletişim

Şiirleri gönderme adresimiz: tirsikdersisi@hotmail.com
Adres: Eski Osmanlı Sokak No:3/A Şahin İşhanı No:6
Mecidiyeköy Şişli/ İstanbul

YAYIN İLKELERİMİZ

Dergimizin önümüzdeki sayılarında yazmak isteyenlerin Değerler-Kültür- Sanat- Edebiyat- Sosyal hayat- Doğa- Çevre ve Kentsel Gelişme-Kalkınma konuları, Proje ve diğer alanlarda Tez, İnceleme, Araştırma, Makale, Yazı Türleri ve Şiirleri, Resimleri bekliyoruz.

Normal yazıların 2 sayfa, inceleme ve araştırmaların 6 sayfa geçmemesi dergimizin sayfa kapasitesi yönünden gereklidir. Yazılar uzun olursa birkaç bölüm halinde yayınlanacaktır. Yerel konuları ilgilendiren her türlü yazı ve görüşleri gönderebilirsiniz.

Tez, inceleme ve araştırma yazılarında, dergimiz hakemli olmasa da bilimsel süzgeçten geçirecektir.

Gönderilen yazıların dergide yayınlanıp yayınlanmaması kararı yayın kuruluna aittir. Yazılar yayınlanmasa da iade edilmez. Dergimiz kimseye hakaret etmeyen ve hukuken suç oluşturmayan tüm yazılara ve görüşlere açıktır.

Tirşik dergisinde yer alan araştırma, inceleme ve yazılar kaynak göstermek sureti ile iktibas edilir. Gönderilen yazılarda aşağıdaki ilkelere uyulmalıdır.

1. Yazının sorumluluğu yazarına aittir.
2. Alıntı ise mutlaka kaynağı belirtilmelidir.
3. Yalan, yanlış, abartılı, suçlayıcı ifadeler kullanmamak
4. Siyasi içerikli yazmamak
5. Yazı kurallarına özen göstermek
6. Açık yada gizli reklam içermemek
7. Eş, dost, akraba gibi yakınlıkları lanse etmemek
8. Kişisel haklara, insan onuruna dokunmamak
9. Resmi kişi, kurum ve kuruluşları aşağılayıcı, tahrik edici, suçlayıcı nitelikte olmamak.
10. Basın mevzuatına uymak
11. Tirşik Dergisi yazım kurallarına uymak

DERGİ YAZIM KURALLARI

Tirşik dergisi değerler, kültür, sanat, edebiyat, araştırma-inceleme, haber analiz ağırlıklı bir yapısı vardır. Bu nedenle dergide yayınlanan her çalışmanın dil ve imla kurallarına, bilimsel yazı şekline, edebi usullere uygun olmalıdır. Yazılarda bu nitelikler aranmaktadır. Tirşik dergisine yazı veya çalışma gönderenler aşağıdaki kurallara uymalıdır.

1. Yazılarda dil ve imla kurallarına uyulmalıdır.
2. Yazılar anlaşılır, sade bir dille yazılmalıdır.
3. Dergiye gönderilecek yazılar Word formatında, A4 boyutunda, üst, alt ve her iki kenardan 2,5 cm boşluk bırakılacak ve her iki yana yaslı olacak şekilde tek satır aralığıyla, Times New Roman yazı karakteri ile 11 punto olarak yazılmalıdır.
4. Hangi yazı türü yazılıyorsa, o tür yazım kurallarına uyulmalıdır.
5. Yazar metnin sonuna ad- soyadı, açık adresi, telefonu yazmalıdır.
6. Yazılar tirşik dergisinde yayımlama hakkı dergiye aittir.
7. Gönderilen yazılar tirşik dergisinde yayımlama izni verilmiş sayılır.
8. Yazı inceleme araştırma niteliğinde ise alıntılarda mutlaka kaynak gösterilmeli, sonunda kaynakça yer almalıdır.
9. Yazılarda zorunluluk nedeniyle düzeltme veya kısaltmalar halinde yazarın izni alınır.
10. Yazılar e-posta (mail) ortamında tirsikdersisi@hotmail.com adresine gönderilmelidir.
11. Yazılar kağıt halinde gönderilecekse aşağıdaki adrese yollanmalıdır.
12. Birden fazla türde, birden fazla yazı gönderebilirsiniz. Dergi seçici kurulu uygun olanları yayınlayacaktır.
13. Tirşik Dergisinde sürekli yayın şekli (roman gibi) yazı yayınlanabilir.
14. Yazı uzun ise, derginin öteki/devam eden sayılarına bölünerek yayımlanabilir.
15. Yazının yayımlanmaması halinde geri gönderilmez. Sorulması halinde gerekçe hakkında bilgi verilir.
16. Kişilik haklarına aykırı görülen veya derginin ilkelerine uymayan yazılar yayınlanmaz.
17. Yazının yayınlanma şekli veya görsellikle ilgili yazı sahibinin önerisi varsa uyulmaya çalışılır.

Unutmayalım gönderdiğimiz yazılar ile Tirşik dergisi güç kazanacaktır. Yazılarınızın içeriği ne denli dolu olursa dergi o denli değer kazanacaktır. Hepimize kolay gelsin.

Yemek Sektöründe 28.Yıl

Her gün yaşanan yoğun iş atmosferinde amacı önce hizmet ve damak zevki olan Çiftlik Restaurant ve Çiftlik Catering, 1988 yılından itibaren devamlı yenilikçi, müşterilerinin beklentileri ve istekleri doğrultusunda bu yolda sağlam adımlarla ilerlemektedir.

Bizi tercih eden tüm kurum, kuruluş ve kişilere teşekkür ederiz.

Yeşilce Mah. Rüya Sk. No:3/A
4.Levent - Kağıthane/İstanbul
Tel: 0212 282 85 60 Fax: 0212 282 85 61
www.ciftlikyemek.com

Mecidiyeköy Mah. Eski Osmanlı Sk. No:3
Şişli/İstanbul
Tel: 0212 274 24 54 Fax: 0212 288 41 81
www.ciftlikyemek.com

GALERİ ALTAN

“Kalite İnsana Verilen Değerdir”

Tel: 0212 594 10 78 • 0212 594 62 55 **Fax:** 0212 594 62 56 **Gsm:** 0555 982 02 94

Merkez: 50. Yıl Mah. B Cad. No: 31 Sultangazi/İSTANBUL **Şube:** 50. Yıl Mah. B Cad. No: 33 Sultangazi/İSTANBUL

e-mail: galerialtan@gmail.com